

DE
GEDICHTEN
van
Den Schoolmeester.

Kruseman

GEDICHTEN.

DE GEDICHTEN
VAN
DEN SCHOOLMEESTER,

UITGEGEVEN DOOR

MR. J. VAN LENNEP.

MET 300 ILLUSTRATIES VAN

ANTH. DE VRIES.

INGELEID DOOR T. VAN DEEL
EN MARITA MATHIJSEN.

OPNIEUW UITGEGEVEN DOOR
KRUSEMAN'S UITGEVERSM AATSCHAPPIJ B.V.
s'-GRAVENHAGE
1979

DERDE, VERBETERDE, DRUK

Drukker: Grafisch Productiebedrijf Gorter B.V., Steenwijk

Binder: Abbingh B.V., Groningen

© 1979

ISBN 90 223 0406 3

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUDSOPGAVE VAN DE INLEIDING

Verantwoording	VII
Drukgeschiedenis	IX
Illustratoren	XIII
Waardering	XV
Beïnvloeding	XVIII
Biografische gegevens	XXI
De rol van Jacob van Lennep	XXXV
Een korte typering	XLIV
Bijlagen:	
Drukverschillen	XLIX
Bibliografie	LI
Bronnen	LV
Lijst van illustraties	LVI

Gerard Lindner

Rotterdam 12.3.1808
† Londen 27.1.1858

VERANTWOORDING

Voor deze fascimile-uitgave van *De Gedichten van den Schoolmeester* is de zesde druk van 1872 gebruikt, die de eerste geïllustreerde was en bij de gebroeders Kraay te Amsterdam verscheen. Deze verschilt in tekst nauwelijks van de eerste druk, die in 1859 uitkwam. De belangrijkste afwijkingen vermelden wij in een afzonderlijke bijlage.

Het aandeel van Jacob van Lennep in de bezorging van *De Gedichten* – die posthuum verschenen – is groot geweest, zoals blijkt bij vergelijking met de teksten die in handschrift bewaard zijn gebleven. Geen enkel vers liet hij ongewijzigd en dit betekent dat, volgens de opvattingen van de moderne teksteditie, de eerste druk niet bepaald een verantwoorde uitgave is.

Het zal ook moeilijk, en ten dele onmogelijk, zijn de oorspronkelijke tekst te herstellen, waar in veel gevallen de originelen ontbreken. Wij hebben een aantal oorspronkelijke versies met die van Van Lennep vergeleken, om diens rol bij de totstandkoming van de bundel te karakteriseren.

Binnen de opzet van deze fascimile-uitgave was het niet mogelijk *De Gedichten* te annoteren. Verduidelijkingen zijn in de loop van de tijd broodnodig geworden. Een kritische uitgave zal hierin moeten voorzien. Naast deze is een volledige uitgave van de brieven van Van de Linde in voorbereiding.

PROSPECTUS.

Geïllustreerde Uitgave DER GEDICHTEN VAN DEN SCHOOLMEESTER.

De Gedichten van den Schoolmeester, in het licht gezonden door **Van Lennep**, hebben eene buitengewone populariteit verworven.

Wij meenen dan ook te mogen verwachten dat eene **geïllustreerde uitgave** algemeen met groote ingenomenheid zal worden ontvangen, en achten ons gelukkig dat de Heer **Anth. de Vries** zijne begaafde teekenen er aan dienstbaar heeft willen maken. — Hoe hij dit doet, kan eenigszins blijken uit de hierachter staande proefpagina, maar nog beter uit de eerste aflevering, bij de meeste boekhandelaren voorhanden. Wij vertrouwen dat niemand haar onvoldaan zal nederleggen. Dit vertrouwen doet ons rekenen op een buitengewoon groot debiet en heeft ons aangespoord, deze keurige editie, met niet minder dan ruim tweehonderd **oorspronkelijke illustraties**, waaraan groote zorgen en kosten verbonden zijn, uit te geven tegen een zeer matigen inteeckenprijs.

Zij zal verschijnen in ongeveer tien afleveringen van 32 bladzijden, in royaal octavo formaat, keurig gedrukt op fraai getint papier, opzettelijk voor deze uitgaaf vervaardigd.

De inteeckenprijs is slechts **35 Cents** per aflevering, betaalbaar bij de vijfde en bij de laatste aflevering voor het dan verschuldigd bedrag.

Wij behouden ons voor, de inteekening te sluiten en den prijs te verhoogen.

De inteekening verbindt voor het geheele werk. De afleveringen worden niet afzonderlijk verkocht.

AMSTERDAM 1870.

GEBROEDERS KRAAY.

INTEEKEN - BILJET.

De Ondergeteekende verlangt bij inteekening **DE GEDICHTEN VAN DEN SCHOOLMEESTER**, geïllustreerd door **Anth. de Vries**.

DRUKGESCHIEDENIS

De hier gepresenteerde druk van *De Gedichten van den Schoolmeester* uit 1872 was de eerste geïllustreerde. Al in 1870 kondigden de Gebroeders Kraay vol trots deze nieuwe uitgave van *De Gedichten* aan, in afleveringen te verschijnen en met originele illustraties verlucht. Zij prezen zich gelukkig 'dat de Heer Anth. de Vries zijne begaafde teekenen er aan dienstbaar heeft willen maken'. In datzelfde jaar was de eerste aflevering van 32 bladzijden bij de boekhandel te koop en twee jaar later de complete, ingebonden uitgave, 'in één royaal octavo boekdeel', voor *f* 4,90.

De illustraties, eerst begroot op 200, waren tot een getal van 300 uitgedijd. Kraay beval het werk aan als 'een keurige editie (...) waaraan groote zorgen en kosten verbonden zijn', terwijl hij de band als 'rijk en sierlijk' typeerde. Van de inhoud wist hij uit ervaring te melden dat deze 'menig aangenaam oogenblik kan verschaffen aan iederen gezelligen kring' (citaten uit prospectussen).

Het is niet voor niets dat Kraay zoveel werk maakte van deze echt nieuwe, want geïllustreerde editie van *De Gedichten*. Al in voorgaande jaren had de Schoolmeester goed in de markt gelegen, en was hij met De Genestet Kraays bestverkochte schrijver. Hoe hard het ging blijkt wel hier uit, dat de eerste druk van *De Gedichten*, verschenen in de week van 7 april 1859, volgens de aanbiedingsprospectussen al op 30 juni niet meer in voorraad was. Op 15 september van datzelfde jaar is een tweede druk ter perse en op 15 januari 1860 een derde; deze verschenen respectievelijk in 1860 en 1861. In snel tempo volgen dan nog een vierde (1863) en een vijfde druk (1865), alle ongeïllustreerd.

Met de zesde druk van 1872 verzorgde Kraay, zoals gezegd, feitelijk een geheel nieuwe Schoolmeester-editie, en wie deze kent, kan zich de bundel niet meer zonder prentjes voorstellen. Al spoedig waren een geïllustreerde zevende druk (1875), eveneens in afleveringen, en een ongeïllustreerde volksuitgaaf nodig (1878). Van alle tot dusver genoemde edities samen zijn niet minder dan 28700 exemplaren verkocht! Alleen al van de volksuitgaaf gingen in het jaar van verschijnen 8132 exemplaren de deur uit. Hiermee is het belangrijke aandeel van de Gebroeders Kraay in de verspreiding van *De Gedichten* beschreven. De erven van de Schoolmeester kregen een honorarium van *f* 240,— uitgekeerd, Kraay verdiende er *f* 38.000,— aan.

Elsevier nam de produktie over en bracht in 1886 een achtste, geïllustreerde editie op de markt, nog steeds met de plaatjes van Anthony de Vries. Na drie niet-geïllustreerde drukken (1886, 1887, 1896) kwam deze uitgeverij in 1901 met een geheel opnieuw geïllustreerde editie – met 300 tekeningen van J. Doncker – die de negende druk werd genoemd, klaar-

The illustration features a large, ornate initial 'G' on the left. A man in a long coat stands next to it, pointing towards a small square sign that says 'DE'. To the right of the sign is a circular emblem containing a crossed sword and a bundle of arrows. Below the 'G' is a small, ornate chair. The text 'EDICHTTEN' is written in a large, stylized font across the middle. Below it, the word 'VAN' is written in a smaller font. The text 'den Schoofmeester,' is written in a large, stylized font at the bottom of the illustration.

DE
EDICHTTEN
VAN
den Schoofmeester,
UITGEGEVEN DOOR
Mr J. VAN LENNEP.

ZESDE DRUK

MET RUIM 200 ILLUSTRATIES
VAN

ANTH. DE VRIES.

Amsterdam, GEBR^s KRAAY.

AMAND, LITH.

2^d Aflevering

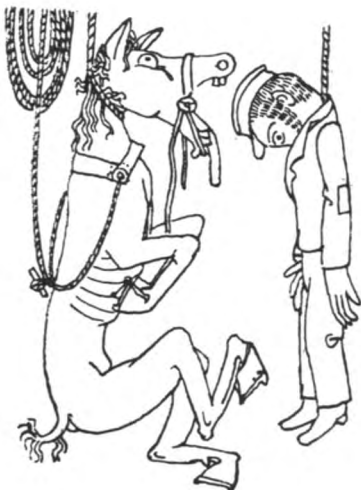
blijkelijk omdat de achtste de laatste geïllustreerde was. Donckers plaatjes zijn sindsdien nooit herdrukt.

Daarna hebben twee andere uitgeverijen *De Gedichten* in hun fonds opgenomen: de Gebrs. E. & M. Cohen en de Maatschappij voor goede en goedkoope lectuur (later Wereldbibliotheek). Cohen gaf een twaalfde, dertiende en een veertiende druk geïllustreerd uit (1902, 1910, 1930).

In waarschijnlijk enorme aantallen verspreidde Cohen ook heel goedkope edities, waaronder er zijn met de opdruk: 'Aangeboden door de Stoom Choc.-& Cacaofabriek "KWATTA" BREDA'. Klaarblijkelijk kon de Schoolmeester zich in zo'n grote populariteit verheugen dat een geschenkeditie tegen inlevering van wat Kwatta-soldaatjes haar weg wel vond.

De eerste uitgeverij die *De Gedichten* literair-historisch recht deed, was de Wereldbibliotheek. Daar verscheen in 1930 – na geïllustreerde drukken in 108, 1909 en 1915 – een uitgave met een waardevolle inleiding van C.J. Kelk, die enkele malen herdrukt werd (1940, 1942). Bij dezelfde uitgever publiceerde Kossmann in 1959 zijn bloemlezing, de enige van alle ooit verschenen bloemlezingen die wij met name willen noemen. Kossmann is immers de eerste geweest die zich tot de bronnen richtte en met zijn 'Inleiding' heeft hij een belangrijke bijdrage geleverd aan de studie van de Schoolmeester.

Van lang niet alle drukken is ons de oplage bekend, maar overdreven is het zeker niet, wanneer wij zeggen dat tienduizenden en tienduizenden exemplaren van *De Gedichten* hun lezers gevonden hebben. Het is precies wat Kraay verwachtte: 'een kolossaal debiet'.

Vier illustraties van J. Doncker

ILLUSTRATOREN

De populariteit van *De Gedichten van den Schoolmeester* is ongetwijfeld nog vergroot door Anthony de Vries' geestige illustraties. Toen de Gebroeders Kraay hem de grote opdracht gaven de zesde druk van prentjes te voorzien, konden zij slechts vermoeden dat De Vries zo'n gelukkige hand van tekenen zou hebben. Dat de tekeningen zouden aanslaan, stond zeker niet van tevoren vast. Wel had De Vries al eerder enig werk voor de uitgevers verricht – zo vervaardigde hij een portret van De Genestet – maar bekend was hij niet.

Wij weten van zijn leven weinig. Hij werd geboren in 1841 te Amsterdam, waar hij een goede leerling bleek van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten. Na zijn opleiding voorzag hij in zijn onderhoud met schilderen en door tekenonderwijs te geven. Hij was tekenleraar aan een Amsterdamse armenschool en later aan de Rijkskweekschool voor onderwijzers te Haarlem.

Ook van zijn werk is weinig bekend. Bewaard zijn een tweetal prenten in het Rijksprentenkabinet en een aantal schilderijen in familiebezit, waaronder – destijds geprezen – traditioneel-romantische 'Penelope'. De Vries' oorspronkelijke tekeningen bij *De Gedichten* zijn verloren gegaan, evenals de houtgravures die Isaac Weissenbruch en Comte ernaar vervaardigden. Het lot was De Vries slecht gezind, want vlak na de voltooiing van het omvangrijke werk aan *De Gedichten* stierf hij aan de gevolgen van een hondebeet.

Wie eenmaal *De Gedichten* geïllustreerd kent, kan ze zich moeilijk anders meer voorstellen. De prentjes zijn zo hecht verbonden met de tekst, dat er een eenheid is ontstaan. Een geïllustreerde Schoolmeester lezen betekent zoveel als: beïnvloed worden door De Vries' interpretatie van de gedichten. Hij heeft een scherp oog gehad voor de satirisch-komische kant van deze poëzie en zijn illustraties versterken die dan ook. Dat blijkt heel goed wanneer wij hem vergelijken met J. Doncker, de tweede illustrator van *De Gedichten*.

Jacob Doncker (1875-1917) is vooral bekend geworden als vervaardiger van spotprentjes, onder andere voor het politiek-satirische weekblad *De ware Jacob*. Hij dichtte en illustreerde verhalen op rijm, zoals *De wonderlijke avonturen van Dokter Mol*. Tot zijn beste werk worden wel de driehonderd illustraties gerekend die hij voor de Schoolmeester leverde en die voor een deel op dezelfde passages betrekking hebben als de tekeningen van De Vries.

Donckers werk is anders. Het heeft cartoon-achtige eigenschappen en benadrukt eerder het macabere, cynische en navrante in de poëzie van de Schoolmeester, dan het geestige of satirische. De kolder krijgt bij Doncker altijd iets wreeds, waardoor hij als illustrator de interpretatie

van *De Gedichten* beïnvloedt.

Hoe curieus en hoe verrassend modern Donckers werk ook is, de negende druk van 1901 heeft nooit een herdruk gekend. De mildere en geestiger visie van Anthony de Vries is levensvatbaarder gebleken.

WAARDERING

Er valt geen beter bewijs voor de populariteit van de Schoolmeester te leveren dan een compleet overzicht van de drukken van *De Gedichten*, en van de verspreiding in bloemlezingen en schoolboeken. Niet alleen verscheen herdruk op herdruk, maar al vanaf zijn bijdragen aan de almanak *Holland* ontving de Schoolmeester de eer van de navolging. In hetzelfde jaar van *De Gedichten* kwam een Neefje van den Schoolmeester met een *Negental lees- en leerlesjes over natuurlijke historie en nog wat anders, voor de lieve jeugd in rederijkers- en huiskamers*. Het motto voor dit bundeltje luidt: 'En heb ik niet zo mooi als "de schoolmeester"' verteld/Bedenk, ik ben hier ook maar als ondermeester gesteld'. Naast het Neefje wierpen zich nog op een Ex-Schoolmeester en een Kweekeling van den Schoolmeester. Zo zijn er meer voorbeelden van navolging te noemen.

Van de zijde der officiële literaire kritiek uit die dagen zijn ons weinig reacties op *De Gedichten* bekend. Van Lennep gewaagt in zijn nabeschouwing van 'de gretigheid (...) waarmede de dichtproeven telkens werden ontvangen', maar hiervan vinden we de neerslag niet in de belangrijkste recenserende tijdschriften. Wel besprak *De Gids* enkele malen de almanak *Holland*, waarbij enige regels apart besteed werden aan de gedichten van de Schoolmeester.

Voor de literaire geschiedschrijving is populariteit geen criterium en zo zien we dat, op een enkele uitzondering na, de Schoolmeester in de literair-historische handboeken veelal met een paar regeltjes wordt afgedaan. Bovendien blijft de waardering – als die er al is – meestal beperkt tot zijn komische kant, de dwaasheid van zijn luim en de vaardigheid van zijn techniek.

Het is allereerst Kalff geweest die hem ruime aandacht gunt. Hij wijst op het gevoelige karakter van Van de Lindes poëzie en treft in *De Gedichten* de dubbelzinnigheid van de romantische humor aan, die een innerlijke tweespalt vorm geeft. De tekst brengt hij in verband met Van de Lindes weemoed en zwaarmoedigheid en zo krijgt dit werk het reliëf dat de poëzie van Piet Paaltjens allang verworven had.

Ook Knuvelde geeft Van de Linde royale waardering, maar hij kon intussen steunen op de studies en tekstuutgaven van Kelk en Kossmann.

Het feit dat *De Gedichten* pas na de dood van Van de Linde gebundeld zijn, heeft er toe geleid dat in de handboeken een zekere verlegenheid omtrent de plaatsing van dit werk te bespeuren valt. Zo wordt Van de Linde vaak in verband gebracht met auteurs van een latere generatie en verschijnt hij vooral als secondant van HaverSchmidt, die 27 jaar jonger is.

Kelk en Kossmann hebben het beeld van de Schoolmeester ingrijpend

beïnvloed met hun studies. Kelk schreef een prijzenswaardige inleiding bij zijn editie van *De Gedichten*, waarin hij Van de Linde als parodist van 'het gansche leven van dien tijd' recht doet, terwijl Kossmann zijn bloemlezing opent met een rijk gedocumenteerde studie die een biografisch kader verschaft. Kossmann was ook de eerste die zijn voordeel kon doen met Van de Lindes brieven aan Van Lennep – brieven die een genuanceerd licht werpen op Van de Lindes persoonlijkheid. Kennis van dit biografisch materiaal noopt tot herziening van het beeld van de eeuwige grappenmaker, de dolkomische absurdist en benadrukt de ernst in zoveel luim vervat.

Hoe het komt dat in de officiële literatuurbeschouwing en -geschiedschrijving zo betrekkelijk weinig, en weinig diepgaand, aandacht aan *De Gedichten* is geschonken, is een moeilijk te beantwoorden vraag. Misschien is Van de Linde er zelf wel enigszins debet aan. Het kan niet ontken worden, dat zijn werk op het eerste gezicht alleen maar grappig is – hoe virtuoos dan ook – en dat alle dieper gevoel eraan lijkt te ontbreken. Staverman tenminste vertolkt stellig menigeens gedachte als hij zegt dat bij de Schoolmeester de lach overvloedig aanwezig, maar de traan geheel afwezig is: 'de lezer is verbluft door zo veel vernuft, maar z'n gemoed is niet getroffen'. Humor van allure treft men, zo bezien, in deze poëzie niet aan.

Het is waar dat een veel nauwkeuriger en minder argeloos beschouwen van *De Gedichten* hun eigenlijke aard eerst blootlegt. Veel minder duidelijk, maar niet minder hevig dan bij Paaltjens bijvoorbeeld, ligt aan het werk van de Schoolmeester een hypergevoelige, romantische natuur ten grondslag, die spotten, capriolen maken en lachen moet om zich te handhaven. Van de Linde maakt het ons niet eenvoudig dit wezen door de schijn heen te zien, hij werpt een hoge dam op van gekheid en technisch vernuft, maar wie eenmaal heeft ingezien dat het gevoel een masker kreeg opgezet, kan deze poëzie onmogelijk nog als kolder alleen beschouwen.

Het lijkt overigens geen twijfel dat het grote lezerspubliek *De Gedichten* vooral om hun geestigheid gewaardeerd heeft. Het is immers niet noodzakelijk de dubbele bodem in deze poëzie te onderkennen om er van te kunnen genieten, al is het waar dat met de jaren veel passages onbegrijpelijk zijn geworden en filologische aandacht voor de tekst noodzakelijk is.

BEÏNVLOEDING

In de literatuur over de Schoolmeester komt geregeld de invloed ter sprake die hij ondergaan zou hebben van bepaalde dichters. Wij doelen vanzelfsprekend niet op diegenen die door Van de Linde geparodieerd werden (bv. Tollens, Helmers, Van Alphen) en wier navolging opzet binnen de parodie is. Het gaat hier om een groep Engelse geestverwante schrijvers. In Engeland was in de negentiende eeuw evenzeer sprake van een 'humorcultus' als in Nederland, en vooral het genre van de humoristische poëzie werd daar meer beoefend dan hier.

De naam die in verband met Van de Linde steeds genoemd wordt, is die van R.H. Barham (1788-1845). Hij was de auteur van de *Ingoldsby Legends*, een uitermate populaire bundel legenden, onder het pseudoniem Thomas Ingoldsby vanaf 1837 successievelijk gepubliceerd. Deze burleske poëtische vertellingen waren een parodie op de romantische balladen en verhalen van die dagen. Er schijnt een tijd geweest te zijn, dat elke Engelse schooljongen wel een vers van Barham van buiten kende, en in dat opzicht is de overeenkomst met Van de Linde treffend.

Afgaande op de enorme verspreiding die dit werk gekend heeft, is het niet goed denkbaar dat Van de Linde er geen kennis van zou hebben genomen, hoewel er geen enkele biografische aanwijzing voor is.

Op grond van overeenkomstige humoristische procédés wordt sinds het artikel van Basse (1901, zie bibliografie) aangenomen, dat de *Ingoldsby Legends* het voorbeeld voor *De Gedichten* zijn geweest. Basse was overigens niet de eerste die de Schoolmeester in verband bracht met Ingoldsby. In de Londense *Echo* van 12 september 1895 werd de Schoolmeester geïntroduceerd onder de titel 'A Dutch Ingoldsby'.

Inderdaad zijn er overeenkomsten tussen Ingoldsby en de Schoolmeester in verstechnisch en stilistisch opzicht. Bij beiden vindt men dezelfde onverwachte rijmen en parodistische kunstgrepen, dezelfde vertoning van tegenstrijdigheden, absurditeiten en overbodige dwaasheden. Maar bij Barham ontbreekt het gewaagde spel met het knittelvers en zijn legenden zijn epischer, minder bespiegelend dan *De Gedichten*. De Schoolmeester richt zijn spotternij op meer dan alleen de literatuur, terwijl Barham vooral de romantische vertellingen parodieert, door ze in overdreven vorm aan te bieden.

Het blijft echter vreemd dat de vaststelling van hun overeenkomst zoveel jaren uitbleef. Noch Van Lennep, noch andere negentiende-eeuwse lezers wezen erop, hoewel zij bekend moeten zijn geweest met Barham. Van Zeggelen, een destijds populaire auteur, vertaalde immers rond 1845 al enkele legenden. Van Lennep noemt de poëzie van Van de Linde zelfs een 'op zich zelf staand verschijnsel' (vgl.p. 313).

Een verklaring kan misschien gezocht worden in het feit, dat de hu-

moristische procédés zoals Barham die toepaste niet zijn persoonlijk eigendom waren, maar veeleer 'in de lucht' zaten en tot de vormgevingsprincipes behoorden van een bepaald genre humoristisch-romantische poëzie. Het onderzoek van Jongejan (zie bibliografie) naar de humoristische procédés van de romantiek wijst trouwens sterk in die richting. Een groot aantal van de ingrepen die Basse typerend voor Ingoldsby en de Schoolmeester noemt, blijkt gemeengoed van een hele generatie te zijn.

Beider overmatig gebruik van zowat alle voorkomende humoristische middelen bestempelt Barham en Van de Linde wel tot geestverwanten.

Het artikel van Basse en het weinig gedocumenteerde van Veth over hetzelfde onderwerp (zie bibliografie), besteden misschien toch wat te weinig aandacht aan de algemene aspecten van deze humor.

Studenten Sociëteit Minerva ± 1830. Geheel rechts, achter de man op de stoel (Willem Veder) staat Van de Linde met snuifdoos in de hand. Geheel links met hoge hoed: Aart Veder.

BIOGRAFISCHE GEGEVENS

Het leven van Gerrit van de Linde Janszoon lijkt in eerste instantie voldoende beschreven door zijn vriend Jacob van Lennep. Deze voegde immers een uitvoerige beschouwing toe aan zijn uitgave van *De Gedichten van den Schoolmeester* (1859), waarin Van de Lindes biografie ruime aandacht krijgt. Het was ook Van Lennep die beschikte over het materiaal bij uitstek om dit leven te beschrijven, namelijk de brieven die Van de Linde aan hem schreef, een honderdvijftig in getal. Zoals uit zijn nabeschouwing blijkt, heeft Van Lennep vooral geput uit zijn herinnering en al is het niet onmogelijk dat hij de correspondentie nog eens heeft doorgezien, hij citeert er nergens uit. Zo leren wij Van de Linde kennen via Van Lennep en uit 'iets over den schrijver en zijn dichttrant' blijkt dat Van Lenneps visie aan banden gelegd werd door de omstandigheden.

Veel meer materiaal dan de briefwisseling met Van Lennep, die helaas slechts eenzijdig bewaard is gebleven, kennen wij ook thans niet. Wel zijn er nog drie brieven aan andere vrienden van Van de Linde over. Uit de correspondentie die Van Lennep voerde met wederzijdse bekenden komen wij soms iets over Van de Linde te weten. Vooral in die met de tweelingbroers Aart en Willem Veder, studiegenoten van Van de Linde en vrienden voor het leven, staat het een en ander over 'Gerritje' te lezen. Stads- en gemeentearchieven leveren vanzelfsprekend de gebruikelijke gegevens op. In deze uitgave is het enige portret dat van hem bekend is, afgedrukt, alsmede een prent waarop Van de Linde voorkomt met o.a. de gebroeders Veder.

Het is duidelijk dat bij zo'n schaarste aan materiaal alleen een uitgave van Van de Lindes brieven aan Van Lennep het beeld van de Schoolmeester kan completeren. Vandaar dat wij hier een aantal biografische gegevens verstrekken, waarbij wij herhaaldelijk Van de Linde zelf aan het woord laten. Wij citeren dus veel uit zijn brieven, maar dat zal niemand betreuren, want ze zijn virtuoos van stijl, geestig en bepaald ontvallend. Niet altijd dragen ze bij tot beter begrip van de dichter of het dichtwerk, maar de geschiedenis van Gerrit van de Linde is voldoende curieus en lang genoeg verbloemd weergegeven om een schets van zijn leven – verlevendigd door zijn eigen woorden – te rechtvaardigen.

Om niet te doubleren met Van Lenneps nabeschouwing (zie p. 305 e.v.) behandelen wij Van de Lindes jeugd en studentenjaren summier. Alleen daar waar Van Lennep schroomde de ware toedracht der gebeurtenissen te vermelden, gaan wij er wat uitvoeriger op in.

Gerrit van de Linde werd als oudste zoon van een koopman op 12 maart 1808 te Rotterdam geboren. Zijn moeder overleed in 1812. Van zijn Rotterdamse jaren is verder niets bekend dan wat Van Lennep mee-

deelt. Al vroeg bleek zijn literaire belangstelling in publikaties voor het *Jaarboekje aan bevalligheid, deugd en kunst gewijd*. In 1825 liet Van de Linde zich inschrijven als student theologie aan de Leidse universiteit en de eerste jaren moet het hem daar goed gegaan zijn. Hij was populair – niet omdat hij op een dubbele naam kon bogen of een gevulde beurs, de beste waarborgen voor populariteit, zoals uit de satires op het studentenleven nogal eens blijkt – maar, volgens Van Lennep, vanwege ‘zijn vlugheid van begrip, helderheid van verstand en keurigheid van smaak (...) zijn zucht tot gezelligheid en de levendigheid van zijn geest’ gepaard aan ‘een innemend voorkomen’. Zijn vriend Willem Veder meent later dat ‘de natuur te zijnen opzichte verkwistend is geweest’. Alles wijst er op dat Van de Linde die goede gaven der natuur benutte. Zijn vlotte pen bracht hem in de kring van de *Belgische Muzen-Almanak* en in 1830 kwam hij in de redactie van de Leidse studenten Almanak, waarin enkele gedichten en een prozastuk van hem werden opgenomen. Niet alleen als schrijver, ook als spreker stond Van de Linde hoog aangeschreven, wat de beste vooruitzichten bood voor een aankomend predikant.

Toen in 1830 België, dat sinds 1815 met weinig succes bij Nederland was gevoegd, zich dreigde af te scheiden, meldden koningsgezinde Leidse studenten zich vrijwillig voor de strijd aan. Onder hen bevonden zich de Veders, Hasebroek en de zoon van Tollens. Van de Linde ging mee als korporaal. Hij vervaardigde een wapenlied voor de strijd, dat in pamfletvorm werd uitgegeven. Een verslag van de veldtocht schreef hij voor de Almanak van 1832. Het was voor de studenten geen geringe onderbreking van hun studie: ruim tien maanden duurde het voor zij de Sleutelstad terugzagen. Aart Veder schreef in die tijd een toneelstuk, *De mislukte smokkelpartij*, en wat Van de Linde deed in – wat hij later noemt – ‘t maagdverleidend jagerpakjen (groen en canarie)’ laat zich raden. Veder bood zijn toneelstuk aan de commissarissen van de Stads-schouwburg te Amsterdam aan, waar het 24 augustus 1831 werd opgevoerd. Misschien is zo het eerste contact ontstaan tussen Van Lennep, die in Amsterdam woonde en geregeld met de schouwburg te maken had, en de Leidse vrienden.

De eerste brieven van A. Veder en Van de Linde aan Van Lennep dateren uit het najaar van 1831. Van Lennep heeft dan, als curator van het Atheneum Illustre van Amsterdam, via Van de Linde een deputatie van Leidse studenten naar het 200-jarig jubileum van de Universiteit genodigd. Op hun beurt nodigen de studenten hem uit een lezing te komen geven in Leiden (voor de Maatschappij van Fraaie Kunsten en Wetenschappen) die op 13 maart 1832 gehouden wordt en volgens A. Veder ‘sensatie’ maakt. Een jaar later spreekt Van Lennep weer en Van de Linde beschrijft aan hem in een brief de uitwerking die zijn lezing op het publiek had:

‘Ik heb toen horen herhalen wat men thans algemeen in Leyden van u zegt: dat gij uw publiek negligeert wanneer gij leest, dat gij aan alle vormen den droes geeft, dat gij veel te vrij zijt op den spreekstoel, dat, zoo gij elke week te Leyden *slechts* eens kwaamt lezen de maatschappij voor Letterkunde bankbreukig zou moeten worden uit hoofde van de enorme onkosten aan catheders en waterglaasjes, die men veronderstelt dat gij dan uit hun verband rukken en verbrijzelen zoudt; *verder*, dat gij oorzaak zijt van de vapeurs van dien zesjarigen s... jongen, van de benaauwdheid die na de lezing van Van de Hoeven in de zaal heerschte, van het ongunstige oordeel over zijne redevoering, welke algemeen geanathemiseerd is nadat men u om dezelve heeft zien lagchen, en van de ongemeene landelijkheid waarmede al wat verstandig en goed denkt, de komst van Tollens en andere geliefkoosde biddagdichters en ijspoëten tegemoet ziet nadat *gij* hier zijt geweest’.

Van de Linde staat, zoals men ziet, dan al op goede voet met Van Lennep, hij wordt geregeld geïnviteerd op diens buiten Woestduin, bij Haarlem, en heeft zelfs al een geldlening bij hem afgesloten. De zes jaar oudere, maar reeds gevierde Van Lennep regelt bovendien een preekbeurt voor Van de Linde in Bennebroek, die hij met groot succes vervult.

Niet alleen bij Van Lennep is Van de Linde een graag geziene gast, ook een jonge professor in de chemie, A.H. van der Boon Mesch, noodt hem op zijn buiten te Warmond. Van der Boon Mesch is getrouwd en kinderloos.

In het jaar 1833 raakt Van de Linde in moeilijkheden. De Veters distantiëren zich tijdelijk van hem, hetgeen samenhangt met amoureuze verwickelingen rond diverse leden van het vrouwelijk geslacht. Tegen het eind van 1833 blijkt dat Van de Linde een buitenechtelijk kind heeft verwekt bij een Leids meisje. Misschien was dit nog vergeeflijk, zelfs voor iemand die er al een officiële verloofde op nahield – een Rotterdams meisje, dat wel ontdaan was, maar niet van zins de verhouding op te geven – maar alle perken blijkt Van de Linde te buiten te zijn gegaan als uitkomt dat hij een intieme relatie had met Jeane van der Boon Mesch, de vrouw van de chemie-professor die hem zo dikwijls gastvrijheid op zijn buiten verleende.

Hoe de zaak uitlekte is niet duidelijk, in ieder geval weet de gekwetste hoogleraar zijn collega's van de faculteit der godgeleerdheid er toe te brengen hun handen van de veelbelovende pupil af te nemen. Van de Linde is niet bereid feiten te ontkennen. Integendeel, hij voelt zich zelfs genoodzaakt om aan iemand die bij zijn hoogleraar theologie de geruchten wil gaan tegenspreken te ‘confesseren, dat er wel eens een coïtus had plaats gehad’. Van de Lindes schuldeisers zien de kans tot terugbetaling dalen en worden opdringerig. Van der Boon Mesch stuurt aan Van de

Lindes invloedrijke vrienden opruiende brieven en dreigt tot een lijfelijke afstraffing over te gaan. Het wordt Van de Linde allemaal te veel. Met hulp van vrienden duikt hij onder. Op 5 januari 1834 schrijft hij vanuit zijn schuilplaats een zeer vertrouwelijke brief aan Van Lennep. Hij probeert wat tot rust te komen na de schokkende gebeurtenissen, die hun hoogtepunt bereikten toen Van de Linde op oudejaarsnacht, in een zware storm, incognito, per fourgon vanuit zijn schuilplaats naar zijn bedroefde vader en wanhopige verloofde vervoerd werd. Maar de herinnering aan de professorsvrouw laat hem niet los:

‘Ik denk aan haar zoo weinig mogelijk, om de wonde, die nog bloedt niet pijnlijker en dieper te maken; doch men is zichzelf niet altijd meester, en somtijds verschijnt, malgré moi, het beeld der schoone slange, voor mijne geest, voor zoo ver namelijk een slang, groote blaauwe oogen; een Griekschen neus en fluweelen lippen kan hebben. Dan roep ik wanhopig uit: is dit het loon voor mijn trouwe diensten? Jeane! Jeane! heb ik u daarvoor, de laatste reis nog driemaal... Ach God:

Die zorgt en zwoegt en ploegt en slaaft en draaft en zweet,

Ten oorbaar van *die vrouw* een *lastig** ambt bekleedt, *hoewel *vermakelijk*

Zal zich te jammerlijk in ’t end bedrogen vinden’.

En met enig leedvermaak over de bedrogen echtgenoot vervolgt hij:

‘Ik wenschte wel eens te weten wat er van het koekoeks-ei te hopen of te vrezen zij. Zoo ’t zwam heeft gevat en het kieken uit den dop druipt, zal Van der Boon waarschijnlijk wel even vreemd op staan kijken (...) Ook geloof ik niet dat er tusschen den pseudo-papa en het kinderen veel verwantschap zijn zal of het moest een chemische affiniteit wezen. Inderdaad ik kan niet vatten hoe een geleerde, die in zoo *naauwe betrekking tot de Leydsche Hoogeschool* staat, en zulke heerlijke proeven doet, zooveel tegen een ijverigen amanuensis kan hebben; die, hoewel niet met hem *in of op* (hoe was het ook) *dezelfde rij geplaatst*, nochtands geen vreemdeling was in zijn laboratorium’.

Er is geen kans meer voor Van de Linde om zich in Nederland te handhaven anders dan als beroepsmilitair of toneelspeler, en op aanraden van zijn vrienden besluit hij begin februari naar Engeland te vertrekken, om daar of in een van de Engelse koloniën – hij denkt aan de Kaap – een betrekking te zoeken. Hij meent zelfs nog dat de studie voltooid kan worden als hij een poos niet van zich doet spreken.

In Londen wacht hem een zware tijd. Zonder enig middel van bestaan en zonder vrienden arriveert hij daar. Zelfs de taal is hij niet machtig. Hij wordt afhankelijk van wat zijn vrienden in Holland voor hem doen, en het blijkt slechts Van Lennep te zijn die zich voor hem inspant, al gaat geen geld- of briefzending zonder vermaningen voorbij. De onbe-

zorgde snaak wordt een onderdanige handophouder, die verantwoording voor de kleinste dingen aflegt bij Van Lennep. Hij wordt ziek en zwaarmoedig, maar zijn humoristische kijk op de dingen verliest hij niet. Als in de zomer van 1834 Van Lennep een plezierreisje naar Londen maakt, stuurt Van de Linde een rijmbrief naar het hotel waar Van Lennep logeert, en hij geeft de toerist goede raad:

‘Als somtijds de booze lusten van het vleesch je mogten kwellen
Zou ik je maar raden om je weet wel wat ik meen tot in Holland uit te stellen

Want de Engelsche hoeren zal niemand je recommanderen
Ze liggen net als bevroren monumenten in de veren
En om te maken dat een Engelsche hoervrouw onder het naayen een beetje leeft
Zou je er een andere onder moeten leggen die den *hik* heeft’.

Maar uit een andere brief blijkt de keerzijde van deze grapperij:

‘Ik ben geheel alleen en kan met de inspanning van al mijne krachten naauwelijks de diepe zwaarmoedigheid overwinnen die het gevolg is van mijn eenzamen en verlaten staat. De gedachte dat ik door de eenige vrienden die mij zijn aangebleven en ook de eenige die ik verlang te bezitten niet geheel vergeten worde is dus mijn eenige troost, doch wanneer zij somtijds nalaten of uitstellen om mij te schrijven vrees ik altijd dat tijd en afstand de betrekking verzwakt of verbroken heeft die de laatste vreugd van mijn leven is (...) Ik zal u dus niet behoeven te herhalen dat uwe brieven de hoogste waarde voor mijn hart bezitten en zij *alleen* het leven dragelijk maken’.

De typische Schoolmeester-kolder: een beginbeeld dat nog redelijk bij de werkelijkheid aansluit maar al associërend overgaat in totale dwaasheid, is er al in 1834 in zijn beschrijving van de geruchtmakende brand van het House of Parliament:

‘Ik heb inderdaad nimmer zulk een’ imposanten brand bijgewoond en tevens zoo grappig. Het gekste was dat de theems buitengemeen laag was zoodat de *fire engines* geen water konden bekomen en de omstanders dus verzocht werden gezamenlijk in de rivier te pissen, gelijk eens Gulliver deed, hetgeen ten gevolge had dat op Westminster-bridge alleen eenige duizenden als door een toverslag de broeken *af* en de rokken *opstroopten* om het dreigend gevaar af te weeren. (...) Men verhaalt van een dame die, uit pure vaderlandsliefde, dien avond zes malen beviel en de pasgeborenen dadelijk uit *wateren* zond’.

Ook in Londen speelt het vrouwelijk schoon Van de Linde parten. Om avontuurtjes waarover hij openlijk aan Van Lennep schrijft, berispt deze hem, waarop Van de Linde belooft:

‘(omdat ik weet dat mijn geluk u na aan ’t hart ligt) dat ik (...) niet

trouwen vrijen of naaijen (except publieke jagt) zal of het moest zijn *met, over of op* een rijke weduwe’.

In het voorjaar van 1835 doet zich een kans voor een kostschool over te nemen. Hij vraagt – en krijgt – daartoe financiële bijstand van Van Lennep en deze kan, met hulp van anderen, een bedrag bijeen brengen. Het schoolmeesterschap gaat Van de Linde goed af. Hij wordt aangezien voor een Nederlander die altijd in Frankrijk is geweest en laat zich ‘The Reverend’ noemen. Het riet van de vorige schoolmeester schaft hij meteen af en hij vervangt de lijfstraffen door een systeem van aantekeningen en prijzen, een aanpak die zeer ongewoon in Engeland was. Van de Linde schrijft dan ook dat er moeders komen klagen, omdat ze veronderstellen dan hun zonen niet genoeg aandacht krijgen, want hun ruggen zijn niet meer blauw. In het onderwijzen heeft hij plezier:

‘Ik zeg maar het is veel lolliger om te vragen dan te antwoorden en sinds ik schoolmeester ben begrijp ik duidelijk waarom ik te voren altijd dacht dat de professors zooveel knapper waren dan ik, omdat *zij* altijd vroegen en *ik* alleen mocht antwoorden. De gantsche buurt verslijt mij voor een wonder en zelfs menschen die zoo gek niet schijnen als zij zijn (...) houden mij voor een razende knappe Hollander die veel te goed is om Schoolmeester te zijn; ik ben zoo gek niet om hen uit de droom te helpen’.

Intussen voelt hij zich alleen en is zijn correspondentie met Van Lennep – die hij met aandrang om brieven vraagt – zijn enige echte contact. Naast snaakse toespelingen op zijn ongehuwde staat, beluisteren wij in de brieven steeds vaker een melancholieke toon:

‘Mijn eenige vriendin is een jonge kat die thands op mijn schoot zit en met de pen speelt met welke ik dezen schrijf waardoor de navolgende inktvlek veroorzaakt is, en mijn eenig gezelschap is mijn ondermeester die zijn kloten voor de haard zit te warmen (...); de boarders zien er uit als wolken die door de zon beschenen worden, en snorken thands als apen, de dienstmaagden zingen als lijsters in de keuken. Ik alleen ben beroerd, miserabel, landelijk, het heimwee plaagt mij, ik verlang om naar ’s Hage te gaan gelijk een jonge stamhouder naar de moederborst, ik geloof niet dat ik ooit gelukkig zal zijn, een koud bed verwacht mij (...)

En nu vaarwel, ik ga naar bed
ofschoon ik niets helaas verlet
met langer op te blijven
Ach! Wanneer zal het uurtjen slaan
dat ik van naar bed toe gaan
u meer zal kunnen schrijven?’

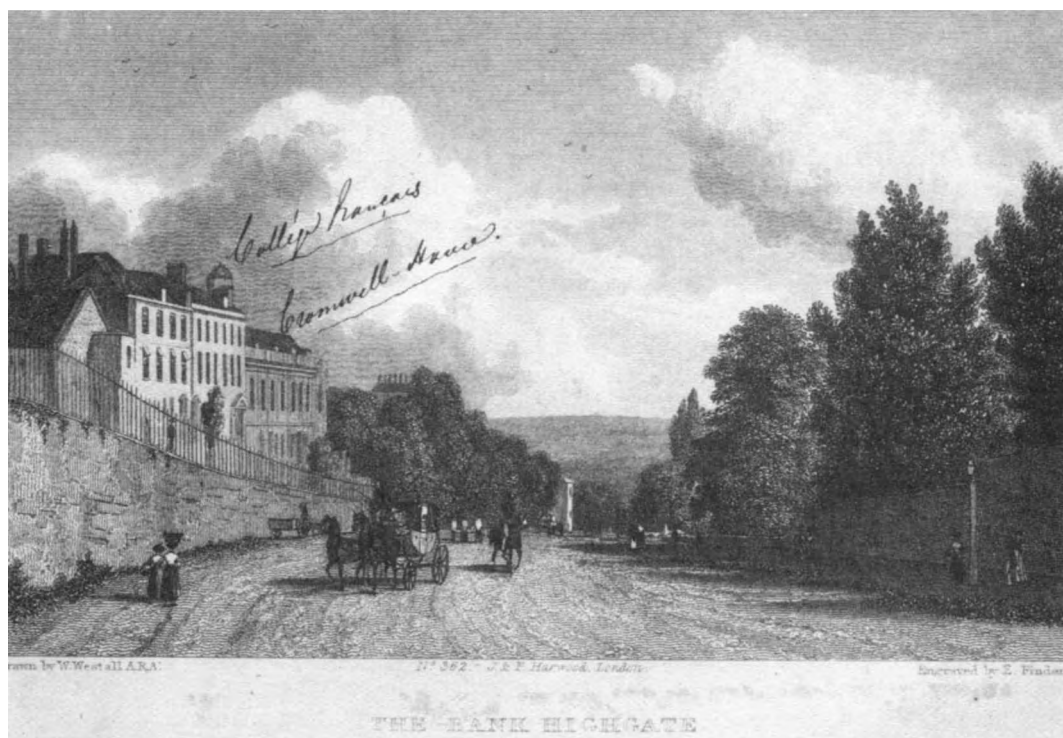
Hij heeft veel tijd om te lezen. Opgewekt verklaart hij in een brief van 1836, dat hij Sterne en Byron zonder moeite en Shakespeare met hulp van Engelse vrienden leest en deze laatste is 'mijn Almanak, mijn Huisbijbel, mijn companion mijn everything geworden'. Een ontdekking voor hem is Wordsworth: 'Een zijner verzen (...) heeft mij bijna gek van opgetogenheid gemaakt'.

Hoezeer het schoolmeesterschap hem voorlopig nog bevalt, er zijn ook schaduwzijden:

'Ziekten in de school, onderscheidene bankroeten, een dronken huishoudster (...) een ondermeester met een houtenbeen, dien ik genomen had om in 't eeten uit te zuigen doch die meer vreet dan iemand die drie beenen heeft, daar het nu van achteren blijkt dat hij in zijn jeugd twee *mins* (...) heeft doodgezogen, 't geen op een slinksche manier in zijne testimonia verzwegen was. Een dansmeester die de jongens gaten in de zolder leert springen, een teekenmeester die aan alle paarden, honden, koeyen etc. een' jongen heer teekent zoodat de moeders de teekeningen terugzenden omdat de meester niet meer égarde voor the sex betoont, een schermmeester die al de jongens tot copyen van den ondermeester dreigt te maken en duizend andere kleine bezwaren'.

In de zomer van 1837 schrijft Van de Linde aan Van Lennep voor het eerst over het jonge Franse meisje Caroline de Monteuuis. Zij is zeker niet de 'rijke weduwe' die Van de Linde eerder aan Van Lennep beloofde binnen te halen. Integendeel, de financiële zorgen worden na het huwelijk, dat spoedig plaatsvindt, groter en aan de verantwoording voor een gezin tilt Van de Linde zwaar. Wel kan Caroline, van wie hij zielsveel houdt, hem bijstaan in de school, want haar vader was kostschoolhouder nabij Boulogne, dus het bedrijf was haar niet vreemd. Zij neemt vele taken van haar man over, niet alleen in de huishoudelijke zorgen voor de boarders, ook in het lesgeven, en later blijkt zij in staat te zijn de school zelfstandig te besturen. Het gezin gaat vier kinderen tellen, nadat het eerste kind, Henry Philip, dat in 1839 werd geboren, op tweejarige leeftijd stierf.

Na een verhuizing in 1839 krijgt de school in 1843 haar definitieve onderkomen in het Cromwell House, een statig gebouw in Highgate, een voorstadje van Londen (zie afbeelding). De vriendschap tussen Van Lennep en Van de Linde is die jaren bekoeld, om redenen waarnaar wij slechts gissen kunnen. Van Lennep herneemt het contact. Tussen 1845 en 1847 blijkt er andermaal een verwijdering te zijn ontstaan, dit keer naar aanleiding van een meningsverschil over een grammatikale kwestie in een vers van Bilderdijk. Nu is het Van de Linde die het eerst weer schrijft, in het besef dat hij in de vriendschap de afhankelijke is. Die afhankelijkheid maakt hem ook kwetsbaar en lichtgeraakt, hetgeen duidelijk blijkt uit een passage als de volgende, waarin hij Van Lennep verze-

Afbeelding van de school van Gerrit van de Linde. In zijn handschrift over de prent geschreven: *Collège français Cromwell House*.

kert: 'dat ik zeer *veel* van U *houde*, gelijk de beul sprak tot den onthoofden, toen hij zijn afgekapten krulbol in de hand *hield* en dat ik dit zal *blijven* doen, ofschoon gij dan ook *invitatie-negligieren, onverzonden haringvaartjens, microscopieke brieven* en *onteerende almanak-uitnoodigingen* in uw dienst moogt stellen om een armen ex-student te insulteren wiens ongeluk (voor een wijle)) voornamelijk veroorzaakt werd door dat hij, (liever dan zich op 't platgetreden en dorre pad van theologische stelsels langer op te houden) zich met lijf & ziel wierp op een onbestudeerd of verwaarloosd stuk der scheikunde. Doch, zoo gij, waardste redacteur, een zotskap van doen hebt om in uw' almanak te pronk te stellen kies niet mij s.v.p. doch den *buitengewoonen* Professor van der Boon'.

Dat Van Lennep minder vaak schrijft dan Van de Linde wel zou willen, wekt met koddige ook droevige verwijten op:

'k Geloof, op mijn ziel, dat gij nooit mijn brieven of mijn vaerzen leest. Foei! – Hebt gij *leeren lezen* om de brieven van een getrouwen vriend *niet* te lezen? – of *leeren schrijven* om die brieven *onbeantwoord* te laten blijven?'

'Een brief, een brief! mijn school-plak voor een' brief!'

'Ik word zoo heet op een antwoord als gember. Ik denk mijn *hersens* uit mijn *brein*, en mijn *brein* uit mijn *pan* en mijn *pan* uit mijn *hoofd* en mijn *hoofd* uit mijn *hoed* en mijn *hoed* uit mijn *hoedendoos* en mijn *hoedendoos* uit mijn *hoedenmakers winkel*, zonder te begrijpen wáárom gij mij niet schrijft; terwijl ik mij hier nacht en dag zit af te tobben, en mijn afgeschreven vingers uit mijn leëggemergeld lichaam zit te werken, dat er zoo krank en mat en afgelopen uitziet als de ziekkeoppaster van een geest in arbeid!'

Begin oktober 1849 ziet Van de Linde Holland terug. Hij schrijft Van Lennep dat deze moeite zal hebben hem te herkennen; hij is 'een armen suffenden sukkel' geworden, ziekte en zorg hebben hem vermagerd en uitgemergeld. Hij is er van overtuigd dat hij met zijn oude schuldeisers aan hetzelfde comfoort een pijp kan aansteken zonder dat ze hem zullen herkennen. Het korte bezoek aan Holland valt hem tegen. Als hij in de zomer van 1850 wat langer hier verblijft bevalt het hem beter. Hij wordt dan ook zeer hartelijk ontvangen door Aart Veder en Van Lennep, en beiden halen hem over mee te gaan werken aan Van Lenneps almanak *Holland*. Van Lennep kwam regelmatig in Londen, maar in 1851 logeert hij voor het eerst op het Cromwell House, nadat zijn zonen dat al eerder hadden gedaan. Van de Linde is erg opgewonden over dat bezoek, de een na de andere brief gaat over de bevestiging van de afspraak de deur uit. Hij verontschuldigt zich bij voorbaat voor de simpele wijze waarop hij Van Lennep moet ontvangen:

‘Hoe het zij, wij hopen (mijn vrouw en ik), dat gij ons zult toestaan u te ontvangen op de eenige manier in ons vermogen, namelijk allereenvoudigst en zonder omslag; dikwijls vrees ik dat gij u vervelen zult, daar wij weinig of geen connexie hier hebben, volstrekt niet in de wereld uitgaan, en bijna nooit bezoekers uitnoodigen’ (maar hij heeft dan al enige uitnodigingen voor partijen en toneelvoorstellingen georganiseerd).

1851 is ook het jaar van de Wereldtentoonstelling in Londen. Veel Nederlanders bezoeken de stad. Van de Linde schrijft over de Hollandse afdeling:

‘Het Hollandse departement is beroerd, de vriesche turfboeren, die de tentoonstelling bezoeken, komen allen met zwarte voiles of sluiers, die zij, – uit schaamte zegt men, – over hun aangezicht halen, zoodra zij de Vaderlandsche afdeeling naderen, en de vuile Hollandsche vlag, die er boven hangt, ziet er net uit als of zij vijf jaren lang voor dwijl in een keezenfamilie had gediend’.

Vanaf deze tijd spitst de correspondentie zich vooral toe op Van de Lindes bijdragen aan de almanak *Holland*. Hij is bepaald geen gemakkelijke contribuant en redacteur Van Lennep krijgt er bij herhaling furieus van langs. Zijn onzekerheid ten aanzien van zijn eigen werk leidt tot een uiterste precisie wanneer het gedrukt moet worden. Hij staat er op dat Van Lennep zijn ware naam verborgen houdt:

‘Ik schrijf u deze weinige regelen om u te beletten een dwaasheid te begaan en u te bidden noch rechtstreeks noch zijdelings mijn naam te doen verschijnen in verband met de u toegezonden malligheden. Gij gevoelt van zelf dat dit mijne reputatie zou kunnen bezeeren. Ik weet noch niet recht of gij den draak met mij steekt dan of gij waarlijk voornemens zijt mijn prullen te plaatsen. Zoo dit inderdaad uw plan is, en de etiquette van uw almanak het anonyme verbiedt, plaats dan initialen (...) of vertaal mijn naam in ’t latijn (...) of plaats een melancholiek motto (...) doch vooral geen namen noemen, wat ik u bidden mag’.

Veel tijd voor het vervaardigen van poëzie heeft hij niet:

‘Zoodra de school begint is ’t met mij over; zoodat ik bijna nooit iets kan doen except in de vacantie, en dan noch moet ik uit de stad kunnen zijn; het is alsof de atmosfeer van een school een domper zet zelfs op het rampzalige zessenkaarsjen van een kreupeldichter’.

De brieven bevatten interessante informatie over de totstandkoming van Van de Lindes werk. Hij verdedigt zich omstandig tegenover Van Lennep als hij weer met een vracht varianten aankomt, die deze moet aanbrengen in reeds gestuurd werk:

‘De dingen, ik meen de kreupelrijmen, vallen mij doorgaans bij stukken en brokken in en blijven dan maanden lang in een lade liggen, doch het bijeenlappen der fragmenten, het fatsoeneeren, en vooral ’t likken, gaat altijd in groote en nerveuze haast, omdat ik er nooit het hoofd naar

heb vóór 't laatste oogenblik, en dan, gelijk ik zeg, word ik nerveus, en als 't pakket dan weg is, valt mij nog 't een en ander in; want likken is met die dingen waarlijk bijna alles, en even belangrijk is het laten liggen van die nesten voor een tijd en ze dan weer op te vatten'.

Daar komt nog bij dat hij de hele dag Frans en Engels spreekt – alleen in de brieven aan Van Lennep cultiveert hij het Nederlands – en aldus van zijn moedertaal vervreemd raakt:

'Dit maakt juist dit soort van dichten mij zo moeilijk, daar ik mij Hollandsche gezegden slechts half, en veelmaal verkeerd herinner, en te ver weg woon om in Holland teregt wijzing te gaan vragen'.

Hij blijft het letterkundig leven in het vaderland op een afstand volgen. Naar aanleiding van de *Holland*-almanak van 1853 schrijft Van de Linde aan redacteur Van Lennep dat deze jaargang hem 'onzachelijk onbeduidend' voorkomt 'zoo men Da Costa en U uitzondert': 'Beets is (...) onzachelijk flauw; Ten Kate, in plaats van eenvoudig en gevoelig in onze lieve taal te spreken, is allerbespottelijkst gekeursd en gekunsteld; zonder zin noch inhoud'.

Van de Lindes bijdragen aan de almanak stellen hem in staat zijn nog steeds voortdurende financiële schulden aan Van Lennep en anderen – hij zal er zijn leven niet van af raken – weer wat in te lossen. Dit kost hem verder moeite genoeg en Van Lennep moet hem dan ook geregeld manen. Op een van diens verzoeken tot afbetaling reageert Van de Linde aldus:

'Amice, op 't ontfangen van uw brief, de laatste, heb ik mij terstond aan 't mangelen gezet en 't persen, niet van het school- of huislinnen maar van mijn eigen broos en bouwvallig lichaam, om er het verder door u begeerde geld uit te schroeven. Doch 't was vergeefs schroefde, en "gefloten", ofschoon ik reeds zoo plat was geworden dat mijn jongste zoon Arthur familiaar touwtjes begon vast te maken tusschen mijn beenen, in het vernederend dwaalbegrip dat ik een bordpampieren hansworst was, en de nurse – in 't zelfde denkbeeld – mij, als zoodanig, reeds tweemaal, onder 't opruimen van 't speelgoed, in de kast van de kinderkamer, met de andere poppen had willen ophangen. Daar dus dit havenen van het vleesch, door compressie, niet ging, sloeg ik nu aan 't aderlaten, tot de ingezetenen van Highgate, mijn verbleekte tred en waggelend gelaat in de straat bespeurende, mij vroegen: 'Hoe gaat het, mijn Heer Seneca? Woont er ook soms een Nero bij de Vijzelstraat, die u bij geval, wil dood vijzelen of dood doen bloeden? of zijt gij licht bij dien pruldoctor Sangrado gelogeerd?'

Hoewel Van Lennep en Van de Linde in hun politieke en godsdienstige opvattingen steeds verder uit elkaar groeiden, hebben zij hierover nooit conflicten gekend. In de Leidse tijd zullen hun principes wel overeen hebben gestemd, maar in later jaren wordt Van de Linde over Hol-

landse aangelegenheden steeds steiler van begrip, vooral als het Oranje, de democratie en de emancipatie van de katholieken betreft. Verouderde opvattingen over het vaderland (vergelijk Van Lennep, p. 312) en het verlangen Holland zó te houden als het in zijn gelukkige studentenjaren was, liggen aan zijn verstarde visie ten grondslag. In het dagelijks leven gedroeg hij zich evenwel veel minder behoudend: hij ging om met katholieken (zijn vrouw was katholiek, en een broer van haar, die regelmatig op Cromwell House logeerde, was zelfs priester), en binnen de Engelse traditie vindt hij de democratie heel werkzaam.

Hij blijkt in Engeland opgenomen te zijn in kringen van notabelen. Hij is lid van Highgate Literary and Scientific Institution, waarvoor hij het bibliotheekbeleid mede bepaalt, en van the Royal Society of Arts in Londen. Als lid hiervan hielp hij bij de organisatie van de eerste nationale onderwijstentoonstelling in 1854.

Hij drukt zijn belangstelling voor het politieke gebeuren van de dag uit in ingezonden brieven aan verschillende kranten. Dat hij zich ten slotte geheel aangepast voelt aan de Engelse gewoonten en omgangsvormen blijkt uit zijn brieven. Het gaat dan ook te ver hem als een tragische balling af te schilderen, al kent zijn melancholie geen grenzen. Een indrukwekkend brieffragment als het volgende maakt dit duidelijk:

‘Doch wat ik u, in *scherts, persoonlijk* over *mij* schreef, is in *ernst* waar. Ik heb onlangs zooveel hartzeer, lichaamspijn en zielsverdriet doorgestaan, dat het leven mij tot last, en ’t idee van mijn schrijven voor ‘Holland’, bespottelijk is. Doch gij weet, het zijn altijd de grappemakers niet die het lichtste hart omdragen, en ik ben in een staat van diepe melancholie vervallen, even pijnlijk bijna voor anderen als voor mij. Alles rondom mij schijnt mij ontrustend en schrikwekkend toe, ik denk ieder oogenblik dat de kinderen uit schaatsen rijden zijn, éér er nog ijs ligt, of dat er iemand achter mij staat om mij een oorvijs te geven met de klepel van den kerkklok; een lange neus komt mij langer, en een platte platter voor dan waarlijk het geval is, ik verlies ieder oogenblik mijn knoopsgaten, ik ben zoo dun dat men een kaars voor mijn lichaam houdt, en aan de andere zijde de chineesche schimmen aanschouwt, en helaas mijn trouwe hond is ook dood; vraag mij dus, uit medelijden, geen zotte vaersjens meer, doch vertroost mij met een ernstige brief’.

In de meest nijpende omstandigheden weet Van de Linde zich toch een vreemdeling. Als in 1857 zijn vrouw Caroline zwaar ziek is, ontvangt Van Lennep, die dan een vakantiereisje in Engeland maakt, van hem de volgende noodkreet:

‘Ik was dezen morgen bijna radeloos van angst en beklemdheid (...) Ik heb een zwaren last op ’t hart, en deel er u een gedeelte van mede omdat ik weet, of althands in vertrouwen hoop, dat gij deel neemt in het lot en leven mijner onwaardeerlijke lieve vrouw (...) haar schrijven aan

Carry [Van de Lindes dochter] was zoo akelig treurig, dat ik het lieve kind de brief niet heb vertoond. Houd, bid ik u, dit alles vóór u; ik heb mij te verwijten dat ik uw uitspanning's tijd met zulk droef bericht verbitter, doch, in een vreemd land vooral, stort men zijn leed liefst uit in 't vriendenhart dat men ontmoet in de woestijn'.

Wat Van de Linde vreest, gebeurt niet. In de laatste brief aan Van Lennep is Caroline aan de beterende hand en zijn schrijven is weer even kolderiek en aanhankelijk als altijd.

Een half jaar later, op 27 januari 1858 sterft Van de Linde zelf, nog geen 50 jaar oud. In het overlijdensregister van het betreffende district staat als doodsoorzaak een bronchitis van zes weken en een longontsteking van 48 uur aangegeven. De broer van Caroline, Isidore de Monteuuis, schrijft 28 januari aan Van Lennep en andere Hollandse vrienden het doodsbericht: 'Monsieur Van de Linde est mort hier matin à la suite d'une longue et douloureuse maladie'. Van enige tijd later zijn enkele zeer bedroefde brieven van de weduwe bewaard. In een daarvan geeft ze Van Lennep toestemming met de poëzie van haar echtgenoot te handelen zoals hem goeddunkt:

'Quant à la poésie de mon très cher Gérard, je laisse l'affaire entièrement entre vos mains, persuadée que vous arrangerez tout pour le mieux et je vous en suis bien reconnaissante'.

Jacob van Lennep

DE ROL VAN JACOB VAN LENNEP

Zonder Van Lennep zouden *De Gedichten van den Schoolmeester* niet bestaan hebben. Hij immers is het geweest die het plan opvatte na Van de Lindes dood een bundel samen te stellen en daartoe een selectie uit diens poëzie verrichtte. Daarmee heeft hij een eigen en zwaar stempel op de bundel gedrukt. Hoe Van Lennep zich van zijn taak kweet en welke precies zijn rol is geweest bij de totstandkoming van *De Gedichten*, blijkt als wij de bronnen bezien waaruit hij putte. Het zijn er vier: de Leidse studentenalmanakken, de *Holland*-almanakken, de brieven en het pak handschriften dat de weduwe van Van de Linde na diens dood Van Lennep toezond. Het nogal omvangrijke verslag in proza van de lotgevallen der Leidse studentenjagers, dat Van de Linde voor de almanak van 1832 schreef, alsmede enkele serieuze, deels oudere gedichten, pasten niet in Van Lenneps conceptie van de bundel.

In het volgende zullen wij nagaan wat elk van die vier bronnen aan de bundel heeft bijgedragen. Daarbij kan niet onbesproken blijven de rol die Van Lennep gedurende Van de Lindes leven gespeeld heeft met betrekking tot de totstandkoming en publicatie van zijn poëzie.

De publicaties uit de Leidse tijd in de studentenalmanakken waren weliswaar anoniem, maar Van Lennep kon weten dat 'Proeve van Dichterlijke Vlucht' (1830) en 'Proeve van Dichterlijke Waarnemingen' (1834) van Van de Lindes hand waren. Hij nam beide op in de bundel.

Leverden de studentenalmanakken slechts twee gedichten op, Van Lenneps eigen almanak *Holland* was een rijkere bron. Sinds 1851 publiceerde Van de Linde er geregeld zijn gedichten in, waaronder een groot gedeelte van de 'Natuurlijke Historie' en enkele fabels. Voor een volledige lijst van de *Holland*-bijdragen verwijzen wij naar de Bijlagen.

Men kan er zich over verwonderen dat tussen Van de Lindes eerste publicaties en zijn latere een onderbreking van zeventien jaar ligt. Aan Van Lennep heeft het niet gelegen. Al lang voor de *Holland*-almanak bestond, in 1843, had hij aan Van de Linde verzocht werk af te staan voor de *Muzen-almanak*. Van de Linde trok toen nog de ernst van Van Lenneps verzoek in twijfel en voelde zich gekwetst door wat ongetwijfeld een goedbedoelde uitnodiging was. Hij hield Van Lenneps lof voor 'volslagen draaksteekerij'. Er gingen nog ettelijke jaren overheen voor Van de Linde tot publicatie kon besluiten en hij Van Lenneps waardering voor zijn werk serieus nam, al bleef hij zelfs na de eerste zending voor *Holland* aarzelen over Van Lenneps bedoeling:

'Ik wilde echter uw verzoek gehoorzamen ofschoon ik, op mijn woord, niet weet of het ernst of verneukerij was'.

Hij bleef sinds die tijd in elk geval leveren, al moest Van Lennep al zijn tactische gaven gebruiken om Van de Linde, onzeker over de kwali-

teit van zijn werk en daardoor lichtgeraakt, tot bijdragen te bewegen. De correspondentie over de *Holland*-verzen geeft een goed inzicht in Van de Lindes omgang met zijn poëzie en met zijn eerste lezer, Van Lennep. Het lijkt erop, dat hij alleen uit verknochtheid aan de almanak-redacteur zijn werk afstond:

‘Gij zijt de eenige voor wien ik verzen maak en wiens oordeel ik op prijs stel; en wanneer gij zegt “Gerrit dat is niet onaardig”, of “daar heb ik om gelachen”, heb ik alles wat ik begeer; aan de goed- of afkeuring van anderen stoort ik mij volstrekt niet, daar ik niet rijm om *hen* doch wel om *mijzelf* of *u* te veramuseren’.

Als hij zijn werk echter openbaar maakte, eiste Van de Linde een nauwgezetheid die drukker en almanakredacteur verbaasd moet hebben. Een enkele drukfout kon zijn woede zozeer opwekken dat hij niet meer met uitgever Kraay in zee wenste te gaan. Typerend is de volgende passage uit een brief van 1852, geschreven naar aanleiding van de *Holland*-publicatie van ‘De Olifant’:

‘Wat nu “Holland” betreft en mijn schamel aandeel daarin, zoo moet ik u rondweg bekennen dat niets mij ooit meer berouwd en verdrotten heeft dan, dit jaar, eene enkele bijdrage te hebben ingezonden. (...) Geen aas- of mestvogel heeft ooit zijn beteren een viezer en onbeschaamder affront gedaan dan uw Kraay aan mijn olifant; en de uitgever of uitvinder van ‘twee blanken-moeder de ganssprookjens’, ‘drie voor een oortjen-Tijl Uylenspieghels’, of ‘zeven voor een duit-Jan de Wasser prenten’ toont meer attentie, zoo niet respect, voor een absent contributeur, dan dit galgenaas van een schaamteloze, hel-gewonnen en Kees-geboren, ‘*kraaiend*’ en kruipend stofomwentelende boekpier mij, arme afwezige, die van den Prins geen kwaad wist, heeft waardig gekeurd. Ik heb volstrekt geen ambitie of lust om iets, wat het ook zij, in ’t licht te geven; doch, wanneer ik zulks eens doe, op verzoek, heb ik er nog veel minder lust in om bastaard-onzin te affilieren, mij door ’t verzuim of de stommigheid van een verraderlijk drukker op den hals gedraaid, en dien ik mij schamen zou ter neder geschreven te hebben. Het *minst* dat men, vooral op een afstand, verwachten mag, en zelfs eischen, is een *behoorlijke* ‘correction of the letterpress’, en, naar mate een stukken weinig of geen verdienste bezit, behoort een drukker te zorgen dat dit weinige niet verknoeid worde. (...) Overigens doe ik bij deze, plechtig, afstand van de eer van weder in ‘Holland’ te verschijnen; waar zoo’n kraai koning kraait, sluit de haan zich liever op in ’t hok, en toeft onder zijn getrouwe kippen, zijn jeugdige eieren en andere voorwerpen van huisselijk haan-geluk’.

Het jaar daarop wist Van Lennep hem te overreden toch ‘De Nachtegaal’ en ‘De Mop en de Kees’ af te staan, maar Van de Linde deed nu wel een sterk beroep op hem om de verzorging op zich te nemen:

'Ik beveel u de correctie, vooral ook de typographie, punctuatie, afscheidingen, etc. in *ernst* en in *vertrouwen* aan; meld mij of gij 't plaatst; zoo niet zend dan 't manuscript terug. (...) zorg gij *dezen reis* voor de proeven, en wees nuchter wanneer gij ze corrigeert'.

Drie dagen later schreef hij:

'Laten eindelijk de vaarsjens, zoo gij ze plaatst, niet alle drie of vier op een hoop verschijnen, net als een zootjen dubieuze visch in 't hoekjen van de markt (...). Zorg nu eens wel, Kerel, voor al mijn vaarsjens, en voor de uitvoering van al wat ik u nopens emendaties, varianten, uitvoering, discretie, etc. etc. verzocht heb, gij zult mij hiermede verplichten, en ik zal u al uw vorige tekortkomingen en mishandelingen kwijtschelden'.

Dat het Van de Linde ernst was, blijkt uit het feit dat hij vier jaar na dato, toen hij een nieuwe zending ter verzorging aanbeval, nog terugkwam op de zetfouten in 'De Olifant':

'Ik ben waarlijk ongesteld en bijna baloorig geweest, en dus weinig geschikt tot het nazien en arrangeren van die vaarzen; omdat het echter prullen zijn bid ik te zorgen voor *naauwkeurig spellen, drukken, afstanden* etc., etc. Zoo 't *goede* vaarzen waren, kwam het er minder op aan, want die kunnen 't velen, doch deze kunnen dit niet velen, en de Olifant met zijn zingend kind de 'nachtegaal' waren zóó goddeloos mishandeld dat ik het besluit nam niet toe te laten dat men mij nogmaals als een gek in 'Holland' te pronk liet staan, en dus een kurk op mijn dichtader stopte. Ik reken *nu* op mijn beurt op uw *goede trouw*, zoowel als op uwe *vriendschap*, voor alles wat de naauwkeurige en betamelijke uitvoering betreft; zoo ik zelf de proeven kon corrigeren zou ik u hierover niet lastig vallen, nu echter hang ik geheel van u af, maak dus het hangen niet onaangenamer dan het uit den aart der zaak reeds is'.

Niet alleen had Van Lennep een belangrijke functie in de zorgvuldige openbaarmaking van Van de Lindes gedichten, ook kreeg hij als eerste lezer en vertrouweling de gelegenheid voorstellen tot wijziging te doen. Weliswaar zorgde Van de Linde daar zelf al geregeld voor, zelfs nog wijzigingen aanbrengend in al herhaaldelijk gewijzigde en bovendien te laat gestuurde kopij, maar ook Van Lennep had zijn wensen. Zo wordt op zijn verzoek een schimpscheut in 'De Mop en de Kees' aan het adres van de Roomsens om politieke redenen geschrapt: Van Lenneps lidmaatschap van de Tweede Kamer verdroeg geen opspraak. Een heel ander voorbeeld van censuur toont het gevallen meisje in 'De Profundis' dat oorspronkelijk haar hand op een 'woelig plekjen' hield, waar Van Lennep liever een 'smartlijk plekjen' zag. Van de Linde schreef op deze correctie spottend terug: 'Zoo kan de keurigste keurigheid er haar Impri-matur onder zetten'.

Naast de gedrukte teksten in de almanakken stond Van Lennep alleen

nog materiaal in handschrift ter beschikking. Een rijke bron vormden de ongeveer 150 brieven en het souvenir-schrift uit 1844 met zes gedichten voor Van Lennep, die thans op het Gemeentearchief van Amsterdam bewaard worden. In een bonte afwisseling van proza, poëzie en toneelstukjes, kolder en spleen, treft men in deze vaak virtuoos geschreven brieven commentaar aan op alle mogelijke negentiende-eeuwse kwesties: godsdienstgeschillen, de Hollandse politiek, uitgevers, schuldeisers, universiteiten, de Nederlandse en Engelse literatuur. In onverbloemde taal en op openhartige toon komen intieme zaken aan bod, en veel legt getuigenis af van een waardevolle vriendschap. Het moet Van Lennep gespeten hebben dat het aardigste werk van Van de Linde zich niet voor publicatie leende, althans in 1859 (zie het slot van Van Lenneps nabeschouwing, p. 318).

Er waren wel verzen in de brieven die Van Lennep, zij het met wat ingrepen, geschikt kon maken voor publicatie. Poëzie wordt in de brieven meestal niet apart gepresenteerd, maar is in de loop van de brief opgenomen, soms alleen onderscheiden van voorafgaand en volgend proza door onderstreepte rijmwoorden. Van Lennep moest de gedichten dus voor de bundeling uit hun kontekst lichten, hetgeen hem niet bezwaarde.

In het volgende geven wij aan welke gedichten Van Lennep uit de brieven putte en hoe hij ze voor publicatie aanpaste. Wij houden daarbij de volgorde van de bundel aan.

Zo goed als ongewijzigd nam hij uit het souvenir-schrift de 'Water-teug voor den Armen Broeder' over.

Uit een brief van 31 augustus 1833 haalde hij wat hij noemde de 'Eerste Brief van den Schoolmeester', die toen nog lang geen schoolmeester was, maar kandidaat met goede toekomstkansen. Van Lennep schaafde het vers wat bij en veranderde het slot zó, dat het wat minder persoonlijk werd. In de brief koopt Van de Linde namelijk een 'burgt of lusthuis naast Woestduin' (het buiten van Van Lennep), niet om theevissies te geven, maar om 'mijn hulde u dagelijks aan te biën'.

De 'Derde Brief van den Schoolmeester' komt uit een brief van 7 november 1834. Ook toen was Van de Linde nog geen schoolmeester. Integendeel, hij maakte toen juist in Engeland zijn moeilijkste tijd door. Alleen Van Lennep onderhield nog een geregeld contact met hem en zijn isolement was zo groot, dat het ontvangen van een brief voor Van de Linde al reden was uit te barsten in een vreugdezang. Dat Van Lennep geen nauwkeurig afschrijver was, blijkt bij vergelijking der teksten: de datum klopt niet, voor *runddier* las hij *rendier*, en *bruid* zag hij voor *buit* aan. Verder veranderde hij het slot zó dat een honende vermelding van Siegenbeek verviel, hetgeen de begrijpelijkheid niet bevordert.

Oorspronkelijk luidde het slot:

Laat nu te Liss' de feestwijn vloeien
Het baarsje er in den schotel stoeien
En 't vrolijk wildbraad onder 't mes
Laat nu een plotseling overlijden
Het land van Siegenbeek bevrijden
Laat heel de schepping zich verblijden
En zij v. Lenneps trouwe vriendschap de dichtstof voor zijn
zangeres!

De 'Vierde Brief van den Schoolmeester' is het slot van een brief van 10 februari 1851, dat zonder ingrijpende wijzigingen werd overgenomen.

Hoe eigenmachtig Van Lennep overigens echter met de teksten van Van de Linde omging, bewijst de 'Zesde Brief van den Schoolmeester'. Hij plakte hiervoor versfragmenten uit tenminste drie verschillende teksten aan elkaar (zie Bijlage). Of de in handschrift ontbrekende passages uit nog andere bronnen gehaald zijn, of dat Van Lennep zelf het vers completeerde, laten we in het midden. Bovendien wijzigde Van Lennep de tekst: in het handschrift deelt de Grootvorstin ter verveling van haar nakroost niet iets mee uit *Plato*, maar uit *Warnsinck* (een bekend toneelschrijver in die dagen). Ook is de verwijzing naar vaderlands roemrijke historie aan het einde van de 'Zesde Brief' bij Van de Linde meer partijdig.

'Staaltjens van IJdelheid' (de titel is alweer van Van Lennep) vindt men terug in een brief van 7 december 1843. De verzen vloeien voort uit de context. Eeven waanzinnig vindt Van de Linde het, dat paardevijgen zich als appels aandienen, een ezelsveulen op een strijdros probeert te lijken, een boer op een chinees, als dat Van Lennep zijn korte berichtjes brieven noemt:

'Terwijl ik mij *afsloof* om u eenige vellen schrift toe te zenden, waar-toe ik mij meestal 's nachts moet nederzetten, ten gevolge der overkrop-ping 's daagsch, scheept gij mij af met een kaalhartig half zijden welks oppervlakte nauwelijks van genoegzamen omvang is *om zonder gevaar au numéro 100* gebezigd te kunnen worden; en dat noemt gij een brief: ...' (hierop volgt het gedicht). Vóór de laatste regel van de eerste strofe zijn door Van Lennep drie regels toegevoegd.

In een brief van 3 februari 1845 dankte Van de Linde voor de toezending van een vaatje haring. 'Op het ontvangen van Nieuwen Haring' noemt Van Lennep het vers in de bundel en hij werkt het danig om.

Uit dezelfde brief stamt het 'Voor- en Nageslacht'. In de vijfde regel

Reijs bout en breede schouders
Leunenhart en Arendsvog
Reijs kroont van leurenouders
Iustlyk daad, in Adel hang;
Vol van trouw en moed & kracht
Onvergetbaar Voor- en Nageslacht!
Klinkwaal-lusters, Gelucht-braders,
Staen met een breukband aan,
Blecke kinders, sloppe maeders,
Vaders die uit kuchen gaan;
Ramm'lend nu, met kruk bevracht,
Machtloos, mislyk Nageslacht!

Foto van het gedicht uit een brief van 3 februari 1845 dat Van Lennep bewerkte tot
'Voor- en Nageslacht'.

moet een drukfout geslopen zijn: voor *bouw* dient men *trouw* te lezen. Het begin van 'Nageslacht' liegt er in het origineel nog minder om dan in Van Lenneps versie:

Klierkwaal-zusters, geelzucht-broeders
Neven met een breukband aan
Bleeke kindr'n, slappe moeders

Ten slotte vinden we in de brieven nog negen van de 'Grafchriften' terug. Het is niet uitgesloten dat een aantal 'Grafchriften' aan anderen toegeschreven moet worden. Van Lenneps biograaf wees er al op, dat de humorvolle Aart Veder voor een enkele aansprakelijk te stellen is. Zo vinden wij het bekende 'Hier ligt Poot/hij is dood' en het 'Jodenkerkhof' terug in een brief van A. Veder aan Van Lennep. Het spreekt vanzelf dat het auteurschap van zulke, mogelijk in studentenkringen alom bekende rijmen moeilijk te achterhalen valt.

Naast de almanakken en brieven was Van Lenneps voornaamste bron toch het pak gedichten dat Van de Lindes weduwe hem na de dood van haar man uit Londen toestuurde. Zij wilde het materiaal niet te lang afstaan en Van Lennep moest dus haast maken met het afschrijven. Met de hem eigen werkkraft volbracht hij het kopiëren en eind 1858 had hij de bundel samengesteld. Het pak handschriften is door Van de Lindes dochter, zo valt uit brieven van A. Veder op te maken, mee terug naar Engeland genomen. Het is voorzover wij weten niet bewaard gebleven. Wel is denkbaar dat Van Lennep er meer uit gecopieerd heeft dan hij voor de bundel heeft gebruikt, maar niets wijst daar op.

Wij kunnen niet oordelen over Van Lenneps ingrepen waar het werk betreft dat wij alleen uit *De Gedichten* kennen. Wel valt uit de bewaarde kopij voor de bundel, grotendeels in Van Lenneps handschrift, op te maken dat hij zich niet voor enige herdichting geneerde.

Uit almanakken, brieven en nagelaten gedichten koos Van Lennep dus voor *De Gedichten van den Schoolmeester*. Hij ordende naar de opvattingen van zijn tijd, stellig ironisch, de gedichten volgens genre. Het gedeelte dat uit de brieven en de nalatenschap kwam, moest voor publicatie geschikt gemaakt worden. Dat leverde soms een vrije bewerking op, waarvan wij een aantal voorbeelden hebben gegeven. Van Lenneps wijzigingen in de oorspronkelijke tekst komen neer op: uitbreidingen, verduidelijkingen, veralgemeniseringen, ingrepen van verstechnische aard zoals het gladstrijken van een aantal versvoeten, en klankverbeteringen; Opvallend is Van Lenneps voorzichtigheid waar fatsoen of goede naam in het geding komen. Verschillende veranderingen zijn op deze voorzichtigheid terug te voeren.

In dit verband is natuurlijk ook erg typerend welke verzen Van Lennep *niet* opnam. Een geestig rijmpje als het volgende, dat hij in de brieven niet over het hoofd gezien kan hebben, kwam klaarblijkelijk niet in aanmerking, hoezeer het onderwerp er zich ook voor leende:

Schoolmeesters.

Hij die, *uit vrije keus*,
En in zijn achter kamer,
Met hoofdpijn als een hamer,
En volgestopten neus,
Met klemming op zijn water,
En lusten als een kater,
En met een stijven nek,
En vijf gebroken ruiten,
En deuren, die niet sluiten,
En 't Pootjen in zijn kuit,
Er uitziet als een gek;
Is min nog te beklagen
Dan hij, die drie paar dagen,
In 't woelziek schoolvertrek,
De veestlucht en den drek,
De snotneus, d'Ezelsvragen,
't Afzichtlijk nagelknagen,
Het krabblend luis-verjagen,
De *vuile* witte-kragen,
En 't hartverduiv'lend plagen
Der Jonkheid moet verdragen.

Ook het volgende vers kon blijkbaar niet door de beugel. Van de Linde schreef het in een brief naar aanleiding van de pogingen van een Engelse moeder om hem via etentjes te koppelen aan haar huwbare dochter. Aan het kuisen van deze tekst heeft Van Lennep zich wijselijk niet gewaagd.

De Springhengst in de klaverwei
Is in zijn amourettes vrij,
De kater 's nachts op 't hellend dak
Een gaê zich kiest op zijn gemak
De wakkre haan steekt nooit zijn neus
Dan in het kippen van zijn keus,
Terwijl de weegluis aan den wand
Slechts *haar* zijn woord en hart verpand

Wier beeld, als hij den sterfling beet,
Zijn borst van wellust hijgen deed
En ik, die hooger toch moet staan
Dan weegluis kater hengst of haan;
Ik zou, voor pudding, port en spek,
Mijn vrijheid smijten in den drek?
Neen! eer zal 't uitgediend heelal
Mijn school doen schudden in zijn val,
Eer steek ik met mijn moederspraak,
Als 't Siegenbeeksche graauw, den draak;
Eer roept het Leidsche vloekgespuis
Mij, arme banneling, weer t'huis
Eer leg ik in het kuische graf
Mijn maagdom met mijn leven af,
Eer ik den zoeten huwlijksplicht
Op vleesch, dat ik niet lust, verricht.

Wanneer wij hier zo uitvoerig zijn ingegaan op de ingrijpende rol die Van Lennep bij de totstandkoming van *De Gedichten* heeft gespeeld, hebben wij daarmee inzicht willen verschaffen in de aard van deze posthume bundel en de problemen waarvoor tekstbezorger Van Lennep zich gesteld zag toen hij zich over het beschikbare materiaal boog. Wij hebben daarmee niet in de eerste plaats kritiek willen leveren op Van Lennep. De populariteit van *De Gedichten van den Schoolmeester* bewijst, dat hij een gelukkige greep gedaan heeft.

EEN KORTE TYPERING

De gedichten van de Schoolmeester hebben de reputatie kolderiek te zijn, men leest ze om hartelijk te kunnen lachen bij zoveel dwaasheid in zo kort bestek. In onze literatuur vinden wij geen dichter die de kunst van de ongerijmdheid zo serieus nam als de Schoolmeester. Hij sleutelde aan zijn verzen tot ze een maximaal rendement aan begripsverwarring opleverden.

Zijn belangstelling voor de omkering valt al op in een van zijn vroege verzen, de 'Proeve van Dichterlijke Waarnemingen'. Het onderwerp van dit gedicht is het onmogelijke, dat wat *niet kan*, en het vers brengt die onmogelijkheden onder woorden:

Zoo is de zevende verdieping
Vrij van verzakking en van zwieping,
Als men maar één verdieping heeft:

Of ook:

Zoo schenkt men zelden worst uit kruiken,
Of witten wijn uit palingfuiken,
Of rooden uit een leë flesch:

Er spreekt uit deze regels verlusting in het absurde, al wil het gehele vers ons juist niet in die onmogelijke werelden doen geloven. Dat komt pas later in het werk, als de logica verdwijnt en alles op zijn kop wordt gezet.

Men kan zeggen dat het contrast, in allerlei vormen, de meest wezenlijke eigenschap is van de poëzie van de Schoolmeester. Het is niet onze taak de uitgekiende onzin van zijn regels te expliceren, maar wij kunnen wel enkele humoristische procédés aanwijzen, waarvan de Schoolmeester zich dikwijls bedient. Voor een uitputtend overzicht van de vormgevingsprincipes van deze poëzie is een precies onderzoek van de tekst noodzakelijk. Het is echter opvallend dat juist die nauwgezette bestudering van de Schoolmeester, bij alle waardering die hij gekend heeft, nog ontbreekt. Al in *De Tijdspiegel* van 1860, in een bespreking van de navolgers van de Schoolmeester, wijst een anonieme recensent erop dat pas secuur lezen het uitzonderlijke van deze poëzie aan het licht brengt – het onnavolgbare ook, concludeert hij. Het is een feit dat wie zich verdiept in de labyrinthische wereld van een Schoolmeester-tekst op een menigte details stuit. Dan blijkt hoe waar het is dat Van de Linde zijn verzen tot in de kleinste onderdelen beregelde. Het schaven en bijwerken dat de dichter deed, honoreren wij het eenvoudigst door zijn

teksten met aandacht te lezen. Het spreekt vanzelf dat wij hierbij het oog hebben op zijn beste werk.

Ongetwijfeld wordt deze nauwgezette aandacht voor de tekst bemoeilijkt door het feit dat veel woorden, situaties en toespelingen voor hedendaagse lezers verklaring behoeven. Het gebruik van een goed woordenboek bij de lectuur van de Schoolmeester is dan ook geen overbodige luxe. Veel blijft daarmee natuurlijk nog zonder toelichting, bijvoorbeeld dat tegen het eind van 'Het Paard': 'Neem wat in mijn aders vliet,/Konings kinderen hebben 't niet' een citaat is uit Tollens' gedicht 'De moeder aan haar zuigeling'. Ook is het verhelderend als *De Gedichten* vergeleken worden met werk waar ze tegenaan spelen. Zo is de hele 'Natuurlijke Historie' te beschouwen als een parodie op de destijds gebruikelijke natuurlijke-historie-boekjes voor de jeugd. De spot van de Schoolmeester kan pas goed begrepen worden als men eens zo'n boekje heeft ingezien.

Het is niet doenlijk hier het hele arsenaal van humoristische middelen te beschrijven dat de Schoolmeester aanwendt. Wij laten het bij wat losse grepen.

Allereerst benut de Schoolmeester in verstechnisch opzicht alle voordelen van het zogenaamde knittelvers, dat zich aan geen maat of regellengte gebonden weet, maar zijn eigen ritme bepaalt, aangepast aan de inhoud. Hoewel lang niet alle gedichten uit de bundel in knittelvers geschreven zijn, is de Schoolmeester toch vooral als beoefenaar van deze vers-soort bekend.

Zijn rijmen verdienen aparte vermelding. Hij laat gerust 'Tu quoqué!' op 'Doe jy ook meê?' rijmen, of 'stilte' op 'April te'. Soms krijgen we reeksen rijmen op dezelfde rijmklanken te lezen.

Naast komische naamgevingen, zoals 'Dadelpracht', komen verhaspelingen voor als 'Piet Agoras'. Wanneer een naam wordt genoemd van een autoriteit op enigerlei gebied, krijgt hij zelden iets in de mond gelegd dat hem siert. Linnaeus, Buffon, Lavater en Martinet zeggen in de 'Natuurlijke Historie' de meest banale dingen. Daarmee hekelt de Schoolmeester het dwaas geleerdheidsvertoon van zijn tijd.

In de meeste verzen vinden we woordverbasteringen, woordspelletjes en dubbelzinnigheden, zoals 'Op zwart zaad/Is een vogel onzachelijk kwaad'. Daarnaast komen veel nodeloze vreemde woorden (bespotting van deftigheid), nodeloze vertalingen en overbodige synoniemen voor.

Het beste is de Schoolmeester als hij elementen bijeenvoegt die niet bijeengevoegd kunnen worden. Een voorbeeld van zo'n absurde wending, waarin de bestaande orde der dingen verstoord wordt:

En ik had in mijn jeugd een kleinzoon, die in April te
Buiksloot moest wezen: – ik verspreek my, ik meen te Curaçou,
Een eiland, dat je misschien te Buiksloot niet vinden zou. –

Een bekend humoristisch procédé is de herhaling van klanken, woorden of zinnen. Zo speelt door 'De Morgenstond' het woord '*deszelfs*' of een daarop gelijkende vorm een rol. Dadelpracht uit het overdadig absurde toneelstuk 'De Koffijveiling' herhaalt voortdurend een type uitspraak waarin de dingen tweemaal gezegd worden: 'Ik moet terstond van hier, of, met andere woorden, vertrekken', of: 'Ik retourneer ten spoedigste, anders genaamd snel'. Het is trouwens ook gebruik dat de Schoolmeester in verheven situaties met alledaagse taal aankomt, en andersom.

Uitweidingen en onderbrekingen die niet ter zake zijn, behoren tot de geliefkoosde middelen:

En daar werd, net als aan wal, geslapen en ontbeten,
En door enkelen ook veel van de zeeziekte geweten,
Waartegen dan een glaasje brandewijn 't beste remedie werd geheeten.

'De natuur was op den Oceaan ook byzonder mooi,
Al zag men er juist niet veel boekweitvelden staan of meisjes werken
in 't hooi.

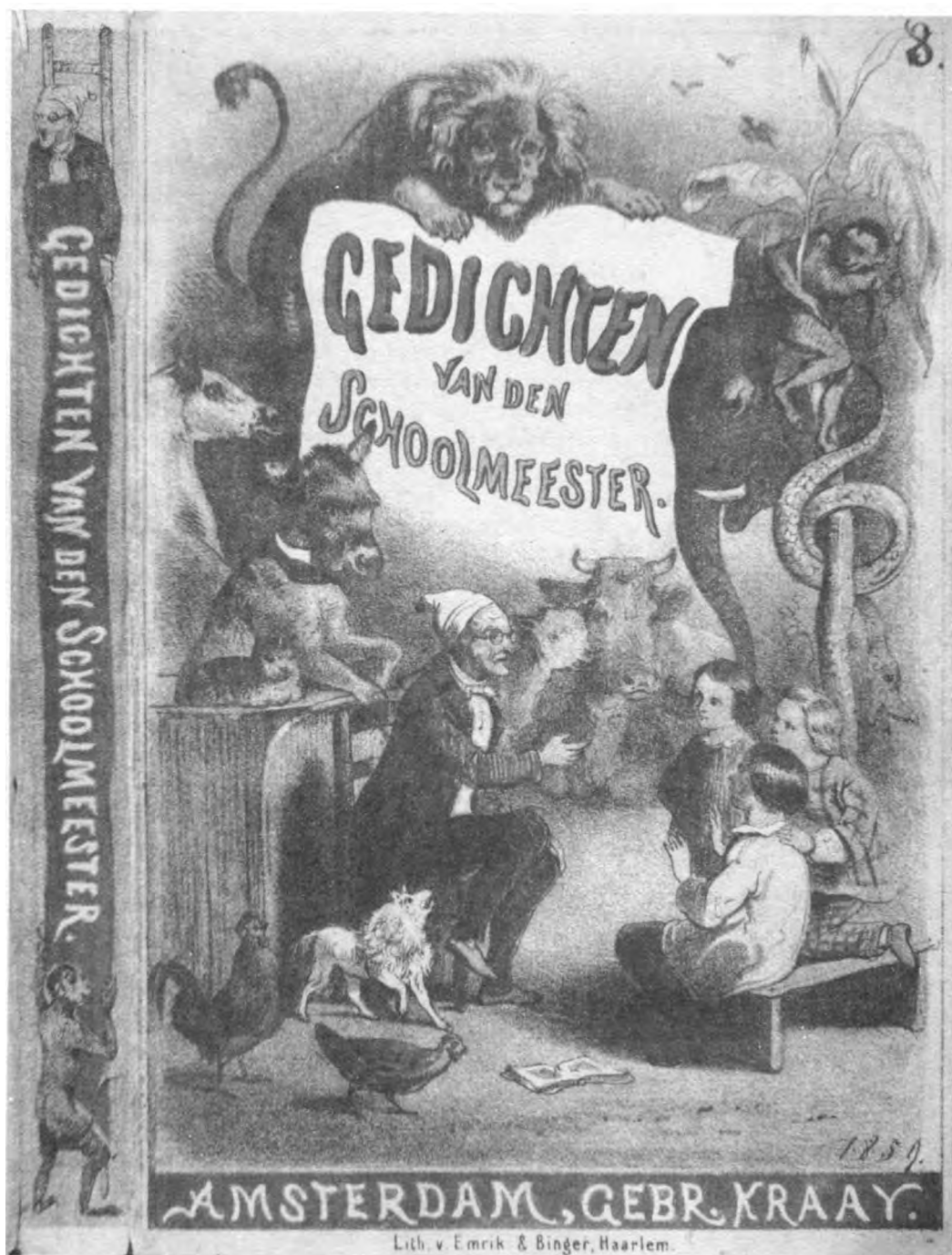
Men zeilde lekkertjens voor den wind en het zeil had kreukel noch
plooi.

Ja, het ging zóó gaauw, hoorde ik mijn kleinzoon dikwijls getuigen,
Dat een stoomboot op stapel er gerust een punt aan had kunnen zuigen.

Ook kostelijke beelden zijn er te over, zoals:

Het boeganker dobbert op de baren, en het gandsche schip
Duikelt over zijn boegspriet als een bezopen snip;

Het zal niemand ontgaan dat er veel parodie steekt in *De Gedichten*, al is niet altijd duidelijk wie of wat geparodieerd wordt. Terecht heeft Kelk de parodie van de Schoolmeester niet willen verengen tot de wereld van de literatuur, maar uitgebreid tot de wereld. Ook Kalff zegt dat de Schoolmeester geeft 'spotbeelden der Nederlandschen samenleving, zooals zij zich vertoonden in den hollen of bollen spiegel dien hij haar voorhield'. Voor de Schoolmeester is niets heilig, de literatuur wel in de allerlaatste plaats. Hij bespot niet alleen de heersende poëtische opvattingen, maar zijn relativeringen strekken zich uit tot het leven zelf. De

distantie ten aanzien van de werkelijkheid, die deze poëzie in acht neemt, is soms bepaald huiveringwekkend. Onze hoogste gevoelens worden niet ontzien:

O ziel met angst vervuld,
Als varkensworst met zult!

De parodie van de Schoolmeester is ingenieuzer dan die van bijvoorbeeld Piet Paaltjens, met wie hij dikwijls in verband wordt gebracht, maar spreekt minder het gevoel aan. Aan Paaltjens lezen wij zijn goedmoedssomberte goed af, maar niet iedereen ziet dat aan de ordeverstorende poëzie van de Schoolmeester eenzelfde romantische gespletenheid ten grondslag ligt. Zijn overmaat aan ongerijmdheid maakt het ons niet gemakkelijk in zijn gevoelswereld door te dringen, vandaar dat zijn werk dikwijls te intellectualistisch gevonden wordt. Inderdaad geeft de Schoolmeester zijn gevoeligheid veel rationeler vorm dan Paaltjens, maar men kan zich er licht in vergissen, en voor oppervlakkig kolderiek woordgegoochel houden, wat in werkelijkheid de 'schroom van de humor' (Nijhoff) is. Achter zoveel gemaniëreerd tentoongestelde onzin schuilt een kwetsbaarheid, die zich alleen in deze vorm kon blootgeven.

BIJLAGEN

DRUKVERSCHILLEN

In onderstaand overzicht zijn de meest in het oog lopende verschillen tussen de eerste en de zesde druk aangegeven. Zetfouten uit de eerste die in de zesde verbeterd zijn, hebben we niet opgenomen.

In de eerste kolom staan de afwijkende passages uit de zesde druk, met pagina en regelnummer (bij de nummering zijn titels, motto's etc. niet meegeteld); in de tweede kolom de te vergelijken passages uit de eerste druk.

ZESDE DRUK

p. 6 r. 15 lichten
p. 27 r. 14 (slecht leesbaar woord)
p. 41 r. 7 of hongerige stamhouders
p. 47 (in ondertitel) Tooneelspel
p. 54 r. 2 In
p. 65 r. 2 zeg dan maar
p. 71 r. 5 (letter weggevallen)
p. 76 (einde pagina) (regel weggevallen)

p. 110 r. 13 Kalfsvleesch op hoogen prijs
p. 110 r. 16 (letter weggevallen)
p. 129 (onder mottogedicht) (slecht leesbaar)
p. 130 r. 14 – voor zoover my
p. 138 r. 10 of
p. 210 r. 14 er niets op tegen hebt
p. 211 r. 13 moet vragen
p. 270 r. 5 het moet zijn
p. 319 r. 9 vreemden

EERSTE DRUK

luchten
Mijn
of zijn hongerige stamhouders
Treurspel
Is
zeg maar
fourgon
En mijn wangen worden zoo rood als
bloed.
Kalfsvleesch altijd op hoogen prijs
tot
bloedverwant
– voor zooveel als my
en
er niets tegen hebt
moet laten vragen
het moet niet zijn
voor vreemden

GEDICHTEN

VAN
DEN SCHOOLMEESTER
UITGEGEVEN DOOR
M^r. J. VAN LENNEP

GEILLUSTREERD

DOOR
ANTH. DE VRIES

COMPLEET IN ONGEVEER 10 AFLEVERINGEN A 35 CENTS

Amsterdam. GEBR^s KRAAY.

BIBLIOGRAFIE

1. WERK VAN G. VAN DE LINDE DAT NIET IN *DE GEDICHTEN VAN DEN SCHOOLMEESTER* IS OPGENOMEN.

Aan God. (1822)

In: J.P. de Keyser. *Neerland's letterkunde in de negentiende eeuw*. Den Haag 1877. (een afschrift van dit gedicht berust bij het Ned. Lett. Mus. Den Haag)

Aan mijnen vriend E.B. Swalue, bij zijne bevordering tot Doctor in de Godgeleerdheid. (29 Juny 1829)

In: E.B. Swalue. *Disputatio academica inauguralis de discidio Ecclesiae Christianae in Graecam et Latinam Photii auctoritate maturato*. Lugduni Batavorum 1829.

Ook in: A. Hallema. Een onbekend gedicht van den Schoolmeester ter eere van zijn vriend Prof. Dr. E.B. Swalue. In: *De Nieuwe Gids* 1939 (dl. I), p. 180-185.

Aan mejuffrouw N., ter verjaring. (1827)

In: *Belgische Muzen-Almanak* 1828. Gent z.j.

Verkort opgenomen onder de titel 'Verjaarszang' in: J. van Vloten. *Nederlandsch dicht en onacht uit de negentiende eeuw*. Zwolle z.j.

Aan den Tijd, bij den aanvang des Jaars. (1825)

In: *Belgische Muzen-Almanak* 1826. Gent z.j.

Bij de geboorte van een kind.

In: *Jaarboekje aan bevaligheid, deugd en kunst gewijd* 1826. Amsterdam z.j.

Ook in: J. van Vloten. *Nederlandsch dicht en onacht uit de negentiende eeuw*. Zwolle z.j.

Het gebed. (1824)

In: *Jaarboekje aan bevaligheid, deugd en kunst gewijd* 1825. Amsterdam z.j.

Ook in: J. van Vloten. *Idem* (een afschrift berust bij het Ned. Lett. Mus. Den Haag).

Verhaal van de lotgevallen der compagnie Vrijwillige jagers, der Leydsche hoogeschool, uitgetrokken Den 13. November 1830, wedergekeerd Den 23. September 1831.

In: *Studenten Almanak* 1832. Leyden z.j. (herdrukt als: G. van de Linde. *De vrijwillige jagers der Leidsche hoogeschool in 1830 en 1831*. Leiden z.j. (1875).)

Verjaarszang.

In: J. van Vloten. *Idem*.

Wapenlied.

Leijden 1830. (gedrukt in pamfletvorm)

Welkomsgroet aan den Koning, bij zijne eerste komst te Eindhoven, ter inspectie van het leger (26 July 1831)

In: *Studenten Almanak* 1832. Leyden z.j. (handschrift in U.B. Leiden)

(De jeugdedichten zijn herdrukt in: *BZZLLETIN* nr. 64 (1979) (maart), p. 87-94)

2. INLEIDINGEN BIJ TEKSTUITGAVEN.

Gedichten van den Schoolmeester. Uitgegeven door Mr. J. van Lennep. Amsterdam 1859.

Gedichten van den Schoolmeester. Met inleidingen van C.J. Kelk en Mr. J. van Lennep. (Amsterdam) 1930. 4e dr.

Keuze uit de *Gedichten van den Schoolmeester*, verzorgd en ingeleid door Dr. F.K.H. Kossmann, Amsterdam/Antwerpen 1959.

De Schoolmeester. Knittelverzen. Gekozen en ingeleid door Rob Nieuwenhuys. Amsterdam 1973.

3. PUBLIKATIES VAN BRIEVEN, FRAGMENTEN VAN BRIEVEN EN DE PREEK.

W. Gs.Hellinga. *Het hart op de tong*. 's-Gravenhage 1941.

F.K.H. Kossmann. *De ontspoorde Jager*. In: *Maatstaf* 1960, p. 425-437.

M.F. van Lennep. *Het leven van mr. Jacob van Lennep*. Amsterdam 1909.

G. van de Linde. *Preek*. In: *BZZLLETIN* nr. 64 (1979) (maart), p. 22-30.

Marita Mathijssen, Henk Eijssens, Dick Welsink. *Schandaal in Leiden*. Amsterdam 1978.

Waarde Van Lennep. Brieven van De Schoolmeester. Toegelicht door Marita Mathijssen. Amsterdam 1977.
(Verder maakten Kossmann en Nieuwenhuys in hun tekstuitgaven, zie hiervóór, van brieven gebruik.)

4. VOORNAAMSTE PUBLIKATIES OVER DE SCHOOLMEESTER.

- M. Basse. De 'Gedichten van den Schoolmeester' en de 'Ingoldsby Legends'. In: Taal en Letteren 1901, p. 513-522.
B. Büch. De Schoolmeester en de melancholie. In: BZZLLETIN nr. 64 (1979) (maart), p. 72-75.
BZZLLETIN nr. 64 (1979) (maart). De Schoolmeester-nummer.
L. Forster. De Schoolmeester and his son in Highgate. In: Ten studies in Anglo-Dutch relations. Ed. by J. van Dorsten. Leiden enz. 1974. p. 246-262.
A. Hallema. Een onbekend gedicht van den Schoolmeester ter eere van zijn vriend Prof. Dr. E.B. Swalue. In: De Nieuwe Gids 1939 (dl. I), p. 180-185.
W.F. Hermans. Houten leeuwen en leeuwen van goud. Amsterdam 1979. p. 289-305.
C.J. Kelk. Nederlandsche dichters (Nieuwe reeks). I. 'De Schoolmeester' van de toekomst. In: De Vrije bladen 1926, p. 12-20 (herdrukt in BZZLLETIN, z.b.).
W. Kloos. Over den 'Schoolmeester' en zijn 'gedichten'. In: De Nieuwe Gids 1930 (dl. II), p. 329-336. (herdrukt in BZZLLETIN, z.b.).
Gerrit Komrij. Papieren tijgers. Amsterdam 1978. p. 200-209.
A. Korteweg. De Schoolmeester en de dominee-dichters. In: BZZLLETIN nr. 64 (1979) (maart), p. 57-60.
F.K.H. Kossmann. Divertimento over begin en einde van de historische belangstelling. In: Jaarboek Maatsch. Ned. Lett. 1961-62, p. 2-12.
F.K.H. Kossmann. De ontspoorde Jager. In: Maatstaf 1960, p. 425-437.
G(érard) van de Linde. Reminiscences. London 1917 (deels herdrukt in BZZLLETIN, z.b.).
M. Mathijssen. Schandaal in Leiden. Uit ongepubliceerde brieven van de Schoolmeester. In: De Revisor 2 (1975), nr. 3, p. 24-30.
M. Mathijssen. De bittere jaren van Gerrit van de Linde. Uit ongepubliceerde brieven van de Schoolmeester II. In: De Revisor 2 (1975), nr. 4, p. 24-31.
M. Mathijssen. De Schoolmeester als schoolmeester. Uit ongepubliceerde brieven van Gerrit van de Linde III. In: De Revisor 2 (1975), nr. 6, p. 48-56.
M. Mathijssen. Schrijver zonder naam. Uit ongepubliceerde brieven van De Schoolmeester (slot). In: De Revisor 3 (1976), nr. 1, p. 48-56.
M. Mathijssen. De toverzang der drift. In: BZZLLETIN nr. 64 (1979) (maart), p. 17-21.
M. Mathijssen. Twee ongepubliceerde gedichten van De Schoolmeester. In: Spektator 1974-75, p. 311-313.
M. Mathijssen. Mijn vader is mijn beste vriend. In: BZZLLETIN nr. 64 (1979) (maart), p. 67.
W. de Moor. 't Werd meer gedaan voor vrienden dan vreemden. In: BZZLLETIN nr. 64 (1979) (maart), p. 5-13.
C. Veth. De Schoolmeester en de Ingoldsby Legends. In: De Nieuwe Gids 1916 (dl. I), p. 426-430, p. 591.
D. Welsink. Een kolossaal debiet. In: BZZLLETIN nr. 64 (1979) (maart), p. 95-100.
P. van Zonneveld. De vrijwillige Leidse jagers en de Belgische opstand. In: BZZLLETIN nr. 64 (1979) (maart), p. 41-53.

5. LITERATUUR, NIET SPECIFIEK OVER DE SCHOOLMEESTER, DIE IN DE INLEIDING GEBRUIKT IS.

- T. van Deel. Zijne begaafde teekenpen. In: BZZLLETIN nr. 64 (1979) (maart), p. 37-40.
O.H. Dijkstra. Anthonij de Vries, *illustrator*. In: Oud-Holland 1968, p. 224-229. (her-

drukt in BZZLLETIN, z.b.).
E. Jongejan. De humor-'cultus' der Romantiek in Nederland. Zutphen 1933.
G. Kalff. Geschiedenis der Nederlandsche letterkunde. Groningen 1917. dl. VII. (deels
herdrukt in BZZLLETIN, z.b.).
G.P.M. Knuvelde. Handboek tot de geschiedenis der Nederlandse letterkunde. Den
Bosch 1973. dl. III.
W.H. Staverman. Humor en humoristen. Amsterdam 1940.

HOULAND.

ALMANAK VOOR 1852.

UITGEGEVEN

DOOR

MR. J. VAN LENTHE P.

AMSTERDAM.

GEDEBROEDERS KRAAN.

**BRONNEN VAN DE GEDICHTEN VAN DEN SCHOOLMEESTER
VOORZOVER BEKEND***

Proeve van Dichterlijke Vlucht	Studenten Almanak 1830
Kort begrip der Romeinsche Historie	Almanak Holland 1857
De Leeuw	Almanak Holland 1851
De Olifant	Almanak Holland 1853
Het Paard	Almanak Holland 1857
De Ezel	Almanak Holland 1851
Het Kalf	Almanak Holland 1859
De Hond	Almanak Holland 1851
De Aap	Almanak Holland 1851
De Vogels	Almanak Holland 1851
De Haan	Almanak Holland 1852
De Nachtegaal	Almanak Holland 1854
De Visch	Almanak Holland 1859
Proeve van Dichterlijke Waarnemingen	Studenten Almanak 1834
De Morgenstond	Almanak Holland 1852
Waterteug voor den Armen Broeder	Souvenir-schrift 1844
Eerste Brief van den Schoolmeester	brief 31-8-1833
Derde Brief van den Schoolmeester	brief 7-11-1834
Vierde Brief van den Schoolmeester	brief 10-2-1851
Zesde Brief van den Schoolmeester	onged. brief (1843); brief 16-4-1844; Souvenir-schrift 1844
De Vlooi, de Makelaar en de Reus	Almanak Holland 1854
De Mop en de Kees	Almanak Holland 1854
De Hond	Almanak Holland 1852
Barend de Schutter	Almanak Holland 1852
De Profundis	Almanak Holland 1853
Voorheen en Thands	Almanak Holland 1853
Uitboezeming	Almanak Holland 1854
Staaltjens van Ydelheid	brief 7-12-1843
Het Dak	Almanak Holland 1857
Op het ontvangen van Nieuwen Haring	brief 3-2-1845
Het IJs	Almanak Holland 1857
Voor- en Nageslacht	brief 3-2-1845
Op Bilderdijk, Op Jeugdig Fluiters,	brief 25-6-1847
Op Aanspreker, Op Wekker, Op Iemand zonder Neus, Op Iemand vermoeid, Op Iemand ontevreden, Op Iemand beleefd.	
Op Kleëremaker	brief 31-7-1834

* aangegeven in de volgorde van de bundel

LIJST VAN AFBEELDINGEN

Portret van Gerrit van de Linde.

Foto Iconografisch Bureau. 's-Gravenhage.

Prospectus van de Gebroeders Kraay voor de intekening op de zesde druk van *De Gedichten*.

Bibliotheek van de Vereeniging ter bevordering van de belangen des boekhandels. Amsterdam.

Afbeelding van het boekomslag dat Anth. de Vries vervaardigde voor de zesde druk van *De Gedichten*.

Afbeeldingen van illustraties van J. Doncker (pagina 50, 77, 81, 85 van gemelde uitgave).

Foto van een brief van Van de Linde aan Van Lennep. Het papier is om zuinigheidsredenen in twee richtingen beschreven. Réveil-archief. Amsterdam.

Studenten Sociëteit Minerva. ± 1830. Litho naar J. Fleuss.

Foto Stichting Atlas van Stolk. Rotterdam.

Geheel rechts, achter de man op de stoel (= Willem Veder) staat Van de Linde met een snuifdoos in de hand. Geheel links met hoge hoed: Aart Veder.

Afbeelding van de school van Gerrit van de Linde. In zijn handschrift over de prent geschreven: *Collège français Cromwell-House*.

Bij een brief van 28 nov. 1844. Réveil-archief. Amsterdam.

Portret Jacob van Lennep. Naar J.C. van Rossum (1846).

Prentencollectie Inst. v. Neerlandistiek. Amsterdam.

Foto van het gedicht uit een brief van 3 febr. 1845 dat Van Lennep bewerkte tot 'Voor- en nageslacht'. Réveil-archief. Amsterdam.

Omslag van de eerste druk van 1859.

Afbeelding van het affiche voor boekhandels ter aankondiging van de zesde druk van *De Gedichten*.

Collectie Koninklijke Nederlandse Akademie voor Wetenschappen.

Afbeelding van de titelpagina van de almanak *Holland*.

Epische Poëzy.

De vier dichtstukken onder deze rubriek mogen met het volste recht tot het Epische *genre* gebracht worden. Immers het eerste, dat tevens als des dichters eersteling mag worden aangemerkt, daar het reeds in den Leydschen Studenten-Almanak van 1830 werd opgenomen, is het fragment eener Theogonie; in de beide volgende worden Odysseën of zwerftochten, te zee en te lande, beschreven; terwijl het vierde een toespraak behelst van een veldheer aan zijn dapperen, hoedanige wy die in onderscheidene heldendichten, als in de Ilias, de Eneïs, het Verlost Jeruzalem, het Verloren Paradijs, de Henriade, den Ondergang der eerste Wereld, enz. enz. meermalen aantreffen. Weinig of niets heb ik daarby aan te teekenen, als alleen dat, zoo het verhaal getyteld, „de Boterham” naar des lezers oordeel misschien wat te onverwacht en te *abrupt* eindigt, dit daaraan te wijten is, dat de dichter niet bij machte is geweest er de laatste hand aan te leggen. Uit losse fragmenten en ruwe schetsen, onder zijn papieren gevonden, en waarin hy, onder meer, den goudzoeker voorstelt, na zijn t'huiskonst het kerkhof bezoekende, waar zijn moeder begraven ligt, is my gebleken, dat het zijn bedoeling was, aan het verhaal een meer treffend en aandoenlijk slot te geven, waardoor de zedelijke strekking beter ware uitgekomen. Misschien echter zullen sommigen onder mijn lezers van gedachten zijn, dat juist dat *abrupte* van het slot iets treffends heeft, dat tevens stof tot nadenken verschaft en daarom te meer voldoet aan de eischen der poëzy, volgens welke deze, vooral waar het op de schildering van roerende toestanden aankomt, niet te ver moet uitweiden, maar veel aan de verbeelding en overpeinzing van gevoelige zielen overlaten; naar hetzelfde beginsel, volgens 't welk de kunstenaar der Oudheid Agamemnon by de offerande van zijn dochter Ifigeen voorstelde met gesluiërd gelaat.

v. L.

PROEVE VAN DICHTERLIJKE VLUCHT.

Fragment van een uitgebreider dichtstuk, getiteld APOLLO).

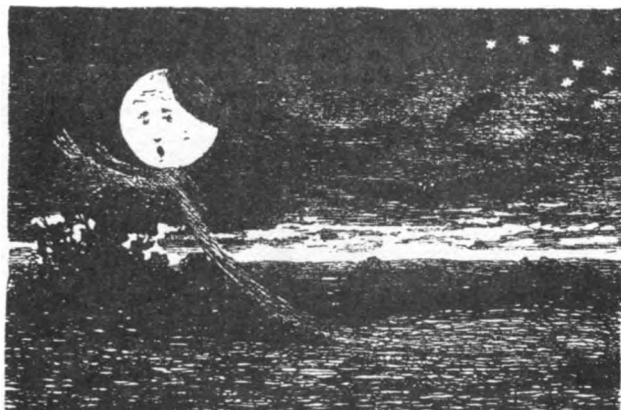

Hippokreen vloeit overal;
Maar dat vreesselijk gefodder
Maakt ons halve land tot modder,
En, ik vrees, tot varkensstal,
BILDERDIJK.

Gaaf wel! ik voel mijn borst, het aardsch gewelf ontvaren,
Op Godentoon gestemd, Homerus evenaren!
Ja! 'k zing dien Phebus, wiens vergulde zonkaros
Den Ether-truus ontgloeit en hult in zilv'ren dos!

Die 't schuimend tweespan ment langs Amethysten banen,
Met hermelijn omzoomd, de kristalijnen tranen,
Aurora's oog ontglipt, in gouden schalen vangt,
Wanneer zijn gloeiende arm het nachtfloers openhangt!
De starren vlieden heên — als tamme Philistijnen,
Wanneer de vijand naakt, met hazenspoed verdwijnen —
En tuimelen door een in 's afgronds duister krot,
Wanneer hy 't zwerk beklimt als lichtverspreidend God!

Hem dekt een gouden lier, uit blank albast geweven,
Met ambrozijn doorstikt en paarden, onder 't zweven.
De wolken smelten by zijn aanblik; 't windenheer
Krimpt op zijn wenk zich saam of raaskalt over 't meer.
Het Oost schalmeit hem na met rozen op de wangen,
Daar hem 't gegeluwd West als ega mag ontfangen.
De maan, zijn broeder, bleek van opgekropten spijt,
Dat hy den voorrang mist, ging kleur en verwen kwijt,

En dwaalt, als 't rimplig spook in holle najaarsnachten,
Langs 't broederlijke spoor, en put zich uit in klachten,
Tot hem het tweespan stoort, dat door den slagboom breekt,
En hy, by Phebus komst, van schrik geheel verbleekt.

Dien Phebus zing ik thans op onverlamde snaren:
 Hem, aller dicht'ren roem, maar moeilijk te evenaren!
 O Dagvorst! neem mijn lied in fiere omarming aan,
 En prijkt het naast uw' zij aan 's hemels starrenbaan!
 En gy, Homeer! Juweel der dichtende Hellenen,
 Die met uw' Orpheus-lier zelfs harten maakt tot steenen,
 En, als uw' poez'le hand de gouden dichtpen vat,
 De waarheid eert, ten spijt van 't grijs Historie-blad!
 Die Hector 't strijden leert, en held Achil 't verwinnen!
 O witbesneeuwde bard! O vriend der zanggodinnen!
 Verstoot mijn dichtwerk niet, maar streef het, fier en blij,
 Op vleug'len van azuur uw' Ilias voorby!

De laatste ster bezweek by 't eerste morgendagen;
 De moégewaakte nacht verliet haar nevel-wagen,
 En trok, door 't licht verrast, haar vale wieken in.
 Amoon en roos ontlook, de vlugge zangerin
 Begroette veld en woud in 't vrolijk boschgeschater,

Al dartelend gehuwd aan 't kristallijn geklater
Van 't schuld'loos beekjen, dat langs 't spiegelgladde diep
Van 't bergmoeras gedaald, door bosch en heuvel liep:
Als Jupiter, vermoeid in Juno's arm te rusten,
Haar' kuischen schoot ontsnapte en d'esmerauden kusten
Van 't Hemelsche paleis; en, tuk op andrer min,
Het zoet begeeren dorst der vreemde bedvriendin!

Hy naakt, waar d'afgrond d'aard behoedt voor nedervallen,
En in zijn rotskloof stut met meer dan duizendtallen
Van zuilen, uit metaal en fors arduin gesmeed,
En met het zwevend stof van 't eeuwental omkleed.
Hij hupt de bosschen rond en blozende valleien,
Waar 't herderinnental, in vrolijk spelemeien,
Den blonden herder kust, en koost, en tiereliert,
En in den lichten zwaai der huppeldansen zwiert.

Het draaiend orgel stuurt, by 't wederzijdsch begroeten,
De vastgestelde maat der trippelende voeten;
Daar trommel, mandolijn, viool en herdersfluit
't Muziek weërgalmen doen, dat op de wolken stuit!
De Dondergod, ontroerd en tot in 't hart bewogen,
Bespeurt een wond'ren trek, en staart, met golvende oogen
En vonkelende borst, het hupp'lend schouwspel aan,
Verscholen op een tak van olmboom en plataan.
Zijn wenkbrauw volgt den zwaai dier teng're boschkoralen,

En krimpt of zet zich uit, naar 't rijzen of naar 't dalen,
Der snelgewiekte voet, die langs den bodem zweeft,
Terwijl het lispend koeltj' in 't zedig keursjen beeft.
Ééne, onder allén, weet zijn lust het meest te wekken:
't Is blonde Leto, telg van Ceüs, in wier trekken
Het hemellachjen speelt, dat langs haar wangen stoeit,
En met een rozendauw de sneeuw der kaak ontgloeit!
Ja, 't is of Phebé selv' herleeft in haar Latone:
De dochter des Titaans schijnt dochter van Dione.
Haar blaauw en kwijnend oog schiet gloénde blikken rond,
En hagelwit ivoor siert d'elphenbeenen mond!
Het schittrend lip-koraal en 't goud der zijden wangen,
't Schijnt al geschapen om den kus der min te ontfangen:
Terwijl haar blozende arm, met lieflijk dons omzet,
Het zweet van hoofd en hals met zachte drukking net.
Hy ziet haar, en, op eens van felle liefde dronken,

Voelt hy zich 't hart verschroeid van d'uitgeschoten vonken
En zweert, daar woeste drift zijn schedel zwellen doet,
Dat hij verwinnen zal of sterven aan haar voet!!

Gy, dichtkunst! hemeltelg, in hooger sfeer geboren,
Met Ether-walm gevoed! die langs d'onmeetbre sporen
Des dampkrings, die deze aard omvangt en scheidt van 't *niet*,
De toekomst en 't geen was, met éénen blik doorziet!
O meld, kan 't zijn, my 't lot der huppelende schoone,
En wat Jupijn ontwierp by 't aanzien van Latone!

Het zwevende vermaak had brein en borst verhit,
En 't lichaam afgemat. Het brandende gebit
Verlangde laafuis en verpoozing, en vermoeijng
Werd opgevolgd door rust. Niet meer in dart'le stoeijng

Of luchten sprong verward, maar neêrgestrekt in 't groen,
Zat alles afgemat op 't geurig bloemfestoen,
Of dook in 't mollig gras in sluimring neêr en rustte;
Een ander deel sloop rond, maar loom van tred, en kuste
De maagdelijke hand der zoete gezellin,
Maar zag de hoogpees niet, gespannen door de Min.

Latone alleen zat neêr, in diep gepeins verloren;
Geen minnekozery kon nog haar hart bekoren;
Nog zweeg by haar de lust, met rozen overdekt,
Waaronder 't slanggebroed de drakentreden strekt.

Viool of distelbloem mocht meer haar zinnen streelen,
Dan 't hart-innemend zoet van 't zwelgend kusjens-steelen,
Ook thans, in eenzaamheid, en door geen knaap verzeld,
Zweeft d'argelooze maagd langs 't groene klaverveld,
En grijpt naar wesp of spin en volgt den bonten vlinder
In vaart of vlucht voorby, langs heg en struik, gezwinder
Dan 't afgejaagde hert, dat, eindelijk achterhaald,
Aan 't woedend hondental zijn vlugheid duur betaalt!

Doch wie vertraagt haar spoed? Wat wonder treft haar oogen,
En houdt haar blozend hart verrukt en opgetogen?
Wat hoogt op eens den gloed van 't lelieblank satijn,
En adelt sneeuw-albast tot golvend ambrozijn?
't Is 't schouwspel daar ze op staart. Met zonnegloed omhangen,
Uit blank azuur gevormd, en paalen op de wangen,
Terwijl 't fluweelen haar in golven neerwaarts spoedt,
Treedt haar met schoonen tred een jongling te gemoet.

Zijn blik schiet vlamvend vuur, als vonken gouds, in 't ronde:
De bliksem van zijn oog verbrandt en schroeit de wonde,
Die 't hart van die hem ziet op d'eigen stond doorboort:
Zijn stem is als 't geluid des donders, en verstoort

Den zeeleeuw in zijn kuil: zijn' reuzenarmen spreiden
Zich in het luchtruim uit als stammen: bosch en weiden
Ontzet en schudt hy, als zijn voet hun bodem drukt,
Of d'adem van zijn borst zich uit zijn kerker rukt:
Zijn wenkbraauwbogen zijn twee blozende amberkringen
Met vloeiend goud doorstroomd, die d'oogeleën omringen,
Terwijl een starrenkroon den schedeltrans bedekt
En stralend ethervuur hem aan elks oog onttrekt.

Zy ziet hem, en haar kracht begeeft haar onder 't knielen,
Zy voelt een wond're drift, iets godd'lijks haar bezielen;
Zy ziet hem, en de gloed van 't uitgebleekt gelaat,
Voorspelt aan 't smachtend hart den schoonsten dageraad!
Terwijl het ongeduld (dat knabbelt op den kluister,
Die 't Heden scheidt van 't geen de toekomst nog in 't duister
Van 't Niet verborgen houdt) naar 't wordende gesprek
Met tijgerklaauwen grijpt en opgesparden bek.

»Aanminnig pronkjuweel," (dus vangt hy aan te spreken),
»Van 't aardrijk! by wier glans en zon en maan verbleeken,
»Die met den rozengloed van 't goudgeel kweekend hoofd,
»Gelijk het tweespan d'aard, zoo 't hart uws minnaars stoelt!
»Ook ik voel 't sloepend vuur in d'enge borst ontbranden.
»Door schicht op schicht gewond, met nagelscherpe tanden
»Voel ik my 't smeulend hart van een gescheurd. Geen rust,
»Geen laafnis lacht my toe aan hooger hemelkust,
»Waar ik u derven moet! Neen, aan uw' borst te minnen,
»Uw al te zijn, zegt meer dan een Olymp te winnen!
»Om u versmaadde ik wat de Hemel kostbaarst biedt,
»'k Verliet om u den troon van 't opperste gebied,
»Het land van Ambrozijn, doorstroomd met Nectarbeken,
»En 't geurige gewest der Elyzeesche streken;
»Om u ontvlood ik d'arm van 's Hemels Koningin!!!!.....
»Val aan dit kloppend hart en voel of ik u min."

Gelijk een stormwind, die, in 't Westen losgebroken,
De golven breekt en schudt, de zee van spijt doet koken,

Het zwerk van één scheurt, dijk en dammen openspart,
En 't aardrijk trillen doet, zoo zinkt zy aan zijn hart
In teed're omhelzing neêr. Hun beider zielen vloeien
In duizend kussen zaam, de teedre kaken gloeien,
De boezem hijgt naar lucht, de Min grijpt pijl en boog,
En Amors lustpriëel ontvoert hen aan elks oog.

Slechts Juno slaat hen ga van hooge hemelstreken,
En zweert dien smaad op 't kroost der reine maagd te wreken;

Ja, Juno, bleek van spijt en zwart van jaloezij,
Zwoer eeuwig onheil aan Latones kind'renrij;
Had haar in 't eeuwig Niet den moederband doen slaken,
Zoo God Neptunus niet, van medelij aan 't blaken,
Haar schoot bewaard had voor deez' bloedige offerand,
En lieflijk dons gestrooid langs Delos oeverstrand.
Dit kwam de Droomgod reeds Latoon te kennen geven,
Toen d'engeboren telg noch aanzijn had noch leven,
En, onontwikkeld nog, in 't moeder-ingewand,
Reeds Juno's haat betreurde en aangewreven schand.

Meld, Zangster! op den toon voor u alleen geboren,
 Al wat de Droomgod eens aan vrouw Latoon deed hooren:
 Ontkerker 't vleuglenpaar, dat aan uw schoud'ren prijkt,
 En met het smijdig goud van Pindus is verrijkt:
 Vaar buld'rend naar omhoog en schud de hemelsfeeren:
 Laat geen Syrenenzang u meer naar d'aard doen keeren:
 En pluk van 't firmament het drijvend stargesteent,
 Waaraan voorwetenschap haar Hemelluister leent:
 Opdat wy hooren en omvatten, ja aanschouwen,
 Wat Morpheus raadseldroom aan Leto kwam ontvouwen;
 Ja, voer ons, aan zijn zij en hangend aan zijn hand,
 Naar 't somber voorportaal van Leto's ledekant.

Het tripplend veldmuziek der waternimf-najaden.

Kwam zich in 't luchtpriëel van 's afgronds ether baden,
 En zwom de heuv'len langs en berg-vallei en krocht,
 Tervvjl 't koralen oog het zwevend aardrijk zocht.
 't Aanschouwt het, maar van ver, en, hupp'lend onder 't zweven,
 Voelt zich de hofstoet naar Latone heèngedreven,
 En naakt op luchten wiek het uitgespreid verdek
 Van 't half' ontworpen en nog pas voltooid vertrek.

Hier zat de minnaar, aan Latone's zij gezeten,
Die, sluimrend, in den slaap haar' onspoed had vergeten!
Het oog gesloten, zag haar blik verbaasd in 't rond,
Toen in 't ontplooid verschiet haar noodlot vóór haar stond.

Een schucht're Zeemeermin, met leliën en rozen
Doorweven, zag Latoon van zoet verlangen blozen;
En, denkend aan haar' plicht, en aan dien plicht getrouw,
Spreekt zy d'orakeltaal van 't vorstlijk hofgebouw:

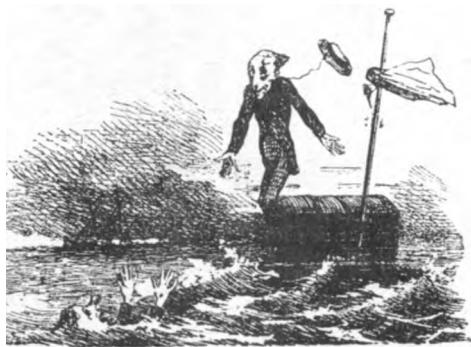

»Aanminnige! in wier schoot het knaapjen ligt gedoken,
»Wiens engen kerker nog geen straal heeft doorgebroken
»Van 't levenkweekend licht: het sluimert nog gerust,
»Van lot en waereld, ja, van 't aanzijn onbewust!
»Reeds slaat de wraak het ga, en drijft op vleërmuis-wieken,
»En wacht met helsche vreugd op 't eerste morgenkrieken,
»Wanneer de levensvlam het wordend wicht doorgloeit,
»Gelijk de dauwdrup in 't ontluikend roosjen vloeit!
»'t Is Juno, die, van spijt en felle woede aan 't blaken,
»U zelfs één handbreed gronds op 't aardrijk wil ontschaken,
»En 't kroost, in dart'le min en overspel geteeld,
»Met haar Godinnen-vloek en wraak-herauten streelt;
»Maar, grijze Zeegod nam uw kroost in zijn bescherming,

»(Als 't aardrijk u verstoot toont zelfs de zee ontferming.)
»Bestijg de nacht-kales, beklim haar ingewand,
»En vlieg, langs 't bleek arduin, naar Delos groenend zand.»

DE SCHIPBREUK.

*Oost west
is Huis best.*

nder de merkwaardigste tafreelen.
Waarin wy gewoon zijn de schepping te verdeelen,
Behooren vooral zekere natuurtooneelen,
Inzonderheid een vaartuig in den storm.
Wanneer iemand gerust kan zeggen: »Ik ben maar een worm,
Die noch zijn eigen kan helpen, noch zijn natuurgenooten,
Al stond hy ook op zijn achterste pooten.»
Zoo er daarom een schipbreuk voorhanden is op zee,
Ga ik liever voor mijn plezier niet meê. —

Leergierige jeugd ! gy bespeurt gewis,
Dat wat ik thands op 't oog heb een schipbreuk is :
Wees daarom, gedurende de les, zeer attent.

Sta op uw eigen beenen, en, zooveel mogelijk, overend. —
— De storm, moet je weten, begint doorgaans met een stilte,

En ik had in mijn jeugd een kleinzoon, die in April te

Buiksloot moest wezen: — ik verspreek my, ik meen te Curagou,
Een eiland, dat je misschien te Buiksloot niet vinden zou. —
Hoe dit zij, mijn kleinzoon ging met zijn dochter en zijn vrouw
Naar zee toe, om op Ceylon kaneel te koopen,
En zoo 't meêviel, vervolgens een nieuw schip af te laten loopen
Te Hoorn, voor de Walvischvangst bestemd in de IJs- of Glaciale
zee,
(Gelijk, toen ons land ons land nog was, menigeen vóór hem
reeds deê)
En voor verandering van lucht namen zy beiden een zuige-
ling meê.
't Was eerst alles aan boord byzonder kalm: de tijd werd met praten
versleten
Over koetjens en kalfjens, en een glas wijn met een scharretjen
gegeten:
En daar werd, net als aan wal, geslapen en ontheten,
En door enkelen ook veel van de zeeziekte geweten,

Waartegen dan een glaasjen brandewijn 't beste remedie werd geheeten.
De natuur was op den Oceaen ook byzonder mooi,
Al zag men er juist niet veel boekweitvelden staan of meisjes werken
in 't hooi.
Men zeilde lekkertjens voor den wind en het zeil had kreukel noch
plooi.
Ja, het ging zóó gaauw, hoorde ik mijn kleinzoon dikwijls getuigen,

Dat een stoomboot op stapel er gerust een punt aan had kunnen zuigen.
De zon liet, als een koningskaars, haar verkwikkende stralen
Op de kruinen onzer zweetende reisgenooten nederdalen.
De stuurman alleen keek nu en dan bedenkelijk naar den meridiaan,

Als of hy wou zeggen: »daar is een luchtjen aan:
»De wolken worden in 't Westen hoe langer hoe dikker.
»Daar is zeker iets, dat ik niet noemen zal, aan den knikker.
»Het wordt zoo donker, en spoedig zal ik misschien
»De punt van mijn eigen neus, laat staan die van 't schip niet meer
kunnen zien.
»Als de wind niet spoedig begint te draaien,
»Dan gaan we allemaal *en compagnie* naar de haaien,
»Net als op mijn eerste reis naar Sourabaaien.
»Ik wou, dat een vyand zijn schip ons maar kwam praaien.
»Ik heb het land — of liever, ik wou dat ik het land had: 't ziet er
smeerigjens uit:
»Kijk voor de liefhebbery eens, hoe dat zwerk daar kruit,
»En hoort me dat concert eens aan, dat door de zeilen fluit.”
En zoo slaat de windzak door, vijf honderd uit.
Doch de Kapitein en de overige passagieren,
Benevens de onvernunftige huisdieren,
Zaten net zoo gerust als in een wagentjen van vieren.

De kapitein — dit dient hier *en passant* wel te worden vermeld —
Want op een zee-voyagie is de kapitein eigenlijk de Ulysses of de Eneas,
enfin de held —

Was om de waarheid te zeggen een oude stoffel,
Die nooit een laars aantrok als hij kans had op een pantoffel;
Voor 't overige was hy een vrijgezel van vier voet hoog,
Die een anker op zijn rechterarm droeg — namelijk het portret daarvan,
zoo men my niet bedroog —

Benevens een strontjen op zijn rechter oog.
Doch de Stuurman was iemand met merg in zijn knokken,
Vijf voet vijf als hy zijn schoenen uit had, zonder jokken,
En meer of min begaafd met de kinderpokken.

Hy hield byzonder veel van jenever, alsmede van tabak,
Dien hy, in den vorm van een pruim, achter zijn kiezen stak,

Overigens was hy op zee gewonnen en geboren,
Waar reeds zijn grootvader in een veldtocht een houten been had verloren.
Hy kon vloeken voor drie, en zag aan het linkeroog wat scheel;
Maar wanneer hy sliep, merkte men dat juist niet veel.
— Doch, om nu tot ons verhaal te retourneeren,
Of, in zuiver Hollandsch gezeid, terug te keeren,
Men kon een speld in 't water hooren vallen, en de Oceaen
Was zoo glad en blinkend als een geschuurde schuimspaan,
Maar, juist als men in de Schipbreuk van de Medusa ziet vertoonen,
Waarvan ik op 't Leydsche plein de representatie eens by mocht wonen,
Daar verandert nu het tooneel en een zware storm verschijnt,
Waarop de zon, en tevens de kleur van den kaptein zijn gelaat, verdwijnt,
Die er thands zoo bleek uitziet, als of hy in de maan
Eigentlich zijn stuurmans-examen had gedaan.
De lucht wordt integendeel zoo zwart als een moriaan,
Terwijl de zoute golven beginnen te brullen als een paar leeuwen,
En verschillende zeevogels, vergezeld van dolende meeuwen,
Hun geluid met dat der zuigelingen mengen, die thands overluid
schreeuwen,
In plaats van, als zy te voren deden, van honger te geeuwen.
De Oceaen, zonder er doekjens om te winden,
Staat op het punt, het schip met man en muis te verslinden.
Ieder verschuilt zich nu in de masten of op het dek;
Want in het hol is de pomp verstopt en het vaarttuig lek.
De Kapitein stelt zich in postuur, kucht, rochelt, en spreekt: »met uw
respek,

»Scheepsvolk, reisgezellen, heeren en dames en verdere natuur- en
ambtsge­nooten,
»Wy zijn op de flesch, ik zie er geen gat in en mijn kruit is verschoten,
»Onze eenige uitkomst zit hem nu nog alleen in de booten.”
En naauwlijks heeft hy met deze geruststellende toespraak hen wat
gestild,
Of de groote mast met het vooranker worden door den storm over
boord getild;
Het boeganker dobbert op de baren, en het gandsche schip

Duikelt over zijn boegspriet als een bezopen snip;
Terwijl men de reizigers, die op de biertonnen of roeispanten drijven,
Ziet denken: »ik zal het nu maar aan mijn famielje schrijven.”
»Is er,” vraagt een ouwe juffrouw, »hier geen stal in de buurt?”
»Ja wel!” antwoordt de koksmaat: »maar al de rijtuigen zijn verhuurd!”
In dit plechtig oogenblik laat de Kapitein den Stuurman komen
En vraagt hem ronduit, of hy ook al te met iets van een storm heeft
vernomen,

Waarop laatstgenoemde antwoord geeft met een zucht,
Dat er wel wat van aan schijnt te zijn, volgens het algemeen gerucht.
Eindelijk komt men op een onbewoond eiland aan, 's avonds heel laat,
Als men kan opmaken uit de torenklok, die kwart over elfen slaat.
Doch de Kapitein stuurt terstond een liefhebberyknecht aan den
Magistraat,

Met zijn complimenten, namelijk om assistentie en raad.

Deze laat hem echter per omgaande weten,
Dat het hier een uitgestorven eiland is, zonder een enkel ingezeten,

En dat, aangezien er geen contribuablen meer bestaan,
De magistratuur, mitsgaders de kommiezen, maar naar huis is gegaan.

Na ontvangst van dit bericht roept de Kapitein
De reizigers byeen, en vraagt, of allen tegenwoordig zijn, groot en klein.

Waarop een ieder voor zijn beurt antwoordt: »allen” —
Behalve de zuigelingen, die zeggen: »wij zijn in slaap gevallen.”

Hierop bouwt men met de verloren zeilen een tent
En geeft een hamer aan den Kapitein, die zich benoemt tot president.

En de Vergadering dus aanspreekt, met een witte das en overend:

»Telgen en nakroost,” zegt hy, »van een en hetzelfde voor-
geslacht!

»Wy moeten hier handelen als mannen of wy worden om zeep gebracht.

»Zoo wy hier al op 't droog staan, wat kan ons dat helpen?

»Wy worden eerst door de leeuwen opgegeten en vervolgens door hun
welpen,

»Die 't voorbeeld van hun ouderen, thands op ons hevig verbolgen,

»Natuurlijk, als zy groot zijn, wel zullen volgen.

»Ik vraag dus het gevoelen van al wie zich hier bevindt, klein of groot,

»De afwezigen uitgezonderd, benevens den zuigeling en zijn tijdgenoot,

»Wat of wy onder deze omstandigheden moeten verrichten:

»Hier blijven, dan wel het verloren anker van het uiteengeslagen schip
maar lichten?”

Hierop besloten al de aanwezigen, na lang over en weder praten,

Men zou moeten handelen *regis ad exemplar*, op 't voorbeeld der
magistraten,

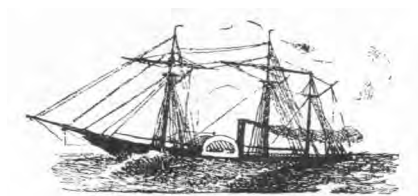
En 's morgens, by 't eerste kraaien van den haan,

Zijn biezen pakken en weêr stilletjens naar huis toe gaan.

Men danst echter eerst nog met de ingezetenen een quadrieltje
En vindt zich kort daarna in welstand met de zuigelingen terug in zijn
familietje.

Het geschiedboek vermeldt echter niet,
Hoe of op wat wijze dit eigenlijk is geschied.
Doch daar stoomvaart en spoorwagen sedert zijn uitgevonden,
Begrijpt de lezer, dat zij 't des noods daarmee doen konden.
Enfin, ik verhaal u wat ik van mijn kleinzoon heb gehoord,
Die een deftig persoon was en wien ik wel gelooven moet op zijn woord.

DE BOTERHAM EN DE GOUDZOEKER.

Een verhaal in den geest des tijds.

Auri sacra fames.

De Wormerveer
Woonde eens een Heer,
En te Overschie
Een Juffrouw die
Dien Heer zijn hert
En hand aanvaardde en mijn moeder werd.

En Moeder liep wat met haar eersteling heen.
En Grootvader zei: »kijk! hij loopt haast alleen.»

Maar Vader zei droogweg: »dat's numero een.»

En zoo leefden mijn ouders en ik alle drie
Als fatsoenlijke lieden op Overschie,
En wy hadden er ieder zijn boterham
Die ons alle drie smaakte en ons wel bekwam.

En toen er nu fluks — wat overdaad
In hun echten staat! —
Gelijk het wel meer in het huwelijk gaat,
Een tweede kwam
Om zijn boterham,
Toen sprak mijn vader: »ik ben niet rijk,
»Ofschoon ik reeds met een paar stamhouders prijkt.
»Ik heb geen post of geen landspensioen,
»Wat zal ik hier met die twee spruiten doen?
»Hoe hou ik op Overschie mijn fatsoen?
»Is één niet genoeg voor een burgerman?
»Wat doe ik met twee? — Wat heb ik er an?
»Zoo'n tweede sieraad
»Van mijn huwelijksstaat,
»Die in 's levens ontlokenen dageraad
»Zich reeds tweemaal alhier te verslikken staat,

»Terwijl hy, in toomloozen overdaad,
»Zijn buik als een pakschuit op marktdag laadt,
»En zijn ouders vertroost met de hoop op zwart zaad,
»Pak jy, kameraad!
»Maar spoedig je biezen en poets me de plaat.
»Jy, klaplooper, voort! of wy krijgen 't te kwaad.

»Hy eet meer dan twee
»En hy drinkt als de zee!
»Met zoo'n tweede letter in 't Echt - A-B-C
»Mijns huwelijkslevens, wat doe ik er mee?
»Is A niet genoeg? en wat heb ik aan B?"

Mijn moeder zei lachend; »op Wormerveer
»Sprak iemand heel anders: niet waar, mijn Heer?
»Kom, geef vrouwlief een zoen, en zeg het niet meer.
»Zoo'n zeggen doet my en mijn kindtjen te zeer."

Maar toen er nu — weêr om zijn boterham —
Op nieuw een produkt uit de bloemkool kwam,
Toen bromde mijn vader: »Wel Heerejee!
»Daar is numero vijf! wat doe ik er mee?
»Wat heb ik hier aan zoo'n mutschol?

»Mijn zak loopt leëg en mijn huis loopt vol,
»En de affaire gaat slecht en mijn kop is op hol.
»Op het Hof in den Haag
»Heb ik vrind noch maag,
»En op Overschie heb ik maag noch vrind.
»Wat doe ik hier met zoön vijfde kind?
»—'t Heeft nu reeds van 't zuigen een stuk in zijn kraag —
»Zoo'n jeugdige haai met zijn volle maag,
»Zoo'n zuigend zoogdier, zoo'n lik-in-de-pan,
»Zoo'n etende tering, wat maak ik er van?
»Zoo'n vijfde kwaëjongen, wat heb ik er an?"

Ons kroost was maar drie, en geen sterveling meer;
Maar 't reek'nen ging slecht op Wormerveer.

Mijn moeder zei niets voor 't oogenblik;
Want mijn jongste broërtjen had juist de hik.

Doch toen uit de kool nu een tweetal kwam,

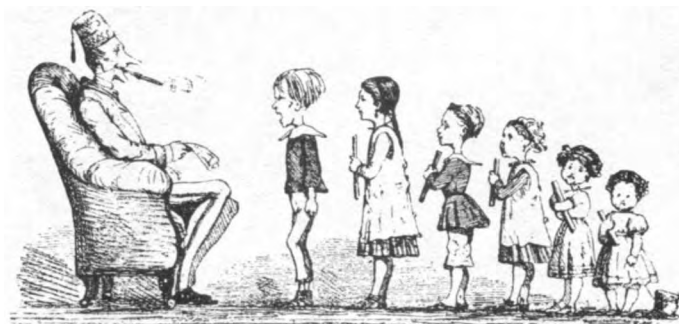
En vroeg om een dubbelen boterham,
Toen riep mijn vader, geweldig boos:

»'t Lijkt de postwagen wel van Van Gend en Loos.
»Ben je daar alle drie? wel dat doet my plezier,
»En de baker er ook by, en alles by nacht,
»Waarom kom je in eens toch maar niet alle vier?
»Een meer of minder zegt niets op zoo'n vracht,
»Haal het restjen nu ook maar, dan heb je net acht.
»Goddeloos! wie had ooit zoo'n famielje verwacht?"

Vader dacht aan een drieling: doch 't was er maar twee,
En hy telde in der haast onze baker nog meê;
Maar de man in zijn drift wist niet best wat hy deê.

Maar moederlief zei: »wel heden mijn tijd!
»Hoe raak je nu, Vader! de klus zoo kwijt?
»Daar is er geen een, die nog honger lijdt.
»En heb je dan geen overleg en vlijt?"

»Ja wel", zei mijn vader: »maar acht is te veel,
»En daar kijken er zeven van honger al scheel.
—»Een ouderlijk dak en een huislijke haard
»En ons negental kind'ren en allen gespaard!
»Vier gespeend, vijf aan 't zuigen, en één met een baard,
»En die beeldfraaie brieven, als Vader verjaart!

»En ons leven is waarlijk een hemel op aard! —
»Dat zijn allemaal praatjens, de moeite waard

»Voor een Heer, die een koets houdt, een knecht en paard.
»Dan is 't hemelsch aandoenlijk en machtig fijn; —
»Maar daar moet in zoo'n hemel een boterham zijn.
»En voor boterhammen, in aantal zoo groot,
(»Want wy zijn met ons tien en niemand nog dood)
»Heb *ik* in zoo'n hongrigen hemel geen brood.
»Ik ben op dit punt licht zoo knap niet als Poot,
»En wat hebben wy hier aan een hongersnood?
»Zoo'n hemel heeft veel van een ravennest.
»Maar eventjens elf... en ik schenk je de rest."

Mijn vader was weér in zijn rekening mis; —
Doch wat zegt niet een man al, die driftig is.

»Wel, Vader!" zei Moederlief: »jy weet het best:
»Maar ik heb geen vrees voor ons ravennest." —

»Hooft, kindren!" zei Vader op 't lest; »weet je wat?
»Het eenige, dat er nog opzit, is dat
»Eerst je broër met zijn baard, en jylui daarna,
»Dat elk uwer *enfin* eens uit reizen ga!
»En dat je maar, elk als je gaat en staat
»(Want veel plunje is op reis maar overdaad)
»Het ouderlijk huis by provizie verlaat,
»Tot het kindervertrek weér wat lediger staat.
»Want al ben jylui klein, jylui bent niet zoo mal
»Te denken, dat ik zoo'n vervaarlijk getal
»Voor kost en voor inwoning vrijhouden zal.
»'t Is hier 't leger, de vloot en de schuttery
»By mekaër en je maakt den foerier van my.
»Nommer één snij dus uit!
»Hier hebje mijn zegen en verder geen duit,
»En ik wou,
»Dat, met jou,
»De rest van die bengels reeds zat in de schuit."

't Was Vader die sprak en Vader alleen;

Want Moeder was ziek en sloop stilletjens heen.
En toen ik nu zag, dat ik d'oudste was,
Toen ging ik aan 't pakken en haalde mijn pas,

Als of het een reis naar Sebastopol was.
Mijn pakjen was licht, en mijn beurs woog nog min;
Doch Moederlief stak er een boterham in.

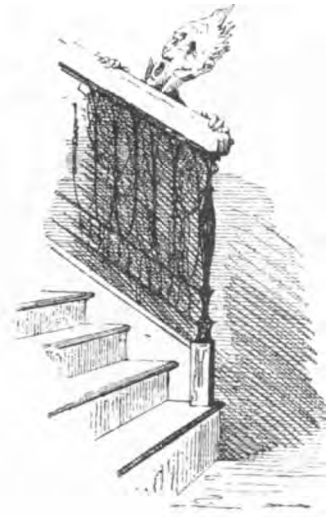
En toen eindelijk 't uur van het afscheid sloeg,
En de Schipper — of Jantjen haast klaar was — vroeg,
En Moeder hem zond wat de vracht bedroeg,
Met een brief en een fooritjen, meer dan genoeg,
En voor 't laatst op haar ziekbed in de armen my nam,

Terwijl er een beek langs mijn wangen kwam,
Toen zei zy: »hier is een zest'half of twee,
»En een dubbeltjen, wees er maar zuinig meê.

»En daar komt uit mijn zak, jongelief! nog een duit;
»Maar, Jantjen, och! geef hem niet roekeloos uit.”

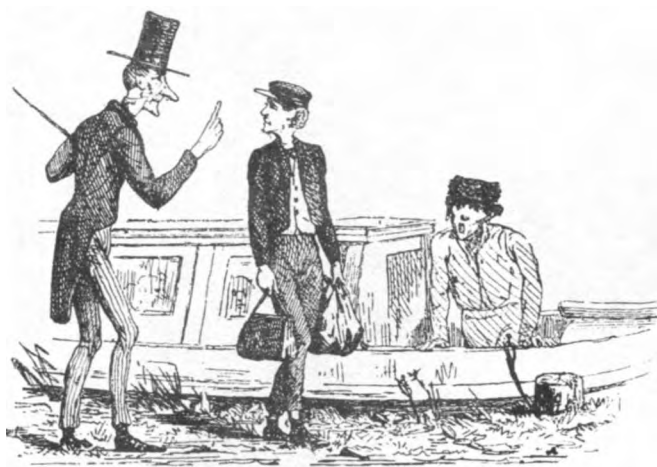
»Wat of toch dat snikken en snott'ren beduidt,
»Dat heesch en dat krijtend hyeenengeluid?
»Dat neusdoekverslindende neuzengesnuit?”

Riep Vader omlaag met een stem als een fluit;
»Zeg, is dat gezanik daarboven haast uit?
»Met huilen verschietje maar nutloos je kruit.
»Zoo Jantjen niet oppast, mist Jantjen de schuit,
»En wy zijn nog twee uren langer gebruid
»Met onzen geknevelden huwelijkspruit;
»Want de bel heeft al tweemaal voor de afvaart geluid.”

Zoo sprak hy, en ik zei: »dag, Vader, adieu!”
»Nou! niets van je Fransch hier,” zei Vader: »mosieu!
»Blijf my maar van 't lijf met die uitlandsche zeu
»En zeg op zijn Hollandsch eenvoudig: hadie!
»En kom je nog eens weér op Overschie,
»Dan hoop ik, dat ik je in je rijtuig er zie,

»Met een dubbelen, dikken boterham;
»Want anders waar 't best, dat je nooit hier weêr kwam.”
Ik had in de reis volstrekt geen zin;
Doch de Schipper riep luid: »kom maak een begin,”

En zoo stapte ik de schuit en de waereld in.

Maar eer ik nog was aan den Leydschen Dam,
Toen dacht ik reeds meer aan dien boterham,
Dien ik in de gedaante eener schatrijke vrouw,
Aan mijn vader, by 't keeren, eens brengen zou,
Dan, ach! aan de tranen van teederheid,
By 't afscheidnemen door Moeder geschreid.

In de roef vond ik daadlijk een meisje, dat,
Op liefde prat,
Zoo aardig en poezelig by my zat,
Dat ik Vader zijn boterham byna vergat,
Wanneer ik gelukkig een waarschuwend blad,
Een naamloos briefjen, van Vader bekwam,
Waaruit ik de droevige tijding vernam,
Dat ze een weesdochter was zonder boterham.

Dat doofde zoo aanstonds mijn liefdevlam,
Zoodat ik subiet van haar afscheid nam
En in 't ruim der schuit nog eens stilletjens dacht
Aan de les, in mijns Vaders *post-scriptum* gebracht:

»Hoe lieflijk de sexie u tegenlacht,
»Het schoonste produkt van het schoone geslacht,
»Zonder boterham, Jan! is een weërgâsche vracht.
»Je twee broërtjens zijn dood. Nu, dag Jan, goede nacht.”

Doch toen ik nu reizende verder toog,
Toen viel al spoedig, op Schiermonnik-oog,
Mijn rechter zoo wel als mijn linker oog
Op een keurlijk sieraad van een maagd, zoo fraai,
Met zoo'n Fransche *toernour* en zoo'n smaakvollen draai,

Zoo'n zwierigen zwaai,
Dat elk een zei: »o Naj-
ade! o Syreen!

»O Trojaansche Heleen!
»O Penelopé! gooi dat korpetjen toch heen!
»En baad ons, Melpomeen!
»Niet langer in treurspel en dolk en geweën.
»Heb medelij toch met een blaauwe scheen,
»En leg ons wat zalf of wat kaarsvet op 't been,
»Of wind er wat Engelschen pleister om heen:
»Ik meen,
»Lieve Leen!
»*S'il vous plait*, permitteer,
»Dat ik over u thands fatsoenlijk verkeer,
»Dat ik vrij
»Over u, en dat gy,
»Van uw zij,
»Ook vrijt over my,
»En dat wy
»Ons gelukkig bevinden in die vrijery,
»Tot ik ras u aanschouw
»Aan dees borst als mijn vrouw,
»En dat niets ons dan schei in de gandsche natuur
»Tot de leste minuut van ons levensuur,
»Noch van u noch van my,
»Steeds voor wind en voor tij....”

Doch niet steeds is de liefde bestendig van duur;

Want: »die bruid
»Heeft geen duit.”

Riep eens op een wand'ling een schoenpoetser uit,
En die maar klonk me in de ooren als dondergeluid, —
— En gebluscht was op eenmaal mijn liefdevuur;
't Was basta hiermee en mijn vrijen was uit;

Want ik dacht by geluk
Aan den boot'ram van Vader, dat waarschuwend stuk.
En op 't slot van de zaak was mijn hiel zelfs niet blaauw
En genas heel gaauw,
Zonder kaarsvet of pleister of zalf, en ik vloog,
Als een pijl uit een boog,
Van Penelopé weg en van Schiermonnik-oog.
Doch toen ik vervolgens de reis hernam
En t' Edam
Op de kaasmarkt kwam,
Toen vond ik zoo'n tros
Van een deern, met zoo'n blos
En zoo beelderig haar,
Het eenige kind van een kaas-makelaar
In kazen, een schatrijk Edammenaar,
Dat ik daad'lijk tot haar
Zei: »ach, dierbare Saar!
»Maak uw Zondagspak klaar
»Om terstond met mekaër
»Naar het huwlijksaltaar,
»En te samen van daar
»Hand aan hand naar 't Edammer Stadhuis te gaan.” —

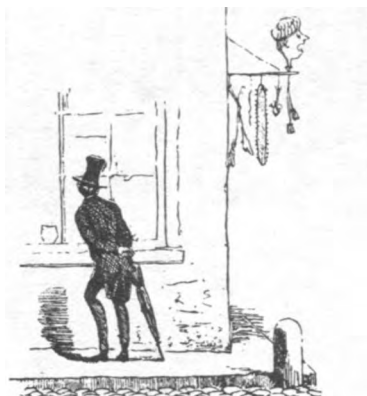
En den volgenden dag was ik vroeg op de baan
En ik belde aan het huis van mijn schoonvader aan,
Zoo netjens gekleed als een haan
Pas gebraén,
Toen ik juist hallef acht op 't Stadhuis hoorde slaan,
Doch hier zag ik een beer — met laarzen aan
En zoo bleek als een roomkaas — in 't voorhuis staan
En die zei: »je moet nimmer die gekheid begaan;
»Want die maaklaar in kaas is op reis naar de maan,
»En van middag nog slaan
»Wy beeren Zijn Edeles boeltjen aan.”
En 'k zei hierop: »dankje, Chineesche schim!

»Geen maaklaar zegge ooit; hy was Jantje te slim.
»Lief Saartje, ik snij uit en ik laat je maar staan,
»En 't is met mijn vrijadje te Edam gedaan.”

En toen 't met mijn trouwen dus over was,
Zoo kwamen de bruidsuikers minder te pas
En ik stopte ze dus, met mijn hypocras,
Maar stilletjens weg in mijn overjas
En haastte my straks uit Edam van daan
Nog zoo ongehuwd als een Kapellaan.

Maar nu kwam ik te Sneek
In de kermisweek
En ik raakte er zoo bleek
En dan weder zoo rood, zoo geheel van mijn streek,
En ik voelde in mijn hart zoo'n doorborenden steek;
Terwijl ik in Sneek
Naar niets anders keek,
Dan alleen heel den dag naar een Sneeksche apotheek;

Want hier zag ik een lijn
Van een meiske, zoo fijn,
Met een hand als satijn,
En een kleur als een roos in de maneschijn;
En dat maagdelijn
Gaf m' een zoentjen als suiker of ambrozijn
Of malaga-wijn,
En ik riep in vervoering: »o liefste mijn!
»Ik verkwijn
»En verdwijn
»Uit het land van de levenden, lief Colombijn!
»Of gy moet pardoos de mijne zijn.
»Ach! zeg: ja,
»Lieve Na!
»En niet spaè
»Wees mijn gaë". —

En het meiske zei: »ja,
»Met consent van mama;

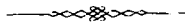
»Want ik heb geen papa.” —
En straks zijn wy de bruid
En niet langer een buit
Van het snood celibaat, dat een vrijgezel bruit,
En wy roeien te saam in de huwelijksschuit,
En mijn Naatjen die ziet er zoo snoeperig uit.
(Als je durfde, dan stal je haar weg van mijn zij;
Maar laat dat maar liever; want ik ben er by).
En zoo gaan we in de wittebroodsweken vooruit.
En ik zeg tot besluit,
Dat mijn lief gezin
Met zoo’n Engelin
Van een hartvriendin,
En een jeugdig paar tweelingen, tot een begin,
Een tooneel is van trouw en van Sneeksche min . . .
. . Maar haar moeder te Sneek zit er warmpjes in.

En toen ik nu over den Leydschen Dam
Met Na te Overschie by mijn vader kwam,
Toen zei ik: »hier heb ik mijn boterham.”

Doch Vader was, och! heelemaal van zijn streek,

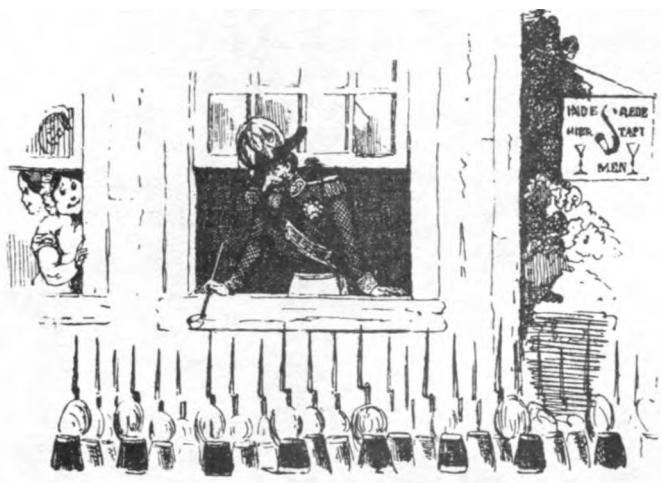

En zag doodelijk bleek,
Als of hem de dood uit zijn oogen keek,
En Na dacht: »ik woû maar ik zat weér te Sneek.”
Doch eindelijk sprak hy: »wel Jan! dat is goed;
»Maar zie, in mijn huis is thands overvloed;
»En 'k behoef my niet langer te kwellen om brood:
»Want de kinders zijn weg en je moeder is dood.”

SIC TRANSIT.

Want zonder eer kan ik wel leven,
Maar zonder kop leeft held Achilles niet.
Het Bidders-oproer.
Treurspel.

(DE GENERAAL SPREEKT.)

Maarde schutters! voetvolk! ruitery! veelgeachte armee!
Dit is hier eigenlijk een veldtocht te land, en geenszins ter zee.
Wy zijn hier als Maurits voor Nieuwpoort of als de Ruiters voor Londen,
Toen hy zijn weg, zonder Engelsch compas, naar Chattam had gevonden
En verscheidene schepen in de Medway door hem werden verbrand,
Waaraan de Albionezen nog altijd hebben het land.

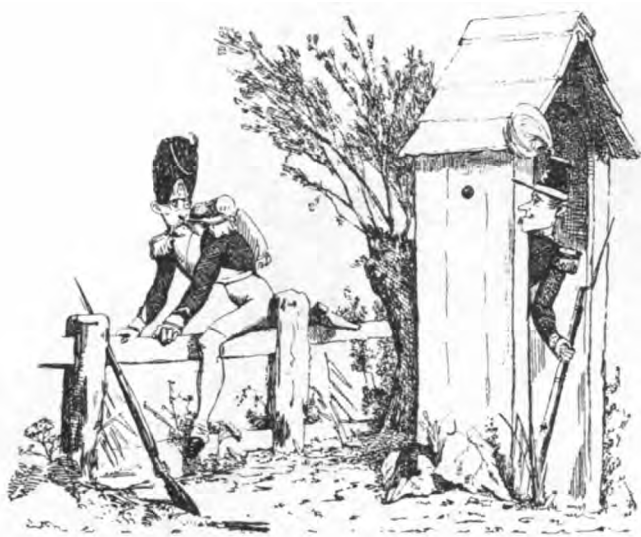
Gy moet u daarom over 't zwemmen geenszins bekommeren,
Noch met een kurken toestel voor 't vluchten u beslommeren;
Zoo er geen kans meer over is voor de Republiek,
Schuurt dan, op mijn voorbeeld, maar onmiddelijk uw piek.
Want laatje vooral niet wijs maken, dat je iets zoudt hebben aan lau-
werbladen:
Die mogen tot ornament van een schotel dienen; — maar, zoo min als
met pietercelie of saladen,

Kan men er zijn eigen of hongerige stamhouders meê verzaden.
En al gebruik je ze met een kanonskogel, ze doen je geen goed in je
maag;
Daar is b. v. de slag van Waterloo, en die van Praag,
Zijn natuurgenoot: wel ik zou, om al de lauwerbladen van de waereld,
niet graag
By ongeluk of met opzet in een van beiden hebben willen sneuvelen,
Want dan zou ik er natuurlijk thans niet over kunnen keuvelen:
Ik word liever in een bataille by 't nageslacht
Door een natuurlijken dood om 't leven gebracht,
Dan wel met mijn voorzaten te sneven
Als men nog jong genoeg is om zijn gouden bruiloft te beleven.

Naardien ik onderstel, dat gy allen met my
Op dit punt van 't zelfde gevoelen zijt, zoo ben ik nu zoo vrij,
Om u in dit *critique* moment mijn directie te geven,
Hoe gy 't stellen moet, om, na verslagen te zijn, het nog te overleven.
Ik onderstel b. v. drie van jelui, of zes,

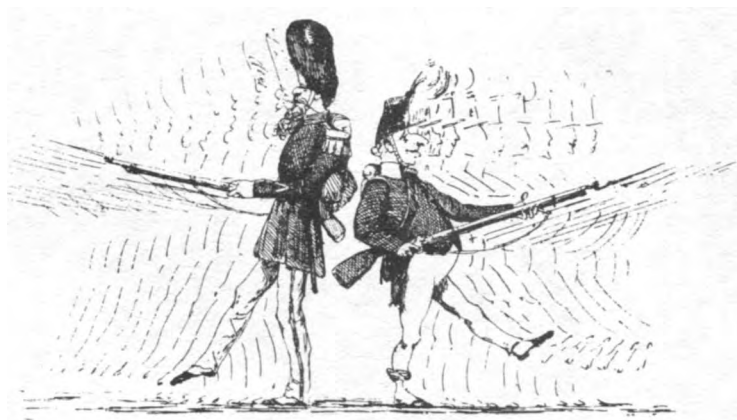
Zijn sterk door den vyand bezet: wel dan huurje terstond een kales,
En eer zijn paarden de uwe met list om kunnen koopen,
Kan je immers gemakkelijk in je rijtuig je vyand ontloopen?
Of, ik wil eens stellen, je staat te schilderen en houdt de wacht,
En daar komt een vyandelijke scherpschutter aan, met een bril (want
het is nacht);

Je denkt dus: »ik moet uit den weg gaan of ik word omgebracht;»
Heel goed; dan hebje maar subiet, en zonder te dralen,
Het noodige schrijfgereedschap voor den dag te halen
En je schrijft een briefje van dezen inhoud in je schilderhok:
»Menheer de kaptein! neem me niet kwalijk zoo ik van nacht vertrok;
»t Is om dat ik met den telegraaph de bedroevende tijding heb vernomen,
»Dat mijn peetoom de kinkhoest heeft en ik onmiddelijk t' huis moet komen.
»Ik hoop, dat de temporele absentie van een getrouw trawant
»Geen detriment zal doen aan ons wiegjen (ik meen, het vaderland);
»Doch zoo de vyand mijn schilderhuis soms in mijn absentie zou willen slechten,

»Heb ik er mijn geweer in achter gelaten om Zijn Ed. te bevechten.
»Ik verblijf, waarde kaptein van de kavallerie,
»Uw bestendige dienaar en *ami*,
»Ahazuerus, korporaal by de genie.” —

Doch nu wil ik eens veronderstellen,
Dat een bataillon *quarré en échelon* u komt kwellen,
En dat ik, om zoo te spreken, tot u zeg:
Pas de charge! val aan, tot de vyand in 't voetpad leg:
Wel dan roepje maar dood eenvoudig onder 't chargeeren:
»Veel beminde vyand en andere militaire heeren!
»Wy moesten overeenkomen, beiden maar liever om te keeren
»Het is wel eens zoo gemakkelijk voorwaarts te gaan,
»Als wy beiden eerst rugwaarts in de plaats van neuswaarts staan.”

Wat my betreft, de vyand en ik wy hebben al dikwijls mekaër be-
vochten
En militaire laurierdrop in malkanders haren gevlochten;
— Ofschoon om de waarheid te zeggen, de reden dat ik nog leef
Hierin alleen bestaat, dat ik nooit, als Leonidas of Gustaaf Adolf, op het
slagveld bleef.
Hoe ouwer ik word, hoe meer ik er van hou, den vrede te bewaren.
En daarom keer ik, wat my betreft, naar mijn huisgoden en dito-altaren.

En zoo er dan nog anderen blijven, die op 't vechten zijn verzot,

Ik wil niemand in zijn plezier stooren en gun hun dus gaarne dat genot;
Maar 'k laat aan een ander het commando, net als Nappie in Egypte,
Terwyl hy zelf naar huis voer en in een notedop van een schip te
Toulon arriveerde. Zoo luisterlijk een exempel volg ook ik;
Ofschoon ik geen plan heb naar Toulon te gaan op dit oogenblik.

Ik wensch u allen dus by dezen vaarwel.

Het leven is maar kort en een kogel byzonder snel.

Waagt u alzoo, mijn kinderen! niet te veel aan 't oorlogsspel,

Vader en moeder met uw spruiten! weeuwenaar en vrijgezel!

Doch de trekschuit zal juist van wal steken: ik hoor reeds de bel.

Nogmaals gegroet! past op je tellen, Adieu!

Vive la guerre; mais la paix vaut mieux.

Dramatische Poëzy.

DE KOFFIJ-VEILING.

(Tooneelspel in vijf bedrijven, waarvan het eerste het vermakelijk nastuk behelst.)

PROLOOG,

Te reciteeren door een acteur met één oog.

Detgeen mijn oogen hier aanschouwen,
Wel Edele Heeren en Dames en Mevrouwen,
Noemt men gewoonlijk een publiek.
Al de sujetten zijn redelijk wel om u te dienen, daar is niemand ziek;

Doch de eerste acteur is ongelukkig uit de stad;
Daar waren UEd. waarschijnlijk niet op gevat.
Wy hopen echter van avond zoo overheerlijk te spelen,
Dat gy, naar verkiezing, u zult kunnen vermaken of wel verveelen,
Naar uw goeddunken, o Edele burglary,
Want wy laten in dit opzicht alle menschen volkomen vrij;
Terwijl de hoofdrol, op algemeen verzoek,
Vervuld zal worden door een stomme-knecht in een zomerbroek.
En tusschen de bedrijven zullen de figuranten
Gemakshalve verschijnen als muzikanten.
Het gordijn wordt nu terstond opgehaald.
Het stuk is oorspronkelijk en daarom geenszins vertaald,
Waarin ons 't huislijk leven, wanneer men uit is, wordt afgemaald.
Het is, volgens den auteur, in vier bedrijven,
Waarvan de meerderheid uit drie bestaat, volgens den tegenwoordigen
regel van vijven.
Wie echter vroeger naar huis wil, behoeft volstrekt niet te blijven.
Men stelt zich echter te leur,

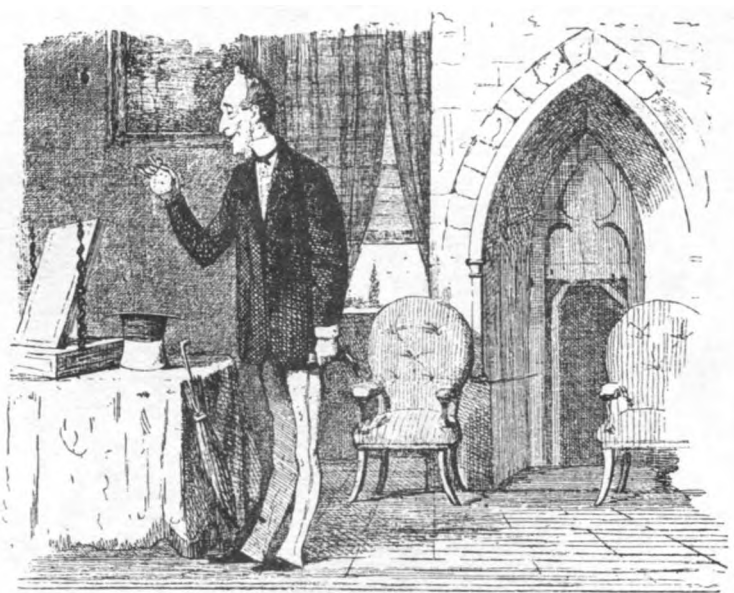
Wanneer men denkt, dat men, door vroeger te vertrekken, zijn geld
terug krijgt aan de deur.

EERSTE BEDRIJF.

(Het tooneel verbeeldt het kleedvertrek van mevrouw Dadelpracht, met verscheiden ameublementen. Aan de rechterzijde ziet men tusschen twee armstoelen het klooster in Gysbrecht van Amstel, hetwelk men by vergissing na de laatste representatie heeft vergeten weg te schuiven. In 't verschiet is een open raam, dat ons een landschap vertoont, voornamelijk bestaande uit een boom en een populier, mitsgaders verscheidene gaten in de wolken.)

EERSTE TOONEEL.

DE HEER DADELPRACHT, *alleen.*

Ik ben hier eigenlijk in de toiletkamer van mijn gemalin,
Die moeder zou kunnen wezen van een zeer talrijk gezin,
Zoo wy slechts op eenige kinderen ons konden beroemen,
Die haar dan natuurlijk mama en my wellicht vader zouden noemen.

Doch daar wy volstrekt zonder kinderen zijn, zijn onze kinderen ook
natuurlijk zonder oude lui,
En geven dus van het papa en mama zeggen tot nog toe den brui.
Maar met al dat philosopheeren in de metaphysica
Dien ik wel op mijn tijd te passen, want mijn horologie gaat wat na.
(*ter zijde.*)
Vindt het publiek niet, dat het hier zeer naar pomade ruikt en valsche
krullen,
Die thands, helaas! het hoofd van menige getrouwde vrouw vervullen,
Doch de beurs ledigen van haar Ed. echtgenoot,
Die toch eigenlijk degeen is die werkt voor zijn brood?
Overigens is echter mijn leven zeer plezierig.
Dit is eigenlijk mijn buitentjen: 't is netjens en toch niet zwierig.
Wy hebben hier een fraaien tuin, benevens paarden en een koetsier
op stal,
Van welke laatsten ik echter maar niet spreken zal;
Want ik rij gewoonlijk 's morgens met de trekschuit naar 't kantoor

En breng daar mijn dag in speculaties in de colonialen door
Met mijn compagnon en mijn ouden kantoorbediende,
Die Charles heet, net als Karel de Tiende,
En nog geen bril draagt; want, ofschoon stekeblind, is hy niet byziende;

Vervolgens, met het schuitjen van half vijf,
Ga of keer ik terug naar mijn buitenverblijf;
Doch het wordt nu waarlijk tijd om naar de stad te gaan:
My dunkt, ik hoor de pendule al twintig minuten over negenen slaan;

Doch hoe dit ook zij:
De bel is hier dicht by,
En ik heb mijn knecht bovendien noodig.
(Hij schelt. De knecht komt.)

KNECHT.

Het schellen, Mijnheer, was eigenlijk overbodig.
Ik sta altijd voor de deur, klaar en gereed
Om u te dienen, gelijk Mijnheer wel weet.

DADELPRACHT, *ter zijde.*

Of om te luisteren.

(Luid.) Loop eens uit al uw macht naar het jagerspad,
En praai de schuit van negenen; want daar wou ik wel meê naar de stad,
Je kunt niet missen, als je de schuit voorby ziet varen;
Want de schipper is ongehuwd sedert verscheiden jaren,
En, als hy nergens anders is, staat hy gewoonlijk voor de roef.

KNECHT.

Ik geloof niet, dat ik nu verdere inlichting behoef.

(af.)

DADELPRACHT.

Deze mijn knecht is een van de slimste klanten,
My bekend onder de domestique lijftrawanten;
Ik liet hem uit Parijs komen omdat hy Fransch verstaat,
Waar men thands in menige familie ten platten lande een bluf meê slaat.
Zijn boodschappen doet hy doeltreffend en spoedig,
En voor de kinderen (die ik, tusschen twee haakjens, nog niet heb) is
hy zeer goedig;

Enfin hy is een kostelijke knecht:
En dat is tegenwoordig al heel veel gezegd.

KNECHT, *komt terug.*

Mijnheer! de schuit en de schipper zijn compliment:
En sints de spoorwegen is zoo iets als een trekschuit niet meer bekend;
De jager en zijn paard hebben zich gisteren verhangen,
En de schipper staat snoek te visschen, die hy wel nooit zal vangen.

Om kort te gaan, Mijnheer, met de schuit,
Kunnen wy gerust zeggen: *c'est fini*, of: 't is uit.

DADELPRACHT, *peinzend*.

't Is waar, in mijn alleenspraak, anders genaamd conversatie,
Dacht ik waarlijk niet aan deze moderne innovatie,
En had ik vergeten, dat men niet, gelijk te voren,
Zich tegenwoordig kan op reis begeven zonder sporen,
En dat het breken van de lijn of de val van een paard
Op een ijzeren wagen noch oponthoud, noch confusie baart.
Ik dacht aan mijn geluk met mijn gemalin, anders genaamd mevrouw,
Aan mijn wederzijdsche genegenheid en haar *reciproque* huwelijkstrouw,
En hoe ik, om zoo te spreken, nog eens vader zal zijn in 't verschiet,
Wanneer een zuigeling ons zijn kinderlijke caressen biedt;
Doch aan 't verdwijnen der trekschuiten dacht ik, helaas! niet.
Welaan, Jan! spoed u dan maar naar den koetsier

Breng hem terstond met de noodige *équipage* hier;
En dat hy zich met langen zweep en dikken kraagjas versier,
En verder met mijn fourgon en twee makke paarden.

KNECHT.

Terstond, Mijnheer. — En hier is een brief voor Mijnheer, van Naarden,
Waar de telegrafische postkoerier van Amsterdam,
Juist op 't moment in de afgeschafte trekschuit meê kwam.

DADELPRACHT.

Wat een Amsterdamsch koopman altijd onderscheidt :

In zijn ontzachelijke punctualiteit.

In plaats van zijn tijd te verkwisten of te verloopē,
Breekt hy zijn belangrijkste brieven onmiddellijk open;
Ofschoon hy niet altijd te voren weet voor gewis,

Welke van zijn brieven juist de belangrijkste is.

Daarom is ook Amsterdam altijd het puik der koopsteden geweest,
Gelijk men in de vaderlandsche historie van vreemde volken leest.

En zijn hun onze Amstel en ons Y

Geheel geen onbekende plaatsen, geloof dit vrij.

Doch laat ons, na deze nationale uitboezeming, eens lezen,

Wat wel de inhoud dezer missive zou wezen. —

— Welnu! inderdaad een koffij-veiling, op mijn woord,

Ik moet terstond naar gezegde veiling toe, *enfin*, ik moet voort;
Terwijl ik, wanneer deze veiling is afgelopen,
De aangekochte koffij natuurlijk voordeelig denk te verkoopen.

Ik schrijf een woord aan mijn compagnon en neem afscheid van mevrouw
Dadelpracht,
Die my, als van zelf spreekt, van avond te vergeefs t' huis verwacht,

Terwijl ons huwelijksbed, omkranst met myrten en populieren,
Van nacht in eenzaamheid bruiloft zal moeten vieren.
Hola, Jan!

KNECHT.

Mijnheer, het rijtuig is met koetsier en paarden voor de deur.

DADELPRACHT.

Gy zijt zeer gezwind, naar ik met genoeg bespeur.
Doch ik zou wel eens even met den koetsier willen spreken,
En vervolgens van Mevrouw afscheid nemen; ofschoon zulks my 't hart
zal breken.

Roep daarom Andries hier zonder tijlverlies,
En pak vervolgens mijn *chemin-de-fer*, ook wel gheeten valies.

KNECHT.

Heel goed, Mijnheer.

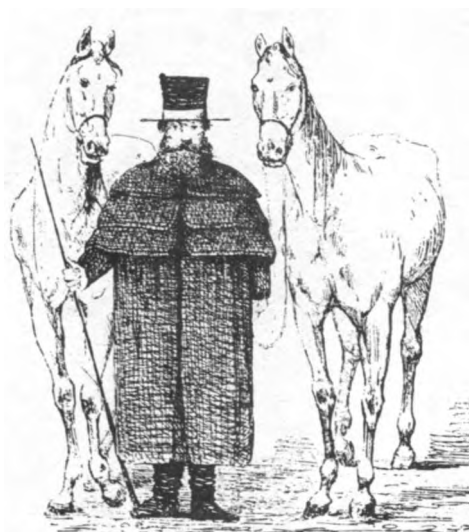
(Hij roept den koetsier.)

DADELPRACHT.

Wel, Andries, is alles klaar?

KOETSIER.

Meer dan vaardig, Mijnheer! en 't is het mooiste spulletjen met mekaër,

Dat een blindeman zou kunnen zien tusschen Amsterdam en Alkmaar,
De paardjens, Mijnheer, zijn zoo levendig als Engelsche hansworsten,
En zouden terstond met UEd. op hol gaan, zoo zy namelijk dorsten.
Doch dat is eigenlijk minder; want Andries zit niet voor niet op den bok,
En ZEd. daar zijnde, bennen ze zoo mak als opgezette leeuwen in een
duivenhok.

Enfin, eer Mijnheer zijn neus maar eventjes kan snuiten,
Is hy reeds vertrokken en te Naarden geweest en zit hier weër buiten.
Zoo heeft hy toch waarlijk dubbel plezier
Van zijn twee paarden en zijn knappen koetsier.

DADELPRACHT.

Ik ben altijd over uw diensten tevreden geweest; doch hebt gy wel gerekend op een lange voyage?

KOETSIER.

Ik heb, net als de Franschen, moed voor alles, Mijnheer, of, als wy 't onder ons noemen, *courage*.

DADELPRACHT.

Is het rijtuig, *enfin*, is alles in orde?

KOETSIER.

Mijnheer, alles is pront.

DADELPRACHT.

Dat mag ik hooren: zoo vertrekken wij maar terstond.
Maar *à propos*, over 't uithalen? . . .

KOETSIER.

Mijnheer, de natuurlijke historie
Van 't uithalen weten die dieren zoo goed als ik, en dat by memorie;
Want zy kunnen lezen noch schrijven en vragen dus nooit naar een boek,

Waar ik, als koetsier, de noodige informatie in zoek;

DADDELPRACHT, *alleen.*

Mijn hart voel ik thands, gelijk een bloem in den dauw, door verscheiden
emoties begoten,
Nu het afscheid genaakt van de vrouw, door mij gehuwd te Voorschoten,
Terwijl zy den volgenden morgen reeds aan den Leydschen dam
My tracteerde aan 't ontbijt op mijn eersten getrouwden boterham.

Hoe zal ik mijn gevoel, anders genoemd sentimenten, behendig genoeg
kunnen bedekken,
Om geen tranen op haar kinderloos gelaat of iets dergelijks te ver-
wekken?
Enfin, de man is heer van de schepping, wat de Franschen noemen
sinjeur;
Spelen wy derhalve thands de rol van een man en geenszins van een acteur.
Doch zij nadert.

KNECHT.

Mijnheer! Mevrouw wenscht U te spreken.

DADDELPRACHT.

Laat ons dan zonder complimenten het ijs des afscheids breken.

KNECHT, *stil tegen Mevrouw.*

Mevrouw! zeg vooral niet dat ik u dien brief gaf.

MEVROUW, *ter zijde.*

Reken op de bescheidenheid eener
vrouw,

Die u gewis zal beloonen voor uw vaardigheid en uw trouw.
De brief is veilig, wees daar zeker van, in mijn handen.

DADELPRACHT.

O Pronk- en puikjuweel der vereenigde Nederlanden,
Met uw corresponderende armen en handen,
Hoe zijt gy nog zoo laat en negligé?

Deel mij het geheimzinnige van dit raadsel meê?

MEVROUW.

Helaas!

DADELPRACHT.

Helaas! wat beteekenen zulke interjecties,
En van uwe fraaie stem zulke melancolieke reflexies?

Ben ik niet dezelfde steeds, die eerst naar u vrijen en vervolgens u
trouwen kwam,
Dezelfde hier, gelijk vroeger te Voorschoten en vervolgens aan den
Leydschen dam?
Wat deert u toch, mijn beminde schat, en mijn duifjen?

MEVROUW.

Helaas! een vrouw zonder haar huwlijksman is gelijk een volant zonder
kuijsjen.

De brief van Naarden kwam dezen morgen eerst aan;
Doch de slapeloosste nacht heeft hy my reeds doen ondergaan,
Benevens onderscheidene cauchemaren en droomen,
Die als molensteenen op het hart van uw gade zijn gekomen.

»Waarom,” riep ik in mijn echtelijk verdriet,
»Ruk ik thands mijn haren niet uit, of verstrueer ik mijn nagels niet,
»Of word ik, gelijk Camilla, niet dood gestoken
»Door een broër, met wien zy zoo even nog familiair had gesproken?
»Waarom steek ik mijn getrouwde hand niet in 't vuur als Mucius Scevola,
»Of mijn zwaard in mijn eigen als Cato van Utica?

»Waarom.....”

DADELPRACHT.

Lieve Euphemia, gy zijt buiten u zelven,
Dus de Romeinsche geschiedenis *à propos* van een reisjen naar Naarden
op te delven.

Doch op wat wijze, verklaar my dit, overdierbaar lief!
Bekwaamt gy kennis aan dien onzaligen particulieren brief?

MEVROUW.

Helaas! ik hoorde zonder te luisteren, terwijl zoo veel anderen luister-
ren zonder te hooren.
Ik stond by geval achter ginds beschot, of liever klooster, en zoo trof
die treurmaar mijn ooren,
En zag ik ten duidelijksten mijn onzalig en verlaten lot
Van achter dat klooster, of liever, dat kloosterachtig beschot.
Thands ga ik in de voorkamer een tapijtwerk borduren
En wederom ontrafelen in de nachtelijke uren,
Gelijk eertijds Ulysses of liever Penelopé,
Ofschoon man en gade eigenlijk één zijn en diensvolgens geen twee.
Enfin, ik zal miserabel zijn, dierbare schat!
Tot dat UEd. terugkeert, zonder, als ik hoop, kon te hebben gevat.

DADELPRACHT.

Zooveel blijken van huwlijksliefde in de daad,
Stellen zelfs een Amsterdamsch koopman geheel buiten staat
Het afscheid van zijn gemalin verder te rekken.
Ik moet terstond van hier, of, met andere woorden, vertrekken.

, Vaarwel.... nog eens.... vaarwel! adieu, Euphemia!.....

MEVROUW.

Helaas! mijn leed

Is onbeschrijfbaar... vaarwel!

DADELPRACHT.

Nogmaals, adieu! — Andries, is alles gereed?

KOETSIER, *van buiten*.

Mijnheer, de paardtjens loopen reeds, om zoo te zeggen,
Als twee honden, die in de verte een been zien leggen.
Doch, als paarden betaamt van opvoeding en fatsoen,
Durven zy het natuurlijk zonder Mijnheer niet doen,
En staan ze dus hier te wachten als geduldige lammeren,
Tot UEd. en Mevrouw eindelijk gedaan hebt met jammeren.

DADELPRACHT.

Vaarwel, voor 't laatst, Euphemia!

MEVROUW.

Helaas! zy hoort u niet; zy is sprakeloos.

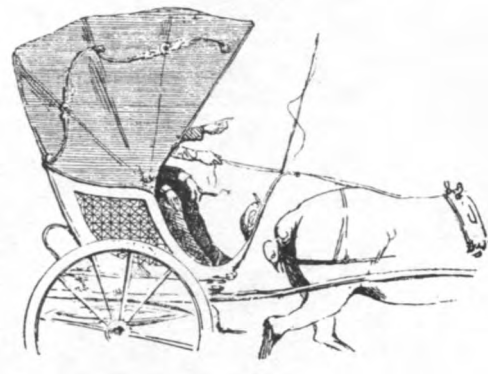
DADELPRACHT.

Vaarwel!

Ik retourneer ten spoedigste, anders genaamd snel.

TWEEDE TOONEEL.

(Het tooneel verbeeldt een fourgon.)

KOETSIER.

Mijnheer! hier ziet UEd. voortreffelijken haver,
En een halfuur verder zouden uw paarden zich kunnen vergasten aan klaver.

DADELPRACHT.

Andries! spreek my nu niet van paarden of klaverzaad.
Als ik aan Mevrouw denk, heb ik het waarachtig te kwaad.
Leg my dus de zweep nogmaals op de paarden,
En breng my ten spoedigste terug van de veiling te Naarden.
Inmiddels zoek ik mijn troost in een zoeten slaap
En steek gy uw pijp op, getrouwe en waakzame knaap!

KOETSIER.

Dankje, Mijnheer. Ik heb hier een pijpen tabak,
Zoo goed als de Koning zijn hand ooit in Z. M. mond stak.

En zoo je nu niet met de équipage te Naarden bent,
Eer je nog droomt dat je in slaap valt, zeg dan maar dat Andries zijn
paarden niet kent.

T W E E D E B E D R I J F.

EERSTE TOONEEL.

(Een kamer.)

KAMENIER, *alleen.*

Mevrouw schijnt den gandschen morgen aan haar toilet te besteeden
En valt zich zelve gestadig met alleenspraken in de reden.
Terwijl ik by my zelven overpeins wat de reden toch wezen mag,
Dat ik Mijnheer Dadelpracht zoo plotslings verdwijnen zag
Met Andries, den beminde van uw onderdanige dienares, en de twee Isabellen,

Die net zoo heeten als ik alleen, en mekaar altijd in 't meervoud verzellen.
Dit alles dient voor my nog te worden opgelost,
Zoowel als die brief, zoo geheimzinnig hier gebracht met de post.
Doch daar ik Mevrouw hoor schellen, moet ik terstond van hier;
Want het publiek ziet altijd een kamenier.
Die oplettend haar plicht betracht, met veel plezier.

TWEEDE TOONEEL.

(Het Kleévertrek van Mevrouw Dadelpracht.)

MEVROUW, *tegen Kamenier.*

Helaas! ik ben nu wel verplicht, mijn weduwelijke eenzaamheid
Door eenige variatie op te vrolijken, beste meid!
En my te verstrooien met gezelschap en andere gasten;
Ik zal u derhalve met de invitaties belasten.
Een bal is te fatigant; doch een theeparty
Of conversatione is iets, dat zeer gezocht is in de Maatschappy.

KOETSIER, *komt binnen.*

Ik kom thands met voorzichtigheid u berichten, Mevrouw,
En zonder u ongerust te maken, dat gy u gerust kunt steken in de rouw.

Aangezien er thands volstrekt geen nood is,
Dat de heer Dadelpracht altemet niet dood is,
Zoo men ten minsten in 't water vallen, verdrinken en naderhand finaal
overrijden
Met den naam mag vereeren van overlijden.

MEVROUW.

Helaas! wat zegt gy? — Dus buiten verwachting te worden beroofd
Van een egâ, zoo teeder bemind!

KOETSIER, *stil tegen Kamenier.*

Heb jy dat ooit geloofd?

KAMENIER.

Neen, en zy ook niet; — doch is Dadeltjen waarlijk in 't water overleden?

KOETSIER, *stil.*

Mondtjen dicht, zeg ik. —

(*Luid.*) Ach! ach!

MEVROUW.

Ik wenschte, dat het gisteren of morgen was. Het heden

Is my als de ballast van een zinkend schip, hetwelk
In een zeeslag naar den kelder gaat. De kelk,
De bittere beker van mijn onheil doet my stikken onder het drinken.

KOETSIER, *stil*.

Niet als ze met mijnheer de Luitenant eens mocht klinken.

KAMENIER, *stil*.

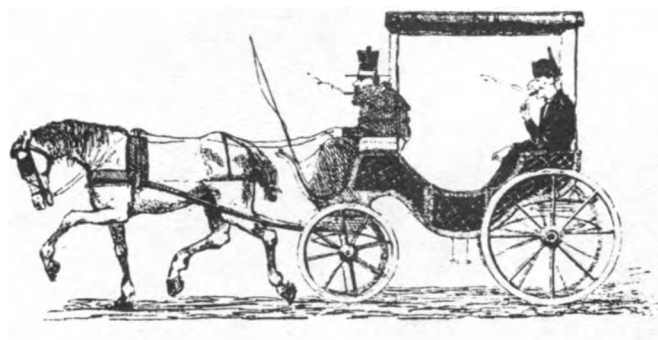
Mondtjen dicht, zeg *ik* nou.

MEVROUW.

Trouwe paard- en fourgonmenner, is er hier geen bidder in de buurt?

KOETSIER.

Neen, Mevrouw! maar wel iemand die vlugge speelwagentjens verhuurt,
Waarmeê ik naar 't naaste dorp voor een bidder kan rijden,

Eer UEd. tijd heeft om een pen te versnijden
Om

MEVROUW.

Om wat te calligrapheeren.

KOETSIER.

En om 't overlijden
(Zy wou wel dat het waar was) van wijlen den heer Dadelpracht
Te communiceeren aan UEd. en zijn familiair geslacht.

MEVROUW.

Helaas! wat zal dat in geheel Nederland een consternatie wezen,
Als zy in de Haarlemmer courant die finale annonce lezen!

Een man, die zich in de huislijke, mitsgaders menschenwaereld zoo verdienstelijk heeft gemaakt!...

Ik ben zeker, dat nu de dood zijn zoo stevige leven heeft geslaakt,
Men het gemeentebestuur niet zal kunnen beletten,
In zijn vervoering den overledene op te doen zetten.

By gelegenheid, dat de Schrijver my, op Highgate zijnde, het voorgaande fragment voorgelezen, en ik hem gevraagd had, waar al die dwaasheid nu op neêr zou komen, bekende hy my, zulks niet te weten, als hebbende die tooneelen maar volgens den luim van 't oogenblik, en zonder bepaald plan, nedergeschreven. Ik betuigde mijn leedwezen hier over, en spoorde hem ernstig aan, te beproeven, of het hem niet mogelijk zijn zou, een schets van een drama of ander dichtstuk op te stellen, waarin (al mocht voor 't overige het geheel zoo ongerijnd en fantastisch mogelijk zijn) zich voor 't minst eenige orde en regelmaat bevond, en die schets dan uit te werken. Hy beloofde my, te beproeven of hy aan mijn verlangen kon voldoen, en werkelijk gaf ons gesprek geboorte aan den "korten Inhoud" van een nieuw Drama, in hetwelk de tooneelen uit het voorafgaande fragment eenigzins gewijzigd hadden kunnen worden opgenomen, doch welk drama hy niet verder bracht dan tot op de helft van het Eerste Tooneel. Toen schijnt hem de lust ontzonken te zijn; misschien hinderde het hem, dat het hoofdenkbeeld van het drama niet nieuw was; misschien ook zag hy geen kans, om, gedurende vijf bedrijven, in denzelfden trant voort te schrijven, zonder zijn dichtluim te verliezen en zijn lezers te vermoeden. Het kan zijn, dat hy gelijk had in het niet toegeven aan wat misschien een onbillijke eisch van mijne zijde was. In elk geval wil ik het fragment van deze tweede proeve ter verheerlijking van 't huislijk geluk van den heer Dadelpracht niet aan den lezer onthouden. — Zy overtreft, in mijne schatting, de eerste nog in uitgelezen dwaasheid

ALTIJD IN DE CONTRAMINE.

KORTE INHOUD.

Eerste Bedrijf. — Het landhuis van den heer Dadelpracht. Conversatie tusschen hem, zijn knecht, koetsier en huisvrouw.

De kamenier zoekt Mevrouw te wikkelen in een minnehandel met zekeren Luitenant der kurassiers.

Het tooneel verandert in den ourgon van den Heer Dadelpracht. Gezegde verliefde makelaar bedenkt onder 't rijden, dat gezegde Luitenant in zijn absentie zijn vrouw wel zou kunnen van 't spoor leiden, en zendt daarom zijn koetsier terug om zijn vrouw te verbieden, gezegden Luitenant by zich te ontfangen. De koetsier keert naar huis met het achterste gedeelte van het rijtuig, terwijl Mijnheer met het voorste gedeelte voortrijdt.

Tweede Bedrijf. — De koetsier komt t'huis; doch is wijzer dan zijn heer, en, begrijpende, dat de vrouwen, van Eva af, altijd in de contramine zijn, verbiedt hy uit naam van Mijnheer aan Mevrouw, op Mijnheers rijpaard in de geut te rijden.

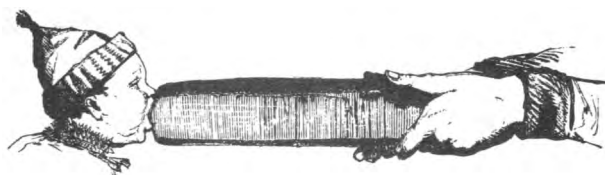
Mevrouw, alleen gebleven, verwondert zich over het zonderlinge verbod van Mijnheer. Zy beklaagt er zich over tegen haar kamenier, en, haar trek tot het verbodene niet kunnende bedwingen, laat zy het paard van stal halen. (Dewijl echter de eerste acteur, die de rol van 't paard vervullen moest, ziek of weg is, wordt, in plaats van een paard, een groote Newfoundlander gehaald, waarop

Mevrouw in de geut gaat rijden.)

Derde Bedrijf. — De zuigeling van Mevrouw, een veelbelovende knaap van drie maanden, houdt een roerende alleenspraak om het gemis van Mama, en den honger, dien hy heeft.

De kamenier en de knecht troosten het kind met een Deventerkoek.

De Luitenant komt, is verwonderd Mevrouw niet te vinden, en gaat haar opzoeken in de geut.

Vierde Bedrijf. — De Luitenant ontmoet Mevrouw in de geut, en doet haar een liefdes-declaratie. Mevrouw, welke het rijden zeer veramuzeert, gelast hem, uit den weg te gaan. Hieraan niet gaauw genoeg voldoende, wordt hy overreden en bijt hem de Newfoundlander een stuk van zijn neus af.

De hond begint de katten na te jagen, en eindigt met Mevrouw van boven neêr

te gooien, gelukkig in een doornenhaag, waardoor de val gebroken wordt.

Vijfde Bedrijf. — Mijnheer komt t'huis, vindt den Luitenant zonder neus en Mevrouw veel hebbende van een stekelvarken, den zuigeling ziek van 't koek eten en alles in rep en roer. Zich informeerende, verneemt hy van den koetsier de toedracht der zaak en wenscht zich zelven geluk, dat zijn bevel niet stiptelyk is nitgevoerd.

EERSTE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

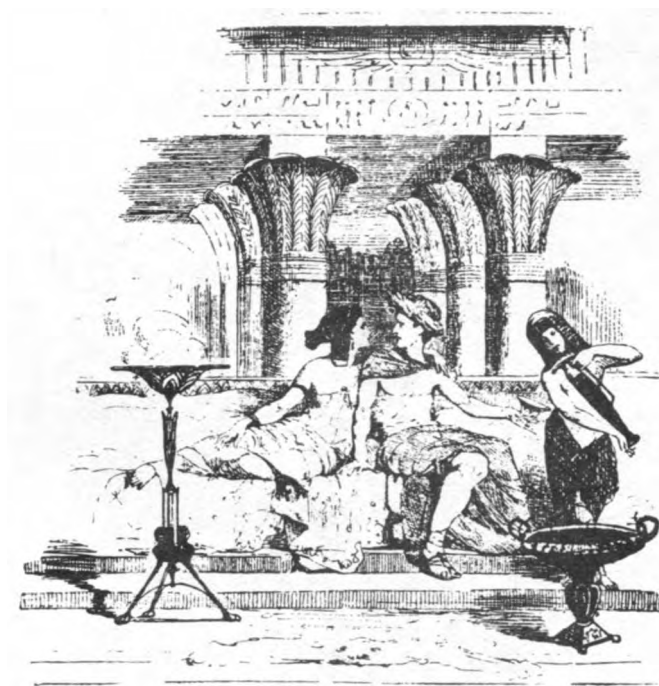
DE HEER VAN DADELPRACHT, *een geretireerd Makelaar* : SOPHIE.

VAN DADELPRACHT.

O gezellige slaapkameraad van mijn jeugdig buitenleven,
(Want dit is het tweede jaar, dat wy uit de stad zijn gebleven)
Overmorgen wordt het net een dag of drie

Dat ik vandaag u aan mijn hart druk, veelbeminde Sophie!
Prachtig pronkjuweel van de gehuwde schepping!
De schoonste klaprozen zijn gedoemd ter verlepning;
Doch gy zijt een Phoenix, Mevrouw,
(Die ik voor al de klaprozen niet geven zou),
Altijd even jeugdig en bevallig en voor uw leeftijd nog zoo gaauw;
Met oogen, die als de gepolijste spiegels by de Romeinen,
Of de glimpende knopen van een liefhebberyknecht, in 't donker schijnen.
Ja, Cleopatra had Julius Cezar (van wege *Pamour*) in hare macht,

Doch UEd. heeft by voortdoring tot slaaf en echtvriend den Heer Julius
Dadelpracht.

Ach! zoo ik nog iets in 't leven mocht begeeren,
't Ware, u nogmaals voor de eerste reis te kunnen verépouseeren.
Als ik u zie, zoo denk ik dat mijn huis op een bloempot gelijk.

Waar een prachtige roos van buitengemeene schoonheid in prijkt.
En, zoo ik de teugels van mijn verbeelding liet schieten,
Dan ware de tuinman reeds hier om u te begieten.

Wat geef ik met zoo'n lot uit de loterij om 's levens nieten!
Zoo'n schat voor iemand, als ik ben, min of meer oud,
En wiens *chevelure*, als men die op de keper beschouwt,
Machtig veel heeft gekregen van peper en zout,
Is, vooral omdat ik daarby nog rijk ben, geen wissewassie.
't Is California, gemultipliceerd met huwelijksliefde en kuische passie.
En daarom, o levenszorgen, ver van hier!
Ik neem, als een Arabische Phoenix die zijn renten leeft, mijn plezier.
En onbekommerd met *un parfait amour*
Verblijf ik uw echtvriend en getrouwe kockeloer.
O, veradoreerde Sophie!

SOPHIE.

Dadelpracht, schei er uit.
Van uw liefelijk mingeckweel is 't betoverend geluid
My precies gelijk het amoereux lente-tierelieren
Der nachtegalen en andere muzykale dieren,
Die ik van tijd tot tijd in den Heer van Aken zijn menagerie,
Of wel in 't opgezet Muséum te Leiden zie.
Doch bescheidenheid, mijn Heer! is 't hoofdsieraad onzer sexe.

DADELPRACHT.

Ach Sophie! bedek ze
Met geen zakdoek, kerkelijk ingezegend vermiljoen!
Permitteer mijn echtgloed ze te verzegelen met een kus, anders ge-
naamd: zoen.

SOPHIE.

Schei uit, minzieke makelaar, verliefde Amsterdamsche Cupido....
Doch 't is tijd voor mijn zangles.

(Zy zingt.) Do, re, mi, fa, sol, la, si, do.

DADELPRACHT.

Hou me vast: o hemel! dit brengt my geheel van mijn koers.
't Is net als de psalmwijzen van den ouden Heer Tours.
Dit hemelsch maatgezag, dit melodieuze fol de rol de voldie
Is sprekend de gewezen Componist, de Heer Mendelsohn Bartholdi.
Sophie! zoo ik aan uw japon het tegendeel niet zag,
Ik hield u voor Brachthuizen of wijlen Sebastiaan Bach.

Zoo'n Italiaansche Saffraan in een eerste-chanteuse — anders gezegd
pruine-dante — gorgel,
Is een schooner sieraad in een getrouwd meisje dan 't Haarlemmer orgel.
De fraaiste orkanen te Milaan in het Schalen-tooneel
Zijn hierby een stomgeboren stadsomroeper met een zeere keel.

Didaktische Proben.

KORT BEGRIP DER ROMEINSCHЕ HISTORIE.

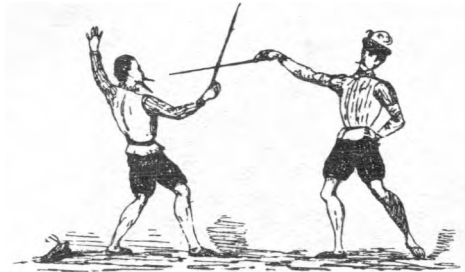

Neque haec non evenerunt.

De Romeinsche Historie
Is een buitenkansjen voor iemand zonder memorie,
Die vaak reeds vergeet,
Eer hy 't nog half weet,
Hoe Romulus eigenlijk heet.

Dit laakbaar treurspel
Eischt wijders een taai zenuwgestel,
Of men voelt zich by de eerste bel
Reeds niet al te wel,
En, als 't scherm opgaat, totaal van zijn stel.

Het tooneel verbeeldt namentlijk een duel, —

Of zoo gy wilt, het misdadig sneuvelen,
Op zeven heuvelen,
In een broedermoord,
Van één hunner, die natuurlijk smoot —
En dat wel aan de stadspoort —
Tusschen een paar tweelingen
Die het levenslicht te gelijk ontvingen
En eertijds geärmd naar dezelfde borst gingen,

En, schoon zy van honger dikwerf scheel keken,
Echter frappant op malkaër geleden,
De één vooral — sints, helaas! bezweken —
Die hier met zijn broeder den draak komt steken,
En, in gedaechte, haasjenover speelt met den stads wal.

»t Geen UEd.,” herneemt Romulus, »in alle geval,
»Siamees! — of zijt gy mal,
»En is uw respect voor my, als stads burgemeester, niemendal?
»Geen tweemalen hervatten zal.
»Sta dus maar even pal;
»Zoo wy nu al
»Het jachtroer in den grond verstonden,
»Hadt gy er al »hagels” gaauw uw lijk in gevonden,
»Maar, by gebrek aan brood,
»Ik wil zeggen lood,
»Maak ik u, by deze, op mijn manier maar dood.”

Het eenig antwoord, dat Remus nu overschoot,
Was, volgens Niebuhr, »sakkerloot,
»Hoe afgedraaid snood!
»Nu ben ik, net als Semiramis en Poot,
»Insgelijks van mijn leven ontbloot,
»In 's aardrijks scho . . . oot;
»Maar een ezel sto . . . o . . . oot....”
Ziedaar, zegt Niebuhr, wat in de geschiedenis
Van dit merkwaardig antwoord voor handen is.

En dit zijn nog maar de wittebroodsweken
Van een geschiedverhaal, dat de menschheid doet verbleeken,
Of 't moeten menschen zijn in de maan,
Of onmenschen! die geen hart in hun kalfsborst hooren slaan.
Dit droevig sterfgeval
Is nog niemendal
By 't geen aanstonds volgen zal,
Waar Brutus namentlijk de onthoofde krullebollen
Van zijn ontslapen stamhouders voor zijn vadervoeten ziet rollen,
Daar hy aan hun kermen zich volstrekt niet stoort

En zich Oostindiesch doof houdt, ofschoon hy heel goed hoort;
Zoodanig heeft hy zijn gevoel van ouwen heer vermoord!
O! bloedrood beul en vader! wy kunnen u wel missen
In de Romeinsche en Algemeene geschiedenissen,

Ja, Consul-Generaal, van ontaarde memorie,
Wat my althands betreft, zelfs in de Natuurlijke Historie,
Daar ontstaat een wapenstilstand in 't menschelijk bloed,
Als men onder 't lezen zulke gruwelen ontmoet:
Het vaderhair stijgt een vader te bergen,
Of een vader moet kaal zijn, dus de natuur te zien tergen!
Het ouderlijke hart krijgt kippetjensvel,
En vraagt: »Ben ik soms, by abuis, in 't wassenbeelden spel?»
Dat komt er, helaas! van,
Als men denkt dat men buiten een koning kan.

Het snood assassinaat
Van Caesar in den raad,

Dat dien onverlaat
Van een tweede Brutus alles behalve mooi staat,
Maakt een gevoelig mensch óók kwaad,
Dat ondankbaar verraad! —
Doch de fiksche soldaat
Nu dat zijn taptoe slaat,
En dat hy ziet dat hy 't hoekjen om gaat,
Houdt zich byzonder cordaat.
Terzijde zegt hy, half in zijn hoed:
»Caesar, jongelief, hou je goed,

»Julius, daar het toch zoo wezen moet,
»Voor al geen hazenbloed.”
Maar naauwliks ziet hy Brutus, of hy uit —
Terwijl hy een traan inslikt en overluid
Voor de laatste maal zijn neus in zijn toga snuit —
Dat onvergetelijke: »*Tu quoque!*”
Als of hy zeggen wou: »Doe jy ook meé?
»Wel foei, dat's al té!”
Hierop steekt hy, net als Snoek,
Zijn hoofd in zijn omslagdoek,
En geeft, naar men in Rollin leest,
Eigentlich op die manier den geest,
Hy kan nu met Rollin zeggen: »Ik ben er geweest.”
Maar had Caesar, in plaats van te sneven,
Aan zijn gemalin gehoor gegeven,
Dan kon Caesar nog van zijn renten leven!

Op mijn woord! daar is
In die weergaesche geschiedenis
Niets dat niet hartverscheurend is.
Behalve, evenwel, dat lieve meisjen,
'k Wil 't kwijt zijn of 't Lactantia was of Lijsjen.
Maar ik voel dat ik bloos,
Op den naam van die lenteroos,

Die een gespeend vader in prison aan de borst verkwikt,

Tot de bejaarde zuigeling hikt
In 't gulzig zuigen, en zich verslikt.
Dit is een van de weinige oasisen, ¹⁾
Die een historisch reiziger verfrisschen
In deze historische wildernissen,
En, zoo hy by geval van speenen iets weet,
Wou hy wél dat zy 't voor lastige zuigelingen nóg deed,
Vooral als er geen pap in huis is
En de bakker om 't hoekjen niet t'huis is.
Doch onder 't algemeen »moord» roepen en »brand»,
Van dees Jobshode, met zijn bebloede Staats-Courant
In zijn afgekapte hand,
Is er toch één passage potsierlijk amusant,
En daar ik my altijd om dood heb gelachen:
Ik meen, als Cornelia, de moeder van de Grachen,
Die famielje, weet ge, daar de Keezen zoo op prachen,
Hare vieze snotknaapjens, in hun morsige kleëren
Die op school malkaer niets als kattekwaad leeren,
En 't gezag van den ondermeester reeds mineeren,
Aan een jufvrouw uit Campana, die by geval komt dejeuneeren.

¹⁾ Zoo veel had de Schoolmeester neg van 't Grieksch onthouden, dat hy ten minste geen *oasen* schreef als onze hedendaagsche poëten doen. De man zou 't woord ook niet verstaan hebben.

Voor juweeltjens aan wil smeeren!....
Als men niet wist wat een keezenfamielje was,
Zou men 't niet gelooven ofschoon men 't las;
Doch keezen zijn honden, al willen zy 't niet weten,
En dus natuurlijk van 't hondtjen gebeten.

Aan den maagdenroof
Was, naar ik geloof,
Weinig of niets te doen;
Daar *moet* een juffrouw zijn in iedere famielje van fatsoen;
En 't huislijk leven onder de Romeinen
Had, al gaauw, zonder 't verschijnen
Van eenige vrijsters en maagdelijnen
(Uit de fraaie sexe, gelijk van zelf spreekt), moeten kwijnen.
Doch dit, zoo als ik zei, is, naar ik geloof,
Het eenig excuus voor den zoogenaamden maagdenroof.
Want 't was anders alles behalve *comme il faut*,
De buurt quasi op „twaalf blaadtjens en Lotto
„En naderhand een spulletjen Domino
„Met een keteltjen Bisschop of een glaasjen Curaçao,
„En, tot slot, misschien, Patertjen langs den kant of zoo,

„Familiaar” te inviteeren
En — terwijl de Heeren
Zich in 't lottospel amuseeren,
Of, voor 't eerst, rooken probeeren
Uit uw vreemde lange pijpen,

En 't Sabijnsche brein zich gek zitten te slijpen

Om die uitheemsche dubbele negens te begrijpen,
En met hun rug aandachtig naar 't „Patertjen” toe staan —
Dan de kat in den donker te knijpen,
En met de spinnende poesjens uit poeieren te gaan,

Dat stond u, *qua* Sabijn, toch ook niet aan?
't Was althans heel hatelijk voor de bloedverwanten,
Dat koekeloeren vooral van egaës en galanten.
Doch de kuikentjens, naar Stuart beweert,
Waren er nog al gauw onder geresigneerd;
Wat is er, dat de jeugd, als ze wil, niet gauw leert?
Na dato was er om dezelfde maagdelijnen,
Tusschen de hanen van de Sabijnen
En de Romeinen,
Die haast geen nagels meer hadden van spijt,
Nog byna een bloedige strijd;

Maar het werd nog te goeder tijd,
En met veel tegenwoordigheid
Van geest, door de kippetjens bygeleid.
De schoone sexe, zoo als Niebuhr zeit,
Raakt de klus zoo zelden kwijt.

Daar is in de Romeinsche Historie veel,
Waar ik met Niebuhr over 't geheel
Volkomen ja op zeg
En dat ik dus, net als hy, ter zijde leg;
Maar hy snoeit wel wat al te veel weg:
Zijn laatste editie behelst, naar ik meen,
Den band en den tijtel alleen.
Zoo dit het geval met onzen Wagenaar was,
Geloof ik, dat ik dat sprookjen nog eens las.

NATUURLIJKE HISTORIE VOOR DE JEUGD.

INLEIDING.

In mijn natuurlijke Historie voor jonge lui,
Maak ik met opzet geen gewach van de regenbui,
Om dat kinderen in Holland zelfs familiaarder zijn
Met den regen, dan wel met den zomeschijn.

Ik heb my dus liever daartoe willen bepalen

Om hun iets nieuws uit het beestenspel der natuur te verhalen.
Iets, waar een ander ('t is me 't zelfde of hy dood is dan leeft)
Zijn Natuurlijke Historie geen hand water by heeft.

Doch dit is juist het laken,
Waar ik een rok van voor de Natuurlijke Historie wil maken.
By voorbeeld, aangaande een dier zijn instinct,
Waarom een ezel, die dood is, niet drinkt,

Of waarom, als 't je blijft, een hond dadelijk stil
Blijft staan, zoo dra hij niet langer loopen wil.
Waarom een haas, die in 't duin loopt, het land heeft aan een jager,
En een runderhaas daar-en-tegen, of een gebraden speenvarken, aan een
slager.

Voorts wil ik de jeugd attent maken op een beest zijn overleg:
Want immers ging die mopshond te Kampen voor 't vuur uit den weg?

Op zijn volharding by zijn beroep:
Of zat niet Van Rijn ¹⁾ soms dagen lang op een stoep?
Op de naarstigheid van zoo menig dier,
By voorbeeld, zoo iemand als een mier:
Op de beesten hun eigendommelijken aart;
— Of waarom is een oud beest zoo bejaard,
En een dood beest in den regel zoo bedaard?
En met meer dergelijke belangrijke zaken
Zou ik wenschen hen bekend te maken.

Daarom geef ik nu dit boek
In uwe hand, en verzoek,

¹⁾ Een beroemde New-Foundlander, voor ruim 40 jaren te Leyden zeer bekend.

O jeugd en kinderen!
Dat niets u in 't leeren moge hinderen.

Ontbreekt voorts aan dezen of genen regel somwijlen een voet,
Anderen hebben er zoo veel te meer; dat's door elkanderen goed.

DE LEEUW.

Een leeuw is eigenlijk iemand,

Die bang is voor niemand.
Zijne oogen en zijn neus
Zijn grooter dan die van een reus,
En zijn muil
Is een ware moordkuil;
Met zijn klaauw
Is een leeuw geweldig gaauw;
Met zijn staart
Gooit hy een schutter van zijn paard:
En met zijn tanden
Durft hy de heele schuttery wel aanranden.
Enfin, hy is altijd het verscheurendste beest
Onder de dieren geweest.

Onlangs heeft hy immers in Londen

Nog een juffrouw verslonden;
Doch, nu ik my bezin,
Was hy het niet: het was de leeuwin.

De leeuw wordt viervoetig geboren:
Twee van achteren en twee van voren;
Of, volgens anderen, twee aan zijn rechterhand,
En de twee anderen aan dezen kant.

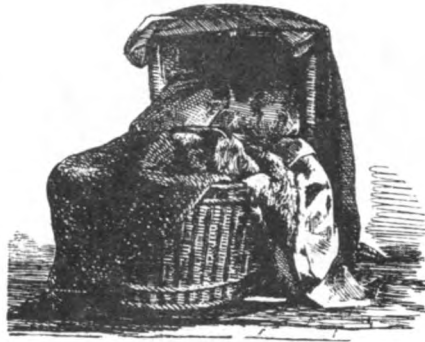
De leeuw zijn gemalin
Is mevrouw de leeuwin,
En de jongelui, zoolang zy zich met de borst behelpen,
Noemt men gewoonlijk: welpen.

Gouden leeuwen en leeuwen van hout,
Mitsgaders de Hollandsche, worden heel oud;
Men ziet ze nog wel op uithangborden en schilden, doch zeldzaam in
't woud.

Komt ooit een ware leeuw rechtstreeks op u aan,
Dan is 't beste om maar regelrecht uit den weg te gaan;
Doch niet als hy opgezet of dood is;
Daar er in dat geval volstrekt geen nood is.

DE OLIFANT.

»Onze wieg,» zegt een Oostindisch olifant,

»Staat gewoonlijk in ons geboorteland,
»Net als die van mijn Afrikaanschen bloedverwant,
»En we zijn beiden twee beesten uit den deftigen middelstand;
»Want aan *edele leeuwen, tijgers royal*, en adellijken in dien trant,
»Heeft men in onze famielje reeds van kindsbeen af het land».

— Als of een naturalist,

Die zijn vak kent, dit niet wist! —

»Waarschijnlijk,» vervolgt hy, »omdat wy op de jacht
»Wel eens door hen worden omgebracht,
»En hen dus niet van de voordeeligste zij leeren kennen.»
Gelukkig, o jeugd! dat wy dat niet bennen!

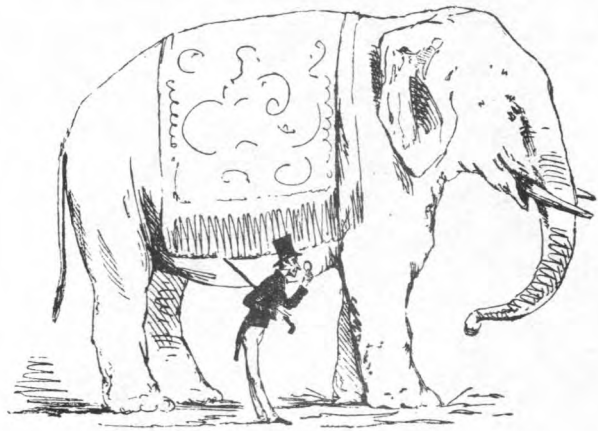
Als een olifant een ijsbeer of gild-os ontmoet,
Vraagt hij doorgaands aan van Aken: »Wat is dat voor kleingoed?»
Om dat hy zelf zoo groot is; want op zijn voorzaten zag men, in vroeger tijden,
Immers heele krijgsbenden in een kasteel naar 't leger rijden.

Doch niets, helaas! is bestendig op aard:

Diezelfde krijgslui rijden thands meer te voet of te paard!

Zoo men aan den schijn alleen het oor woû leenen,
Vroeg men licht: »Heeft menheer het water ook in de beenen?

» Want wáár is eigenlijk 't onderscheid tusschen zijn kuit en zijn
scheenen?"

» Doch,' antwoordt de opzetter van 't kabinet te Weenen,
» Hij scharrelt er met allebei toch nog al kras overheenen,
» En dat in een Oostindisch moeras,
» Weér of geen weér, door 't hemelhoogste gras,
» Of 't iemand van menheer van der Hoop zijn harddravers was:
» En toch betaalt hy jaarlijks zeker
» Voor zijn winterhielen zooveel niet als gy, aan den stads-apteker."

Doch niet alleen is een olifant
De kolossaalste viervoet op 't vaste land,
(Zoo gy den *basilosaurus* ¹⁾) uitzondert, of sprakelooze wallevisch, —
Ook een buitenkansjen voor een baker, en de corpulentste van alle
visch).

Hy is bovendien begaafd met een uitmuntend verstand,
En voor zoo'n zwaar zoogdier, zoo buitengemeen by de hand,
Meer dan de slankste minister, diplomaat-aspirant,
Of politiek prestidigateur calminant,
Onder zijn lichter natuurgenoeten in de staats-courant.
Want met zijn tubuleuze, subconische proboscis —
Die, *sub rosa*, een reus by den staart van een os is, —
(Behalve dat hy er de zwaarste zesponders meê licht van 't affluit,
Voor de grap een pomp er van maakt of een spuit,
En er in de menagerie de vetkaarsen meê snuift)
Blaast hy immers regulier onze kindersprookjens uit,
Speelt een *sans-prendre* op de diatonische fluit,
Vangt zoo vlug een vlieg of een vijfjen, als een bedelaar een duit;
Zoekt, op 't kantoor, een ongelukkigen zesthalf in een zak schellin-
gen uit,
En smeert er een ouwen heer, daar hy een puist aan heeft, ongema-
nierd meê den huid;
Pakt hem by zijn gepoeird schorseneeltje, of zijn glimmende knopen,
En *ketent Heemskerkjen aan 't hart*, dat zijn ooggen er van overloopen;
Trekt er vervolgens een halfjen »groenlak,” voor u of zijn eigen meê
open,
En komt deftig zijn «zoute bolletjen” in uw glaasjen doopen.
Enfin, met zijn pachydermateuse snuit
Voert onze proboscideaansche guit
Allerlei antediluviaansche snakerijtjens uit.
Als hy echter netelig wordt, zendt hy, helaas! zijn hoeder
Er wel eens *ad patres* meê, of naar zijn moeder,

¹⁾ *Basilosaurus*. Zie over de *Cetacea* in 't algemeen: »Brand's Megatherium,”
»Owen's Zeuglodon,” en vergelijk ons populair volksspel: »Jonas in de Wallevisch.”

En stort hem dus op een ontijdige baar;

Want, zoodra hy 't land aan u krijgt, zijt gy in doodsgevaar.
Als gy dus, by geluk, eens onder zijne VOETEN mocht belanden,
Zeg dan maar »menheer, mijn leven is in uwe HANDEN.”

Doch de zwartste bladzijde in een olifant
Is, dat hy strikken voor zijn natuurgenooten spant,
En, zonder een blos op zijn wangen,
Zich niet schaamt zijn naasten te helpen vangen.

Een museum voor de geologie, alias, kennis der aard —
Zijn leêg hok in een gawezen dierengaard, —
Of wel 't afgebroken spel van professor van Aken,
Is nog altijd de beste manier om hem te genaken;
Of men moet van een olifant zijn halsvriend willen maken.
Waardoor zoölogische Jonathans wel eens aan 't sneuvelen raken.

Gelukkig dat de Natuurlijke Historie aan ieder beest
Zijn specifieke zwaarte geeft en eigenaartige leest:
Of wat werd er van menschen in hun ledekanten,
Als vlooiën 's nachts zoo zwaar en zoo groot waren als olifanten?
Voor zoo'n natuurmysterie staat 't kloekste brein stok stil,

Net als een horlogie van bordpapier, dat niet langer loopen wil:
Als wy trouwens zulke Gordiaansche knoopgaatjens willen denoueren,
Dan zijn wy allen nog maar Alexandertjens in de lange kleëren!

Een olifant is dol op juttepeeren
En zit er een Bengaalsch fruitmeisjen wel eens om in de veëren.
Doch het *acme* van zijn geluk
Is, *entre nous*, een bejaard rhinoceros in den druk,
Liefst zonder hoorn op zijn neus, en met een kruk;
Want op dit dier zijn *remarques* is hy zeer kitteloorig,
En een menagerie is zoo gehoorig!

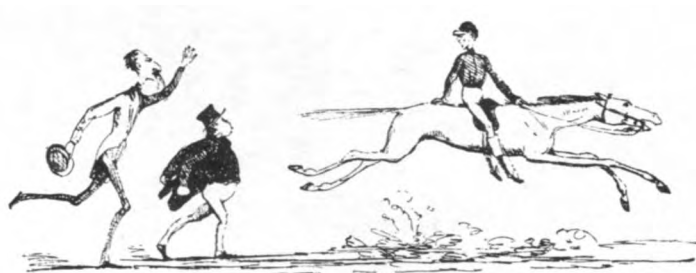
Hoogmoed brengt echter de besten tot den val:
Hy waant zich al te vaak een afgod, in de Oost vooral,
Waar men hem over 't paard licht. Doch hier is men niet zoo mal.
Aan zulke afgodendienaars doet Holland voorloopig niemendal.
Onze jeugd geeft aan *olifantolatrie* dus geen gehoor:
Wy respecteeren hem eenvoudig als uitvinder van ons ivoor.

HET PAARD.

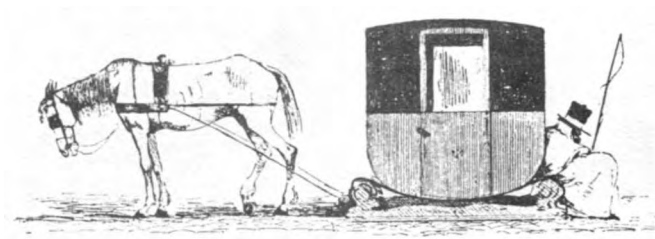
Een Peerd! een Peerd! mijn bochel voor een Peerd!
Richard III.

Een paard,
Naar den aart,
Is er nog eer dan zijn staart;
Hy doet het te voet
Net zoo gauw en zoo goed
Als een ander te paard het doet,
En je kijkt niet om
Of hy is al weêrom.
Met niemendal op zijn rug
Is hy byzonder vlug,
En met iemand onder den man
Is hy in 't loopen nog zoo'n jan,
Dat j'em met je beien niet inhalen kan,

Of, zeg je daarop geen ja,
Loop hem dan maar eens eventjes na
Met je grootmama;
Want eens onder zeil
Gaaf hy net als een boog uit een pijl.

Hy steekt vervolgens met meer gemak
Een heel leger dan een leger een heel paard in zijn zak,
(Gelijk de jeugd leest in dat mooie
Beleg van Penelopé en de stad van Trooie),
En draagt naderhand zelfs den Generaal
De straat nog langs in zegepraal,
Als namentlijk 't beleg is voltooid.
Maar de Generaal draagt hem zelden of nooit,
Vooral niet wanneer het ijzelt als het dooit,
Of de lieve straatjeugd met sneeuwballen gooit.
Enfin, hy heeft nooit gedaan;
Maar is nacht en dag op de baan.
Nog vangt uw levenstoorts niet aan,
Of gy ziet hem by 't licht van de maan,
Reeds in 't *vigilant* aan de onderdeur staan.
En om de baker en de bloemkool gaan,
Of hy trekt u met uw ouders naar 't doopen,
— Ten zij gy, *qua* koppig zuigeling, »liever wou loopen
»En onderweg wat muizenkeuteltjens koopen.” —
Of zeult u en de ouwelui weér naar 't stadhuis,
Met bruidlief, die al zoo rood ziet, en de bruidsuikers inkluis,
Of, blijft gy, na dato, op 't Casino vernachten,
Dan staat hy, na dato, aldaár zich weér dood te wachten;

En daar is nooit een beest
In de Natuurlijke Historie geweest,
Dat zich op uw zilvern bruiloftsfeest
Zoo gruwelijk verveelt als de koetsier
En dit dier.
Maar, zijn 't ballet en de bruiloft gedaan,

En de gasten reeds lang weêr naar bed toe gegaan,
Dan komt hy, voor zijn plezier, achteraan
Nog wel eens hinkend by u aan.
Naturalisten, die dit niet verstaan,
Moeten Martinet maar eens opslaan.

Zoo lang als een paard zoo mooi galoppeert
Wordt hy nu en dan op een harddravery getracteerd,
En licht met een gouden zwiep, of een paar nieuwe sporen vereerd.
En op kermis eens in 't paardenspel geïnviteerd,
Waar hy zijn eigen evenwel minder dan u amuseert;
Of je neemt hem 's Zondags in de narrensleê
Of in 't speelwagentjen met de famielje meê.
»Bles heeft door de week zoo braaf gewerkt,
»Dat hy nu ook vry af krijgt;» doch zonder dat hy 't merkt.
Als 't echter, helaas! uit is met draven en hollen,
Dan loopt *Bles* al gaauw mank onder de knollen;
De Kolonel van de platte schuttery
Kluint er met zijn handen en voeten allebei
Op parade nog wel eens over, doch hy valt doorgaans op zij.
Maar kan blind Blesjen volstrekt niet meer loopen,
Dan komt hem de Minister van Marine voor de trekschuit koopen,

En dan zelfs laat hy in de vliet
De schuit met Kaptein nog vaak in 't verschiet,
Vooral als de lijn breekt, zonder dat hy 't ziet,

En er dus, tot den passagier zijn verdriet,
Een *non sequitur* »volgt» in 't riet,
Zijn Excellentie weet natuurlijk niet,
Wat er in een schip, dat »van den wal» is, geschiedt.
Ligt Bles eindelijk finaal op de baar
Dan nog komt zijn paardenhaar
U te pas,
In uw paardenharen matras,
En, dineer je by een Kees,
Dan eet je zijn rookvleesch.

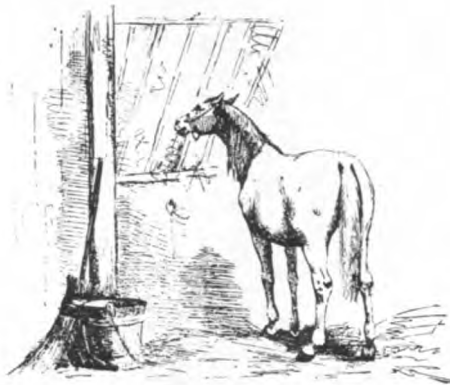
Waar vindt men nu schier
Onder de vernuftigen op alle vier
Zoo'n nuttig en aangenaam dier,
Dat zijn plicht doet met zooveel plezier?

En hoe komt het, dat hy zijn plicht
Zoo vlug en gehoorzaam verricht,
En dat nooit met een zuur gezicht?...
Omdat zijn grootjen hem nooit over 't paard heeft gelicht.
In een paard zijn gezin
Valt men zeldzaam over de min;
Want daar mag er nooit een in.

Integendeel; — Mevrouw zijn gemalin,
Als de baker met 't veulen
't Vertrek in komt zeulen,
Zegt reeds in 't verschiet,
Eer zy 't borstjen nog ziet,
Tot het stamhouertjen, dat *Hiljen* hiet:
»Neem wat in mijn aders vliet,
»Konings kinderen hebben 't niet." —
Want gemelde hit,
»Waar de jeugd voor een rid,"
Vervolgt Cuvier, zoo graag op zit,
»Is eigenlijk *hun* oudste zoontjen in 't gebit,
»Net als het zakpistool
»*Ons* jong musket is in zijn kamizool."

In dit ondermaansch gewemel
Zoekt ieder op aard een Hemel,
Doch meestal —
Helaas! — overal,
Behalve waar hy zoo iets vinden zal;
Een paard is in alle geval
Nooit zoo mal:
In plaats van op fokzaal of bal,
Zoekt *hy* zijn Hemel *t' huis* bovenal,

En vindt hem dan ook 's avonds op stal. —

Jeugdlief, onthou dit vooral,
Als de ondergeteekende er reeds geweest zijn zal.

DE EZEL.

Een ezel is een heer met een staart,
Dien hy van achteren draagt, als een paard.

Het verschil tusschen ezels en geleerde doktoren
Zit hem soms minder in 't hoofd dan wel in de ooren.

DE RUITER.

Een Ruiter is een mensch te paard,

Omtrent drie voet hooger dan een mensch op aard,
En die zich somtijds vasthoudt aan de manen en somtijds aan den staart,

DE KOEI.

Een koei is iemand met twee ooren,
En aan weërskanten een horen.
Volgens den Hollandschen Naturalist Verboom
Is zy de uitvindster van de aardbeien met room.
Ook waren rundermest en rollenden
Vóór de koei heur tijd nog onbekenden.
En wat men van haar huid al niet maken kan
Ga dat maar eens te Bennebroek vragen aan »den Geleerden Man,»

Immers Dido in haar dagen sneed er nog een heele hoofdstad van.
Als ik u voorts wilde optellen, wat voor zaken
Men al niet van een koei haar horens, haren en darmen kan maken,
Ik geloof dat al je gezamentlijke leien er meê vol zouden raken;
Maar mijn verhaal dient niet te uitermate gerekt.
En van 't nut, dat men van heur staart en heur pooten trekt,
Daar zou ik je tot overmorgen van kunnen vertellen.
Hoe zou men 't b. v. op 't schip zonder een *koervoet* stellen.
In 't kort, het is al van ouds een spreekwoord geweest,
Zelfs by den lompsten boer, die nooit in Martinet of Plinius leest,
Alles is even nuttig, wat er komt van dat edele beest.
En wie zou dan, o jeugd, uw en mijns gelijken niet verfoeien,
Als men nagaat, hoe gemeen zy zich gedragen jegens de koeien.
Piet Agoras heeft het voor een duizend jaar of wat al gezeid:
»O menschedom, gy zijt een toonbeeld van ondankbaarheid:
»Wanneer ouwe koeien soms in een sloot verdwalen,
»Dan heet het hoogst onfatsoenlijk, ze daar uit te halen,
»Zoodra een landman van een koei geen zoete melk meer hoopt,
»Dan ziet men, hoe hy haar terstond aan den slager verkoopt,

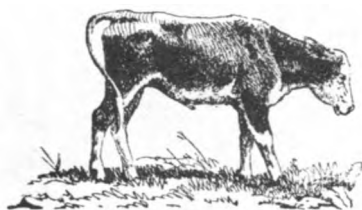

»Die haar onbarmhartig vermoordt en de huid afstroopt,
»En daarna, wat nog het gemeenste is, in een *os* herdoopt.
»Enfin, als een mensch gaat bedenken,
»Wat de koeien hem, zelfs by testament, nog schenken,
»En hoe schandelijk hy die weldaân vergeet,
»Dan is hy immers niet waardig dat hy ooit meer biefstuk eet...”

Als Piet Agoras zoo begon te redeneeren,
Dan was er geen eind aan, en je hadt niet moeten probeeren,
Om, zoo als ik nu doe, hem te interrompeeren;
Maar nu hy dood is, raakt het hem niet aan zijn kouwe kleëren.

HET KALF.

Het kalf

Kent een natuurkundige maar half
Daar er geen tijd is om het te bestudeeren,
Zoo gaauw is het uit de lange kleëren.
Intusschen weet men uit Plinius, dat dit dier
Gewoonlijk *pa!* zegt tegen een stier
En tegen een koe:

Moe!

En 't antwoord is dan gewoonlijk *boe!*
't Geen in het Chineesch zooveel wil zeggen als *how do you do?*
Voorts zegt hy *oom* tegen een os,
In 't Latijn genaamd *bos*.

Een koe mag men melken,
Maar een kalf zoû er onder verwelken.
Ook kuiert hy zelden met zijn ouwen heer
Geärmd een stal of een weiland op en neêr,

Zoo als andere jongelieden,
Die aan hun voorzaat den arm op de wandeling bieden.

Van het kalf zijn lijf
Zijn ons 't meest bekend de karbonaden en de schijf,
Mitsgaders het nierstuk (waarmede, terwijl ik schrijf,
Een keeshond wegloopt voor zijn tijdverdrijf),
En 't poulet,
Voor iemand, die op soep zijn hart heeft gezet.
Een slachter houdt kalfsvleesch op hoogen prijs,
En zegt (want hy is zoo eigenwijs)
»Wie er in een restaurant voor niet van wil schransen,
»Moet maar wachten ot de kalveren op 't ijs dansen.”

HET SPEENVARKEN.

Iemand, die in de verte zijn schreeuwen hoort,
Zegt: »dat is zeker weêr een afschuwelijke menschenmoord.”

Je moet het hooren om het te gelooven.

»Gelukkig,” zegt Buffon, »zijn de dooven.”

Want als men maar even op zijn eksteroog treedt,

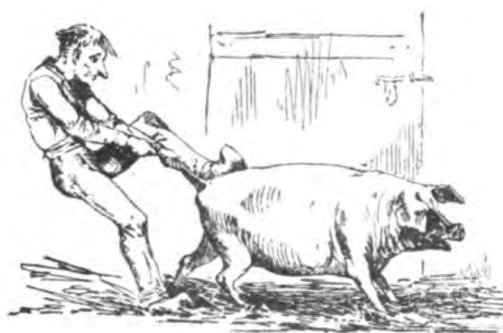
Dan gilt hy, alsof hy van geen uitscheien weet.

En als men hem van de borst durft tillen,

Dan maakt hy een lawaai, als ging men hem villen.

Onder 't wandelen loopt hy altijd verkeerdt,

En om hem vooruit te doen gaan, trekt men hem by zijn steert;

Voor al, wanneer hy naar slachters verhuist,
Want aan deze heeft hy natuurlijk een puist,

En als er één wat verkouen is, dan lacht hy in zijn vuist.

En de keukenmeid en 't braaien
Wenscht hy zonder omslag naar de haaien;
Want, ofschoon men hem wel op dinees of soupeetjens ziet,
Is het voor zijn plezier voorzeker niet.

»*Enfin*,»

Zegt hy, »ik heb veel chagrijn;
»Want mijn papa is een compleet zwijn:

»En hoe kunnen dan zijn kinderen anders zijn»: —
Zijn troost is, dat hy nooit geen verdriet
Van zijn eigen kinderen beleeft of ziet;
Want gelukkig heeft hy die niet.

DE HOND.

Een hond is vermaard
Om zijn gezelligen aart
En 't kwispelen van zijn staart.
Zijn neus, doorgaands rond,
Staat gewoonlijk in 't front,
En zoo lang die maar nat en frisch is,
Is 't een bewijs, dat menheer zoo gezond als een visch is.

Een hond is iemand, die van zijn baas byzonder veel houdt,
Dien hy, om zoo te spreken, als zijn derden vader beschouwt,
En die hem dikwijls een heele boerewoning toevertrouwt,
Waar hy door zijn blaffen bedelaars en dieven van daan weet te jagen,
En den post van portier waarneemt, zonder er ooit geld voor te vragen.

Als een haas niet op zijn tellen past,
Wordt hy dikwijls door een hond verrast;
Doch een hond loopt er ook wel tegen aan,

Als men hem in de hondsdagen uit laat gaan.

Menig een blinde hond
Is verdronken, omdat hy geen zwemmen verstond:
Doch zoodra zy dit verstaan,
Kan men ze gerust uit baaien laten gaan.

Honden zijn dol op kalfslever en beenen;
Doch, volgens Esopus, loopt er zoo dikwijls een derde meê heenen.
Ook nuttigt een hond met plezier water en droog brood:
Doch een pak slaag, daar heeft hy een broêr aan dood.
Het opzetten is ook iets, daar hy niets om geeft,
Als het maar niet begonnen wordt, terwijl hy nog leeft.

Ook blaffen honden niet langer, als ze eenmaal dood zijn;
Anders zou het leven op een hondenkerkhof te groot zijn.

DE KAT.

Men wil wel zeggen, dat, o Batavier! uw stam
Van uit het strijdbaar volk der Katten oorsprong nam.
HELMERS Cadet.

Lavater,
In zijn physiologie van den kater,
Zegt, dat hy terstond aan zijn manieren ziet,
Of hy mijnheer of mevrouw hiet:
En de dames onder de katten
Schijnen het even als Lavater te vatten.
Mijnheer zit op zijn uiterste gemak
In de goot tegen een hellend dak,

Alwaar mijnheer
Natuurlijk op mevrouw wacht, die ook klautert als een leër.

En dan knijpt niet zelden onze jonker
By die gelegenheid de kat in 't donker.
Maar, wat men schaars by verliefde winkeliers en andere menschen zie
Ook zelfs om zijn liefde verzuimt een kat zijn affaire niet.
En 't is aardig te zien, hoe gaauw onze jonggetrouwen verhuizen,
Als zy 't minste geritsel hooren van huisratten of muizen.

Is echter dees nationale plicht
Eenmaal door hen naar behooren verricht,
Dan gaan ze weér terstond de pannen op, en dat wel zonder licht,
En het overige van de nachtelijke uren
Brengen zy serenades aan al de bureu,
En korten op die wijze den slapeloozen tijd
Van menigee die aan podagra of kiespijn lijdt.
Zoo weten die edele dieren, als Jenny Lind en
Cecilia, hun muzykale gaven met philanthropie te verbinden.

Wanneer een kat ons by nacht op zijn concerten tracteert,
Dan zou men haast vragen: »waar heeft het beest het zingen geleerd,
Daar hy over dag zich zoo zelden in den zang exerceert?"

Over dag neemt dit dier
Doorgaands op andere wijze zijn plezier:
Dan wandelt hy, by voorbeeld, wanneer het niet nat is,
(Want niemand die zoo bang voor vochtigheid als een kat is;
Ofschoon er menige jeugdige kat of kater
Om 't zwemmen te leeren als zuigeling gaat te water,)
Dan wandelt hy, zeg ik, den moes- en bloemtuin eens om,
Mitsgaders het bleekveld, het kippenhok en de eendenkom,
Om zich te verzekeren, dat er nergens eenige *sordes*
Of vuiligheid liggen, en dat alles behoorlijk in orde is.
Terwijl hy nu en dan, als een volleerd acrobaat,
Voetjen voor voetjen over den rand van een schutting gaat
En er op- en afspringt, zonder ooit te schroomen,
Dat hy niet op zijn pooten weér te land zou komen.
Immers als springer en equilibrist is hy een bol,
Die het kan te raaien geven aan den gunstig bekenden menheer Auriol.
Ja, hy is nog vlugger zelfs dan nu wijlen Madame Saqui,
Al is zy als een zephyr gekleed, in een vleeschkleurd jakkie,
En hy altijd in een honte pels loopt, of winterpakkie.

Somtijds zit hy ook uren lang te loeren naar 't een of ander takkie.

Waar een nachtegaal zit te kwinkelen of groene sijs,
En dan peinst hy: »had ik je hier maar, je waart spoedig prijs.”
Want een dergelijk vogeltjen, zelfs ongebraden, is een kat zijn delikaatste spijs
Soms klautert hy ook zelf in een boom; — maar, wat men daarvan moog' spreken
Ik wil den knappen brillenslijper wel eens zien, die hem er uit heeft gekeken.
Soms weêr doet hy de ronde, en let of alles behoorlijk toegaat in huis,
En kuiert al de vertrekken rond, zolder en provizekamer inkluis,
En vergewist zich op zijn *tournée* of al te met de keukenmeid,
Als wel eens gebeurt door nonchalance of onachtzaamheid,

Terwijl zy met den brievebestelder, of slagersmof staat te praten,

Een bord met room of gebakken vischjens, of een saucijsjen *à l'abandon*
heeft gelaten:

En, opdat Mevrouw het verzuim niet merke en er zich over beklaag,
Ja misschien, na veel gekakels over en weér, in een driftige vlaag,
Aan de meid de dienst opzeg met Mei, of haar zelfs *stante pede* de deur
uitjaag,
Haast zich onze kat om de onbewaakte kiekjens te bergen, en wel in
zijn maag.

Te recht betoont ge u, o lieve jeugd! geheel verbaasd en
In bewondering over zulk een zucht tot orde, gemultipliceerd met liefde
tot den naasten,
Waardoor dit edele dier zich boven zoo velen zijner natuurgenooten
onderscheidt.

Let voorts nog, o kinderen! op de byzondere faciliteit
Waarmede een kat zich, als 't regent of er sneeuw in den tuin leit,
Enfin, als hy niet uit mag, zich in huis, met de geringste zaken,
B. v. een afgerafeld end touw, een bal, ja een gescheurde Staats-Courant
weet te vermaken:

Of wel het gezelschap veramuseert met menige grap
(B. v. hoe knap kragt een kat de krullen van de trap,)

En een baas is ook in het spinnen,
(Voorheen zulk een geliefde occupatie by moeders van huisgezinnen)
Terwijl gy, o jeugd! schoon nog door St. Nicolaas zoo rijkelijk bedeed,

Liever dan dat gy er op betamelijke wijze stilletjens meê speelt,

Het huis op stelten brengt, of aan mamaas boezelaar hangt en haar be-
nevens uw eigen verveelt,
Nog behoort onder de qualiteiten, die een kat versieren
Boven vele andere menschen en dieren,
Speciaal gelet te worden op zijn beschaafde manieren,
Waarom hy vooral wordt verestimeerd en hooggeschat,
Ja, dikwijls tot groot avancement geraakt, als b. v. de Gelaarsde
Kat.

Ook ruikt hy altijd vooraf ('t geen als byzonder aardig,
Ja, volgens Plinius en Richelieu, als hoogst merkwaardig
Te beschouwen is) of men visite te wachten heeft op 't salet;
Want dan maakt hy altijd vooruit zijn toilet,
Wascht zijn neus, zet zijn knevels op en kamt zijn hairen net.
En dat alles, eer nog Mevrouw haar huismuts af- en haar valsche krul-
len heeft opgezet.

Maar, o jeugd! indien gy nu komt te vragen:
»Waarin schept eigenlijk een kat het meeste behagen?»
Ik antwoord: dat schrandere dier zijn liefde en zijn lust
Is, als hy, heel gemakkelijk, en zich zijner waarde bewust,
Het aardsche gewoel vergetende, op een canapé-kussen rust,
Waar hy dan zoo op zijn eigen over 't ondermaansche ligt te medi-
teeren,
Met zijn oogen dicht, opdat hem geen distracties zouden geneeren.
Ja, woont hy soms by een boer in of gepensioneerden soldaat,

Of hy een verloopen domenee op zwart zaad :
Enfin, in een huis waar geen canapé of *easy-chair* staat,
Geen nood: onze wijsgeerige maat
Weet dadelijk op alle dingen raad,
En contenteert zich des noods met op Domenees oude huisjas te lig-
gen, of op de warme plaat,

Welke laatste hy dan ook zelden, voor dat die koud wordt, weér verlaat.
Zoo weet onze maat in de moeilijkste levens-oogenblikken,
Zich met wijs overleg naar de omstandigheden te schikken.

Heeft het een kat naar zijn zin,
Dan neemt zijn gespin
Terstond een begin;
Maar gaat men hem plagen,
Dan zal hy juist niet byzonder klagen,
Ja, er zich veeltijds kalm onder gedragen:
Alleen zijn rug
Wordt dan zoo rond als een ronde brug.
Niemand denke daarom: »hy is maar een sul;»
Want als hy eens begint, is hy niet mak en dan wordt het wel 'reis
»katjens-spul;»
Ook rekt men het onder de onvoorzichtigste zaken
Om een slapende kat wakker te maken,

Of een die dol is, zonder handschoenen aan te raken.

Een kat zijn ééinig gebrek
Bestaat, volgens Martinet, in een ongeneeslijken trek
Naar zoetemelk en naar spek;
Maar vooral in den haat, dien hy voedt
Tegen 't zwarte gebroed.

Daarom heeft te recht

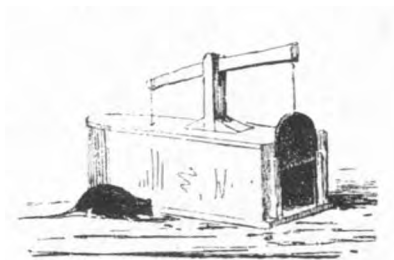
Lacépède gezegd:

»'t Paradijs van een rat is

»Een huis waar geen kat is,

»Of de kat uit de stad is;

»Want om een val

»Geeft een rat niemendal;

»Maar van zoo'n levend graf

»Loopt hy weg op een draf."

Iemand, die op de grammaire niet zoo byzonder gevat is,
Zal niet licht raden, dat *poes* de vocatief van *kat* is.

DE AAP.

Een aap,
Schoon kleiner dan een schaap,
Is echter een veel verstandiger knaap,
En zou zich zoo gemakkelijk niet laten scheren,
Als een schaap doet, in zijn wollen kleëren.

Een aap is zeer amusant,
Vooral in zijn geboorteland,
En heeft in zijn jeugd veel grappiger manieren
Dan de meeste jongelui onder de dieren.
Het klimmen en klauteren doet hy net zoo vlug als een kat,
En hy rijdt te paard op een hond, als iemand die er les in heeft gehad.
Van amandelen houdt hy veel en van nooten,
En wat een ander met zijn handen zou doen, doet hy met zijn pooten.
Daar is altijd groot dispuut geweest
Of een aap eigenlijk een mensch is of een beest;

En dat verwondert ons ook niet,
Daar men zooveel apen onder de menschen ziet.

DE VOGELS.

Een fiksche vogel
Gaat byna zoo gaauw als een kogel;
Doch in zijn kooi
Vliegt hy nooit zoo ver of zoo mooi.

Zijn jassen en japonnen, *enfin* al zijn kleëren,
Noemt een vogel: »mijn veëren;»
En een kanarie heeft heel veel
Van een jonge juffrouw in 't geel.

Om een vogel aan 't spit te kunnen hangen,
Moet men hem maar eerst zien te krijgen of te vangen.

Vogels zitten dikwijls op hun uiterste gemak
Met hun eene been op een' hoogen, dunnen tak;
't Geen onder vette koeien en dieren van dien aart

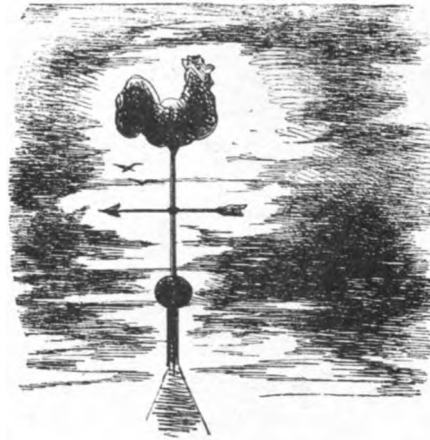
De grootste verwondering en afgunst baart.

Op zwart zaad
Is een vogel ontzachelijk kwaad,

En hy zou een vinkebaan,
Als hy naar zijn gemoed te werk ging, wel aan duigen willen slaan.
Doch onder zijn grootste ongelukken
Rekent hy den handel in broekjens en krukken.

Een vogel vliegt somtijds dag en nacht;
Doch hy wordt er ook vroeg voor opgebracht.

DE HAAN.

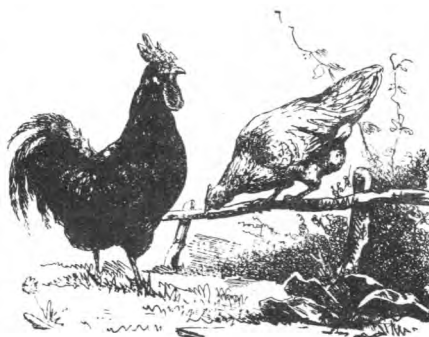
Wy zijn het eens met Linnaeus, dat er geen beesten bestaan,
Die meer van kippen houden dan een haan,
En het blijkt uit de Natuurlijke Geschiedenis,
Dat dit eigenlijk de oorsprong van onze hoendereieren is.
Een haan is vervolgens een van die dieren,
Die de natuur met hun vederen verciëren,
En hy draagt zijn staart
Net als een geëngliseerd paard.
Zijn gezang of gekraai
Is mede byzonder fraai,

En hy is altijd een beest
Met een goede memorie geweest;
Want hy knijpt, als hy kraait, zijn oogen toe,
Of hy zeggen woû: »Je ziet, hoop ik, dat ik 't uit mijn hoofd doe?"

Doch volgens Martinet en Buffon,
Is dit een bloot *dit-on*. —

Het is een vaste gewoonte by den haan
Om met de kippetjens naar bed te gaan;
Doch hy is ook altijd weêr 't eerst op de baan,
En met het ochtendkrieken staat sinjeur
Reeds, met zijn sporen aan, voor de deur
En neemt een morgenslokjen
Uit het kommetjen, onder zijn stokjen.
Of hy geeft wellicht
Aan 't jongste zoontjen van zijn nicht
In 't kraaien een weinig onderricht,
En leert hem schrijven in 't groot,
Eerst een schrapjen, en dan een hanepoot,
Mitsgaders andere manieren
Die een jeugdigen haan van goede famielje vercioren.
Soms brengt hy een mandtjen wurmen aan 't hok van zijn broêr,
Voor zijn schoonzuster, die niet al te wel is, mevrouw Koekeloer;
En gaat daarna met zijn favoriet hoen
Een wandelingetjen in den moestuin doen;

Of hy gaat eens uit vechten voor zijn plezier
Met den nieuwen haan van den barbier.
Enfin, wie denkt dat hy 's morgens geen raad met zijn tijd zoû weten,
Kan gerust zeggen: »Ik ben mijn Natuurlijke Historie vergeten.”
Want integendeel vóór 't ontbijt
Is 't een haan zijn aangenaamste tijd.

Volgens Grotius en Puffendorf is de haan
Eigentlijk gezegd een Mahomedaan.
Omtrent het huwelijk volgt hy dan ook Oostersche begrippen,
En houdt er verscheidene gemalinnen op na, beter bekend onder den
naam van kippen,

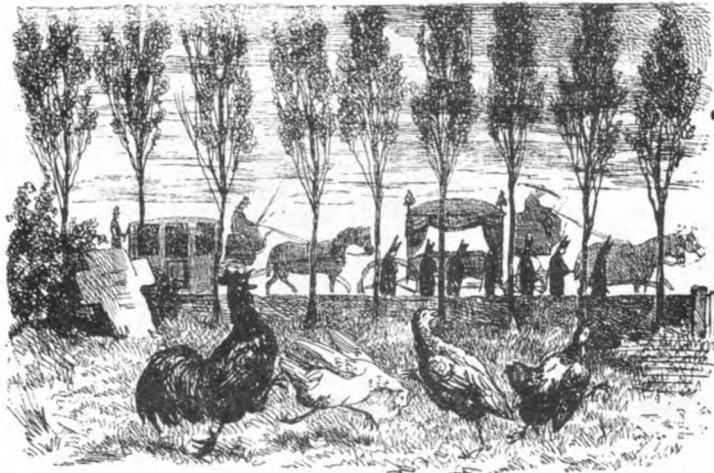
En die, naar men algemeen zegt,
Zeer gelukkig met hem zijn in den echt.

Het doet hem natuurlijk leed,
Dat men op aarde zooveel hoenders eet,

En dat zoo menig jong haan reeds voor 't vuur staat te braaien
Eer het kind nog gespecnd is of zelfs kan kraaien . . .
»Terwijl er'', zegt hy, »zoo'n overvloed van visch
»En ander veldgewas voorhanden is.
»Zoo de mensch'', vervolgt hy, »met groente, petercelie of radijs
»Content was, dan hadden wy hier een aardsch paradijs;
»En liet hy dan op zijn verjaardag, eens een paar oude vossen braaien,
»Eens is immers geens, daar zou waarlijk geen haan naar kraaien.
»Enfin, laat hy, als ik doe, eten van 't geen den hof verciert,
»En zijn handen afhouden van ons, pluimgediert''.

Als een haan hierover begint door te slaan,
Dan heeft hy morgen ochtend nog niet gedaan.
»Doch,'', zegt Cuvier, »zoo insecten en wormpjes dit hoorden,
»Zouden zy Mijnheer al aardig kunnen antwoorden."
Hoe dit zij, een haan zijn grootste plezier,
Is nog altijd de begrafenis van een poelier.

Weerhanen en snaphanen, gelijk men ziet,
Schrijven hun naam net als hy; maar famielje is het niet.

DE NACHTEGAAL.

Daar schoot een nachtegaal in 't groen
Het was in de Mei!
En hy zong zoo zoet in 't looffestoen,
Het was in de Mei!
En hy gaf zijn zoet-lief een zeen
Net als ik of jy zou doen,
Zes maal, zes maal, zesmaal doen,
Het was in de Mei!

Een boedvriend van Patertjen langs den kant.

»Ons gekweel»

— Zegt een voormalig Philomeel —

»Is onder de dieren ons bescheiden deel:

»Net als 't locien

»Onder oude voorzangers en koeien:

»En een concert vocaal

»— Dat zeggen wy allemaal —

»Op een tak, is voor een nachtegaal

»Wellicht een smakelijker onthaal
»En niet minder amicaal
»Dan zelfs 't stroopen voor aal.
»Want" — vervolgt hy — »de muzikwareld is mijn paradijs,
»Waar ik geboren word, gestorven en grijs,
»Net als baanvegers op 't veldijs."

Hij speelt dan ook, naar den eisch,
Al van kindsbeen af in 't lover,

Op zijn muziekale schaatsen beentjen over,
En raakt nooit van de wijs.
In 't kort, 't is zijn element;
Want voor de zangschool of 't conservatorie
Spendeert de kleine vent
— Voor zoover my is bekend —
In 't jaar, wil ik wedden, geen cent.
— »Ik heb," zegt hy, »jandorie!
»De geheele muziek al in mijn memorie
»Net als Romulus de Romeinsche historie.
»Om je moeilijkst ut- re- miboek
»Geef ik net zooveel als een vlugge snoek
»Om een schepnetjen van gescheurd neteldoek.
»Ik weet het veel beter dan jy;
»Want het is juist mijn liefhebbery:
»Daarom vraagt zoo vaak de melody,
»Wanneer zy my tegenkomt, aan my:
»Ben ik dat of Gy?"

Een jong Philomeel
Draagt het Haarlemsch orgel dan ook flink in zijn keel,
Mitsgaders de kasten en pijpen, doch zonder 't klavier;
»Want daar staan mijn handen niet na,” zegt dit schrander dier;
En toch speelt hy, zonder handen, heel wat knapper,
Dan een doofgeboren orgeltrapper,
Ofschoon hy, met zijn exteroogen, menigmaal
Zijn laars niet aan kan krijgen, voor 't pedaal.
Als je 't ook niet wist,
Dan zei je: »Is dat het halve zoontjen niet van den orgelist.”
Maar geen orgelist, dat ik weet, heeft het hem nog na gedaan,
Of de man moet byzonder vroeg zijn opgestaan.
Treff de jeugd echter zoo'n baasjen aan,
Kom aan!
Hy maak zich bekend,
Ik doe mijnheer op 't moment
By deze, met vermaak, een paar laarzen present.

Brachthuizer sluit ik uit:
Dat was geen orgelist, dat was een luit.

Van wege *l'amour* heeft Rossignol
Zijn kleinen krullebol

Natuurlijk zoo vol,
Als van *a* en *b mol*,
Geen nachtegaaltjen gaat er over straat, met een parasol,

Of mijnheer is dadelijk op hol,
En op neepjens-kappies is hy dol.
Maar — dat moet ik zeggen — Philomeel
Zet toch altijd zijn beste beentjen voor bij zijn vrijster.
Voor dat vogeltjen zingt hy waarlijk als een lijster.
Want hy houdt van zijn bruid in zijn ziel veel,
Al ziet ook 't meisje by ongeluk scheel,
»Dat merk ik 's avonds toch niet,» zegt hy, »in 't priëel.»

Wie hieruit evenwel afleidt, dat onze kwinkeleerende Leander
Voor Herootjes alleen tiereliert, en nooit voor een ander,
Doe mijn complimenten maar terstond aan zoo'n naturalist,
En zeg hem, »dat hy, uit mijn naam, zijn eigen vergist,
»En dat ik waarlijk dacht, o jeugd! dat hy 't beter wist,
»Daar Professor hem *scilicet* verwart met een ander *verliefden tortel*,
»Die jammert op zijn dorre ranck
»Van een beroofden boom zijn wortel
»Haar leven lanck!»

Een Hollandsche nachtegaal verhuist by zijn' dood,
Volgens de Fabelleer, met zijn ziel naar een sloot
En wordt aldaar als kikker vergood;

Of hy er echter nog eieren blijft leggen,
Dat zou ik u niet durven zeggen.
Met zijn maatgeluid
Is het echter uit.
't Is niet langer die zoete guit
Met zijn mooie fluit
Vol melodieus getuit;
Daar is thands in zijn stem iets, dat me stuit,
Iets . . . *enfin*, 't heeft heel veel
Van een driftig Aanspreker, met een graat in zijn keel;

Want, na zijn metempsychosis,
Zingt hy net als een schor mensch dat boos is.

DE VISCH.

Lucius enescet, nam cetera quid moror! 1)

SCALIGER
Zaliger.

—
*o Pescator dell' onda,
Fidelin.*
Idyllen van een Poëraar.

't Latijn zegt, dat het *piscis*
En Siegenbeek dat het *visch* is.
Doch het zal wel hetzelfde zijn
In 't Hollandsch en in 't Latijn.
Hoe dit zij,

¹⁾ Dat is: Pas jy maar op de snoeken,
De anderen zijn niet waard, dat wy ze zoeken.

— Voegt de Natuurlijke historie er by —

Wy kunnen nooit weten,
O jeugd! wat wy eten,
Of het Roomsche visch
Of visch uit Dordrecht is.

Met recht hebben Plinius en Martinet beweerd,

Dat visch by voorkeur in den Waterstaat verkeert,
Want hy heeft vóór zijn geboorte al zwemmen geleerd,
Waarmede de Amsterdamsche Baaischool natuurlijk railloert.
Grootmoeder zegt licht: »'t is voor 't kind verkeerd,'
Doch, als *zijn* kinderen 't niet kennen,
Zegt de visch, dat het *zijn* kinderen niet bennen.
Een eend denkt er ook zoo over; «doch ik," zeggen de hennen,
»Wil er de mijne zoo jong niet aan wennen."

Wie, die nu besliss'
Of katvisch
Dan wel de groote de lekkerste is.
Hoe beeldschoon is b. v. hombaars te Lis,
En groene haring in de duisternis!
En hoe uitstekend fraai

Zijn aan den anderen kant zaagvisch en haai!
Doch de hengelaar is met deze wel eens verlegen.

Omdat zy by 't naar huis gaan zoo zwaar in zijn bunnetjen wegen.

Een vischjen in 't water
Heeft een leventjen als een Pater;
Maar 't moet niet koken,
Of zy zouden beiden een leelijke pijp rooken.
En riepen zeker: »brand!"
In plaats van »Patertjen langs den kant,"
— »Om de dood niet aan de kook,
»Of wy bennen 't ook,
»En wy zijn een lijk!"
Roepen zy te gelijk.
Maar anders, in 't water te leven,
Of in de wetering rond te zweven,

Wordt hem met de pap reeds ingegeven,

En in plas of vliet
Weet een visch van geen verdriet.
Hy duikelt en schiet
En schuilt er in 't riet,
Of zweemt eer men 't ziet
Zoo snel als een spriet
Naar zijn beminde Griet,
Als deze haar weêrmin hem biedt —
Maar in den ketel doet hy dit niet.
Schoon vlug in de vaart,
Is hy over 't vuur zeer bedaard
En zit er met zijn kop onder zijn staart.
Op 't diné heeft hy 't ook niet naar zijn zin;
Althands hy verroert er geen vin
En ziet zelfs zoo nijdig als een spin.

Al regent het in de vliet
En op straat dat het giet,
Zoodat men zelfs geen huisbreker tweemaal schellen liet,
En alsof men op iemand de brandspuit afstak,
Of wel van langs het dak

Per abuis den regenbak
Tot iemands verdriet,
Terwijl de paraplu hem ontschiet,
Op zijn tronie nederloopen liet,
Tot hy vergeet of hy zijn neus of zijn bochel voor zich ziet,
En of hy nog: »o mensch!» of »o natte vaatdoek!» hiet,

Zóó regent het niet,
Dat men een visch met zijn paraplu op ziet.
Cuvier vroeg, naar men zegt, menigmaal
De reden hiervan aan bot of aal;
Maar hy kreeg geen antwoord van aal of van bot
Dan de wedervraag: »Cuvier, ben je zot?» —
Ja, haars en paling, stokvisch en braassem
Zy riepen allen uit éenen aassem:
»Cuvier, ben je dol?
»Of raakt, met permissie, je hoofd op hol?»
»Wel mijn goede man,” zei Schol,
»Ik geef om den groensten parasol
»Geen rooien duit, *sur ma parol*.
»Of hebben wy met zwemmen onze handen niet vol?
»Doch zoo weinig ben ik een menschenhater,

»Dat ik hem integendeel een jaar of drie toewensch onder water,
»Dan zou hy immers voor zijn fatsoen
»Zoo'n dwaze uitgaaf voor een paraplu niet meer doen.»

Een visch is zeer gek op zijn staart,
Daar hy dan ook beelderig vlug meê vaart,
En die nooit verhaart
Zoo als staarten op aard:
Wat hy naturalisten veel verwondering baart,
En zelfs nog door geen kapper naar eisch werd verklaard.
»Ja: 't is hetzelfde geval met hun baard,»
Zegt Buffon, »ofschoon zy dien nimmer laten scheeren. —»
Weshalve zy ook weinig by den barbier verteeren.

Als katvisch een hengel aanschouwt,
Dan wordt zijn bloed doorgaands dadelijk koud.
Maar als zijn oom (die de leepste van alle visch,
Ofschoon voor zijn bureu in den omgang wat lastig, is)
Ik meen, als een snoek
Een hengelaar ziet of een hoek,
Dan wordt hy zoo boos en zoo bleek als een doek.
En ofschoon de hengelaar hem ook bespeurt,

Hy heeft hem daarom nog niet naar huis gebeurd.
Hy heeft, het is waar, wel eens aan;
Doch de snoek rekent op 't mis-slaan,

En als de ander zich verbeeldt dat hy slaat,
Dan poetst snoekie-maat
Gemeenlijk stilletjens de plaat;
Maar steekt nog eerst op zijn dooie gemak
Het aas met den hoek en den halven draad in zijn zak.
En dan roept hy nog, als hy gaat,
Heel hatelijk tot den hengelaar: »adi, kameraad!”
En in 't omkijken: »dag Jaap, adi!
»Pas op de graten, jongen! *bon appétit*.
»Als jy van daag je hart op snoek hebt gezet,
»Dan visch je min of meer achter 't net.
»Ik ben nu en dan, naar uw verlangen,
»Quasi wel eens aan 't aas blijven hangen,
»Maar dat was spiering om kabeljaauw te vangen.
»En zoo jy te Leiden in 't hengelen bent gepromoveerd,
»Dan heb je, naar ik meen, al byzonder weinig gestudeerd,
»En je piepa zijn geld op een slordige wijze verteerd.
»*Enfin!* ik wensch je goeje morgen.” En al den tijd,
Dien nu Snoek met dees dialoog of alleenspraak verslijt,
Staat Jaap, met een mond zoo deftig als een geit,

Nog even geduldig te wachten of de snoek nog bijt.

Alzoo heeft de visch het land
Aan een hengelaar, die onverdronken blijft aan den kant.
Doch valt deze uit zijn boot

In de sloot,
Pierdood,
Of, by abuis,
Als jeugdig drenkeling van de sluis,
Dan zegt hy aanstonds: »Welkom t' huis,
»Hengelaar! hier is je pet; je boordtjen zie ik niet: herleef:
»Ons motto is: *vergeet en vergeef*,
»Net als de snoek aan zijn neef,
»Terwijl hy hem intusschen opat, schreef,
»Ik ontfang u hier, als landgenoot,
»In mijn waterschoot:
»En by klein en groot
»Wordt gy alras op een slokjen genood,
»Ofschoon wel is waar van uw leven ontbloot.”
— Iets wat waarlijk voor den mensch een les is,
Die wel eens niet t' huis geeft aan zijn vriend, die op de flesch is,
En hem dan nog eer een bokking,
Dan een glaasjen cordiaal of parfait amour gaf van Wijnand Fokkink.

Ook leert men hieruit, dat wie nog reutelt van »stom als een visch”,
Alleen maar toont, dat in de Natuurlijke Geschiedenis
Hy juist zoo bedreven als een snoek op zolder is.

Om een schepnetjen geeft een visch geen duit.

Misschien denkt hy wel: »'t is dan toch al verbruid.”

Ook springt hy er nu en dan wel weër uit.

Maar een zegen,

Die zoo'n heele wetering komt leëgen,

Daar heeft hy natuurlijk machtig veel tegen.

»Noem je dit *zegen*,” zegt hy; »heb je geen abuis?

»Of is 't als *lucus a non lucendo* en meen je soms *kruis*?

»Al zwem ik in dien zegen op mijn kop,

»Daar zit, jandorie, geen uit- of wegzwemmen op....

»Die gemeene dweil en de vasten

»(Wanneer zich zoo geheele gezinnen alleen op visch vergasten)

»Zijn eigenlijk onze twee grootste overlasten,

»Die 't ons zouden bakken, als wy er niet op pasten; —

»Maar dit laatste doen wy in den verboden tijd:

»Den genoegelijkste, dien men met zijn famielje slijt,

»Wanneer een visch een leventjen als een Sultan leeft,

»En een hemel in 't water heeft,

»En, was dat niet gaauw gedaan,

»Dan kon je al spoedig in den Oceaan

»Heel gemakkelijk over onze hoofden gaan;

»Want het is met ons louter *amour* en inclinatie,

»Net als met den Keizer van de Fransche natie.” —

En ziedaar, waarom visch

Zoo dikwijls de bruijom is.

In 't algemeen kan men zeggen: zy houën

Allemaal heel veel van trouwen,

Net als jonge heeren en juffrouwen,

Zonder dat het hen, als deze zoo vaak, komt te rouwen.

»Maar om 't consent van de wederkeerige ouwe lui,”

Zegt Benjamin Buffon, »geven zy den brui.”

Ik meen zijn zoon George te Dyon.
»Daarom *trouve-t-on*,
Zeit George, »onder den *poisson*
»Zoo zelden een *liaison*
»*Politique* of uit *speculation*,
»Zoo weinig een *mariage de raison*.”

Er zwemt nooit geen tong langs den Briel,
Of hy neuriet: »*poisson d'Avril*,”
Als of hy zeggen wou: « o geuzenziel,
»Heugt het je nog, hoe het Alva beviel,
»Toen jy hem zoo wakker den bril van zijn neus
»Wist weg te kapen? zeg, heugt het je nog, o Geus?” —

De Natuurlijke Geschiedenis
Erkent gemeenlijk twee soorten van visch,
Namelijk, degeen die opgegeten, en die nog voorhanden is
Net als twee soorten van negers,
De heuschelijke en de schoorsteenvegers.

DE Slang.

Een slang
 Is niet heel dik, maar naar proportie te lang;
 Schoon sommige slangen, die van Amerika komen,
 Byna zoo dik zijn als eikeboomen:
 En menige Leidsche diender maakt een mensch niet half zoo bang
 Als zulk een Amerikaansche slang.

Over het geheel wordt een slang zelden geprezen
 Of het moet zijn by het Brandspuitwezen.
 Voorts zou hy, naar wy in Mosheim en Vitringa lezen,
 Vry gunstig in de muzikale wereld zijn bekend,
 Ofschoon aldaar meer onder zijn Franschen naam van »serpent.”

EIEREN.

Ofschoon men natuurlijk voor eieren eer naar een hen zou gaan,
Krijgt men echter geen goede eieren zonder een haan.

EERSTE LES IN DE GEOGRAPHIE.

Geographie is eigenlijk de kennis der aarde,
En voor de jeugd van ontzachelijke waarde;

Want Amerika
Is b. v. zeer verschillend van Afrika;
Ofschoon vele Afrikanen
Zich als slaven begeven naar de Amerikanen.
Zoo b. v. is Asia een heel oud heer,
En Europa is ook zoo jeugdig niet meer,
En de twee eerstgenoemde zijn kinderen,
Die de oude lui nog wel eens vrij wat konden hinderen.
Ik maak u vervolgens attent
Op 't onderscheid tusschen een zee en een continent;
En kinderen uit den boerenstand mogen wel observeeren,
Dat men voor als nog geen boerenwagentjens op zee kan
probeerren,
Ten zij men er eenig ander voorwerp onder zet,
Als b. v. een koopvaardyschip of een stoompakket.
Ook zou ik niemand durven aanraaien
Om uit zwemmen te gaan met de haaien;

Doch in het uit poieren gaan met een Leyenaar
Ziet de Geographie geen gevaar;
Vooral zoo zijn boot
Op 't droog zit in een sloot. —

Voorts zijn er ten minste nog twee Polen,
En verschillende mijnen voor goud en kolen.
En hier en daar een vulkaan.

Die iemand, die 't niet zien kan, verstomd doet staan,
En de groote zandwoestijn,
Waar geen ordentelijk reiziger op zijn gemak kan zijn,
Behalve kameelen en enkele boomen,

Die er van hun vroegste jeugd reeds gewend zijn te komen.

Dewijl ik by deze eerste les van uw geduld niet te veel wil vergen,
Zal ik nu nog maar alleen gewach maken van de bergen,
Die her- en derwaarts verspreid zijn over onze ondermaansche aard,
Ofschoon de ontmoeting van een her-berg doorgaands het meeste ge-
noegen baart.

Ik zeg, ontmoeting; doch dit is maar by manier van spreken;
Want dat een berg zou wandelen, is my nimmer gebleken,
Of hy moest het hinkende doen, dat ging misschien nog goed,
Want volgens Van Wijk Roelantszoon en Cuvier heeft een berg toch
altijd een voet;
Maar anders blijft het by 't geen de geologen van ouds beweeren,
Dat Mahomed wel naar den berg, maar deze niet omgekeerd naar Ma-
homed kan avanceeren.

Naast een berg vindt men in den regel een vallei of dal,
Dat er het omgekeerde van is, en daarom doorgaands ook lager we-
zen zal.

Zoo'n dal heeft in 't algemeen vrij wat meer waarde
Dan zijn huurman de berg; ja de dalen zijn eigenlijk 't vette der aarde,
En een berg is inderdaad,

Zegt Le Luc, niet veel meer dan de graat; —
Ofschoon de man, met dit zeggen, toch zijn onkunde verradt;
Want welke liefhebber van visch heeft immer in zijn leven

Een graat gezien, die, als Samsons ezelskinnebakken, water kon geven?

Wat een berg alle dag doet: — ja, Le Franc van Berkhey beweert
met eenigen schijn.

Dat daarin de oorsprong van al de rivieren gelegen zou zijn.

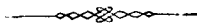
Die sedert den tijd van Adam — en altijd van boven naar beneden —
liepen.

Doch ik heb nu geen tijd meer om my verder in zoet water te ver-
diepen.

Ik verlang veel meer naar een glaasje rood in de kroeg.

't Uur is verstreken; en ik zeg dus: voor van daag genoeg.
Onthou nu wel wat ik je geleerd heb, als je er soms iemand naar vroeg.

Bespiegelungen.

PROEVE VAN DICHTERLIJKE WAARNEMINGEN.

't Is een onwederlegbre waarheid.
T. J. KERKHOVEN.

Een onwederlegbre waarheid
Is het, dat, by middagkhaarheid,
De avond zelden duister spreidt;
Daar-en-tegen biedt het duister
Ons zeer zelden zonneluister;
Dit is zelfs een duidelijkheid.

Zoo kan men, op den dag van morgen,
Niet meer voor dien van gisteren zorgen.
En ook niet fluiten als men eet;

En, waar geen bel is, ook niet bellen;
En in persoon geen brief bestellen,
Als men 't adres des briefs niet weet.

Zoo ziet men zelden ijzer drijven,
Of in koud water gloeiend blijven,
En evenmin een veldkonijn
Een hokkeling naar binnen slikken;
Of 't beestjen (zal 't niet daadlijk stikken)
Moet grooter dan een koebeest zijn.

Zoo kan men haast voor zeker zeggen,
Dat, wie zelf eieren kan leggen,
Geen haan of kippen heeft van doen;
Tenzij zijn kiesche dischgenooten
Zijn huisbak onbeleefd verstooten
En 't ei verkiezen van het hoen.

Zoo ziet men eer een zwerm van muggen,
Dan kemels met gebulte ruggen
In zwermen vliegen om de kaars:
Zoo worden, aan den rand der slooten,

De reigers, met hun lange pooten,
Zeer zelden opgeslokt door baars.

Zoo is de zevende verdieping
Vrij van verzakking en van zwieping.
Als men maar één verdieping heeft:
Zoo zal een eerlijk man zijn kiezen
Nooit op zijn derde jaar verliezen,
Als hy maar dertien weken leeft.

Zoo zou ik byna durven zweren,
Dat kinders in de lange kleeren
Meest korter zijn dan hun japon:

Zoo slaat men aan een rieten hengel
Veeleer een worm aan dan een Engel;
Gesteld, dat m' Englen krijgen kon.

Zoo schenkt men zelden worst uit kruiken,
Of witten wijn uit palingfuiken,
Of rooden uit een leêge flesch:
Zoo snuift men zelden uit zijn schoenen.

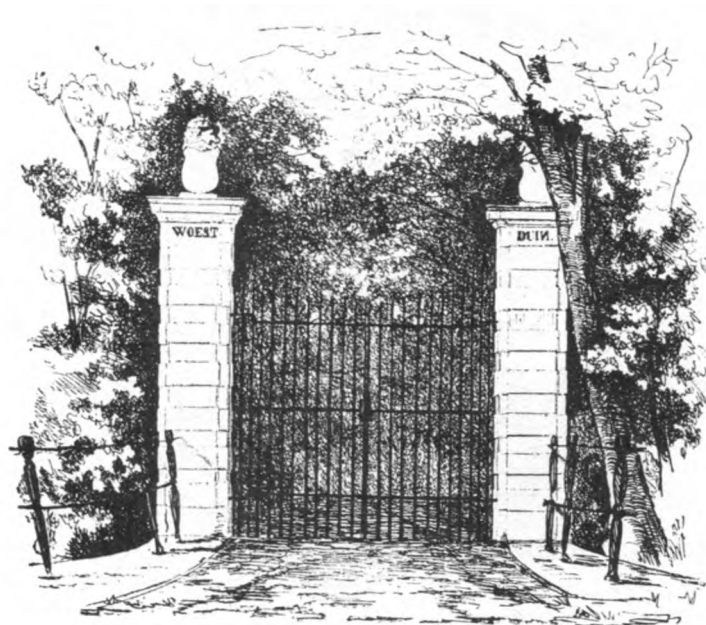

En snijdt geen messen met kapoenen,
Maar meest kapoenen met een mes.

Zoo ziet men aan de onzichtbre transen
Geen morgen-avond-weerschijn glansen,
Geen regenachtig ijsgareel:
Zoo zal de toon der boschkoralen
Geen brieschend strijdros achterhalen
By 't schel geluid van Philomeel.

Laat vrij de hel dan zinloos woeden,
Der hemel in de pekelfloeden
Zieh storten van der Alpen kruin;
Ons lacht de gouden zonneregen
In 't druivenat der perzik tegen
En voert, langs ongenaakbre wegen.

Ons naar 't gewest van smart en zegen.
Naar 't ontoegankelijk »Woestduin.»

DE MORGENSTOND.

EENVOUDIG GESCHETST, VOOR DE JEUGD, DOOR HUN GROOTVADER.

Hoe plezierig is de schoone dageraad,
Als men 's morgens zeer vroeg opstaat.

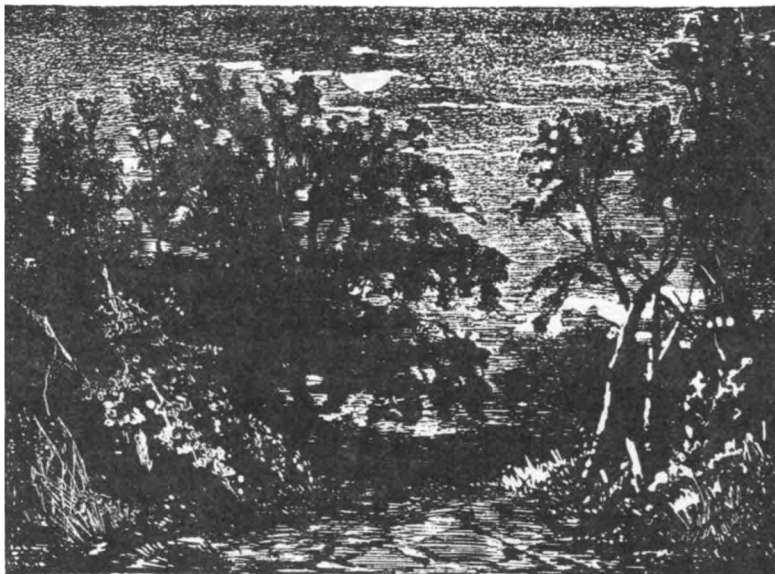

Alles ziet er dan zoo overheerlijk uit,
Dat men het aardrijk zou verwarren met een fraai gekleede bruid,
En de zon schijnt zoo natuurlijk achter de boomen,
Alsof er een nieuwe kaarsenmakerswinkel in de buurt waar gekomen.

Doch merkt gy thands wel, hoe in 't groen gebladert
Het gevogelte des Hemels zich reeds vergadert,
En de nachtegale, oudtijds genoemd Philomeelen,
Voor hun natuurgenooten op de dwarsluit staan te spelen,
Terwijl de overige gevederde pluimgedierten in 't groen
Elkander liefdesverklaringen doen?
En beklaagt gy in uw hart niet die luie knapen,
Die den morgen op hun leger verslapen:

(Ik meen hier natuurlijk geen *legerscharen*,
Als die van Prins Maurits of wijlen Z. M. Willem II waren,
Maar *legers* van veeren, zeegras of varen):
Want 's morgens is toch waarachtig
De dageraad al byzonder prachtig.
De dageraad vertoont ons verscheiden soorten van water,
Van de murmelende beek af tot aan de slujs of katarakt, met *deszelfs*
geklater,
Mitsgaders slooten en vijvers, en zelfs gantsche rivieren,
Vol van veelsoortige hombaars en andere lekkere dieren.
Of, zoo men 's morgens eens naar 't zeestrand wil gaan,
Ziet men daar, in eigen persoon, den grooten Oceaen,
Met *deszelfs* opeengestapelde golven,
Waar in, naar men beweert, meer dan één Oostinjevaarder ligt bedolven.
Of zijt gy integendeel meer gesteld op wilde beesten en hout,
Dan noodigt u de dageraad naar een door de maan beschenen woud,

Waar 's morgens bloeddorstige tijgers en ontaarde leeuwinnen
Derzelver middagmaal met een ontbijt van verslonden reizigers beginnen;
Terwijl vernuftige papegaaien en apen niet schroomen
Het edel menschenpaar na te doen in de boomen.
Hy, die dit alles zonder aandoening ziet,
Verdiens den naam van fatsoenlijk man toch niet.
Of wilt gy soms liever eens naar de boerderij toe? — koom!
En sla 's morgens met my acht op de melk en den room,
Mitsgaders op die kalf-, vare- en andere koeien,
Die respectievelijk 't melkuur zitten tegen te loeien;

En op dien keeshond, die bedelaars en dieven verjaagt,
En die 's zomers zeer door de vliegen wordt geplaagd,
Terwijl de noeste huismoeder, zelfs vóór den ontbijt,
Zeer dikke boterhammen, die zy *stikken* noemt, snijdt,
Of, gesteld zy een zuigeling heeft,

Aan Z.Ed. de moederborst of een lepel pap geeft.

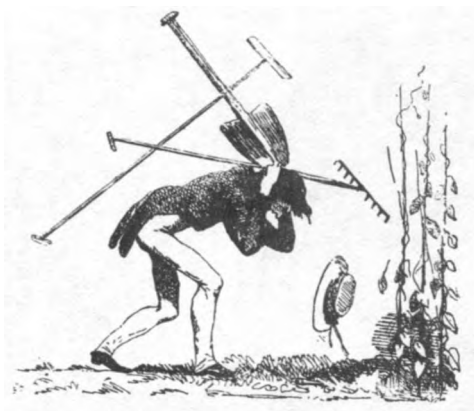
Wie 's morgens by dit alles nog ongeroerd kan blijven,

Moest onder zijn hart maar liever *straatsteen* schrijven:

Doch wilt gy van hier nog elders heen? Welaan!

Laat ons dan terstond naar den moestuin gaan:

Hier treft u het tuingereedschap wellicht

en ziet gy, over de heining, de vaart,
Voorheen met een volksschuit in zich, getrokken door een heer te paard;
Doch thands, nu de spoorweg in Europa de overhand heeft verkregen,
Verschijnt een trekschuit zeer zeldzaam op onze groote wegen.

Aan deze zij der haag vindt gy echter mispelen, koolzaad, brambozen,

Winterperen, jonge kropslaë, zuring en abrikozen,

Gekonfijte zuurkool, kievits-eieren, knapkersen, mitsgaders radijs,

Roomsche boonen, verse artischokken (dagelijks verwacht uit Parijs),

De geestigste ajuinen en al de produkten van een aardsch Paradijs,

Terwijl, heeft men er Italiaansche populieren,

Dezelve natuurlijk den hof nog meer versieren,

En, gelijk een jong botanist terstond zal beseffen,

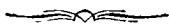
Derzelver kruin boven de lagere boomen verheffen.

Enfin, allerlei soort van keurige groenten en fruit

Kijkt blozend hier 't gebladerte uit,
Behalve leliën en witte rozen,
Die, gelijk van zelf spreekt, niet wel kunnen blozen.
Mijn hemel! wanneer men dit alles nu toch nagaat,
En by gelegenheid voor dag en daauw eens opstaat,
Is er dan 's morgens iets fraaiers te vinden dan de dageraad?
Iets, zoo veel vroeger dan 's avonds laat?
En toch iets, zelden of nooit zoo donker
Als de nacht is, niettegenstaande het stergeflonker?
Voeg hierby nu de vroegpreëk en 't hanegekraai,

En dan is de morgenstond toch al byzonder fraai; —
Of, is er verder nog iets ter aanbeveling noodig,
Dan is dat *iets* voorzeker ten eenemale overbodig.

DE AVONDSTOND.

Wat is toch, wanneer het donker wordt, de avondstond verrukkend!
Voor al, wanneer men over dag heeft moeten zeggen: »wat is het
drukkend!»

En dan drinkt men met veel meer plezier
Een scharretjen met een glaasjen bier.

Ook weet ik niet, hoe er menschen kunnen zijn,
Die iets hebben tegen den maneschijn
Of die over de staartstarren
Zoo bijster kunnen harrewarren,

Zonder dat zy schijnen te weten,
Dat het niet anders zijn dan komeeten.

Wat hy avond hoogst opmerkelijk is inderdaad,
Ja onbegrijpelijk voor wie geen Natuurkunde verstaat,
Is, dat dan altijd de zon in 't Westen ondergaat,
Ja zelfs zonder dat zy 't een enkelen avond overslaat,
En evenmin valt aan een onkundige de verklaring licht,
Dat, als hy haar naloopt, zy hem altijd schijnt vlak in 't gezicht,
En zijn schaduw hem dan ook volgt op den voet,
Maar hem vooruit loopt, zoodra hy het tegenovergestelde doet.
Doch wie zulke physische verschijnsels wil expliceeren,
Dient eerst nog een jaar of wat in het vak te studeeren.

Doch wenden wy liever onze blikken naar deze statelijke abeelen.
Dat zijn kinderen, die daar onder spelen.
Aan hun schoolboek, benevens hun lei en hun spons,
Hebben zy in dit bekoorlijk avonduur natuurlijk renons;
Terwijl andere menschen
Mekaër fatsoenlijk »goeden avond» en »hoe vaar je?» wenschen;
En andere weër zich vermaken met stoeien,
Of met op den kant van een weiland te luisteren naar het loeien

Van de zich aldaar bevindende ossen of koeien,

Of ook wel, om in een tentschuitjen naar de overzij te roeien.
Maar nu komt er iemand met een viool. — Hoor toe!

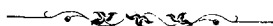

De man is blind; ofschoon er dat in 't donker minder toe doe.
Die by dat fraaie geluid zich niet voelt opgewekt, meè te zingen,
Of voor 't minst een polka of galop, of touwtjen te springen,
Van dien kan men zeggen, zonder dat men zich vergis,
Dat hy een mislukte kweekeling van het Instituut der Doofstommen is;
Of wel, dat hy, in plaats van met een hart te zijn geboren,
Hy een kei in zijn borst draagt, en dat nog wel een bevroren.
Doch hier komt voor de variatie een onweder aan.
Menige schoorsteen kan nu gerust zeggen: »t is met my gedaan.”
Terwijl in de verte, van achter de wolk gordijnen,
Van tijd tot tijd de blixem begint te verschijnen;
Ofschoon 't zoo donker is in 't verschiel,
Dat men bovengenoemde zelfs meermalen niet ziet.
En er ontstaat zulk een vervaarlijk rommelen van den donder,
Dat men een honderd ton turf meent te hooren, rollende van den zol-
der naar onder,
Geaccompagneerd met zoo'n ongemakkelijke regenvlaag,

Dat ik menschen, die zonder paraplu zijn, beklag.
De halve populatie is onmiddelijk druipnat;
De andere helft heeft kou gevat;
De rest neemt terstond een warm bad:

Van 't overig gedeelte heb ik geen tijding gehad.

DE TERUGKOMST VAN DEN ZOMER.

Soo is het warme weër in 't eind terug gekeerd
En ziet men lieden, wier gezondheid was bezeerd
Door kou, zich in den gloed der zonnestralen koestren,
Niet langer in hun huis geklemd als Texelsche oestren.
De Zomer nadert en de Winter schuurt zijn piek;

't Was tijd waarachtig; want hy maakt het menschedom ziek.

Nu kan men in zijn hemd of zomerbroek weêr loopen
En aan een crediteur zijn duffelsch buis verkoopen:
Nu mag de mensch weêr met zijn hond uit zwemmen gaan,

Of zich verdrinken, zoo zy 't zwemmen niet verstaan.
Nu ziet men 't vlooienvolk weêr blij zijn huwlijk vieren
En 't menschedom plagen met hun angels, vreesbre dieren,
Zich nestlend in ons hair of tusschen hals en kraag
Of in de kniebocht of in 't kuiltjen van de maag
En iemand stekend, dat hy tureluursch en gek wordt,
Zijn lichaam zwelt en rood als versch geschilderd spek wordt;
Waarop hy 't-springend vee met duim en vinger knipt,
Ten zij 't gezegde vee hem juist by tijds ontslipt. —

Nu hoort men dikwijls: »kom! 't heeft eindelijk uitgeregend,
»Ik heb geen parapluï te dragen: dat 's gezegend.”

Zoo spreekt men en gaat uit in 't zonnig middaguur
Doch komt weêr t' huis, doorweekt gelijk een kinderluur,
Nu ziet men doorgaans twee uit wand'len gaande minnen,
Elk met een telg bezeuld, al 't mooglijke verzinnen
Met dot of rinkelbel, om 't schreeuwend min-verdriet
Den mond te stoppen in de warmte: 't baat haar niet;

Hoe meer ze tobben met die ongespeende leeuwen,

Hoe meer heur zooggebroed de buurt by een zal schreeuwen.
Nu legt men 's avonds vaak 't fanellen borstkleed af
En staat verwonderd, dat men 's morgens ligt in 't graf,
Ja, menig Vader gaat uit wand'len met zijn kind'ren,
Die op zijn toonen staan, zijn exteroogen hind'ren,
De panden scheuren van zijn stofjas, en, als dol,
Zijn vest bezoedlen met hun vuilen krullebol.

Doch d'oorprong van hun zijn blijft in zijn lot gelaten.
Zijn 't niet zijn kinderen, zijn na- of achterzaten?
Is 't niet zijn eigen bloed, dat op hun wangen bloest?
En is hun moeder niet de moeder van zijn kroost?

»Een kinderlooze alleen heeft recht, zich soms te belgen,
»Als op een wand'ling hy geplaagd wordt van zijn telgen.”
Zoo spreekt de vader-filosof, daar de oudste zoon
Inmiddels mislijk wordt, als 't rooken niet gewoon,
En 't jonger broederpaar, by 't vogelnest-verstooren,
Op 't minst twee derden van zijn broeken heeft verloren. —

Zoo brengt de zomerdag genietingen ons aan,
Waardoor het menschlijk hart op 't zoetst wordt aangedaan.

WATERTEUG

VOOR DEN ARMEN BROEDER.

Gebroken armstoel: is armoede een misdaad?

Fluweelen Rijkleed: is zy geene?

Ouderwetsche- kleederdracht- en huisraad-samenspraken,
nopens het mijn en het dijn der hedendaagsche mensche-
lijkheid. — Onuitgegeven.

La seule charité vraiment charitable c'est l'égoïsme.

Champagne, in 't overvloeïend glas,
Gegoten of het spoeling was,

Komt in *uw* woning niet te pas,
Noch bruijomstreelelend hypocras,
Noch kievitseï uit lentegras,

Noch hartverkwikkende ananas,
Noch flageolet, viool of bas,
Ofschoon 't uw gouden bruiloft was; ¹⁾
Geen uurwerk in uw gordeltasch,
Geen steenspeld in uw bonte das,
Geen zijden voering in uw jas,
Geen bedgordijnen in de kot,
Geen dekens voor uw kranke vrouw,
Noch by haar doodbed 's nachts een kaars:
Geen rouwband in uw diepen rouw,
Noch troostrijk slokjen curacao:
Geen opgekrulde waterbaars,
Vol hom, gelijk mijn overheind,
Of dikke kuit, gelijk mijn laars,
(Voor 't maal van mijn maitres bestemd
En drommels lekker, duur, en schaarsch).
Voor u het *water*; — doch de baars
Voor d'eignaar van gezegde laars. —

¹⁾ De moderne Philantropen verwarren doorgaans *was* met *waar*
Noot van den Schoolmeester.

r i e v e n.

EERSTE BRIEF VAN MINA.

Een lief kind van zestien jaren
Heeft in Londen u ontmoet,
Dichter met uw grijze haren,
Dichter met uw jeugdig bloed!
Dichter met gelakte laerzen!
Gloei een ander voor uw vaerzen,
Uw persoon is 't, die van gloed

Wilhelmina branden doet,
Ze is begeerig, ze is begeerig
— Ach! wees gy het wederkeerig —
Naar een schuldloos *rendez-vous*.
Kom dus, lieve dichter, wilje,
Morgen vroeg in Piccadilje,
Morgen vroeg naar Mina toe,
In het koffyhuis *de Koe*.

Ach! in onze schoone sexte,
Waarde dichter, is 't het gekste,
Dat men 't zoo niet zeggen mag,
Als m' een heer niet kan vergeten,
Dien men 's middags na den eten
Op een morgenwand'ling zag:
Dat men 't nooit durft avoueeren
Als de zinnen laboreeren
Onder liefdes tooverslag,
Als men dorst zijn hartjen zetten
Op een heer met epauletten

En een krijgsblik vol ontzach,
Op een jong Oostinjevaarder
Of zijn broër, nog veel vermaarder,
Zeilende onder Hollands vlag,
Op een dichter, vlug en olijk,

Altijd geestig, altijd vrolijk,

Jeugdigst op zijn ouden dag,
Met een rijmlarij vol zoetheid,
Met een hart vol warmte en goedheid,
En zoo stemmig van gedrag!
Zoo gy thands mijn hart kost hooren
Bonzen: »k zit hier in een toren,”
Dacht gy, »waar een klok in staat,
Welke klok juist twalef slaat.”
Zoo gy thands my kost zien blozen,
O! gy dacht dan niet aan rozen
(Bloemengeur is my te laf);
Maar gy dacht dan aan de kreeft, en
Hoe die zwart ziet als zy leeft, en
Rood ziet als zy zinkt in 't graf.

Toen ik, in de lange kleëren,
Nog naar school ging als een kind,
Zat reeds Amor m' in de veëren,

Werdt gy reeds door my bemind.
Toen ik naderhand uit naaien
Of somtijds uit manglen ging,
Deed UE. my 't hoofd reeds draaien,
Veel geächte jongeling!
'k Heb naar u, op Amstels grachten,
Met mijn paerschen omslagdoek,
Dikwijls uren staan te wachten

Aan een sluis of op een hoek.
Dikwijls vroeg uw trouwe Mina
Aan den jongen van Doctrina
Of van Felix Meritis,
Of aan dien van Bellevue,
»Zeg my, jongenheer! kan uwe
»Zeggen, of mijnheer 'er is?"
En ook thands nog is zy smoorlijk,
Ofschoon gy reeds min bekoorlijk
Beide in hair zijt en gelaat,
En in 's Waerelds expositie
Heeft haar hart geen zier ambitie,

Omdat gy niet met haar gaat.
Daarom kunnen schuiftrompetten
Wilhelmina niet verzetten,
Noch de Hollandsche servetten:

Daarom is zy van den draad:
Daarom gaat zy de omslagdoeken
Van het Oosten niet bezoeken,
Noch de Bosscher monsterkoeken,
Noch het kostlijk koorgewaad
Van den Kerkelijken Staat,
Noch de snuif der Portugeezen,
Noch het lakwerk der Chineezen,
Noch de kaailui van d'Euphraat,
Noch Calcuttaas elephanten,
Noch het puik van Brussels kanten,
Noch den prins der diamanten,
Die den grootsten bluff hier slaat,
Zelfs by vollen dageraad,
Noch die keur van Malachieten,
Die de Czaar der Muscovieten

Ons voor 't eerst hier kijken laat,
Noch de Oostinjsche parkieten,
Noch het Saxisch porselein,
Noch al 't moois van 't Zollverein,
Noch de groote springfontein:
Daarom is met al haar *fouten*,

Die hier stroomen, wenden, woelen,
By tienduizenden krioelen,
D'expositie, beste maat,
Haar een huis, dat ledig staat,
Omdat gy niet met haar gaat;
Daarom, schoon zy jong en hol is,
Maar op u, Mijnheer, zoo dol is,
Valt zy levend van de graat.

Ach! beklaag dus haar positie,
En hoor gunstig haar petitie,
Die zy thands te schrijven staat.
Ze is begeerig, ze is begeerig
— Ach! wees gy het wederkeerig —
Naar een schuldloos *rendez-vous*.
Kom dus, lieve dichter, wilje,
Morgén vroeg in Piccadilje,
Morgen vroeg naar Mina toe,
In het koffijhuis *de Koe*.

TWEEDE BRIEF VAN MINA.

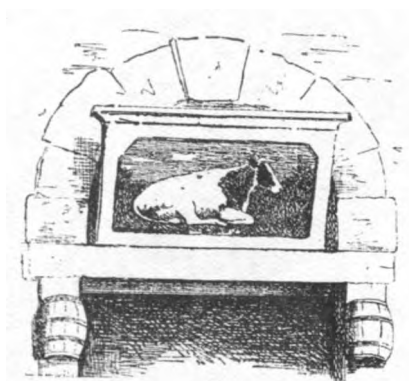
Om deze liefde treurt.
VONDEL.

Bijt gy op my vertoornd
En als een stier gehoornd,
En slaat gy geenszins VIII
Op mijne jammerkIVIII?
Het was in I en 5tig, ach!

Dat Mina 't laatst u zag.

Te Londen in »de Koei”

Zag zy, in Amors boei,
Nog naauwlijks zestien jaar,
U, Cannibaal! aldaar.
Niet dat gy my toen opat; nee,
Maar wel mijn zielevreë.

Neen, op 't Criestal-pelijs
In 's aardrijks schatkist grijs,
Daar zag ik veel te veel
Van u, o Philomeel!

Voor Wilhelminaas zielerust,
Sints toen vaarwel gekust.

Omdat gy sedert Een-
En vijftig, heel gemeen,
Geen taal of teeken geeft
Of gy nog leeft, of sneeft;
Daar toch geen schepsel ligt in 't graf,
Of 't zond bericht vooraf.

Wat is voor my op aard'
Priël of bloemengaad,
Een hof, van ruikers vol,
O snoode krullebol!
Mijn neus, o Karel, *que j'adoor*,

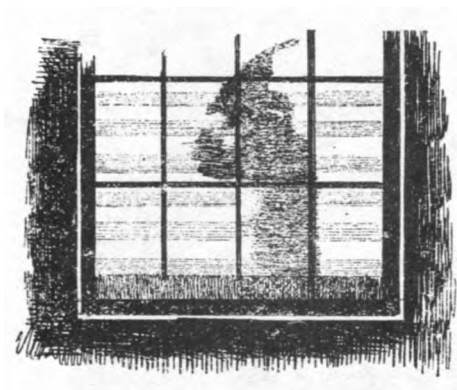

Leent aan geen ruikers 't oor.

Ik minde u reeds als kind,
Toen ik, van honger blind,
De moederborst ontving,
Of op den leiband hing,
En, zoo die leiband plotsling brak,
Mijn neus in 't aardrijk stak.

Of is 't u onbekend,
Hoe gy mijn afgod bent,
Dien ik veradoreer,
En hoe, WelEedle Heer!
Ik — immers voor zoo ver ik weet —
Nooit met een ander vreed.

Hoe 'k avonds op de gracht
Soms uren op u wacht,
En slechts uw schim zie staan

Voor 't raam met nachtgoed aan,
Of door 't gordijn uw neus aanschouw,
Een neus, my zoo ontrouw!

Of hoe ik, minziek Turk!

In een besneeuwde jurk
Vaak 's Winters op den Dam
Mijn jaren klagen kwam
Aan die viciem op 't monument,
O Turk! u wel bekend.

Wen 's nachts in vleuglendosch
De meeuw schalmeit in 't bosch
En ik 't gevederd choor
Mijn aandacht leen en 't oor,
Dan zucht ik tevens op mijn spreij:

»Zoo klonk eens zijn schalmei!»

Wat heb ik u gedaan,
O kallekoensche haan!
Dat gy zoo nijdig ben,
O blaauwbaard, op uw hen,
En zoo'n gramstorig aangezicht
Met sporen tot haar richt?

Heeft men u soms vermoord,
Of in uw vet gesmoord,

Of u verempaleerd,

Of anderzins bezeerd,
Dat gy onlangs in uw portret
Dat grimmig wezen zet?

Een zegen is 't voor my,
Dat ik zoo schuldloos zij,
Van top tot teen zoo pluis,
Ja, net zoo maagdelijk kuisch
Als toen ik in de luren lag
En 't eerst uw oog my zag.

Ja, de onschuld, jongeling!
Is eerst een heerlijk ding
En was mijn hoofdsieraad
Van 's levens dageraad.
Verleiding — schoon 'k er niet op snoef —

Vond Mina waterproef.

Geen forsche lijfstaffier,
Geen dienaar, Soudenier,
Geen Generaal van Geen
Vraagt Minaas vesting, neen;
Haar Citadel eischt geen Chassé:

Zy zeit eenvoudig: nee.

Mijn onschuld is berucht;
Daar ik de fuik ontvlucht,
Die my Cupido biedt
Met pieren in de vliet,
Een maagd op Amors pieren zot,
Vangt doorgaands niets als bot.

Wanneer ik soms de maan
Aan 's Hemels trans zie staan,
Dan denk ik: »Mina, gy
»Bent ruim zoo gaaf als zy.
»Daar *u* met dien *en die mignon*
»Toch nooit iets slechts begon.”

Wat, jongling! mijne ziel
In u het meest beviel,
Was niet uw huisjas-hair;
Het was uw lier, Tartaar!
'k Zag in uw kruin een valen knol,
Doch in uw brein Apol.

Het zonlicht *reist* en daalt;
Doch in mijn boezem straalt
Het levenslicht der min,
Dat end heeft noch begin,
Van ucht- noch avondscheemring weet,
O grijze lierpoeet!

De zee met haar gedruisch
En buldrend golfgebruisch
Is 't kabblen van een vliet,
Die langs de biezen schiet,
Is 't ruischen van d'Eoolsche snaar,
By Minaas hartmisbaar.

O ziel met angst vervuld,
Als varkensworst met zult!
O ongelukkig kind,
Dat zoo'n Tartaar bemint!
— Ik deel my zelf dees toespraak meê:
't Is een apostrophé. —

Mijn hart met wee bevracht,
Wenscht thands u goede nacht,
Ofschoon bewust hiervan,
Dat ik niet rusten kan.
Het bed, waarop de wanhoop slaapt,
Gedoogt naauw dat men gaapt.

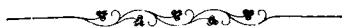
En, hoe verstokt gy bleeft,
Die nimmer aan haar schreeft,
Die toch, zoo lang zy leeft
Hoogachtend de eer steeds heeft,
Om, Totes Tuwes, in de hoop u weêr te zien,
Te zijn,

(get.) Uw Willemien.

Voor kopy konform:

DE SCHOOLMEESTER.

EERSTE BRIEF VAN DEN SCHOOLMEESTER.

Naauw trapt ge een ezel op zijn teen
Of 't graauwtjen schreeuwt de buurt hyeen;
Maar streelt gy hem de Midas-huid,
Terstond heeft al zijn razen uit.
't is mijn onuitgegeven gedichten.
63ste druk. blz. 114a.

AAN EEN VRIEND.

Wat aangename geur van zoetheid

Spreidt zich in uw geschrijf ten toon!
Wat treffend en oorspronkelijk schoon,

Waarvan de bron in 't rein gemoed leit,
Lacht m' in uw brieven vriendlijk aan
En doet mij opgetogen staan,
Als ik uw vlucht mag gadeslaan!
Wat keur van uitgezochte woorden,
Gedachten vol van klem en zin,
Vindt mijn verrukte ziel daarin!
Wat onnavolgbre harpakkoorden:
Het zij ge, op Messiaanschen trant, ¹⁾
De dichterlijke luite spant,
Of, onbesmet in toon en maat,
De kracht van 't rijmwoord gelden laat,
Hetzij ge op lager wieken drijft
En in poëtisch proza schrijft,
't Is al, o puik der puikpoëten!
O dichter, als er weinig zijn!
't Is alles uitgezocht en fijn

¹⁾ *Messiaansche vaerzen* werden, in mijn jeugd, naar zekeren mijnheer *Mes* of *Mesz*, die er een bol in was, de zoodanige genoemd, die maar in schijn rijmen, als *ketent* en *rekent*, *koestaart* en *ploegzwaard*, *grijsaard* en *nijlpaard*. Een voorbeeld leveren de volgende, uit een gedicht, op de promotie van twee mijner vrienden vervaardigd:

Berst los, bezielt u, Messianen!
By 't plengen van den eerewijn.
Verheft den roem van groote naamen,
In 't onnavolgbaar kreupelrijm.
Zij wijd en zijd de lof vernomen
Van.... 's onnavolgbre zonen,
Dees dag met eeuwige eer omkranst:
En by den blijden klank der kelken
Moog my, Apol, uw dichtvuur helpen:
Het was my nooit zoo nut als thands.
.
Ach! thands verdeelt zich beider loopbaan,
Want de oudste zal, als Proponent,
Fiks naar een Predikantsplaats doorslaan,
Zijn teeder lief in d' arm geklemd:
En d' ander, die niet minder leep is,
Brengt offers op 't altaar van Themis.

't Is snoeperij, 't is ambrozijn,
Die Goôn op hun verjaardag eten:
't Is nektar in een aardsch pokaal:
Ja, 't is verkleede hemeltaal.

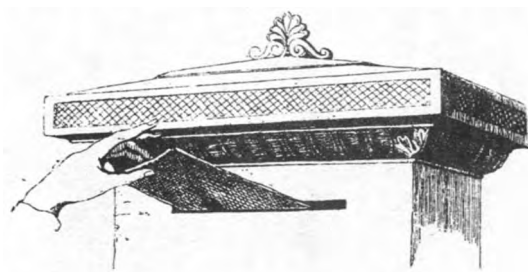
Hoe heb ik schier in alle straten

Mijn achtbaar hoofd half gek gezocht,
Waar die bankier toch wonen mocht,
Die my 't beloofd getal dukaten,
Waar 't meer dan eens my aan ontbrak,
Zou storten in den leêgen zak,
Eer ik, na vruchtloos hersenbreken,
En min gelukkig dan Gil Blas,
Begreep, dat (alles wel bekeken)
Die assignatie op uw kas
Er eentjen van papaatjen was.

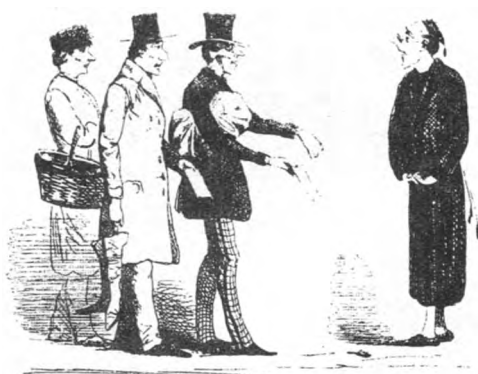
Zoo kunt gy, schalk, aan groot en klein,
Een knol voor een citroen verkoopen:
Zoo laat gy zelfs het kloekste brein,
Wanneer 't u lust, aan 't lijntjen loopen:

Zoo hebt gy, door uw fijn vernuft,
Ook my (is 't mogelijk!) overbluft.
Hoe zou 't my hart en ziel verrukken,
Zoo ik mijn plan mocht zien gelukken
Om al uw brieven te doen drukken
En 't honorarium aan my
Werd afgestaan voor uw copy.
'k Ging dan terstond mijn renten leven,
En kocht van mijn fameus fortuin
Een burecht of lustslot op het duin,
Alwaar ik theevisites geven
En u gestadig zoû omzweven,
En van mijn wierook u voorzien,
Of, mocht ik soms uw zijde ontvliên,
't Zou enkel zijn om de interventie
Mijnheer, van uw correspondentie.

TWEEDE BRIEF VAN DEN SCHOOLMEESTER.

AAN EEN BEER.

Het hart is goed; doch 't hoofd is zwak,
En drommels zwaar het daaglijksch pak,
Wel driemaal zwaarder dan mijn tas,
Dien kalen, lichten, leêgen zak,
Waar nooit een zilvervloot in stak,
Die nooit fameus als spaarpot was.

Bedenk dit eens op uw gemak.
En raak niet in een booze luim,
Als ik het schrijven soms verzuim,
En 't zenden van het lieve geld
Wat al te lang werd uitgesteld,
Omdat ik »ik en weet niet wat”
In 't hoofd, doch niets in 't beursken had:
Ai! lieve vriend! heb dus geduld
Met al mijn traagheid en mijn schuld.
Verbeeldingsvuur is uitgedoofd,
Het warlend brein is moêgesloofd,
Het matte lijf is krank geplaagd,
Het hijgend hert is afgejaagd.
Zie dus meêwarig als weleer
En vriendlijk op den balling neêr.
Aanvaard zijn schuldbelijdenis
En schenk hem uw vergiffenis. —

Vergeven is, vooral naderhand, steeds plezierig,
En beter dan een pak slaag, ofschoon minder zwierig.

DERDE BRIEF VAN DEN SCHOOLMEESTER.

AAN

Londen, 17 October 1834.

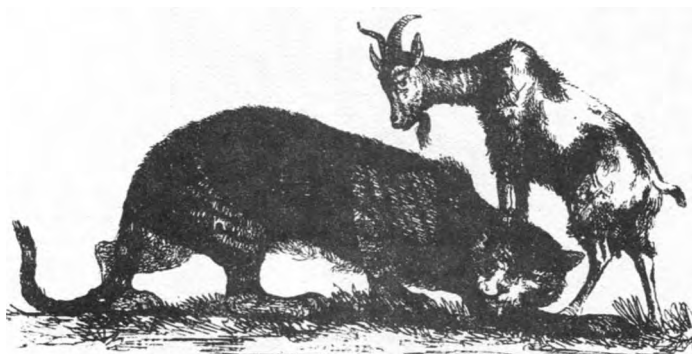
Laat nu de boetpsalm vrolijk door Egyptenland klinken
En Israël in de woestijn een glaasje extra drinken.

I. v. L. *De commissie van Landbouw*
in Gosen. Treurspel.

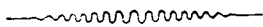
Laat d' Elephant nu vrolijk zingen,
En 't hupplend rendier in de wei
Van vreugd op 't hoofd des drijvers springen
En tooi zich 't zwijn in feestlivrei:

Knip nu van 't strijdros hobbelpaarden,
En ducatonen van de oorlogszwaarden:
Laat de adelaar het wollig lam
Van blijdschap met zijn vleuglen dekken,
En, onder minzaam trekkebekken,
De wond van 't blaetend zeekalf lekken,
Nu 'k tijding van mijn vriend bekwam.
Laat bijt-wolf vredepalmen rapen
En vlechten in der lamren huid.
De tijger naast de leb-aal slapen
En wurmpjes zoeken voor zijn huid;

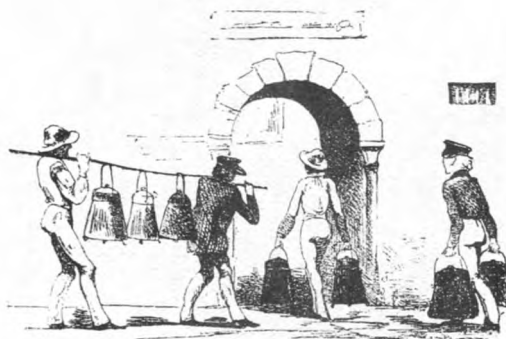
Laat nu te Lis de feestwijn vloeien,
En 't baarsjen in den schotel stoeien,
En 't rookend wildbraad onder 't mes
Het land van A. B. C. bevrijden:
Laat heel de schepping zich verblijden
En zij. 's trouwe vriendschap de dichtstof voor mijn zangeres.

VIERDE BRIEF VAN DEN SCHOOLMEESTER.

FRAGMENT UIT EEN BRIEF OVER DE HITTE IN MAART.

Een philantroop heeft onlangs te Maastricht
Een acoustic Hospitaal voor dove kolen gesticht:

En wat gy van 't weêr uit Holland my bericht
Geloof ik heel licht:
Want hier leit de Maas ook niet dicht.

Het is zelfs benaauwd; kou vatten wordt byna een plicht.
Van daag b. v. is het zeer warm en fraai,
En men hoort veel klachten onder de kooplui in baai.
De hertog van Wellington gaat 's morgens al uit zwemmen als een haai.

Nu moet ik er by zeggen, hy is byzonder taai.
In de boomen is het reeds niets dan gekwinkeler en gekraai,
En in den vijver een continueel geflodder en gedraai.
Ik ken vinken, die hun nest reeds maken, o. a. een ouden papegaai,
En gisteren hoorde ik twee vogels tegen mekaër zeggen: »ik braai.”
Doch ik moet er bijvoegen: het was niet in de natuur,
Dat zij dit zeiden; maar in de keuken voor 't vuur.
Hopende dat ik spoedig u hier in welstand by my vinde,
Verblijf ik uw oprechte vriend,
Mijnheer en Mevrouw V. D. L.

VIJFDE BRIEF VAN DEN SCHOOLMEESTER.

(FRAGMENT.)

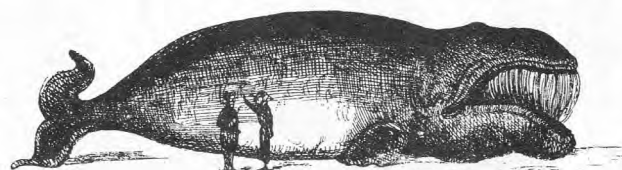

Ik schrijf u met een treurend hart:
Mijn maag, thands in een strik verward,
Die al de slimmigheid der art-
senykunst en aptekers tart,
Is krank, en gansch en al bezeerd.
Het stuivers-broodtjen, onverteerd,
Roept luid: »t is alles hier verkeerd!”
Terwijl 't kadet, het stuivers-kind,
Zich even onverteerbaar vindt.

De haas, de vlugge runderhaas,
Zegt: »deze krankte is my de baas.»
Citroenvla, taart en konfituur!
Uw zoetheid walgt my in dit uur.

Zelfs 't glinstrend klontje, op 't theesalet,
My 't hart geheel aan 't draaien zet.
Weg lekkerny uit Oost en West! —
't Ontbeerend vasten voegt my best.
o Vee, in overvloed gemest!
Uw rundvleesch is my thands een pest,
Uw kalfsschijf ben ik walgens moè.
Weg met het vleeschprodukt der koe:
Weg met de lamsbout en de nier,
Den zweezrik, 't borstjen, weg van hier!
'k Hou van uw lekkerheid geen zier
En haat thands ieder zoogbaar dier.

ZESDE BRIEF VAN DEN SCHOOLMEESTER.

Gelijk een Grootvorstin haar zonen,
Op 't vorstlijk ledikant geteeld,
Gestadig en verd..... verveelt,
Wanneer zy, om hun vlijt te loonen,
Voor hen op 't draagbaar orgel speelt,

Of iets uit Plato mededeelt:

Gelijk een ouderling zijn kind'ren
— Wier dartel woelen en gedruisch
Een molen maken van zijn huis
En in zijn ambtsberoep hem hind'ren —
Naar zee zendt in een haringbuis :
Gelijk een jas, met lange mouwen
En met een halskraag als een vlag,
Wel aan een klepper, zeer verkouën,
Maar geenszins aan de bloem der vrouwen,
Vooral op haar geboortedag
Van zestien jaren, passen mag :
Gelijk een man zijn zomersokken
In 't herfstsizoen op 't aardrijk spreidt,
En in zijn vrouws flanellen rokken
Op 't bed den wintermorgen beidt :
Gelijk een zuigling in de luren
't Geheim der toekomst slecht bevat,
Schoon 't met zoo velerlei figuren
Het linnen om zich heen bespat,

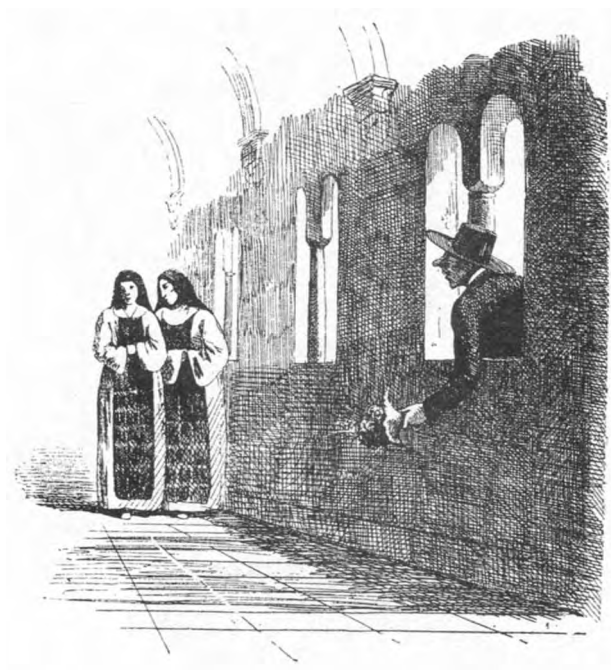
Alsof reeds van zijn jeugdigste uren
De Gelder hem had beet gehad :
Gelijk de telg der ezelinne
Het blanke vocht der moederspeen,
Doch d'ezelstommigheid meteen,
Naar binnen slokt der malle minne :
Gelijk een talrijk huisgezin

Met dertien kindren, vlug en wakker,
Meer brood eet dan een zieke bakker,
Of zelfs een doode bakkerin:
Gelijk een logge plank, beschilderd

Door d'adentocht van 's kunstnaars ziel
Met woeste zee en veege kiel,
Het menschlijk brein vaak heeft verwilderd,
Wanneer ze op menschen-hersens viel:
Gelijk met kramppijn in de zijden
En met een steenpuist in de pap,
Geen manke drost in 't baantjen-glijden
Of wel in 't sierlijk schaatsenrijden,
Met beentjens-over, voor de grap,
Zich oefent op een steilen trap:
Gelijk een koets, vol eedle zielen,
Door 't wisslend reisvermaak bekoord,
Met twee span paarden en vier wielen,
Op 's Heeren weg of aan de poort
Eer dan op iemands winterhielen
Of exteroogen t' huis behoort:
Gelijk een scheele zieketrooster
Zich doorgaands hoogst bespotlijk maakt,

Wanneer hij in een nonneklooster

Verliefd wordt en aan 't vrijen raakt:
Gelijk een vogel in zijn veëren
Zich beter dan aan 't spit bevindt:
Gelijk een bruid, voor 't respireeren,
Het wand'len boven 't worgen mint:
Gelijk een hooge rechterschouder
Den linkerschouder lager maakt:
Gelijk men wel door jaren ouder.
Maar nooit door jaren jonger raakt:
Gelijk op dertig February
Geen mensch ooit port drinkt of canary,
Dan om een laffe bluf te slaan:
Gelijk een Turksche kemeldrijver,
De zandwoestijnen ingegaan,
Zoo hij geen Hollandsch mocht verstaan,
Uw laatste werk, o vruchtbre schrijver,

Nooit uit verveeling op zal slaan :
Gelijk nog wel eens aan een vijver,
— Maar schaars, uit militairen ijver
En met een schutterspakjen aan —
Een reiger blijft op schildwacht staan :
Gelijk in Holland eens Oranje
Een slingersteen van centnaars vracht
Sloeg naar den kop van 't machtig Spanje
En 't reuzenhoofd aan 't duizlen bracht :
Gelijk de vruchten onzer lenden

(Mijn beurs gevoelt dit, op mijn woord)
Ons *dierder* zijn dan onbekenden,
Van wie men nimmer heeft gehoord :
Zoo zeker zal ik u — om te enden —
't Beloofde lied voor »Holland» zenden.

Fabels en Vertellingen.

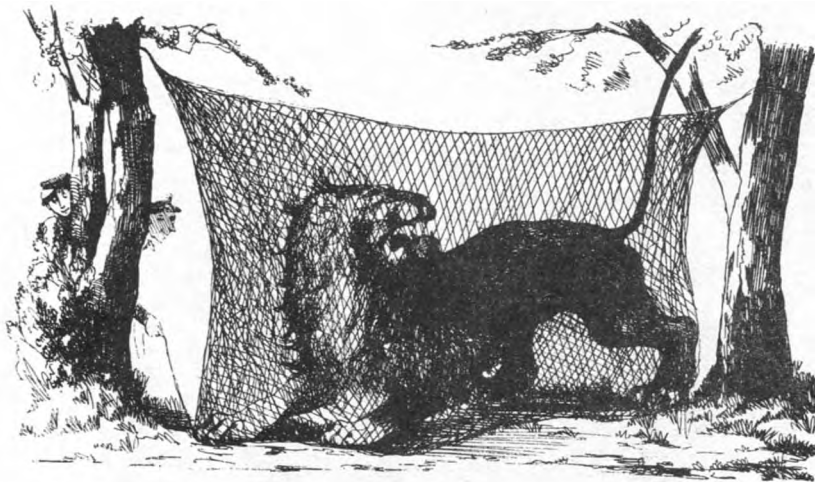

DE LEEUW EN DE RAT.

Een Fabel.

en bejaarde leeuw zat geweldig in het naauw;

Want hy had juist de jicht, en de jager was hem te gaauw:
Hy was dus in een net geloopen, door vernuftige mannen,
Een week te voren, ten behoeve van ZEd. gespannen.

Dit ziet een bejaarde rat,

Die, door grijze ervaring op alles gevat,
By zijn eigen dacht: »het kan my nooit hinderen:

»Helpt het my niet, het helpt misschien mijn toekomstige kinderen.
»Zoo ik vandaag den leeuw uit zijn lastige positie bevrijd;
»Doet hy mijn famielje licht een wederdienst op een anderen tijd.”
Zoo denkend slaat hy aan 't krabbelen en bijten met tanden en klauwen.
Tot hy eindelijk een fameus gat in het net weet te knaauwen.
En naauwelijks zijn de mazen aan alle kanten kapot,
Of de leeuw komt zijn manen en zegt: »je bent waarachtig een knappe rot:
»Ga gerust naar huis: ik zal je zoo licht niet vergeten.
»Al stonden er nou twintig gebraaien rotten op schotel, ik zou er geen
een van eten.
»Uit pure dankbaarheid jegens u, en tot vorstelijk onderpand
»Van hetgeen ik zeg, aanvaard mijn klauw of rechterhand.” —
Maar ons rotjen, als een man van verstand,
Sprak: »een man zijn woord, Sire! was altijd voldoende in ons land;
»Doch, zoo UEd. er niets op tegen hebt, plaats dan liever ons verdrag
in de krant;
»Want daar de diensten van de kleinen door de grooten zoo gaauw
worden vergeten,
»En de kleinen nog op den koop toe door de grooten worden gebeten,
»Is het beter, dat mijn natuurgenooten uw besluit uit de papieren weten.”
De leeuw toont hierop terstond zijn erkentenis,
Door 't passeeren van een notariëele schuldbekentenis.

Dat namelijk, daar hy zijn leven te danken heeft aan een rat,
Laatstgenoemde dezelfde aanspraak op zijn medeleeuwen had.
Dat, zoo hy hem vervolgens in 't voorjaar een goudsche kaas zag eten,
Hy hem zoo stil als een Dominee zou voorbygaan, als of hy er niets
van wou weten.
Ofschoon hy in zijn jeugd byzonder op ratten was gebeten;
Doch deze reize, door dankbaarheid aangespoord,
Had hy, om zoo te spreken, zijn natuurlijk instinct en inclinatie versmoord.

De moraal dezer fabel leert ons, of ik heb het mis,
Dat niets, voor iemand die het doen kan, onmogelijk is;
En dat, zoo men onder zwaarigheden moet zwoegen,
Men zich maar onmiddellijk tot een ratjen heeft te vervoegen.
Of zoo men dankbaarheid wil in onze 19de eeuw,
Men maar dadelijk belet moet vragen by een leeuw.
Men hoort my niet zeggen: gaat naar de menschen,
Want wie dit doet, dien zou ik een beter gebruik van zijn tijd toewenschen.

DE FATSOENLIJKE KEESHOND.

Een Fabel.

Mirabile dictu!

'k *Wed, lezer!* dit begin verschrikt u.

DE KEES SPREEKT.

Dag en nacht
En met mijn staart bevracht,
Dikwijls zonder dat iemand mijn ontbijt my bracht,
Of, behalve ik, er aan dacht,
Zit ik op de wacht,
En waak, met mijn ooren overend, op deez' werf,
Tot bescherming van huis en erf.
Bedelaars en dieven, en anderen van mijn naamgenoofen,
Bijt ik terstond in de kuiteloze pooten,

Eer zy zich tweemaal aan de kleine steentjens stooten.
En trouwens, als ik maar kef
Of mijn neus boven mijn tanden verhef,
Zijn zy al weg eer ik 't besef.
Maar komt 's nachts een fatsoenlijk man
Met een oranjelintjen an
— En die een levertjen betalen kan —
Om de jonge juffrouw, net als Don Juan,
In een cales of sharaban,
Dan hou ik me maar doof en ik weet er niet van;
Want ik denk altijd: tegen mijn meerderen te bassen,
Dat ware als blafte ik tegen de maan, en 't zou my niet passen.

Leer hieruit, o jeugd, hoe gelukkig het is in der daad,
Dat een Kees in den Raad,
Op 's Lands werf of op straat,
In Pensionaris-, Ministers- of bedelaarsgewaad,
Zijn eigen meester nog eer dan de Oranjelui verraadt,
Als men maar altijd met gebraad,
Een pens, of een lever in de hand staat.

DE KAASMAKER.

Een Fabel.

Een dorp'ling, op zijn paard gezeten,

Ging naar de Gouwsche kaasmarkt toe.
Hy had in lang geen kaas gegeten
En voelde zich dus blij te moe;

Want op hetgeen hy niet bezit,
Is mensch en dorp'ling 't meest verhit.

Het was een zoele zomermorgen:

't Was niet in slachtmaand, doch in Mei.
»De lui, die u die kaas bezorgen,
»o Mensch! die leevranciers zijn wy.”
Dus sprak, op 't zien van onze twee,
Vertrouwlijk tot mekaër het vee.

»'t Is waar, daar is een kaas in 't leven,
»Die hoofdkaas wordt door u genoemd;
»Doch dees wordt u door 't vee gegeven,
»Wanneer 't tot sterven werd gedoemd.
»Zij wordt door 't varken u gebracht,
»Na dat het varken is geslacht.”
»Ja, trotsche mensch, dit moet gy weten,
»Gy, die de kaas snijdt op uw paard,
»Gy kunt geen klein Edammertje eten,
»Of 't is u door de koe gebaard.
»De melk, die tot de kaas behoort,
»Brengt *onze* schoone sexe voort.”

Maar zie, daar treedt in volle pracht
Een schaap te voorschijn met zijn vacht,

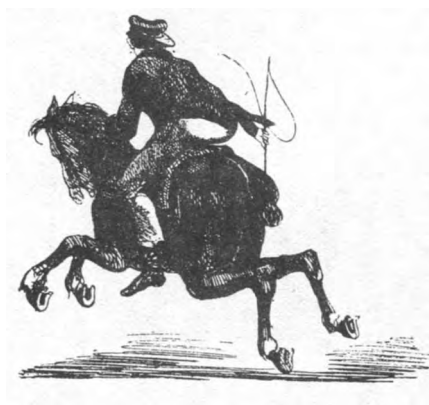

En spreekt: »o Ossen! wordt gy dol?

»O koeien! krijgt gy 't in uw bol?
»O kalfskop! raakt uw brein op hol?
»Of zijt gy blinder dan een mol,
»En houdt ge u, of gy zoudt vergeten
»De schapenkaas, die menschen eten?
»Het keurig lammerenprodukt
»Dat na den disch de maag verrukt?
»Kwansuis of gy 't niet hadt geweten?
»Wy toch, zoo wel als gy, o vee!
»Doen aan de kaasnegotie meê.”

— »Jandorie!” zegt hierop een ram,
Die om te luistren naderkwam,
»Ik dacht voorwaar niet, juffrouw Lam,
»Dat gy zoo dapper wist te spreken
»En lansen met den vijand breken.
»Kom, volg my naar het echtaltaar
»En worden wy terstond een paar.”

De dorpeling gaf hier den zwiep
Aan 't ros, dat dit gezwets ontliep.

DE WOLF EN HET LAM.

Een Fabel.

(La Fontaine nagevolgd.)

» **B**eg eens, krullebol,” sprak een wolf tot een lam by een beek:
»Waarom sta je daar zoo te drinken als of geen mensch er naar keek?

»'t Wordt hoog tijd, dat ik eens kennis met je maak en je wat
nader spreek,
»En dat zal heel wat anders zijn, dan met rammetjens te vrijen.
»Wou jy nu hier het water bederven; dat zal ik niet lijen.”

»Maar, Mijnheer!” sprak het lam: »hoe heb ik het nu?
»Hoe zou ik u 't water bederven, ik sta immers veel lager
dan U.”

De wolf kon die aanmerking, of dat slechte Hollandsch, niet velen;
Want wolven zijn altijd gesteld op krakkeelen:
En zei: Als je daarop durft staan,
»Je hebt het vroeger al zoo dikwijls gedaan.
»Ik laat me door zoo'n kleuter, als jy bent, niet verlakken.
»Je hebt het my zes maanden geleden nog eens gebakken.”

»Ik verklaar u,” zei 't lam, »op mijn woord van eer,
»Dat ik toen nog als ongespeende zuigeling in de wieg lag,
Mijnheer.”

»Wel, lammetjen!” sprak de wolf, en kwam al nader en
nader:
»Was jy 't niet, dan was het je schoondochter of je vader.”

»Ik heb nooit geen vader of geen schoondochter gehad,”
Sprak het lam, dat al beefde als een koortsig blad,
En by deze gelegenheid zijn heelen stamboom vergat.

»Hou je me voor de mal?” zei de wolf; »ik zal je verleeren,
»Fatsoenlijke lui op zoo'n manier te mystificeeren.”

Hierop verslond hy met huid en haar
Het geheele lam, of 't een Engelsche oester waar,
En bracht de rest naar huis om er zijn kindertjens op te
trakteeren.

Het lam had hieraan natuurlijk het land:
Doch voor den wolf was het net een kolfjen naar zijn hand.

Schapen en kinderen! leert hieruit, dat, zelfs by stille beken,
Een wandelende wolf maar liefst moet worden ontweken,
Of je moest door uw ouders eerst voorzien zijn geweest
Van een sterke kindermid, die een partuur is voor zulk een
beest.

DE VLOOI, DE MAKELAAR EN DE REUS.

Een Fabel.

Als je pas uit de Amstelstad kwam,
Dan zei je: „wat is 't hier toch klein in Edam!”
Maar kwam je weér van Buiksloot,
Dan zei je: „dat Edam is je wat groot!”

» **W**at is het van nacht ongemeen drukkend weér,

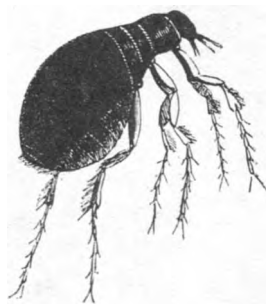
»Ik zweet me dood, op mijn woord van eer!

»Het loopt langs mijn wangen als schoenesmeer;
»En wat trekken die vlooiën hier ongemanierd van leer:
»Mijn gansche tabernakel doet me van 't krabbelen zeer.

»Wel foei! dit is voor de eerste keer,
»Dat ik van mijn leven boven een bakkerij logeer;
»Maar, by leven en welzijn, doe ik het nooit weêr.”

Dus sprak een Makelaar in teer,
Een gezet, oud Heer,
Vijf voet groot ongeveer,
En liep het slaapvertrek rusteloos op en neêr,
In zijn nachtgoed, net als een witte heer.

»Wat een berg
»Van redelijk vleesch en merg!”
Zei intusschen, zonder erg,
En in 't voorbijgaan, een nijvre vlooi, één van die sociale huisvlooiën,

Die 's zomers in de warme plooiën
Van een mensch zijn gewaad,
Of van zijn hals, of wel op zijn gelaat,
Zijn huisselijk geluk komen voltooien,
En zijn sponde met slaapbollen strooien,
Ja, aldaar inderdaad
— Als men er aan denkt wordt men immers kwaad —
Terwijl 't weerglas op negen en negentig staat,
Tot zijn verdriet, onder 't laken,
Allerlei bokkesprongen maken
Om zijn bloed te schaken.

»Een berg? —
»Je meent zeker een dwerg?"
Roept hierop een Philistijn van een Reus,
Met een neus
Zoo fameus
Groot, dat er heus
— En ik geef je de keus —
Onder al de tabakswinkels binnen de stad
Geen één is, die op zijn visites het had.
Want naauwlijks komt hy aan de toonbank eens snuiven,
Of 't begint, de gandsche buurt door, geweldig te stuiven,
En de schoonmaaksters — die trouwens geen van allen
Op heur mondtjen zijn gevallen —
Roepen onder 't niezen allemaal:
»Is dat die lange klaplooper weér van een snuiflikker,
»Die leelijke sladood van een Franschen vogelverschrikker,
»Met zijn kalen knikker,
»Die hier al dat stof maakt in 't portaal?
»Och, geef je neusdoek eens eventjes, Aal!

»Dat niezen, meidlief! maakt me sikker.

»Wat een ongepermitteerd schandaal
»Voor een dagloonster met een borstkwaal....
»En 't stuift hoe langer hoe dikker....
»Ik wou dat die hannekemaaiër met zijn gemaal
»Zijn eigen inslok, die weërgasche wurgpaal!" —
't Was een Reus kortom,
Zoo groot als 't vaantjen van d' Utrechtschen Dom,
Vooral als hy op zijn teenen klom. —

Doch hier zegt een leerzame knaap: »Ik weet niet waarom

»Een vlooi den Makelaar groot noemt en de Reus noemt hem klein."
Wel, omdat Makelaars kleiner dan een Reus, en grooter dan vlooiën zijn;
Want alles, zie je, jongelief!
Is in de Natuurlijke Historie relatief:
Dat spreekt als een brief.

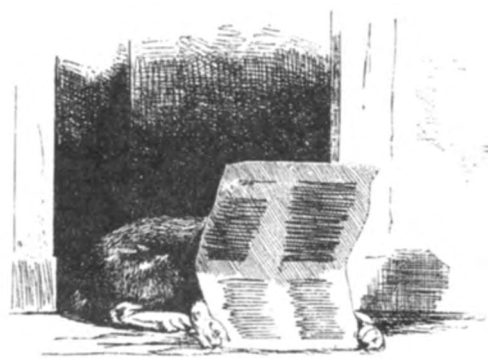
DE MOP EN DE KEES.

Een Fabel.

Wie 't onderst uit de kan begeert,
Heeft soms aan 't lid zijn neus bezeerd.

ESCARBOUCLE

Heu stirpem invisam!

En mooie Mop,
Zoo vlug als een barbier in galop,
Pas uit den dop,
Met een beeld, een knop

Van een neus, — »net natte drop,”
Zei de hondendoctor: »en een tong als aalbessensop,” —
Enfin, een wassen pop
Van een jongen Mop,
Lag voor de deur, in een geel envelop,
Met zijn nieuwen staart onder zijn arm, en zijne ooren op,
En zoo deftig als een Aartsbisschop,
Maar zonder kraag om zijn krop,
In de zon een pamphlet te lezen
(Door wijlen den Inspecteur-Generaal
Van 't »viervoetig” Hospitaal),
Dat, naar ik hoor, zeer fraai moet wezen,
En zelfs in 't »redeloos” Handelsblad werd geprezen:
»Over de leverziekte” namelijk »onder de Keezen,”
»En hoe die kwaal,
»Voor den »vernuftigen” mensch zelfs fataal,
»Helaas! maar al te menigmaal
»Onder dit „onvernuftig vee”
(Volgens Gravé)¹⁾,
»Die bleeke keffers, uit happige eigenbaat,
»Hyeensche hebzucht en galzieke overmaat
»Van duivelen-wangunst ontstaat,”
Toen, of het toeval 't wou,
Een oude sjouw
Van een stoffel
Zonder wenkbrauw,
Met een oog als bezweken kabiljaauw,
Zijn hiel door zijn ééne mouw,
En zijn elleboog door zijn andre pantoffel....
— Wat doet zoo iemand in de kou? —
Enfin, een Kees, zoo verwaand als een paauw,
Mank aan alle vier, maar anders vrij gaauw,
Met zijn staart in zijn rokzak, en een lever in zijn bek,
(Hoogst waarschijnlijk ontvreemd onder 't gesprek
Aan d' een of d' anderen slager in lamsvleesch of spek;

¹⁾ Deze was, in de dagen toen onze Schoolmeester nog een schoolknaap was, een akteur van het Haagsch tooneel, beroemd wegens zijn letterlijke overzettingen van Fransche en Hoogduitsche tooneelstukken.

Want in 't kapen zijn Keezen alles behalve gek.)
Aan komt klauteren over 't gegrendeld hek,
Net *ris-à-ris* Mop,
— Met zijn staart thands op —
En in 't passant »*bonjour!*» zeit: »gaat het je nog altijd gelukkig
»In Holland, Geeltjen? want fortuin is zoo nukvig?» —
»Ja, perfect, manke sneeuwbal! maar met jou gaat het knukvig.»
Waarop Kees grinnig doorklimt; doch naauwlijks in den top
Van gemeld tuinhek, in d' effen vliet
— Daar Mop intusschen aan 't blaffen schiet —
Zijn eigen met een tweeden lever in zijn mond ziet,
En terstond — en wat Kees deè het niet? —
Twee levers voor één verkiest;
Doch — daar Mop nu verbaasd zijn oogen wrijft en niest —
Zijn equilibrium en de heusselijke lever verliest,
En, ofschoon hy braaf »help!» riep in zijn verdriet,
Of volgens Siegenbeek zelfs »hullep!», het hielp hem niet.
»*Keesjen-lief viel in 't watertjen diep,*» ¹⁾

¹⁾ Een oud straatdeuntjen, uit den tijd van Kaatjen Mossel.

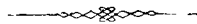
Waar hy natuurlijk tegen de lamp aanliep,
En dadelijk als drenkeling ontsliep,
Terwijl Mop in zijn eigen blaft: »Kijk!
»De Inspecteur heeft gelijk.»

Moraal.

Waar ik een gesneuveld Minister,

Ik hield van zulke fabels een register,
En ik schreef: *Cui bono?*
Aan Pio Nono.

DE HOND.

Een Fabel.

Een hond, Hektor geheeten, had by nacht
Over een mand keukenbeschuiten de wacht,
Mét strikt bevel
Om het stelen der beschuit, zoowel
Geheel als gedeeltelijk, te beletten;
Waarom zou men hem toch anders op schildwacht zetten?

Hektor begreep dit ook zeer goed,
Beter dan menig ontvanger of eerste minister het doet,
En hy had, op zijn best, een kwartier of zoo te schilderen gestaan,
Of daar komt, in 't verschiet, by het licht der maan,
Een jonge Kees met de hondeziekte aan,
En regelrecht (dat 's zoo klaar als een klontjen)
Op de beschuitmand af van ons waakzaam hondtjen.
»*Qui vive!*» blaft Hektor met een stem als een sergeant-majoor;
»Of versta je altemet geen Fransch, en ben je doof aan dat oor,
»Dan vertaal ik 't in: *wie daar*;... in allen geval je komt er niet door.»
Doch Keezen, verhit op roof,
Zijn gewoonlijk Oostindisch doof:
»Ja wel, sla maar door, krullebol,» zegt deze, en met hair en huid
Verdonkeremaant hy de mand beschuit.
Om het kort te maken,
Het loopt op bakkeleien uit en Keesjen krijgt laken,
Slaat aan 't janken en andere muziek
En schuurt op drie pooten zijn piek.
Doch, terwijl Hektor no. 1 dus op doet dansen,
Zit no. 2 reeds by de mand te schrausen....

En Hektor staat verstomd, met zijn handen op zijn rug:
Want daar komen bovendien twee manke Moppen over de brug,
Mede rechtstreeks aan op het snoeperijtjen,
Beiden natuurlijk met een keezen-appetijtjen,
En steken het delikaat gebak
Dadelijk in hun mond, by gebrek van een zak.
»Weet je wat,» zegt Hektor, »plaatpoetsen zit niet in mijn aart,

»Want ik heb een oudste dochter, die als waker op den beurtman
vaart....
»Maar één tegen vier is geen partuur,
»En daar is geen hond in de gansche natuur,
»Noch in de Vereenigde Nederlanden,
»Die een mand levensmiddelen beschermt tegen zooveel keezentanden.
»Doch ik heb nog één middeltjen in petto,
»Als menheer de Italiaan zei met zijn stiletto.

»Om de beschuit, die het korfjen versiert,
»Te verdedigen tegen dit *ongediert*;
(»Want aan zulk janhagel den naam van *dieren* te schenken,
»Zou mijn gevoel, als hond van eer, te veel krenken.)
»Het best van allen
»Is, zelf op het proviand maar aan te vallen.”
Zoo gezegd, zoo gedaan:
In eigen persoon tast nu Hektor het spijskorfjen aan,
En eer iemand, die in 't hoofd verstopt is, zijn neus kan snuiten,
Is het lot reeds beslist van de mand beschuiten;
Terwijl Mopjens, Kardoezen en Keezen inkluis

Op een pruikmakers drafjen afpoeieren naar huis. —

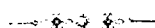
Moraal.

Dees Fabel leert ons, zoowel als de Geschiedenis,
Dat de vraatzucht van Keezen onverzaadbaar is,
En dat zy er nooit een been in zien,
Om zich met het eigendom te verrijken van andere liën.
Doch ten tweede doet de Fabel ons duidelijk aanschouwen,
Hoe men somtijds den wil voor de daad moet houën,
En hoe men, als men zijn best doet, en niet kan slagen,
Zich maar als bovengenoemde hond moet gedragen.
»Je meent natuurlijk Hektor?» zegt hier iemand terstond:
»Mijnheer, U neemt my het woord uit den mond!» —

Lyrische Poëzen.

BAREND DE SCHUTTER,

KRIJGSROMANCE UIT DEN OUDEN TIJD, VERHAALD DOOR EEN VADER
AAN ZIJN ZOON JASPER.

Hiet gy dien heldenstoet, mijn zoon!
Die langs de straten wandelt,
En dien een dankbaar volk om 't zeerst
Met consideratie behandelt?

En ziet gy dien Tamboer-Majoor,
Met een muts op, zoo hoog als een trommel?

Tamboers en Pijpers staan onder hem,
En zy vreezen hem als den drommel.

En hoort gy 't daavrend tromgedruisch
Wel dier muzykale dapperen?
En 't vleugelfladderend handgeklap,
Dat 's Lands vaandel maakt in 't wapperen?

Ziet gy die schaar aan deur en raam
En hellend dak vergaderd?

Die tranen stort of haar neusdoek zwaait,
Naar mate de legerspits nadert?

En merkt gy wel, wat menige spruit
Reeds verzocht heeft aan een van zijn ouders?
Men ziet toch byna geen vader hier,
Die geen kinderen torscht op zijn schouders ¹⁾,

Ziet gy dien officier, mijn telg!
Die, ginds te paard gezeten,

¹⁾ Wanneer in den ouden tijd de schutterij voorbytrok, werden jonge kinderen doorgaands door hun voorgelacht op de schouders genomen, opdat zy beter mochten zien.

Door ieder, die hem hier omringt,
»O Overste!» wordt geheeten?

Hy draagt vergeefs geen krijgsrapier,
Mitsgaders twee pistolen,
Waar hy den dood op 't lijf meê jaagt
Aan Belgen, mijn zoon, en Spanjolen,

En ziet gy d'anderen officier,
Die, met twee epauletten,
De legermacht, aan hem toevertrouwd,
In beweging weet te zetten?

Dit is een heldenpaar, mijn kind!

Verschrikbaar koen in 't strijden;
Doch die zich in den vrede thands
Met ons en mamalief verblijden.

Dit is Kapitein en Kolonel,
De hoogste en hachlijkste ampten,

Waarvoor, in heilig vuur ontgloeid,
Met elkaër twee schutters ooit kampten,

Doch merkt gy, hoe die krijgsgoën nu
Hun ziedend bloed bedwingen,
En er haast nog makker uitzien dan
Een bejaard paar onderlingen?

Zy groeten ieder zeer beleefd,
Affabel, mijn zoon, voor hun minderen:
Ginds komt zelfs den Kolonel zijn vrouw

Met de baker aan en de kinderen.

Zijn kroost werpt hy een handkus toe,
Zijn gade een blik vol vrede;
Doch den zuigling neemt hy *en passant*
Onder-de-man op 't slagveld mede.

Met slagveld meen ik een stuk lands,
Door vaderlandslievende Heeren,
Aan de Stadsschuttery per maand verhuurd,
Om te schieten en te exerceeren.

Met Schuttery meen 'k een arnee,
Gedoscht in lakensche rokken,
Met een witte broek aan hy mooi weér ¹⁾,
Doch een blaauwe, als de lucht is betrokken

Met Schutter meen 'k een ambachtsman,
Of wel een dier groote heeren,
Die nimmer naar de parade gaan,
Of zy laten vooraf zich scheren.

Een Schutter geeft met vreugd zijn tijd,
Dien hy missen kan van zijn zaken,
Om zich tot oirbaar van het Land
Faniliair met de krijgskunst te maken.

Hy weet behendig, waardste spruit!
Zijn snaphaan af te schieten

¹⁾ In den ouden tijd bestond de groote tenue van een schutter des zomers voornamelijk uit een oude witte broek. N. v. d. S.

Op 's vijands bataillon carré,
Zonder iemand zijn bloed te vergieten.

Voor zwaard noch vuur is hy beducht:
Hy eet, om zoo te spreken,
De kogels, die een ander mensch
Zijn beenen of lendenen breken,

Men vraagt hem daarom vaak in 't vuur:
»Is mijnheer soms een Salamander?»
Doch »*simplex veri sigillum*,» zegt hy:
»Neen, vijand! Ik ben Plattelander.»

Doch 'k zal, mijn kind, onder 't huiswaarts gaan,
Van een Schutter iets fraais u verhalen!
Ter uitspanning zoudt gy het op uw school
In 't Russisch kunnen vertalen.

't Gewaagt van 't roekeloost wapenfeit,
Te lang om hier te vermelden,
Doch 't geen den krijgsglans overtreft
Van de fabelachtigste helden.

Achilles, Cromwell, Melpomeen,
Benevens de Thermopielen,
Hebben hier zooveel een hand water by
Als A°. 30 de Belgen in kielen.

Gy moet dan weten, dierbre telg!
Dat eens, op een Woensdag-morgen,
Een Schutter op het oorlogsveld
Voor 's Lands welzijn stond te zorgen.

Want hy was op de wacht, mijn spruit!
Of liever, op de *patrouille*.

Patrouille is 's nachts de ronde te doen
Tot schrik van 's Lands vijanden, voel je?

Daar stond hy in zijn schilderhuis

Te rooken, dit puik der soldaten.
Hy had met vreugd, in 's Lands veegen nood,
Zijn affaire en zijn huisgoon verlaten:

Met vreugd zijn winkel en zijn vak
Aan zijn weduw opgedragen,
En snikte: »armis toga zeg je maar,
Als een klant soms naar me mocht vragen.»

Daar stond hy nu met zijn stoppelbaard
En knevels aan als een borstel,

En riep: »kom, vijand! val me maar aan,
»Om te zien, hoe ik voor 't vaderland worstel.»

En fluks komt dravend op hem af
Een Heer te paard gezeten,
Een mensch met een dikke rijbroek aan,
Doch totaal in den krijgsveld dienst versleten.

— „*Qui vive!*” roept de vijand uit:
„*Rendez-vous, ventrebleu, vieille vache!*” —
»Rendez-vous met je grootmoeder, weergaësche Kees!”
Roept de Schutter, met een stem als Lablache.

»Al hoort UE. onder 't paardevolk,
»En ik onder de voetsoldaten,
„Ik geef om UE. en uw merrie geen duit,
„Die keurhengst zal hier u niet baten.”

— „*Parbleu caniversta meneer!*
„*Qui vive! vous pas comprendre.*” —
— „k Versta je perfekt; as je my niet verstaat,
„Zoo zend me terstond maar een andre.

„Of hoort gy 't onverbasterd bloed
„Van mijn nooit verwonnen vaderen,

„Reeds toen ik u zag aan 't zingen geraakt,
„Thans niet borlend my koken in de aderen?

„Of ziet ge, uitheemsche bloedaart! ginds
„Niet, bleek aan de avondkimmen,
„Van 't on vergeetbaar voorgeslacht
„De gewijde Chineesche schimmen?

„Zy roepen: „„Barend! jongelief!
„„Gedraag je, meneer, als een Schutter;
„„Laat geen vreemdeling toe waar 's Lands wiegjen eens stond,
„„Of hy kaapt er 's Lands brood en 's Lands *butter*.” ”

De vijand had in 't interim
Volstrekt geen snuif genomen;
Doch zoodra het niezen hem beving,
Sprak de Schutter: »wel moog 't u bekomen!”

Doch thands vervolgt hy: »'t voorgeslacht,
»Beroemd als menschen van jaren,
»Zegt hier duidelijk: wie wiegjen of bakermat vraagt,
»Dien pak je terstond by de haren.

»Wat let me daarom, onverlaat!
»U op de ziel te spelen,
»Zoo je op dit dierbaar plekjen grond
»Nog langer konfusie komt teelen?

»'k Ben toch volstrekt voor u niet bang,
»Mijnheer de garde champetter!
»Wat let my, mosjeu! dat ik terstond
»Hier op 't oorlogsveld u verpletter.

»Van kindsbeen af leerde ik reeds: sta pal!

»Zoo U daarom thands wilt wachten,
»Wie 't eerst van ons twee uit den weg zal gaan,
»Dan moeten wy hier maar vernachten."

De vijand, sprakeloos op deez' taal,
Met zijn paard in mijmring gedompeld,
Roept luid: »*Je me rends, tout perdu fors l'honneur*:
»*Je me rends, sapristi*, overrompeld.

»Wat baat hier borstplaat, wat helm?
»Wat snaphaan met twee loopen?
»*Je mors plutôt* vrijwillig in 't zand,
»Dan mijn leven zoo duur te verkoopen.

»Doch neen: laat naar uw *beau pays*
»Me als krijgsgevangen verzenden:
»*S'il est vrai* dat nooit geen mensch daar sterft, ¹⁾
»Zal ik gaarne mijn daagjens er enden.”

Gelukkig was 't voor het Vaderland,
Dat ze aldus tot een schikking het brachten,

Daar de vijand met zijn bloeddorstig korps
Onzen Schutter reeds op stond te wachten:

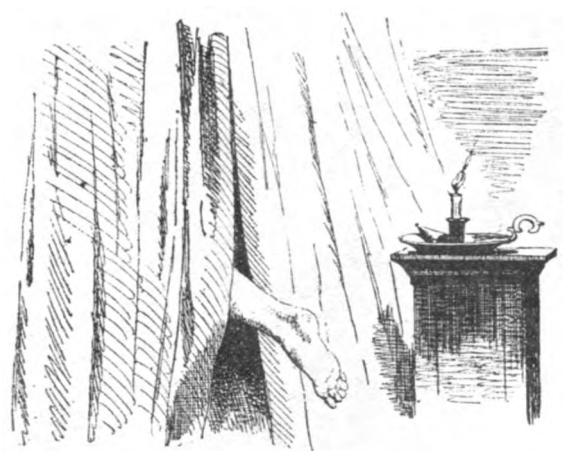
En, eens de grenzen gepasseerd,
Wat ijslijk bloedvergieten!
Wanneer had zoo'n korps ooit *basta* gezeid!
Wie kan, Jasper! een pijl hierop schieten?

Ons erf, mijn kind! ware eerst verwoest:
Wy vervolgens vermoord als slaven:
Onze zusters verkocht, onze nichtjens geveild,
En wy eindelijk levend begraven.

Mijn zoon! indien men de Schutters uit
Dit oogpunt nu maar wil beschouwen,
Dan blijkt het terstond, hoe veilig men hun
's Lands defensie kan toevertrouwen.

¹⁾ In den ouden tijd werden *gezonde* krijgsgevangenen natuurlijk zeer oud: 't geen licht dit dwaalbegrip heeft kunnen doen ontstaan.

Ja, wakkere Schutters! zoo lang als gy
Onze grenzen verdedigt en kusten,
Zeggen wy, als wy 's nachts naar bed toe gaan,
Maar aan 't Vaderland: »*wel te rusten.*»

DE PROFUNDIS.

Wat doolt ge alleen door 't boschjen,
En krijt uw oogjens uit?....
Lief kind! waar is uw blosjen?

My dacht, gy waart de bruid?
. . . . Wat ziet ze er aaklig uit!
Haar kaakjens ingezonken,
Geen leven in haar lonken,
Geen roosjens om haar mond,
Haar lijfjen gantsch geslonken,
En slechts haar keursjen rond!

Daar zit ze in 't doodsch vertrekjen,
By 't uitgeteerde vuur,
In 't koortsig morgenuur,
Met bleek en bibb'rend bekjen,
Op 't slaap'loos ledekant
Getuige van haar schand,
Haar hand om 't lieve nekjen,
En over 't smartlijk plekjen
Haar andere lieve hand.

»Reeds meer dan dertig weken
»En nog, en nog alleen!
»De rest is ras verstreken.
»Mijn God! wáár moet dit heen?
»Geen moeder in die stonde,
»Waar reeds mijn hart voor beeft,
»Geen moeder by mijn sponde,
»Geen vader, die de zonde
»Van 't schuldig kind vergeeft!

— »O! dat ik nog in 't wiegjen lag,
»En 't lief gelaat dier moeder zag,
»Die als een traan my blonk in 't oog,
»Zich knielend by mijn wiegjen hoog,
»En kuste en streelde, en koosde en zong,
»Tot weér de slaap haar kind bevong:

»O! dat ik nog in 't wiegjen lag

«En 't lief gelaat dier moeder zag!

»De moederlijke stem is zoet,
»Voor al daar zy 't uit liefde doet,
»Wanneer zy voor haar schreiend kind
»Het sussend wiegelied begint. —
»O stil geluid, vol melody!
»Ach, lieve moeder, kom tot my!

»Ach! dat ik nog mijn vader had,
»Die daag'lijks naast mijn wiegjen bad.
»En toen hem 't kind bevatten kon,
»Zijn eerste les met God begon

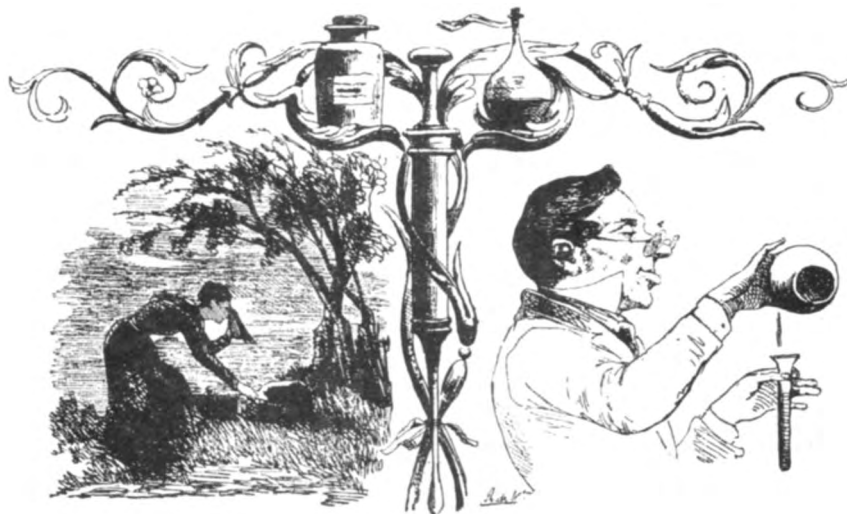
»O duiz'lend brein!... o wiegeklank....
»Kom, moeder, kom, uw kind is krank....
»Ach! dat ik nog een vader had,
»Een moederlief, die voor my bad!... ."

— Nu zinkt ze snikkend neder
In 't sprakeloos gebed. —
Doch, van omhoog wordt teeder
Op 't biddend kind gelet!....
De rust der ziel keert weder,
De vlaswiek is gered! —

En toen nu 't uur der smarte,
Arm schaapjen, voor u sloeg,
En toen uw krimpens harte
Van God ontferming vroeg....
Toen zaagt gy, in die stonde,
Een moeder, die uw sponde
Hulpvaardig nadertrad,
Een vader, die uw zonde
Vergaf, en voor u bad!

VOORHEEN EN THANDS.

Hoe minzaam speelt in 't herfstsizoen
Door 't ruischend woud het licht der maan.
Hier zag ik Olga sidd'rend staan.
Zacht lei ze 't korfjen neêr in 't groen

En snikte en vlood . . . Haar argloos wicht
Is thands apteker te Maastricht.

De torenspits, met mosch omkleed,
Die 't nesteken van 't vooglenpaar
(Zacht bruiloftsbed, zoet echtaltaar)
Een stille wijkplaats vinden deed,
Helaas! die spits is naar de maan
En 't vooglenpaar heeft broekjens aan.

Eens zag ik hier het rijpend graan,
Dat menig hart met hoop vervult,
Als heilbode op den akker staan,
Door 't zonnelicht in goud gehuld.
Die gulden oogst, dat golvend geel

Is thands by bakkers en werd meel.

De pelgrim, die hier 't matte lijf,
Gebogen op den wilgestaf,
En zat van 's waerelds laf bedrijf,

Verpoosde op 't vochtig zooden graf,
Die pelgrim, 't leven walgens moë,
Ging naar de markt en kocht een koe.

De wees, die nooit den liefdelach,
Den warmen gloed van 't moederoog,
Zijn treurig pad bestralen zag,
Die, als hy hong'rend herwaarts toog,
Slechts dorre stopp'len vond voor brood,

Vaart thands als beurtman op Buiksloot.

Het koozend paar, vol zoeten kout,
En zoeter hoop, wien 't heidegras,
't Verholen hoekje in 't kreupelhout,
Een keurlijk minpriëltjen was,
Is sedert jaren man en vrouw,
En bakt thands pijpen in Ter Goû.

Eens zag ik hier een maagdelijn,
Zoo lieflijk als de dageraad,
Zoo fraai als weinig maagden zijn,
Zoo lokkend met haar lief gepraat.

Dat aardig kind, vol zoet bescheid,
Is thands een grijze keukenmeid.

Ook ik zat eenmaal in dit woud,
By 't lieve zilverlicht der maan,
Naast bloempjes, zestien jaren oud,
Als of ik nooit weêr op zoû staan.
Thands zit ik met een dikke buik
En met een slaapmuts op mijn pruik.

UITBOEZEMING

TOEN MIJNE OUDSTE ZUIGELINGEN BEGONNEN TE LOOPEN.

(Vondel herdacht.)

kindekens, wier lieve tred
Het hart ons in verrukking zet,
Wanneer gy huppelt langs de vloer
En dwaalt als scheepjens zonder roer,
En, dartlend, zonder dat gy 't weet
Of wilt, op 't ouderlijke kleed
In onschuld treedt,
Wie weet,
Of ge eenmaal al te met,
O smart!
Uw voet niet zet
Op 't ouderhart!

AAN DE POËZY.

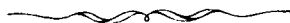
(Fragment.)

Steel nog eens het hart my binnen,
Lieve zucht tot rijmlary!
Dat m' uw komst een heilbô zij.

Stil mijn zorg en streel mijn zinnen,
Lieve kunst,
Verleen me uw gunst.

'k Wil van hoogheid niet gewagen;
't Needrigst is my hoog genoeg.
Wat ook andren van u vragen,
Niets zoo klein als 't geen ik vroeg.
Laat my onder bloemen spelen,
Die in stille schaduw staan;
Doe my 't needrigst liedtjen kweelen;
't Needrigst lied staat best my aan.
Lieve kunst
O schenk m' uw gunst, enz.

Mengelpeřny.

AFGELUISTERDE TWEESPRAAK,
OF DIALOGG,
TUSSCHEN TWEE BEROEMDE HONDEN.

FIDEL.

En jy dat, Van Rijn, met je nieuwen staart?

VAN RIJN ¹⁾).

Wel neen; 't is dezelfde als alle dag; maar ik heb juist verhaard.

FIDEL.

Je ziet er toch schraaltjens uit; heb je voor schulden vastgezeten,
Of misschien wel te veel lever gegeten?

Je neus is droog;

En je hebt iets van een gesneuvelden kabbeljauw in 't oog.

¹⁾ Zie de noot op bladz. 92.

VAN RIJN.

Ik heb geen lever gegeten sedert April,
Toen de Leydsche diender my opsloot in de hal.

FIDEL.

Je moogt zeggen wat je wil,
Wel benje niet, en als ik jou was ik gebruikte een pil
In plaats van een been. Neem hierin een voorbeeld aan de menschen,
Die, als zy ziek zijn, naar den Apteker en niet naar den Slachter
wenschen.

VAN RIJN.

Ik ben zoo gezond als een zoutevisch en verre van ziek;
Alleen gevoel ik my wat lusteloos en cyniek —
Wat meer of minder lekkers kan my geen oortjen scheelen;
Maar ik heb er gruwelijk het land aan, my te verveelen.
Mijn moeder en ik, gelijk u voorzeker is bekend,
Zijn thands ingekwartierd by een jeugdigen proponent,
Die, by gebrek aan 't geëerde publiek, dat hem voor als nog schijnt te
ontbreken,
Ons elken dag vergast op zijn aandoenlijke preëken

En als wy dan in slaap vallen by 't begin van 't sermoen,
Dan schopt hy ons wakker en zeit, dat wy 't met opzet doen,
Alleen om een slecht voorbeeld te geven aan zijn toekomstige hoorders,
En hy dwingt ons naar zijn witten das te kijken en zijn twee dito
vadermoorders,
En te luisteren, tot dat hy aan het slot van zijn preek is geraakt,
Wat my bijster het land op jaagt en mijn moeder misselijk maakt.

FIDEL.

Dat 's waar ook, denkt je moeder niet haast in de kraam te leggen?

VAN RIJN.

Ja, en mijn zuster ook, tegen Maart.

FIDEL.

Dat wou ik al zeggen.
En ziet zy er op haar ouwen dag niet min of inder tegen op?

VAN RIJN.

Dat doet zy; vooral sedert het crepeeren van Maartjen Mop.
Dat was een bitter sterfgeval en 't heeft ons allen zeer gespeten.

FIDEL.

Wel denkje dat het my niet heugt? Ik heb immers nog op 't begra-
fenismaal aangezeten,

En mede van die smakelijke varkenspootjens gegeten.
Wat zal ik zeggen? Wy zijn allen sterfelijk; maar 't was altijd mijn
leer,

Men moet zich niet toegeven aan al dat gelamenteer.
Vertel my liever eens, hoe vaart je nicht, het smousjen van den
bakker?

VAN RIJN.

Heel wel, maar 't kind wordt 's morgens al te vroeg wakker
Met builen.

FIDEL.

Je meent, builen om brood?

VAN RIJN.

Ja, ofschoon het zich nu en dan ook wel andere builen stoot.
Je zou 't schaap niet meer kennen. In plaats van geel
Is 't wit.

FIDEL.

Hoe dat?

VAN RIJN.

Wel ja, van het stoeien in 't meel,

Net als alle kinderen.

FIDEL.

Wel! dat is heel netjens
Voor menschen, die op 't ontbijt houden van warme cadetjens.

VAN RIJN.

Ja, maar 't is goed, dat men niet altijd weet
Wat men eet.
Hoe veel kinderen heb jy nou?

FIDEL.

Ik heb er Goddank elf.

VAN RIJN.

Elf! wat zeg je?

FIDEL.

Ja, en mooie Keezen, al zeg ik het zelf.
Den oudsten durft geen hondenslager aan,
En de twee jongsten zijn als cadet naar zee gegaan,
Zonder tractement, 't eerste jaar op de beenen;
Doch zy krijgen lever en pens als het tweede is verschenen.
Enfin, 't is altijd een begin;
Want je begrijpt, met een talrijk gezin,
Stuurje ze zoo goed als het valt de waereld in.

VAN RIJN.

Zijn ze niet een weinig van 't hondtjen gebeten?

FIDEL.

Dat mag wel zoo; maar ik zou wel eens willen weten
Wat Kees het niet is. Intusschen, wie heeft je dat gezeid?

VAN RIJN.

Gezeid is het my; maar 'k weet niet meer by welke gelegenheid,
En of het de hond van De Witt was of van De Groot:
Ik zou 't je niet kunnen zeggen, al sloegje me dood.
En ik wil er mijn hoofd ook maar niet langer meê breken.
Laat ons dus liever over iets anders spreken.
Heb je van daag de papieren gezien?

FIDEL.

Neen, ik ga nooit naar de hal.

VAN RIJN.

Wel! dan kan ik je iets vertellen, dat je verbazen zal.
Ik raapte gisteren een ouwe krant op, waar een bal
Kalfsgehakt in had gezeten: een manke poedel nam het meê,
Maar ik had liever gehakt gelezen dan Enschedé.

(Het vervolg ONTBREEKT)

DE DANKBARE ZOON.

Ik ben een zeer gelukkig kind,
Wanneer men dit bedenkt:
Mijn vader is mijn beste vrind,
Die my schier alles schenkt:
Zijn afgedragen zomervest,
Zijn oude broeken, en de rest;

Maar dat weet Moeders naaister best.

Hoe lekker smaakt die boterham,
Met dat Sint Nikolaas,
Dat mijn mama my brengen kwam
In plaats van Leidsche kaas.
En och! hoe menig arme man

Zijn zoontjen proeft daar nimmer van;
Daar de ouwe 't niet betalen kan!

En daarom noopt my dankbaarheid,
Reeds op het pad der deugd
(Gelijk mijn vader dikwerf zeit)
Te wand'len in mijn jeugd:
Altijd den rechten weg te gaan,
En, met mijn Zondags huisjen aan,

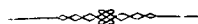
Nooit ergens tegen aan te staan.

Wanneer Papa uit wandlen gaat,
Neemt hy ons dikwijls meê
En reciteert soms over straat
't Sanscritiesch *a, b, c* :
En, als ik 't hem dan nazeg, ik,
Dan lees ik in zijn vaderblik:
»Ik ben ontzachlijk in mijn schik.»

En daarom is mijn vast besluit,
O dierbaar ouderpaar —
Dat ik, ofschoon uw jongste gult,
Uw meekrapkleurig hair
Nooit grijs doe worden voor den tijd,
Noch dat ik door gebrek aan vlijt
Het vaderhart u openrijt.

Integendeel, door mijn gedrag
Hoop ik al meer en meer,
— Als ik het zoo 'reis noemen mag, —
Te strekken tot uw eer.
Zoo moogt gy eenmaal, ouwe liën!
Nog in uw jongsten telg misschien
Uw evenbeeld gespiegeld zien.

Verleden week zag ik een zoon,
Die zijne grootmama
Behandlen dorst met smaad en hoon,
De moeder van zijn pa!
Hy zei: haar man, die ouwe paai,
Sprak naamlijk als een schorre kraai....
— Dat stond dien jongen heer niet fraai.

VÉLOCIPÈDE.

A.

Vindje d'er ook een been in om eens een blufjen te slaan
En in 't Haagsche bosch of in de Plantagie eens uit toeren te gaan
En de voetgangers verstomd te doen staan?

B.

Daar heb ik volstrekt niets tegen: het staat my zelfs byzonder aan;
Maar het moet zijn met de trekschuit of diligence;
Want ik hou om den dood niet van onnutte dépense.

A.

Neen, het kost je geen cent
En 't is heel plezierig, als je eerst de manier maar kent.

B.

Hoe meenje dat?

A.

Ik meen een *vélocipède* op twee wielen.
Je stuurt met je handschoenen en je duwt met je hielen
En je zweeft als een koetspaard; want 't gaat ongemakkelijk gouw.

B.

Dat 's mogelijk; maar ik kan toch niet zeggen dat ik er veel van hou.
En als ik toch met mijn beenen werken moet,
Ga ik wat my betreft liever heelemaal te voet.

A.

Ja! dat 's waar, »*knippen is ook goed.*»

STAALTJENS VAN YDELHEID.

Nos poma natamus.

So hopen dwaze paardevijgen,

Die, daar ze in 't stinkend stalvocht staan,
In hun vermeet'len drekhoop-waan
Hun afkomst onbeschaamd verzwijgen
En zweeren, dat ze uit zwemmen gaan,
Door al dat gaad'loos bluffen slaan
Tot hooger glorie nog te stijgen,
Een eeretytel te verkrijgen,

En, recht men 's Landsheers bruiloft aan,
Als app'len op 't dessert te staan.

Zoo waant zich vaak 't bezopen veulen
Der ezelin een jeugdig paard,
En, zoo het de ooren en den staart
Slechts weg kan steken of verheulen,
Den hoogen prijs van 't strijdros waard.

Zoo laat een boer zijn nagels groeien,
En smeert zijn wenkbrauw met een kurk,
En steekt zich in een wijde jurk,
En draagt een staart, gelijk zijn koeien,
En kapt zich als een burgerwees,
En laat zich in zijn schaatsen schoeien,
En huurt, voor draak, een Leidschen Kees,
Om naar 't Museum heen te roeien,
Waar hy zich aandient als Chinees.

BAANVEGERS-LIED.

Leg reis aan! leg reis aan!
't Leven is een gladde baan.
Bittere borrels of melk en saffraan!
— Vegertjen, bind my mijn schaatsjens eens aan. —

'k Heb het voor grootere lui wel gedaan,
Leg reis aan!
Bittere borrels of melk en saffraan!

— Vegertjenlief, hoe leg ik het aan?
Vegertjen! 'k ben hier voor 't eerst op de baan. —
Wil je niet zitten, dan moet je maar staan,
Net als je 't daaglijks in 't leven ziet gaan.
Leg reis aan!
Bittere borrels of melk en saffraan.
't Leven is een gladde baan.
Bitter en zoet uit een zelfde kraan.
Leg reis aan! leg reis aan!

H E T D A K.

 Het nestjen schuilt op 't dak
En 't wiegjen schuilt er onder;
En beiden door Gods oog bewaakt,
Is dit geen liefdrijk wonder!

OP HET
ONTVANGEN VAN NIEUWEN HARING.

D Haring, met uw pekelsmaakjen,
O hartverkneutrend zeeziek snaakjen,
Hoe dorstig, hoe gelukkig maakje
De maag, die van uw lekkers houdt.
Gy zijt een fraai en snoeprig vischjen,
In 't keurlijk pietercelie-dischjen,
Een malsche beet voor jong en oud.
Geef andren spekstruif, of pastijtjens,
Of Fransche lever-lekkernijtjens,
Geef andren haas- of hertebout,
Of wel dootruffeld zwijnepootjen,
My is uw lieflijk middelmootjen
Het fijnst banket, en zoet uw zout.

ADVERTENTIE

VAN DEN SCHOOLMEESTER.

M Neerland! stuur toch, blij te moê,
Uw kroost naar mijn collézie toe,
De beste school die ooit bestond
Op ons gezellig waereldrond.
Men leert hier aan de lieve jeugd
Het Engelsch, 't cijfren en de deugd:
Men zingt er en men leest er:
En elk diner, 't is geen bedrog,
Vindt gy als t' huis, ja beter nog,
Vooral dat van den meester:
En ieder bed, net als by ons,
Van zwanenhair en paardedons:

Nog leert men elk zijn plichten hier
Als mensch, vooral eerst als scholier;
Terwijl Mosjeu de jonkheid graag
Met zachtheid leidt en niet met slaag:
Hy geeft dien wilden gasten,
Opdat hy hun kolijken spaar,
En 't geld in zijne beurs bewaar,
Geen andre straf dan »vasten.”

TOAST AAN HOLLAND,

TER EER VAN VIJF HOLLANDERS, DIE, AAN MIJNE TAFEL GEZETEN,
ALLE VIER IN DEZELFDE WIEG EN BAKERMAT WAREN
GEWONNEN EN GEBOREN.

at land is grooter ooit geweest
Dan 't onze in 't schoon verleden,
Eer nog een helsche Keezen-geest
Oranje er had vertreden?
Eer nog een Fransche rakker kwam
Die Hollands hart uit Holland nam.

O! mocht ik eens Oranjes geest
By allen zien herleven,
En iedereen, ja mensch en beest,
Oranje hulde geven.
En mensch en beest op d' achtsten Maart ¹⁾
Te voet zien wand'len of te paard,
Het lieve lint aan borst of staart.

¹⁾ De verjaardag van Prins Willem den V^{de} (*Prinsjens-dag*.)

'S LEVENS SCHOUWTOONEEL.

 Het voetstuk is *couleur de rose*,
Dan komt er, wandelaar, een pauze,
En 't nastuk is *tout autre chose*.
Besteed de pauze, o wand'laar, wel,
Het spaart na dato veel gekwel.

DE VRIENDSCHAP.

EEN TOAST.

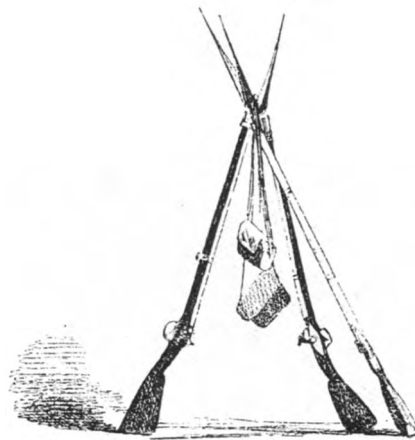

De hand des tijds slaat zware builen
En stort, behalve de eerezuilen,
't Gevlochten wiegjen zelfs in puin.
De sausbaars en champagnewijnen,
De truffels, die op uw festijnen
In keurige *pâtés* verschijnen,

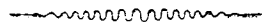
Men ziet hen sneller nog verdwijnen
Dan burchkasteelen van arduin.
De bliksem velt den trotschen ceder:
Het oud paleis stort krakend neder;
Doch in het nieuwe zit gy weder,
Ja makliker dan in een ceder,
Ten zij gy soms een lokvink zijt; —
Maar, lokvink in het beukelover,
Of op 't Casino harteroover,
't Is spoedig met u beiden over,
Geen zuigpomp werkt gelijk de tijd.
Maar vriendschap, boven tijd verheven,
Vindt op geen pomp haar naam geschreven.
Zy weet van sukkelen noch beven,
Van borstkwaal noch verkreukt gelaat.
Gy ziet haar, als uw ceders sneven,
Met Haarlems hakhout weér herleven:
Haar avondstond is dageraad.

NOG EEN TOAST AAN DE VRIENDSCHAP.

Hoe zoet is 't, waar de vriendschap woont,
Waar haai en haring zich vertoont
Op amicalen voet,
De snoek de vorens respecteert
En familiair met hen verkeert
Gelijk m' op aarde doet.
O laten wy, in onzen kring,
Als menschen van verstand,
Dan met elkaër en onderling
Ons hechten in een vriendschapsband
Tot nut van 't vaderland.

W E K K E R S.

In 't onbekende Zuiën,
Waar men onder anderen van klokken en pendules niet weet,
mitsgaders van 't beieren, kleppen en luien,
Weten de horologiemakers natuurlijk met hun leêgen tijd geen raad,

En nemen daarom dienst als wekkers ten nutte van den Staat:
En als je dan 's morgens eens heel vroeg klaar wilt zijn, gewasschen
en geschoren,
Dan wekken ze je gewoonlijk 's avonds te voren.

H E T I J S.

Het maagdelijk ijs is minder glad,
O jeugdlief, dan uw levenspad.

B E R I C H T.

Ik heb een familiegeheim u mede te deelen:
Dat namelijk mijn vrouw bevallen is van twee filomeelen
Van kinderen, die beiden liggen te zingen in den wieg,
Als ongespeende Jenny Lindtjens, zoo ik my niet bedrieg.
Het is reeds de tweede keer, dat my dit overkomt,
En de buurt staat er deze reis van verstomd;
Doch de drie vorige tweelingen
Waren de broërs van deze en derhalve jongelingen.
De een ging met een cargo kachels naar Java:
En de ander verslikte zich op den Vezuvius aan gestolde lava.

VOOR- EN NAGESLACHT.

VOORGESLACHT.

Suige borst en breede schoulers,
Leeuwenhart en aadlaars oog:
Rijzig kroost van reuzenouders

Vorstlijk zaad, in adel hoog:
Vol van bouw en moed en kracht,
Onvergeetbaar voorgeslacht.

NAGESLACHT.

Bleeke kindren, kranke moeders,
Neven met een breukband aan,
Scheele zusters, hochelbroeders,
Vaders, die uit kuchen gaan,
Ramlend vee, met kwik bevracht,
Machtloos, mislijk nageslacht.

PUNTDICHTEN.

OP WEESKIND.

welgestelde rijkart, beschouw toch den arme als uw broeder.
Hier woont een behoeftig weeskind by zijn vader en moeder.

ANDER.

Dees vlijtige weesjongen doet boodschappen en draagt vrachtiens op zijn
schouders,
Om een stukjen broods te verdienen voor zijn behoeftige ouders.

OP BEVANGEN ZIEKETROOSTER, DIE VAN LEYDEN NAAR DEN
HAAG MOEST.

Daar ik een nat zeil heb, zoo ben ik bang,
Dat de weg eer te breed zal zijn dan te lang.

OP BOCHHEL.

»Ieder heeft zijn gebreken,»
Zei een bochel, toen hy zijn eigen van achteren had bekeken.

OP DRONKAART.

Een dronkaart, van wien men niet leest,
Dat hy zijn neus tegen zijn achterhoofd heeft willen breken
Of zijn pijp aan een emmer water ontsteken,
Is in veler opinie nooit recht dronken geweest.

OP DOOD PAARD.

- V. Waarom wil een dood paard niet meer lopen?
A. Omdat men anders zoo veel doode paarden voor levendige zou
verkoopen.

OP NATTE HONDENEUS.

Waarom is een hond
Toch zoo gezond? —
Die er niet op gevat is,
Zegt: »omdat zijn neus zoo nat is.»
Doch iemand, die logica leert,
Zegt terstond: »'t is juist omgekeerd.»

OP BLINDEMAN.

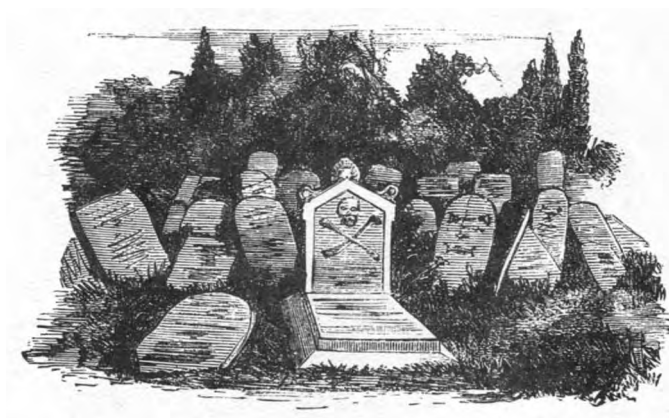
- V. Wat is de reden, dat een Blindeman niet ziet?
A. Iemand die zien kan is de ware Blindeman niet.

OP VERGEVINGSGEZINDHEID.

Ik wil, zei Jan, nu ik verhuis uit dit leven,
Heel garen aan Piet alles vergeven
Wat hy jegens my heeft misdreven.
Maar zoo hy te met exteroogen op mocht doen,
Dan wensch ik hem alle daag een wandeling in een naauwen schoen.

GRAFSCHRIFTEN.

OP KAREL I.

Waar men my van mijn hoofd heeft ontbloot,
Zoo vind ik mijn kist toch wel wat al te groot.

OP POOT.

Hier ligt Poot:
Hy is dood.

OP BILDERDIJK.

Geen grafschrift zoo rijk
Als uw naam, Bilderdijk!

OP LEYDSCHEN HELD.

Wy waren drie broërs; doch daar ik gesneuveld ben in 't beleg van
Leien,
Zoo zijn we nu nog maar met ons beien.

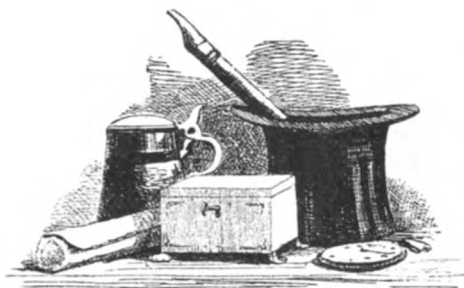
OP TOONEELDIRECTEUR.

Wandelaar, hier ligt Jan G. . ,
Die wel wou dat hy 't mis had en dat UEd. het was.

OP N. N.

Dat Heertjen dat hier leit,
Dat is zijn leven kwijt.

OP JEUGDIG FLUITER

In dit kleine kistjen
Leit een jong fluitistjen.

OP AANSPREKER.

Deze Bidder had heel veel verstand van zijn zaken;
Maar zijn eigen dood heeft hy toch niet bekend kunnen maken.

OP KLEËREMAKER.

Hier ligt een kleëremaker met kastanjebruin hair in de kist;
Dat zou je niet makkelijk raaien als je 't niet wist.

OP WEKKER.

Hoe langer hoe gekker!
Hier slaapt Jan de wekker.

OP MATROOS.

Ik lig hier als een varken in mijn kist, potverblommen!
Ik heb al veel beleefd; maar zoo iets is my nog nooit overkomen.

OP GÉNEREUSEN JOOD.

Die my hier weér uithelpt, 't zij door geweld of list,
Krijgt f 2,50 vrij geld, benevens het hout van de kist.

OP NAARSTIGE JUFFER.

Men kan alle dingen zoo maar van te voren niet weten,
Anders had ik nou in mijn eenzaamheid mijn breiwerk niet vergeten.

OP IEMAND ZONDER NEUS.

Ik kan toch meer zeggen, dan de meeste lijken,
Dat je my namelijk nooit op mijn neus hebt zien kijken.

ANDER.

Men heeft my nog nooit met reden kunnen verwijten,
Dat ik er plezier in had, zakdoeken te verslijten.

NOG EEN ANDER.

Dit verwijt durf ik gerust van my afschuiven,
Dat ik veel geld zou verknoeid hebben met snuiven.

OP EENOOG.

Gy hebt minder van my gezien dan ik van U
O wandelaar, vat gy dit nu?

OP STONME.

Ik heb nimmer den gulden regel gebroken:
»t Is beter gezwegen dan onwaarheid gesproken.”

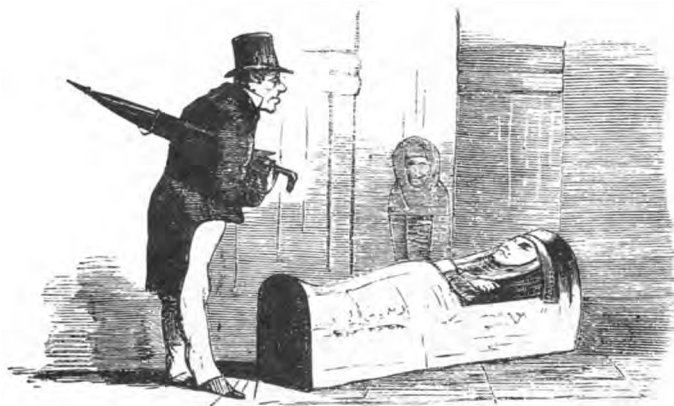

OP IEMAND VERMOEID.

Wandelaar, om u de waarheid te zeggen,
UEd. kunt zoo moei van 't loopen niet zijn als ik van 't leggen.

OP IEMAND BELEEFD.

UEd. hebt u moei geloopt, wandelaar, en ik heb my moei gelegen.
Zullen we malkaër eens aflossen, of hebt UEd. er ook iets tegen?

OP IEMAND ONTEVREDEN.

Zeg, wandelaar, zeg,
Je moet niet denken, dat ik voor mijn plezier hier leg.

OP ZUIGELING.

Hier ligt een kind, dat zich doodgezogen heeft;
Gy begrijpt het solaas van de min, die nog leeft.

IK OF GY?

Zoo gy, als ik moet, hier moest blijven,
Gy zoudt mijn grafschrift thands niet schrijven.
Was ik, als gy zijt, hier gebleven,
Ik had uw grafschrift niet geschreven.

OP KERKHOF.

Waar kan men zich een beter school practiseeren
Dan deze, om aan de menschen het zwijgen te leeren?

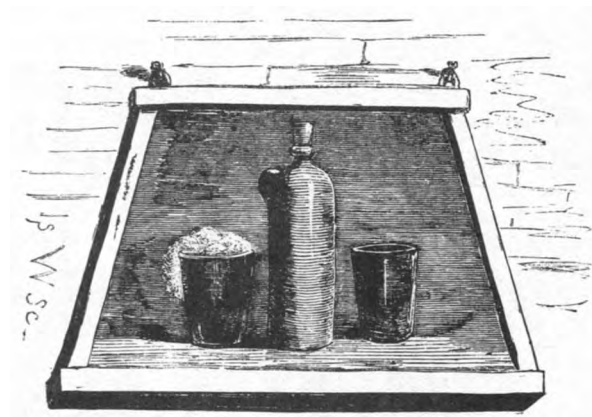
OP JODENKERKHOF.

Hier liggen er twintig van de natie,
Te voren vol lawaai, thands zonder conversatie.

OPSCHRIFTEN

OP UITHANGBORDEN.

Alle menschen hebben geen verstand van bier;
Doch die er verstand van hebben, die komen hier.

ANDER.

Aan de eene zijde.
Wandlaar met een leége zak,
Ga maar voorby op uw gemak.

Aan de andere zijde.
Wandlaar met een volle tas,
Kom eens in en drink een glas.

ANDER.

Wandlaar, ik zit my hier toch in 't buffet te verveelen,
Zullen wy eens zamen een glaasjen drinken, en voor 't gelag een
smousjasjen spelen?

— — —

ANDER.

Jeugdig reiziger, mijn vrouw en ik zijn van daag van huis,
Doch mijn twee jongste dochters zijn t' huis.

— — —

ANDER.

Zeg, reiziger, watertandt u 't verhemelte niet,
Als je hier mijn gebraden sousijsjens ziet?

— — —

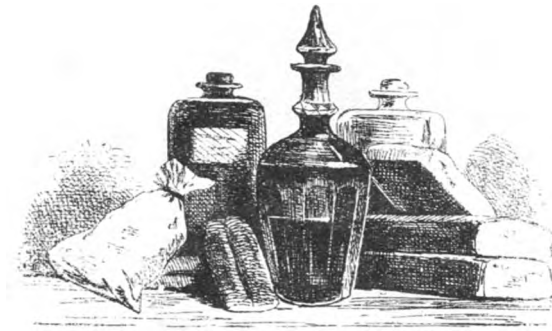
ANDER.

In den geänglizeerden ossestaart
Vindt men logeerkamers te voet en te paard.

ANDER.

In den vergulden kalfslever
Verkoopt men koek en jenever.
Voor contant geld is 't hier 't paradijs der lekkerbekken;
Maar wie crediet wil hebben, mag, voor hy verarriveert, weêr ver-
trekken.

IETS OVER DEN SCHRIJVER EN ZIJN DICHTTRANT.

Op den zeven-en-twintigsten January 1858 overleed op Cromwell-house, Highgate, Londen, Gerrit van de Linde Janszoon, de geestige schrijver, die, onder den naam van »de Schoolmeester," aan ons publiek zoo vele genoegelijke uren heeft doen smaken door de proeven van zijn speelsch en dichterlijk vernuft, achtereenvolgens in den almanak »Holland" geplaatst. De gretigheid in aanmerking nemende, waarmede de dichtproeven telkens werden ontvangen, daarby, overwegende, dat mijn landgenooten er schade by zouden lijden, indien hun de verdere dichterlijke nalatenschap des overledenen, welke my zijn weduwe had aanvertrouwd, werd onthouden, ben ik tot het besluit gekomen, met hare toestemming, de vaerzen van »den Schoolmeester," zoo wel die reeds in 't licht zijn verschenen als die nog alleen in

handschrift aanwezig en ter openbaarmaking geschikt zijn, in een bundel te verzamelen, en ze hun aan te bieden, die smaak vinden in poëtischen luim. By die gelegenheid zal het echter niet ongepast zijn, hen eenigszins, hoezeer dan ook maar oppervlakkig, bekend te maken met den geestvollen schrijver, die zich gedurende zijn leven aan zijn lezers niet anders voorstelde dan onder den zedigen tytel der betrekking, welke hy in de maatschappy bekleedde. — Ik voldoe hierdoor niet alleen aan een gevoel van piëteit jegens een afgestorven veeljarigen vriend, maar ook aan een deel van mijn plicht als uitgever. Er is zulk een innig verband tusschen den boom en zijn vruchten, tusschen den maker en zijn gewrocht, tusschen den dichter en zijn werk, dat men, in volslagen onkunde omtrent den voortbrenger verkeerende, nimmer tot de juiste waardeering van het voortgebrachte kan geraken, en zoo zal ook niemand in staat zijn, de gedichten van Van de Linde naar eisch te beoordeelen, zoolang hy met den schrijver niet eenigermate heeft kennis gemaakt.

Gerrit van de Linde Janszoon werd op den twaalfden Maart 1808 te Rotterdam geboren, uit Jan van de Linde en Hester de Vooy, wier eenig kind hy was. Reeds op zeer jeugdigen leeftijd onderscheidde hy zich door vlugheid van bevatting en levendig vernuft, maar inzonderheid door het gemak en de netheid, waarmede hy zich, 't zij mondelings, 't zij schriftelijk, wist uit te drukken. Van zoo ver 't hem heugde was hy een beminnaar en beoefenaar der poëzy. Van dit laatste zouden nog enkele vruchten uit dien tijd kunnen getuigen, onrijpe vruchten zoo men wil, doch een verkwikkend ooft voor de toekomst belovende. Als aankomende knaap had hy in zijn geboortestad reeds eenige vermaardheid verworven, en werd hy niet zelden uitgenoodigd, op letterkundige genootschapsvergaderingen »bijdragen» te leveren, wat hy doorgaands met groote toejuiching deed. Immers, zoo hy al geen meesterstukken ten gehoor bracht, de leiding, welke hy aan zijn frissche en buigzame stem wist te geven, de bevallige gepastheid zijner gebaren, zijn smaakvolle voordracht in een woord, aan een innemend voorkomen gepaard, zouden ook zelfs slechter vaerzen dan de zijne met welgevallen hebben doen aanhooren.

De ondervinding heeft voorlang geleerd, dat al wie een waren of vermeenen aanleg voor de poëzy bezit, ook al groeit er naderhand uit hem een Molière of een Focquenbroch, met het maken van ernstige gedichten begint. Dit moge oppervlakkig vreemd schijnen; daar men van het kind, zelfs van den knaap, veeleer by voorkeur vrolijke, dartele liederen verwachten zou. Doch

by eenig nadenken zal men erkennen, dat er in het aangevoerde feit niets is, dat verwondering behoeft te wekken. Juist omdat de gewone kring, waarin de knaap zich beweegt, die der blijheid en luchthartigheid is, heeft hy een gevoel als of die geheimnisvolle sfeer der poëzy, waarheen hy zich begeven wil, een geheel andere, veel verhevener waereld is dan die waarin hy zich beweegt, en alsof daarom ook de taal, welke zy ingeeft, zoo min mogelijk moet gelijken op die, welke hy gewoon is te spreken. Bovendien, hy blikte met zijn jeugdige oogen reeds terstond naar den tempel des roems; hy is op dien leeftijd, waarin men aan niets twijfelt; hy wil een Homerus, een Vondel worden, en hy begint maar terstond met het moeilijkste, een epos of een tragedie. Maar hierby komt nog iets. De jeugdige geest moge vatbaar zijn om het grappige, het blijde, te gevoelen: hy is nog niet genoeg ontwikkeld om ook te vatten wat in de daad belachelijk en dwaas is. Daartoe behoort de gave der opmerking, die eerst later een zekeren graad van volkomenheid verkrijgt. Het kind weet zeer spoedig, wat smart, wat lijden is: het heeft nog geen helder begrip van mensche-lijke domheden, kuren en verkeerdheden: het heeft lieden van meerderen leeftijd leeren eerbiedigen, en eerst zeer langzamerhand komt het tot de overtuiging, dat bejaarde menschen somtijds al zeer kinderachtige en onverstandige dingen kunnen zeggen of doen. Ieder kind, dat een gezond hoofd heeft en goed wordt opgevoed, zal op zijn tiende jaar de »Athalie» zoo goed begrijpen, en er het schoone van gevoelen, als op zijn veertigste; maar al moge hy lachen om de »Précieuses ridicules» en de »Femmes Scavantes», de wezentlijke *vis comica*, die er in steekt, zal hem ontgaan.

Zoo waren dan ook, in weêrwil dat zich by Van de Linde zoo wel het schalk vernuft als de gave der opmerking vroeger dan by de meesten ontwikkelden, zijn eerste gedichten van ernstigen aart, terwijl zijn aanleg tot het boertige zich op andere wijze openbaarde, en wel inzonderheid in het nabootsen van allerlei volksdialekten, het vertellen, opsmukken en uitvinden van anekdoten en kwinklagen, en zoo voort.

Intusschen was de knaap een jongeling geworden, en in den jare 1825 werd Van de Linde naar Leyden gezonden, ten einde zich aldaar voor het predik-ambt bekwaam te maken. Gelijk te voorzien was, maakten zijn vlugheid van begrip, helderheid van verstand en keurigheid van smaak aan de eene zijde, zijn zucht tot gezelligheid en de levendigheid van zijn geest aan de andere, hem by Professoren en Studenten aldra geacht en bemind. Hoe zijn leermees-

ters over hem dachten, bewijzen de vleiende getuigenissen en aanbevelingen, door de Hoogleraren Van der Palm, Van Voorst, Van Hengel, L. Suringar, Kist en anderen, te zijnen behoefte afgegeven en thands onder my berustende: en een blijk van het aanzien, waarin hy by zijn medestudenten stond, meen ik daarin te mogen vinden, dat hy, in 1830 deel uitmakende van het korps Leydsche Jagers, door zijn krijgsmakkers tot korporaal werd voorgedragen: in welke hoedanigheid hy dan ook dienst deed en deel nam aan den veldtocht van 1831.

Weder tot het akademieleven teruggekeerd en den graad van kandidaat in de Theologie verworven hebbende, werd hy ettelijke reizen toegelaten tot het geven van proeven zijner bekwaamheid als prediker, en nam hy in verschillende gemeenten een hulpbeurt waar. Groot was de indruk en de stichting, welke hy door zijn leerredenen te weeg bracht. Na hetgeen ik over het voortreffelijke van zijn voordracht reeds heb gezegd, zal het niemand verwonderen, dat hy van den kansel, door het plechtige en tevens innemende van zijn toon, de harten zijner toehoorders wist te roeren en te boeien; maar ook gevoelden zich deze getroffen door het gemoedelijk ernstige van den inhoud; terwijl zijn stijl niet alleen door cierlijkheid uitmuntte, maar ook, als immer, onberispelijk was. Onder andere bevoegde beoordeelaars, die hem een glansrijke loopbaan als kanselredenaar meenden te kunnen voorspellen, kan ik mijn vader noemen: en ik vergeet niet licht de opgetogenheid, waarmede de waardige man, toen hy in 't jaar 1833 Van de Linde te Bennebroek had hooren prediken, den jeugdigen kandidaat met den volbrachten arbeid zijn gelukwensch toebrengt en een zegenwensch tevens, die echter niet zoo als hy bedoeld was zou vervuld worden.

Immers, geheel anders dan men zich op goeden grond meende te kunnen voorspellen, zou de toekomst van Van de Linde zijn, en het vooruitzicht, dat zich onder zulke glansrijke teekenen opdeed, moest in nevelen verdwijnen.

Van de Linde was wel niet in weelde grootgebracht; maar toch had het hem als knaap nimmer aan iets ontbroken; hy was aan een onbekrompen en zorgeloze levenswijze gewoon, en — waarom hier verzwegen wat overal uit zijn schriften doorstraalt? — hy was een Epikurist: een gebrek (zoo men 't al een gebrek mag noemen), dat hy met vele beroemde mannen, onder anderen met zijn leermeester Van der Palm gemeen had, en hem zeker in diens oogen geen kwaad deed. Op het voorbeeld van den vernuftigen hoogleeraar, wiens gezach ongetwijfeld op het stuk van smaak als wet mag gelden, beweerde Van de

Linde, dat een kiesche en keurige smaak by hem, die er mede bedeed is, zich ook in alles openbaren moet, en dat iemand, die op 't punt van spijs en drank onverschillig is, laat staan iemand, die zuren wijn of sterken boter nuttigen kan, onmogelijk de schoonheden van een dichtstuk gevoelen of een sierlijken stijl kan schrijven. Ja, zoo Van de Linde in elk ander opzicht vurig ingenomen was met het beroep, dat hy zich gekozen had, hy kon wel eens opzien tegen het denkbeeld, dat hem misschien op een afgelegen dorp een slechte keuken te wachten stond en daarbij geen ander gezelschap dan van ongemanierde boeren. Gewis, de verandering zou groot zijn geweest; want te Leyden bewoog zich Van de Linde in een kring van jonge lieden, even uitmuntende door talenten als beschaafdheid, en die tevens, als hy, het voorschrift van Horatius wisten te betrachten en het aangename aan het nuttige te paren.

Maar nu was er intusschen in den financieelen toestand van onzen kandidaat een noodlottige verandering gekomen. Zijn vader, door tegenspoed op tegenspoed in zijn zaken verachterd, had van lieverlede zijn geheel vermogen zien wegsmelten: wel werd de zoon door ondersteuning, van elders genoten, in staat gesteld zijn studien voort te zetten; doch, nu hooge zuinigheid plicht ware geweest, bleek hy die kracht van geest te missen, die zich in ontbeccingen schikken kan, en ging hy voort, de levenswijze te volgen, tot nu toe geleid. Het kon niet anders, of hy moest hierdoor in ongelegenheden geraken; en deze werden nog verzaard door byzondere omstandigheden, welke het noodeloos is, hier te vermelden. Het gevolg van een en ander was, dat zijn kans, om ooit hier te lande den predikdienst te aanvaarden, hoe langer hoe meer bemoeielijkt werd. Het besef hiervan bracht hem, op den raad zijner vrienden en op de uitzichten, hem daartoe geopend, tot het besluit om een betrekking te zoeken aan de Kaap de Goede Hoop, of in eenige andere kolonie van Hollandschen oorsprong en nu door de Engelschen beheerd. Het was met dit doel, dat hy, in February 1834, de Akademie en kort daarop het Vaderland verliet en zich naar Engeland begaf.

Ofschoon hy van goede aanbevelingen was voorzien, waren toch in den aanvang zijn vooruitzichten alles behalve opbeurend. Hy verstond tijdens zijn ontscheping te Londen geen woord Engelsch — wat hy echter binnen een paar maanden voortreffelijk leerde spreken en schrijven — en, hoezeer met de meeste welwillendheid te Londen ontvangen, o.a. door den Heer Dedel,

onzen toenmaligen Gezant aldaar, door den Heer H. Hope en door den geleerden gencesheer Dr. Hodgkin, met welken laatsten hy vroeger hier te lande in de Delftsche trekschuit toevallig kennis had gemaakt — toch vond hy zich langen tijd bedrogen in zijn verwachting, dat het oogmerk, waarom hy zich naar Londen begeven had, zou kunnen bereikt worden. Wel leerde men al spoedig zijn gezelschap op prijs stellen en werd hy dan ook herhaaldelijk in deftige huizen te gast genoodigd, wat in Londen, waar de ongestuvrijde gewoonte van 't fooien geven niet bestaat, aan een jong mensch zonder middelen nog al een uitsparing bezorgt; maar om zich verder het noodige te verschaffen, daartoe moesten andere middelen gevonden worden, en de lessen, welke hy in 't Hollandsch en andere talen gaf, zouden, zonder bykomstige hulp, daarvoor niet toereikend zijn geweest.

Gelukkig deed zich voor hem, in 't laatst van 1835, de gelegenheid op, een kostschool over te nemen, te Ball's poud-road, Mile's end, gelegen, en later naar Wellington road verplaatst. Hierin door de hulp van zijne vrienden en hunne betrekkingen geslaagd, mocht het hem gelukken, die inrichting al spoedig op gunstige wijze te zien toenemen; doch bloeiend werd zy eerst na dat hy, in 't laatst van 1837, het geluk had gehad, de hand te verwerven van Mejuffrouw Carolina Montenuis, een meisje, niet alleen uitnemend door schoonheid, snaak en bevallige manieren, maar wier vader aan het hoofd eener opvoedingsinrichting naby Boulogne in Frankrijk stond, en die alzoo met kennis van zaken de zware taak aanvaarden kon, die voortaan op haar schouderen zou rusten. De school nam van dat tijdstip af zoo zeer toe, dat Van de Liude zich genoopt vond, haar in 1843 over te brengen naar het ruime en in vele opzichten sierlijke gebouw dat, naar men beweert, eenmaal door den grooten Olivier Cromwell bewoond, van hem zijn naam van Cromwell-house¹⁾ ontleend heeft, en, tegen de helling van den heuvel die naar Highgate voert, in een gezond en bekoorlijk oord gelegen, met een ruimen tuin of speelplaats voorzien, al de uitlokselen aanbiedt, welke ouders kunnen verlangen, dat, buiten en benevens een voortreffelijk onderwijs, aan hun kinderen worden verstrekt.

¹⁾ Van Cromwells tijd is nog een merkwaardig beeldhouwwerk in de bovenkamers van het huis en vooral de trap, waarvan de houten leuning kunstig bewerkt en met fraaie beelden voorzien is. Een teekening en beschrijving daarvan komt in de werken van het Engelsch Oudheidkundig Genootschap voor.

Het was in deze woning, dat Van de Linde zich gedurende vijftien jaren, met behulp van zijn voortreffelijke gade en een twee- of drietal beschaafde en kundige medewerkers, mocht toewijden aan het opvoeden en opleiden eener afwisselende schaar van leerlingen. Dat hy er in slaagde, niet alleen hun hart en verstand te vormen, maar ook hun achting en genegenheid te winnen, getuigt de gehechtheid, welke zoo velen onder hen, ook na dat zy zijn school verlaten hadden, hem bleven toedragen, en waarvan zy hem de ondubbelzinnigste blijken gaven. Mocht zijn werkkring als onderwijzer gezegend zijn, niet minder gelukkig mocht hy zich als huisvader gevoelen in 't bezit van vier lieve kinderen, die hy verafgoodde. Maar, was hy nimmer geheel op zijn gemak, wanneer hy maar een halven dag van de zijnen gescheiden was, hy verzuimde daarom de plichten niet, welke hy aan zijn nieuw vaderland schuldig was. Lid geworden van de Anglikaansche Kerk, oefende hy al spoedig in zijn parochie een niet geringen invloed uit, niet alleen in kerkelijke zaken, maar ook waar 't verkiezingen voor 't Parlement betrof, of andere zaken van algemeen of gemeentelijk belang. Zijn deftig voorkomen — want hy had nooit den Predikant geheel uitgeschud en bleef zich nimmer anders dan wit gedast en in 't zwart vertoonen — wekte ontzach by de menigte; terwijl zijn veelzijdige kennis en levendig vernuft, gepaard aan hoogst beschaafde vermen, waardoor zoo wel zijn vrouw als hy zich onderscheidden, hem den toegang verschaften tot de huizen der aanzienlijken: en meer dan eens dankte ik hem de kennismaking met mannen, die, 't zij als Parlementsleden, 't zij uit anderen hoofde, een Europeesche vermaardheid hebben verworven.

Dan, hoezeer nu door beroep en betrekkingen zich geheel in een Engelsche sfeer bewegende, bleef Van de Linde Hollander in zijn hart, en zijn grootste gluk was Hollanders ten zijnent te mogen ontvangen, waar hun steeds de meest gulle, de meest onbekrompen gastvrijheid toefde. Gewis niet een is er onder hen, die Cromwell-house bezocht hebben, of hy heeft de aangenaamste herinneringen teruggebracht zoo van de beminlijkheid der waardige gastvrouw, als van de onderhoudende wijze, waarop de gastheer, nu eens over de meest ernstige en belangrijke zaken wist uit te weiden, dan weder de aanwezigen door de kluchtige sprongen van zijn tintelend vernuft, of door pikante en met smaak voorgedragen anekdoten wist te vermaken. Ongemeen beweeglijk en levendig van gestel en daarby overal op zijn gemak, was Van de Linde, om 't even waar hy zich bevond, de man, die den toon gaf aan de

konversatie, en gaarne liet men hem dat voorrecht behouden; want men was zeker, of iets leerzaams, of iets opvrolijkends te vernemen. Niemand was in staat, zich aan den aanstekenden invloed van zijn luim te onttrekken: ja zelfs wie redenen meende te hebben, op hem misnoegd te zijn, schoot te kort, wanneer hy ze wilde laten gelden, en moest, in spijt van zich zelven, ondervinden, hoe zijn ontevredenheid als weggespoeld werd in dien stroom van de grappigste verontschuldiging, of wel — want Van de Linde wist altijd behendig de rollen om te keeren en zich zelven als de verongelijkte party te doen voorkomen — van de koddigste verwijten, die in onuitputtelijken overloed zijn brein ontvloeden.

Ik heb gezegd, dat Van de Linde zich by de Anglikaansche Kerk had aangesloten: en dit kon by niemand onder zijn bekenden in Nederland verwondering baren. Van jongs af was hy geweest, wat men toen nog »een Oranje-man» noemde, en bovendien zeer streng rechtzinnig in de leer. Ofschoon hy aan de Akademie niet onder de toehoorders van Bilderdijk was geweest, die kort na Van de Lindes komst te Leyden die stad verlaten had, zoo had hy nog met velen van 's mans leerlingen omgang gehad, gevoelde een onbegrensden eerbied voor hem en mocht in vele opzichten gerekend worden, tot zijn school te behooren. Zoo was zijn standpunt, toen hy dit land verliet, en op dit standpunt bleef hy staan. En geen wonder. Ten gevolge zijner begrippen Lidmaat geworden eener Kerk, die daarmede zoo in 't politieke als ten opzichte der leer uitnemend strookte, en die, aan haar formulieren gehecht, geen afwijkingen duldte op een liberaler grondgebied — daarby, uit overtuiging zoo wel als om 't voorbeeld, gehecht aan de trouwe inachtneming van den Sabbath, uit liefhebbery zoo wel als uit plichtbesef yverig kerkganger, in 't kort, van nature reeds geheel Engelschman op dat punt en, ten gevolge van zijn verblijf in Engeland, nog yveriger op dienzelfden weg voortgegaan, was hy geheel buiten den invloed gebleven, dien, sedert 1834, zoo wel de hier uitgekomen theologische en politieke geschriften als de hier plaats gehad hebbende gebeurtenissen en de wrijving van denkbeelden, uit een en ander ontstaan, op onze landgenooten hadden uitgeoefend: en moeilijk kon hy zich Nederland anders voorstellen, dan gelijk hy het in 1834 verlaten had; en dan loste zich dat Nederland nog voor hem hoofdzakelijk op in Leyden, met zijn herinneringen uit den Patriotschen tijd en zijn trekschuiten, met zijn Bilderdijsche school en zijn promotiepartyen te Lisse, met zijn Professoren en zijn pooieraars,

met zijn kollegies en met de troep van Hoedt en Bingley. In deze voorstelling, welke zich Van de Linde voortdurend, en spijt zijn beter oordeel, van Nederland bleef maken, vindt men den sleutel van dat kluchtig uitvaren tegen de Keezen, en van zoo vele andere beelden en uitdrukkingen, die in 'smans gedichten voorkomen en die, als tot een voorbygegane orde van zaken behoorende, den lezer, zonder deze verklaring, eenigszins vreemd zouden doen opkijken.

Ik ben er als van zelve toe geraakt, van zijn gedichten te spreken, en ik acht dan nu ook het geschikte oogenblik gekomen om Van de Linde als dichter te beschouwen, en zijn eigenaardigheid als zoodanig in 't licht te stellen. Die eigenaardigheid — zal deze of gene misschien aanmerken — moet uit zijn werken zelve spreken: en gaarne stem ik dit toe; maar toch is er nog wel het een en ander, dat niet zoo terstond in 't oog valt en waar op gewezen dient te worden: ja 't een en ander, dat den lezer niet bekend kan zijn en toch in acht genomen moet worden ter billijke waardeering van zijn talent.

In de eerste plaats een woord over de dichtsoort, welke Van de Linde beoefend heeft.

Niemand — hy moge voor 't overige goed- of afkeuren, — zal ontkennen, dat de manier van Van de Linde zich kenmerkt door oorspronkelijkheid, ja, dat zy, niet enkel in onze letterkunde, maar in elke bekende letterkunde, een op zich zelf staand verschijnsel aanbiedt. Zijn gedichten — op zeer enkele na — ontleenen het pikante, waardoor zy zich onderscheiden, aan de verrassende tegenstellingen, aan de zonderlinge kombinatie van zeer heterogene denkbeelden en situatiën, aan een gestadig licht en bruin, schijnbaar zonder opzet, doch in de daad met overleg en zorg bijgebracht. Zy zijn niet ongelijk aan een kalcidoskoop, het oog van den geest door een bonte en vreemdsoortige mengeling van telkens afwisselende kleuren en figuren rusteloos bezig houdende. Nimmer verwijlt de Schrijver lang by hetzelfde denkbeeld: telkens spruiten daaruit andere denkbeelden voort, waarvan hy zich meester maakt, om dan weder somtijds in een enkel woord aanleiding te vinden op een geheel ander veld van beschouwing over te springen, aan dat woord de meest dwaze en ongerijmde beteekenis te geven, of er de minst te pas komende gedachte aan vast te hechten; — doch ook, juist daardoor, de vermakelijkste, de koddigste uitwerkselen te verkrijgen. 't Is niet zelden, als men zijn gedichten leest, of men schilderyen van Callot ziet, waar het verhevenc en het potsierlijke door

een geflanst wordt en datgeen, wat uit zijn aart reeds kluchtig is, door het bykomstige nog kluchtiger gemaakt wordt. In dezen trant weet ik niet, dat iemand met Van de Linde kan vergeleken worden dan misschien Henri Heine. Het onderscheid tusschen hen beiden bestaat echter daarin, dat de groote Hoogduitsche humorist meer met een bepaald doel schreef, terwijl Van de Linde alleen den gril van zijn verbeelding volgde: dat Heine vele afgewerkte en afgeronde stukken geleverd en zelfs in zijn fragmentarische vaerzen een onmiskenbare eenheid van gedachten bewaard heeft, terwijl by Van de Linde noch het een noch het ander het geval is: dat Heine maar nu en dan van die bokkesprongen maakt, waaraan Van de Linde zich van 't begin tot aan het einde toegeeft, zonder ooit vermoeid te zijn: dat eindelijk uit Heine bestendig de spottende, aan alles twijfelende filozoof, de liberale denker, de Hoogduitsche Franschman spreekt; terwijl Van de Linde zich nimmer op het terrein van den godsdienst waagt, de politiek van den dag doorgaands onaangeroerd laat, en — zijn reeds genoemde schampscheuten tegen de Keezen daargelaten — zich nimmer eenige dan dood onschuldige, niemand kwetsende scherts veroorlooft.

En nu in de tweede plaats, wat den vorm der gedichten betreft, ook hierin onderscheidt zich Van de Linde van al wie heden ten dage Hollandsche vaerzen schrijft. Ik zeg: heden ten dage; want vroeger, toen aan onze schouwburgen een bepaling bestond, waarby geene stukken werden toegelaten, dan die op rijm waren, vergenoegden zich zy die voor het tooneel werkten, en 't vaerzen-maken niet verstonden, in berijmd proza te schrijven. Maar sedert die regel is afgeschaft en hy die geen dichter is even goed in 'trijmloos mag schrijven, durft zelfs geen karremans- of straatpoët afwijken van de voorschriften der prozodie: of, ontbreekt aan hun vaerzen soms een halve voet, 't is een gevolg van onkunde en zorgeloosheid, niet van onwil of opzet. Maar vrijwillig en met opzet bevrijdt zich Van de Linde in de meesten zijner gedichten van de slaverny van 't metrum. Niet, dat hy buiten staat was, vaerzen te schrijven, die aan al de eischen voldeden, welke zelfs een Pels zou hebben kunnen wenschen. In tegendeel zal men in dezen bundel een aantal gedichten vinden, die men, wat den vorm betreft, als echte juweeltjens kan aanmerken. Maar hy was van oordeel, en ik geloof te recht, dat in de dichtsoort, welke hy zich ter beoefening koos, vorm en inhoud moesten overeenstemmen, en dat gene niet deftig en afgemeten behoorde te zijn,

wanneer deze louter scherts en divagatie was: en hy zou deze zijne meening hebben kunnen rechtvaardigen met het voorbeeld van den geestigen dichter der *Jobsiade*: welke boertige epos, naar ik durf beweerden, een deel van den opgang, welken hy gemaakt heeft, verschuldigd is aan de »knittel-vaerzen,» waarin hy is samengesteld.

Niemand wane echter, dat Van de Linde, al was de vorm, waarin hy zijn rijmen goot, aan geen metrischen regel gebonden, daarom dien vorm veronachtzaamde. In tegendeel zal ieder, die een geöefend poëtisch oor bezit, by het overluid lezen dier rijmen gewis opmerken, dat daaraan wel een vaste voetmaat, maar geenszins een behoorlijk rhytmus ontbreekt; ja dat zy, door het verplaatsen of veranderen van een enkel woord, al licht iets stroefs of stootends zouden verkrijgen; terwijl zy nu geleidelijk voortloopen, zonder immer het gehoor te beledigen. Van de Linde, zeer keurig en fijngevoelig op het stuk der welluidendheid, ging dan ook by het samenstellen zijner gedichten alles behalve zorgeloos te werk. Hy wist zeer goed, dat er niets zoo onpoëtisch en zoo ondragelijk is, als knittelvaerzen, wanneer zy, by 't metrum, ook kadans en welluidendheid missen, en dat alzoo op 't behoud van laatstgemelde eigenschappen by deze vaerzen nog meer dan by de gewone gelet moet worden. Die »knittel-vaerzen» kostten hem dan ook vooral niet minder moeite dan de metrische, en herhaaldelijk poogde hy er, door verandering en verschikking, klem en harmonie in te brengen. Maar niet alleen ten gevalle der welluidendheid bracht hy den regel van Boileau

Vingt fois sur le métier remettez votre ouvrage

in praktijk. Neen, niet een van die dichtstukjes, die by 't lezen ons als uit de pen gerold, als vruchten van den luim des oogenblikks toeschijnen, of het heeft vrij wat uren arbeids gekost en talrijke omwerkingen ondergaan. Hoewel daarvan niet onbewust, stond ik nog versteld, toen ik, by 't ontfangen en doorbladeren van de handschriften, door den dichter nagelaten, tot de ontdekking kwam, dat van byna ieder gedicht vijf of zes verschillende bewerkingen bestonden, om niet te spreken van een onnoemelijk getal stroken en snippers papier, waarop dezelfde regel (of regels) vijf of meermalen voor kwam, telkens gewijzigd, ten einde de beste lezing gekozen en in een reeds vervaardigd of nog te maken gedicht zou geplaatst kunnen worden. Aan dat gedurig omwerken en verbeteren was het toe te schrijven, dat het zoo moeilijk viel, iets afgewerkts uit zijn handen te krijgen. Van de Linde was nimmer recht

voldaan over zijn voortbrengselen: jaren zijn er verlopen eer hy heeft kunnen besluiten, iets daarvan in 't licht te geven: zoo hy daartoe is overgegaan, 't is niet geweest dan ten gevolge van aanhoudenden aandrang van mijne zijde, en, wanneer ik in aanmerking neem, dat hij de vruchten van zijn geest uitsluitend aan den almanak »Holland» heeft afgestaan ¹⁾, dan kan ik niet nalaten, met een gemengd gevoel van dankbaarheid, trots en weemoed, de overtuiging te koesteren, dat hy alleen om mijnentwille zijn bescheiden schroom overwonnen en 't zich getroost heeft, hoezeer dan naamloos, als dichter op te treden.

Maar al was eenmaal het ijs gebroken, het kostte nog telken reize evenveel moeite, iets uit zijn handen te krijgen. Nimmer dan met tegenzin scheidde hy van zijn papieren kinderen, die hem altijd voorkwamen, nog niet in een toestand te zijn, geschikt om ze aan 't publiek te vertoonen. En was hy eens — en wel doorgaands als de nood aan den man en de almanak byna afgedrukt was — er toe gekomen, my de kopy te zenden, dan ging er, van dat tijdstip af, schier geen dag voorby, waarop ik niet een brief van hem ontving, deze of gene verbetering of variante voorslaande, ja somtijds het veranderen van een enkel woord. En, was eenmaal de almanak afgedrukt en in de waereld! wee my dan, indien ik by de korrektie een enkel abuis van den zetter over 't hoofd had gezien! De brieven van Rousseau aan zijn uitgever Rcy — dat belangrijk geschenk, onlangs door mijn geachten vriend Bosscha aan de letterkundige waereld gedaan — geven staaltjens van de kitteloorigheid des beroemden Geneefschen schrijvers, en van de alles behalve malsche wijze, waarop hy den Amsterdamschen boekverkooper kon doorhalen over de minste druk fout; — ik zou dergelijke staaltjens kunnen aantoonen van de kluchtige verbolgenheid van mijn vriend ter gelijker oorzake.

Ik kon echter niet nalaten die ontevredenheid verschoonbaar te vinden by iemand, die, maar zelden of nooit iets hebbende laten drukken, nog niet gewoon was geraakt aan die kleine tegenspoeden, door slordige korrektien be-rokkend, en die bovendien te geringen dunk had van zijn dichtvruchten om

¹⁾ Ik spreek hier alleen van de gedichten, door Van de Linde in Engeland-gemaakt. Gedurende zijn verblijf te Leyden had hy in den Studenten-Almanak, waarvan hy mede-redakteur was, ettelijke gedichten, hoezeer dan zonder zijn naam, geplaatst. Twee daarvan heb ik in dezen bundel opgenomen.

zich niet te beklagen over misstellingen, die nieuw voedsel aan de kritiek konden verschaffen.

Wanneer wy nu de zorg overwegen, waarmede hy zijn vaerzen bewerkte, beschaafde, en herhaaldelijk met een versch oog overzag om ze van gebreken te zuiveren, dan zullen wy er ons te minder over verwonderen, dat alle navolgingen van zijn dichttrant, welke men ten onzent heeft beproefd, zoo jammerlijk zijn mislukt: gewis dachten zy, die zulks ondernamen, dat het genoeg was, eenige burleske beelden en tegenstellingen in mateloos rijm te brengen, om den Schoolmeester op zijde te streven. Zy wisten niet, dat daartoe meer, oneindig meer behoort: dat men, om dragelijk te zijn in een dichttrant, die, zoodra hy niet op voortreffelijke wijze behandeld is, onuitstaanbaar wordt, in de eerste plaats moet bedeed zijn met echten luim en levendige verbeeldingskracht; dat men ten andere naauwkeurig op den vorm moet letten, en dat men ten derde zoo zeer niet meester over een school behoeft te wezen, als meester over de taal.

En die meesterschap over de taal is, onder al de hoedanigheden die een dichter moeten versieren, misschien degene, welke wy by Van de Linde 't meest te bewonderen hebben. Onverklaarbaar is het my meermalen voorgekomen, hoe iemand, die jaren achtereen in een vreemd land geleefd had, er burger geworden was, nimmer dan by de zeldzame overkomst van Hollanders gelegenheid vond, Hollandsch te spreken, en 't zelfs maar zeer zelden las, niet alleen de boekentaal van zijn Vaderland, maar vooral en by uitnemendheid de levende volksspraak met al haar eigenaardigheden en schakeeringen had weten machtig te blijven. Ik moet bekennen, dat hy ook te dien opzichte het standpunt van 1834 niet verlaten had, en zelf er voor uitkwam, dat hy het Nederduitsch van vele na dien tijd opgekomen schrijvers niet verstond.

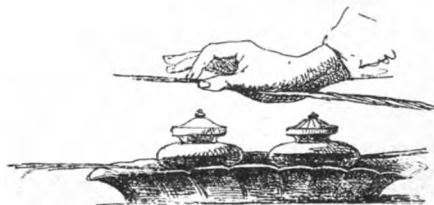
Diezelfde juistheid van uitdrukking, datzelfde gemak om overal 't gepaste woord te kiezen, dat afzijn van alles wat naar anglicismen of andere »ismen» zweemt — in een woord, dat echt Hollandsche van taal en stijl, 't welk zijn gedichten kenmerkt en waaraan zy ongetwijfeld grootendeels hun populariteit verschuldigd zijn, kenmerkte insgelijks zijn proza. Ongelukkig zou het bewijs hiervan alleen kunnen geleverd worden door de uitgave zijner brieven. Die brieven waren voor hem die ze ontving niet minder onderhoudend dan zijn gedichten; doch zy zijn, ten gevolge van den inhoud, die of over zaken van persoonlijk of tijdelijk belang loopt, of uit aardigheden be-

staat, waarvan het zout grootendeels voor derden zou verloren gaan, tot openbaar-making geheel ongeschikt.

Even min als op de brieven, welke ik van Van de Linde ontving, kan ik den lezer vergasten op een aantal dichtvruchten — waaronder misschien de beste en bevalligste welke hy ooit vervaardigde — die, geheel, tot zijn huislijk of zielsleven betrekking hebbende, uit kieschheid moeten worden teruggehouden.

Een staaltjen echter van zijn proza, hoe onbeduidend ook, vinde hier achter eigenaardig zijn plaats.

J. VAN LENNEP.

CONCEPT - VOORREDE.

Sommige mijner vrienden hebben nu en dan eens de vraag voorgesteld: „waarom verzamelt gy niet eenige uwer verspreide rijmpjes in een zedig bundeltjen?” De aandrang was, ik beken het, nog al streekend voor mijn eigenliefde — zoo men aandrang heeten mag wat misschien niet dan een voorbygaande inval was, die zeker meer indruk by my achterliet, dan by hen. Hoe het zij, ik leende 't oor en sprokkelde eenige verstrooide stukjens te zamen, den lezer — zoo er een gevonden mocht worden, anders beklaag ik den uitgever — nederig aangeboden. 't Werd meer gedaan voor vrienden dan vreemden en ik ben dus evenmin tuk op lof als bang voor blaam, verzekerd bovendien, dat fatsoenlijke recensenten hun kruid niet verschieten zullen op katvisch, die 't kruid niet waard is.

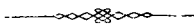
Overigens kan ik wel geen pecuniel belang by deze prulletjens hebben; de uitgever zal my maar al te spoedig bekend maken, dat het »de dood in de pot» is. Mocht er echter buiten verwachting een saldo zijn, zoo is dat bestemd voor de bevordering van een menschlievend en edel doel, het Instituut namentlijk voor de zedelijke verbetering der gevangenen onder de dieren, zoo

als b. v. de gekluisterde kermisbeer, de gebroekte vlasvink, ¹⁾ het gekooide tijgerbeest en konijn, en andere slagtoffers van een menschelijk despotismus, dat in onze verlichte 19^e eeuw onder de dieren geen volksvertegenwoordigers erkent, behalve, zoo men wil, den papegaai, een dier echter van eene al te bepaalde kleur, en dat al te slaafsch zijn meester napraat, om een gemoedelijk en onafhankelijk lid der Tweede Kamer onder dit vee te worden genoemd. Dit gezegde gevangen vee heeft dus bepaald een verdediger, een handhaver, een John Howard van doen, doch moet, by gebrek van brood, zich voorlooppig te vreden stellen met

den Schoolmeester.

NB. Vrijwillige bydragen voor bovengemeld Instituut worden steeds dankbaar ontvangen aan de bureaux *Artis* adres Amsterdam, *Jardin des Plantes* adres Parijs, *Zoölogical Garden* adres Londen, *IJsbeeren gesticht voor vondelingen* adres Nova Zembla, alsmede by de bankiers *Martin van Aken en Comp.* adres Rotterdamsche kermis.

¹⁾ Voor hen, die met de eigenaardige taal der Vinkery niet bekend zijn, diene, dat hier bedoeld wordt op de zoogenaamde „baanloopers,” die, met lederen broekjens aan, op de vinkebanen gezet worden om hun vliegende makkers, die in „’t hout” vallen, te lokken.

Noot van den uitgever.

I N H O U D.

EPISCHE POËZY.

	BLADZ.
Proeve van Dichterlijke Vlucht.....	3
De Schipbreuk.....	15
De Boterham en de Gondzoeker	24
<i>Sic Transit</i>	40

DRAMATISCHE POËZY.

De Koffijveiling.....	47
Altijd in de Contramine	71

DIDAKTISCHE POËZY.

Kort begrip der Romeinsche Historie.....	81
Natuurlijke Historie voor de Jeugd.	
Inleiding.....	91
De Leeuw	94
De Olifant.....	96
Het Paard.....	101

	BLADZ.
De Ezel.....	106
De Ruiter.....	107
De Koei.....	107
Het Kalf.....	109
Het Speenvarken..	110
De Hond.....	113
De Kat.....	115
De Aap.....	122
De Vogels.....	123
De Haan.....	125
De Nachtegaal...	129
De Visch.....	134
De Slang.....	144
Eieren.....	145
Eerste les in de Geographie.....	146

BESPIEGELINGEN.

Proeve van Dichterlijke Waarnemingen.....	153
De Morgenstond.....	158
De Avondstond.....	163
De Terugkomst van den Zomer.....	167
Waterteng voor den Armen Broeder.....	171

BRIEVEN.

Eerste Brief van Mina.....	175
Tweede Brief van Mina.....	181
Eerste Brief van den Schoolmeester.....	190
Tweede Brief van den Schoolmeester.....	194
Derde Brief van den Schoolmeester.....	196
Vierde Brief van den Schoolmeester.....	198
Vijfde Brief van den Schoolmeester.....	200
Zesde Brief van den Schoolmeester.....	202

FABELS EN VERTELLINGEN.

De Leeuw en de Rat.....	209
De Fatsoenlijke Keeshond.....	212
De Kaasmaker.....	214
De Wolf en het Lam.....	217
De Vlooi, de Makelaar en de Reus.....	220

	BLADZ.
De Mop en de Kees.....	224
De Hond.....	228

LYRISCHE POËZY.

Barend de Schutter.....	235
<i>De Profundis</i>	247
Voorheen en Thands.....	251
Uitboezeming toen mijn oudste Zuigelingen begonnen te loopen.....	255
Aan de Poëzy.....	256

MENGELPOËZY.

Afgeluisterde Tweespraak, of Dialoog, tusschen twee beroemde Honden.....	261
De dankbare Zoon.....	267
Vélocipède.....	270
Staatjens van Ydelheid.....	272
Baanvegerslied.....	274
Het Dak.....	275
Op het ontvangen van Nieuwen Haring.....	276
Advertentie van den Schoolmeester.....	277
Toast aan Holland.....	279
's Levens Schouwtooneel.....	280
De Vriendschap, (twee toasten).....	281
Wekkers.....	284
Het IJs.....	285
Bericht.....	286
Voor- en Nageslacht.....	287
Puntgedichten	
Op Weeskind.....	289
Op Bevangen Zieketrooster.....	290
Op Bochel.....	290
Op Dronkaart.....	291
Op Dood Paard.....	291
Op Natte Hondeneus.....	292
Op Blindeman.....	292
Op Vergevingsgezindheid.....	293
Grafschriften.	
Op Karel I.....	294
Op Poot.....	295

	BLADZ.
Op Bilderdijk.....	295
Op Leydschen Held.....	295
Op Tooneeldirecteur.....	295
Op N. N.....	295
Op Jeugdig Fluitcr.....	296
Op Aanspreker.....	296
Op Kleêremaker.....	296
Op Wekker.....	296
Op Matroos.....	297
Op gènereusen Jood.....	297
Op naartige Juffer.....	297
Op Iemand zonder Neus.....	297
Op Eenooĝ ..	298
Op Stomme.....	298
Op Iemand vermoeid ..	298
Op Iemand beleefd.....	299
Op Iemand ontevreden.....	299
Op Zuigeling.....	299
Ik of gy.....	299
Op Kerkhof.....	300
Op Jodenkerkhof.....	300
Opschriften op Uithangborden.....	301
Iets over den Schrijver en zijn Dichttrant, door Mr. J. VAN LENNEP.....	305
Concept-Voorrede.....	319

